

Analýza zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike

Spracovali: doc. Ing. Mária Murray Svidroňová, PhD. a Ing. Nikoleta Jakuš Muthová, PhD.
v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky
pre rozvoj občianskej spoločnosti

September 2022

Obsah

Úvod	8
Nástroje financovania MNO	11
1. Priama podpora z verejných zdrojov	11
1.1. Zahraničné verejné zdroje	11
Európske štrukturálne a investičné fondy	12
Nórske fondy a finančný mechanizmus EHP	29
Švajčiarsky finančný mechanizmus	40
Rozvojová pomoc	41
1.2. Domáce verejné zdroje	49
Dotácie	49
Zdroje z verejnoprávnych inštitúcií (fondy)	53
Asignácia dane	54
2. Nepriama podpora z verejných zdrojov	59
Daňové oslobodenie	59
Odpočítateľné položky	63
Sponzoring, Charitatívna reklama, Charitatívna lotéria	64
3. Súkromné zdroje na činnosť	64
Verejné zbierky	64
Dary	74
Granty	80
Členské príspevky	82
Crowdfunding	87
Sponzoring	98
Charitatívna reklama	107
Charitatívna lotéria	109
Závet	122
4. Zdroje z vlastnej činnosti	123
Hlavná aktivita a vedľajšia (podnikateľská) aktivita	124
Iná zárobková činnosť	129
Sociálne podnikanie	129
Investovanie	133
Odporúčania, zhrnutie, záver	135

Rešerš výskumných prác súvisiacich s financovaním MNO	145
Zoznam použitej literatúry	174
Prílohy	186
Príloha 1: Švajčiarsky finančný mechanizmus – popis a dáta	186
Príloha 2: Zoznamy účtovných jednotiek v Registri účtovných závierok	194

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Operačné programy na Slovensku v programovom období 2014-2020 (v eur)	13
Tabuľka 2 Implementácia EŠIF k 31. 08. 2021 v eur	15
Tabuľka 3 Podporené projekty podľa operačných programov.....	16
Tabuľka 4 Podporené projekty podľa právnej formy (v mil. eur)	17
Tabuľka 5 Podporené projekty MNO podľa ITMS2014+ (v eur)	17
Tabuľka 6 Podporené projekty u MNO podľa zákona o registri MNO (v mil. eur)	18
Tabuľka 7 Možnosti podpory MNO z EŠIF v programovom období 2014 – 2020	19
Tabuľka 8 Alokované prostriedky v rámci NFM.....	31
Tabuľka 9 Alokované prostriedky v rámci FM EHP	33
Tabuľka 10 Podporené projekty z Fondu pre aktívne občianstvo (v eur)	37
Tabuľka 11 Podporené projekty MNO z FM EHP (v eur)	38
Tabuľka 12 Čerpanie finančných prostriedkov z fondov EHP a Nórskeho fondu v mil. eur v krajinách EÚ od roku 2004.....	39
Tabuľka 13 Zdroje financovania rozvojovej a humanitárnej pomoci v podmienkach SR.....	43
Tabuľka 14 Prehľad ODA členských štátov EÚ v roku 2020 (v mil. eur)	45
Tabuľka 15 Objem ODA vyplatených pre MNO v eur	47
Tabuľka 16 Objem transferov neziskovým právnickým osobám zo štátneho rozpočtu.....	52
Tabuľka 17 Prijaté dotácie 2016 - 2020	52
Tabuľka 18 Počet daňovníkov asigujúcich 3 % z dane z príjmov	56
Tabuľka 19 Rozdelenie asigujúcich DPPO	57
Tabuľka 20: Registrovaní prijímatelia na daňovú asignáciu a priemerná výška podielu zaplatenej dane 2016 – 2020 (v eur)	58
Tabuľka 21 TOP 10 najväčších prijímateľov daňovej asignácie v roku 2020 (v eur).....	59
Tabuľka 22 Zdaňovanie mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku	60
Tabuľka 23 Príjmy z verejných zbierok MNO podľa RÚZ	67
Tabuľka 24 Počet registrovaných verejných zbierok za roky 2016 – 2020.....	68
Tabuľka 25 TOP 10 verejných zbierok ukončených v roku 2019 (v eur).....	68
Tabuľka 26 TOP 10 verejných zbierok ukončených v roku 2020 (v eur).....	69
Tabuľka 27 Prijaté dary a príspevky v mil. eur v MNO.....	77
Tabuľka 28 Prijaté dary podľa dát v ročných účtovných závierkach (v eur)	79
Tabuľka 29 Poskytnuté dary podľa dát v ročných účtovných závierkach (v eur)	79
Tabuľka 30 Prijaté členské príspevky u MNO v eur	83
Tabuľka 31 Počet organizácií majúcich príjmy z členských príspevkov	83
Tabuľka 32 Zdroje financovania neziskových inštitúcií od 2015 do 2018 v ČR (v mil. Kč a v %) ..	85
Tabuľka 33 Zdroje financovania neziskových inštitúcií bez vládnych inštitúcií od 2015 do 2018 v ČR (v mil. Kč a v %)	86
Tabuľka 34 Podpora projektov zverejnených na online portáloch* na Slovensku v eur	93
Tabuľka 35 Zhrnutie výhod crowdfundingu.....	96
Tabuľka 36 Zhrnutie nevýhod crowdfundingu	97
Tabuľka 37 Zmluvy o sponzorstve v športe	99

Tabuľka 38 Skúmané aspekty vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británie	101
Tabuľka 39 Sponzoring vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británii.....	102
Tabuľka 40 Charitatívne lotérie vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británii	112
Tabuľka 41 Prehľad príjmov a výnosov z hlavnej a vedľajšej činnosti (v eur)	127
Tabuľka 42 Príjmy MNO zo sociálneho podnikania (v eur).....	132
Tabuľka 43 Príjmy MNO z investovania (v eur)	134

Zoznam grafov a obrázkov

Graf 1 Miera využitia EŠIF 2014-2020 na Slovensku v % (celkové výdavky oproti plánovaným). 26	26
Graf 2 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Českej republike v % (celkové výdavky oproti plánovaným)	26
Graf 3 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Maďarsku v % (celkové výdavky oproti plánovaným) ...	26
Graf 4 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Poľsku v % (celkové výdavky oproti plánovaným).....	27
Graf 5 Objem slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce za roky 2011 – 2020	46
Graf 6 Objem ODA vyplatených pre MNO v %	47
Graf 7 Skutočný a prognózovaný vývoj objemu asigovaných prostriedkov (v mil. eur).....	57
Graf 8 Prijaté dary a príspevky zo Slovenska (v eur).....	75
Graf 9 Poskytnuté dary a príspevky (v mil. eur).....	76
Graf 10 Prijaté dary spolu (v eur).....	78
Graf 11 Zdroje financovania netrhových neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam za rok 2018	84
Graf 12 Vývoj sumy poskytnutých príspevkov cez crowdfundingové portály (v eur)	94
Graf 13 Celkové príjmy MNO z hlavnej a vedľajšej činnosti 2016 – 2020 (v eur).....	128
Graf 14 Výsledok hospodárenia pred zdanením MNO z hlavnej a vedľajšej činnosti 2016 – 2020 (v eur).....	128
Graf 15: Štruktúra príjmov neziskových organizácií v SR (2013)	136
Graf 16 Štruktúra financovania MNO z jednotlivých typov zdrojov (2019 – 2020) v %	137
Obrázok 1 Piliere financovania MNO na Slovensku.....	10
Obrázok 2 Čerpanie v jednotlivých fondoch k 31. 08. 2021	14
Obrázok 3 Krajiny s a bez charitatívnych lotérií.....	118

Zoznam skratiek

ACF	Fond pre aktívne občianstvo z angl. „Active Citizens Fund“
ČR	Česká republika
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EHP	Európsky hospodársky priestor
ENRF	Európsky námorný a rybársky fond
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FM EHP	Finančný mechanizmus EHP
FO	fyzická osoba
HND	hrubý národný dôchodok
ISŠ	Informačný systém športu
KF	Kohézny fond
MDS	Modul dotačných schém
MNO	mimovládne neziskové organizácie
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZV NK	Ministerstvo zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NATO	Severoatlantická aliancia
NBS	Národná banka Slovenska
NFM	Nórsky finančný mechanizmus
NŠC	Národné športové centrum
ODA	oficiálna rozvojová pomoc z angl. „official development assistance“
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OOS	organizácie občianskej spoločnosti
PO	právnická osoba
RO	riadiaci orgán
RÚZ	Register účtovných závierok
SAMRS (SlovakAid)	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SR	Slovenská republika
ŠFM	Švajčiarsky finančný mechanizmus
ÚSV ROS	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti
VZN	všeobecne záväzné nariadenie
ŽoNFP	žiadost' o nenávratný finančný príspevok
ŽoP	žiadost' o platbu

Úvod

Mimovládne neziskové organizácie (MNO) vznikajú za účelom napĺňania spoločensky či všeobecne prospešných účelov, t. j. na rozdiel od podnikateľských subjektov nie za účelom dosahovania zisku. MNO sú teda zakladané, aby realizovali aktivity s cieľom napĺňania svojich účelov na nekomerčnom princípe – napr. ochranu životného prostredia, sociálnu pomoc, rozvoj kultúry, watchdogové aktivity, ochranu zdravia a pod. Na tieto aktivity však prirodzene potrebujú finančné prostriedky, ktoré môžu získať z viacerých zdrojov.

Zámerom analýzy je identifikovať súčasné nástroje viaczdrojového financovania MNO v Slovenskej republike, t. j. komplexne popísať, aké možnosti majú MNO pri získavaní zdrojov na svoje aktivity a ako sú tieto možnosti využívané. Pod MNO pritom rozumieme najmä tieto právne formy: občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a organizácie s medzinárodným prvkom, tak, ako ich definujú viaceré výskumné štúdie (Salamon & Anheier, 1998, Salamon & Sokolowski, 2016, Murray Svidroňová., 2021), a najmä samotný Register MNO v Slovenskej republike (zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Register síce medzi MNO radí aj odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov, tie však nespĺňajú medzinárodne uznávané charakteristiky neziskových organizácií a nie sú typickými predstaviteľmi mimovládneho sektora, preto nie sú objektom predkladanej analýzy.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ÚSV ROS) realizuje od roku 2017 aktivity smerujúce k reforme financovania aktivít MNO. So snahou prispieť k dlhodobej udržateľnosti všeobecne prospešných aktivít neziskového sektora prostredníctvom zefektívnenia poskytovania verejných zdrojov a rozvoja súkromných zdrojov pre MNO chce ÚSV ROS docieľať, aby MNO mali k dispozícii 4 silné piliere financovania svojich aktivít:

1. priamu podporu z verejných zdrojov,
2. nepriamu podporu z verejných zdrojov,
3. súkromné zdroje na činnosť,
4. súkromné zdroje z činnosti.

Analyzované nástroje financovania tak budú zadelené do týchto štyroch základných pilierov/kategórií. Analýza sa opiera najmä o tzv. desk research – preštudovanie a obsahovú analýzu existujúcich zdrojov a nástrojov financovania.

Samotná analýza je rozdelená do 3 častí:

1. charakteristika nástrojov financovania vo všeobecnej rovine doplnená konkrétnymi dátami o financovaní MNO v Slovenskej republike (objem zdrojov získaných pomocou daného nástroja za roky 2016 - 2020) vrátane analýzy využívaných nástrojov v zahraničí;

2. odporúčania, zhrnutie, záver;
3. prehľad výskumných prác a dostupnej literatúry súvisiacej s financovaním MNO.

Dokument bol tvorený vo vzájomnej spolupráci výskumníčov z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a zástupkyň ÚSV ROS. Zber dát pre potreby analýzy prebehol od 01. 09. 2021 do 30. 04. 2022. Analýza slúži ako zdroj informácií pre MNO a verejnú správu o možnostiach financovania MNO z viacerých zdrojov. Zároveň môže slúžiť aj ako podkladový (východiskový) materiál pre vzdelávanie smerom k MNO.

Analýza sa opiera o viaceré dostupné zdroje dát, napr. databázy Štatistického úradu SR, Register mimovládnych neziskových organizácií, Register verejných zbierok, databázu FinStat, webové stránky crowdfundingových portálov, ako aj dáta vyžiadané z DataCentra, rozpočtovej organizácie Ministerstva financií SR. Dáta nie sú komplexné a údaje sa podľa jednotlivých zdrojov dát líšia v závislosti od toho, akú metodiku daná inštitúcia uplatňuje a čo všetko do daného zdroja financovania zahŕňa (viď napr. dotácie alebo dary).

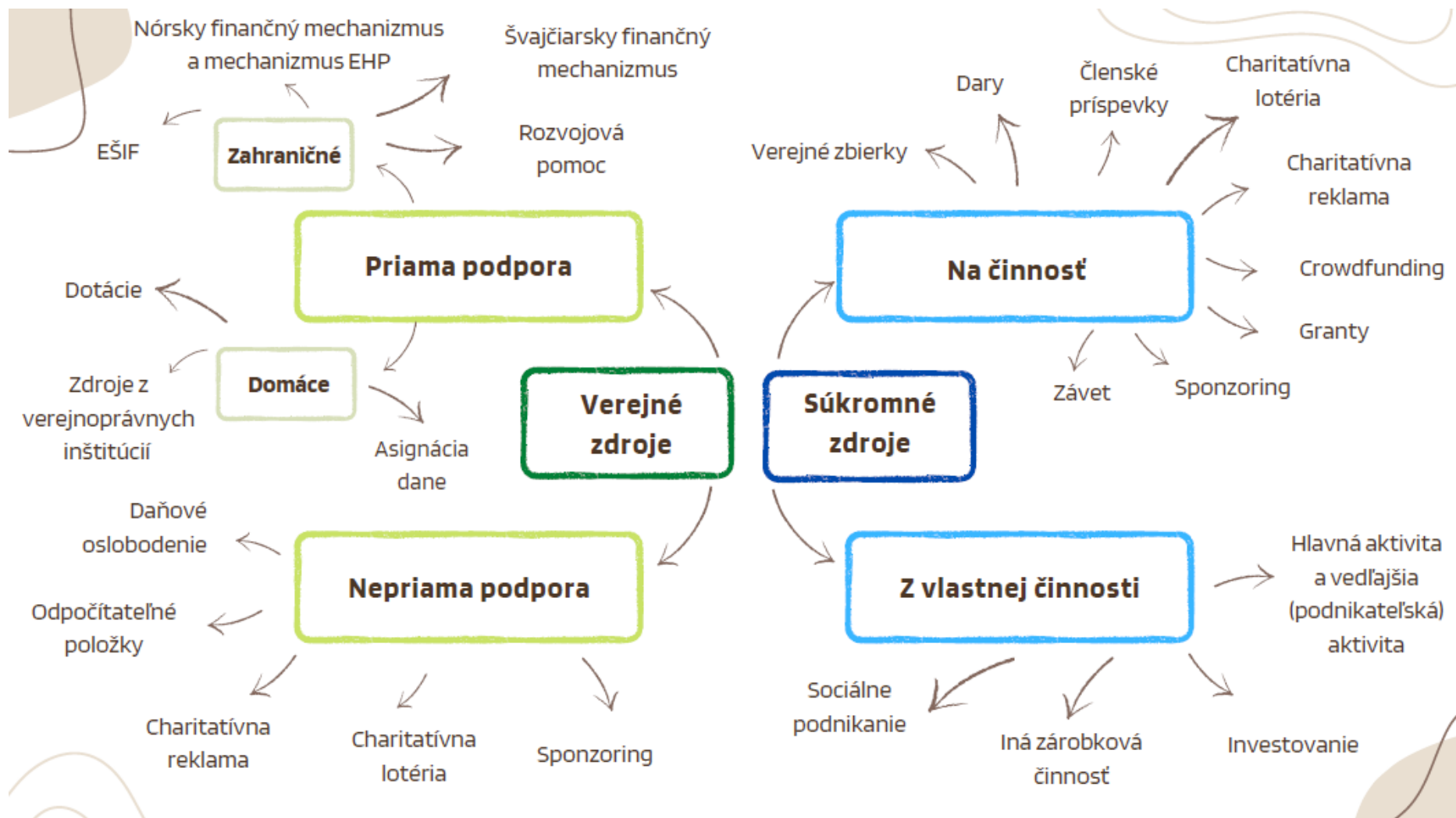
Pôvodne sa v analýze považovali za smerodajné dáta, ktoré poskytlo DataCentrum, keďže tieto dáta sú čerpané z ročných účtovných závierok MNO.¹ Pri bližšej analýze dát sa zistilo, že dáta z DataCentra nezahŕňali všetky dostupné ročné účtovné závierky. Štandardne pri vyžiadaní dát DataCentrum poskytuje len tie účtovné závierky, ktoré boli správne vyplnené. Tzn. ak sa pri kontrole zistila chyba v sumárnych riadkoch (napr. aj rozdiel 1 cent), dáta z týchto závierok neboli poskytnuté. Pri spracovaní dát sa zistilo, že niektoré z nadácií s najväčšími príjmami a výdavkami neboli v databázach zaradené. Sú nimi napr. Nadácia Habitat for Humanity International, ktorá patrí medzi nadácie s najvyššími výnosmi aj nákladmi za rok 2020 a Nadácia Pontis, ktorá sa taktiež umiestňuje v TOP rebríčkoch nadácií. Len tieto dve nadácie vykazovali v roku 2020 výnosy viac ako 18 miliónov eur.

K interpretácii údajov je preto nutné pristupovať s ohľadom na tieto skutočnosti. Analýza tak predstavuje len rámcový obraz o možných zdrojoch financovania MNO a ich objeme. Vzhľadom na skúsenosti z praxe sú autorky toho názoru, že dané percentuálne zastúpenie jednotlivých zdrojov zodpovedá rozloženiu zdrojov v praxi i keď absolútne hodnoty sa môžu kvôli nejednoznačnosti dostupných údajov líšiť.

Grafické spracovanie analyzovaných zdrojov je zachytené na ďalšej strane.

Text neprešiel jazykovou a grafickou úpravou.

¹ Autorky si uvedomujú, že nie všetky MNO sú povinné odovzdávať ročné účtovné závierky.

Obrázok 1 Piliere financovania MNO na Slovensku

Zdroj: vlastné spracovanie

Nástroje financovania MNO

Táto časť identifikuje komplexný súbor nástrojov financovania MNO, a to v nasledovnej štruktúre:

- i. Popis právnej úpravy, ktorá nástroj definuje.
- ii. Popis nástroja, pre koho je určený a možnosti jeho využitia.
- iii. Analýza objemu zdrojov, ktoré daný nástroj ponúka/poskytol v prospech MNO.
- iv. Stručná analýza využívania finančného nástroja v zahraničí.
- v. Bariéry a problémy, ktoré sa pri využívaní objavujú.

1. Priama podpora z verejných zdrojov

Významnú úlohu pri financovaní aktivít MNO zohráva podpora prostriedkami zo štátneho rozpočtu SR ako súčasť spolufinancovania pre zdroje, ktoré pochádzajú zo štrukturálnych fondov Európskej únie, Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a Európskeho združenia voľného obchodu, Nórskeho finančného mechanizmu či Švajčiarskeho finančného mechanizmu (Marček, 2010). Okrem spolufinancovania zo štátneho rozpočtu, sú tu aj ďalšie verejné zdroje ako fondy, dotácie či daňová asignácia, ktoré sú určené na podporu MNO. Verejné zdroje teda rozdeľujeme na zahraničné a domáce.

1.1. Zahraničné verejné zdroje

Verejné financie zo zahraničných fondov, najmä z nórskeho a švajčiarskeho fondov tvorili podstatnú a veľmi dôležitú časť pri tvorbe základnej infraštruktúry neziskového sektora. V súčasnosti, kedy je Slovensko vnímané ako plnohodnotný člen Európskej únie je z pohľadu zahraničných donorov čoraz častejšie vnímané ako dostatočne vyspelé a demokratické na to, aby tieto zdroje netvorili najpodstatnejšiu časť príjmov, a preto tento spôsob financovania MNO postupne zaniká (Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2015). Kľúčové postavenie z pohľadu neziskového sektora momentálne zastávajú verejné finančné prostriedky z európskych štrukturálnych fondov. Dôležité pri nich je zapojiť MNO do celého procesu od programovania, cez stanovenie pravidiel uchádzania sa, až po samotné čerpanie, aby sa zabránilo vylúčeniu MNO zo zoznamu oprávnených žiadateľov, ako sa to deje v práve končiacom programovom období. Dôležitou podmienkou čerpania finančných prostriedkov z európskych fondov je tiež zjednodušenie ich administrácie a zavedenie mechanizmu globálnych grantov.

Európske štrukturálne a investičné fondy

Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) sú fondy, ktoré spoločne pracujú na podpore hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti podľa článku 3 Zmluvy o EÚ a článku 174 Zmluvy o fungovaní EÚ pri dosahovaní cieľov stratégie EÚ Europa 2020 na vytvorenie inteligentného, udržateľného a začleňujúceho rastu.

Medzi európske štrukturálne a investičné fondy patria:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) – podporuje vyvážený rozvoj v rôznych regiónoch EÚ.
- Európsky sociálny fond (ESF) – podporuje projekty v oblasti zamestnanosti v celej Európe a investuje do ľudského kapitálu Európy – jej pracovníkov, mladých ľudí a všetkých tých, ktorí si hľadajú zamestnanie.
- Kohézny fond (KF) – poskytuje fondy na dopravné a environmentálne projekty v krajinách, v ktorých je hrubý národný dôchodok (HND) na obyvateľa nižší ako 90 % priemeru EÚ.
- Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) – zameriava sa na riešenie konkrétnych výziev, ktorým čelia vidiecke oblasti EÚ.
- Európsky námorný a rybársky fond (ENRF) – pomáha rybárom pri prechode na udržateľný rybolov a pobrežným spoločnostiam pri diverzifikácii ich hospodárstiev, čím zlepšuje kvalitu života v európskych pobrežných oblastiach.

Fondy (EFRR, ESF a KF) spadajú pod politiku súdržnosti EÚ. Na financovanie z prvých dvoch fondov sú oprávnené všetky regióny EÚ. Z Kohézneho fondu môžu žiadať podporu len menej rozvinuté regióny. Fondy EPFRV a ENRF sú určené pre potreby vidieckych a námorných regiónov. Fondy sú spravované na základe partnerských dohôd.

Účelom finančných prostriedkov poskytovaných cez fondy je investovať do tvorby pracovných miest a do udržateľného a zdravého európskeho hospodárstva a životného prostredia. EŠIF sa zameriavajú hlavne na päť oblastí:

- výskum a inovácie,
- digitálne technológie,
- podpora nízkouhlíkového hospodárstva,
- udržateľné riadenie prírodných zdrojov,
- malé podniky.

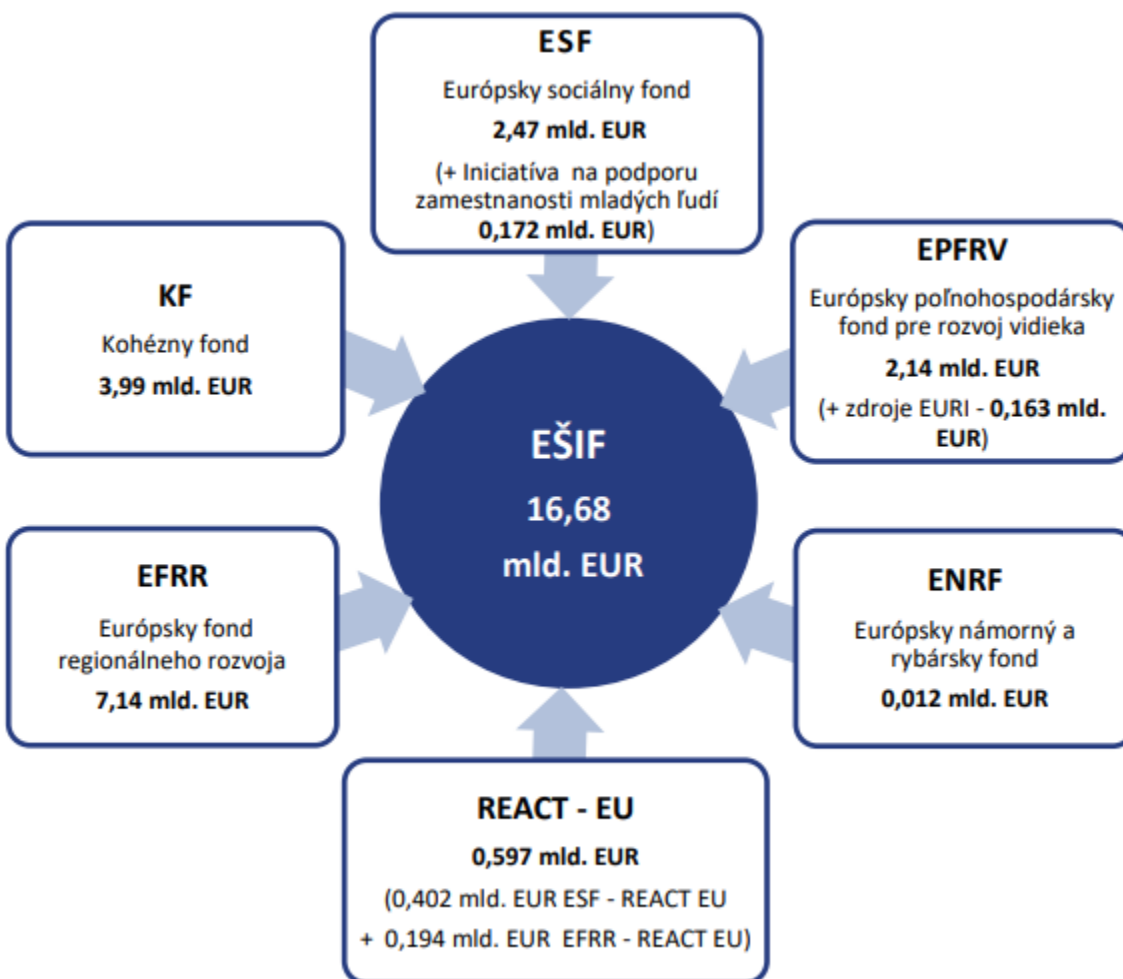
V programovom období 2014 – 2020 existujú v Slovenskej republike nasledovné operačné programy (Tabuľka 1).

Tabuľka 1 Operačné programy na Slovensku v programovom období 2014-2020 (v eur)

Operačný program	Riadiaci orgán	Pridelené finančné prostriedky
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 559 691 844
Operačný program Rybné hospodárstvo	MPRV SR	15 785 000
Operačné programy cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti		
Operačný program Výskum a inovácie	MIRRI SR	2 266 776 537
Operačný program Integrovaná infraštruktúra	MDV SR	3 966 645 373
Operačný program Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 204 983 517
Operačný program Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 137 900 110
Integrovaný regionálny operačný program	MIRRI SR	1 754 490 415
Operačný program Efektívna verejná správa	MV SR	278 449 284
Operačný program Technická pomoc	MIRRI SR	159 071 912
Operačné programy cieľa Európska územná spolupráca		
Programy cezhraničnej spolupráce		550 781 854
Programy nadnárodnej spolupráce		468 505 709
Programy medziregionálnej spolupráce		514 397 846
Ďalšie programy		
Operačný program potravinovej a základnej materiálnej pomoci na roky 2014 – 2020	MPSVR SR	55 112 543

Zdroj: Partnerská dohoda, 2021

K 31. 08. 2021 bola aktuálna alokácia zdrojov EÚ z programového obdobia 2014 – 2020 vo výške 16,68 mld. eur.

Obrázok 2 Čerpanie v jednotlivých fondoch k 31. 08. 2021

Zdroj: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, 2021

V súlade s nariadením EÚ č. 2020/2220 sa ukončenie súčasného programového obdobia predĺžilo z 31. 07. 2021 do 31. 12. 2021. V tejto súvislosti bola navýšená alokácia EPFRV a zároveň sa prideliť aj ďalšie zdroje z Nástroja EÚ na obnovu po kríze COVID-19 (tzv. zdroje EURI – European Union Recovery Instrument) spolu vo výške 740,48 mil. eur (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, 2021). Čerpanie zdrojov za jednotlivé operačné programy je v nasledujúcej tabuľke (Tabuľka 2).

Tabuľka 2 Implementácia EŠIF k 31. 08. 2021 v eur

Program	Alokácia 2014 - 2020		Platné výzvy/vyzvania			Kontrahovanie			Čerpanie		
	EÚ zdroj	ŠR SR zdroj	počet	EÚ zdroj	% z alokácie EÚ Zdroja	EÚ zdroj	ŠR SR zdroj	% z alokácie EÚ Zdroja	EÚ zdroj	ŠR SR zdroj	% z alokácie EÚ Zdroja
	1	2	3	4	5=4/1	6	7	8=6/1	9	10	11=9/1
OP Ľudské zdroje	2 929 999 089	494 924 635	165	3 526 494 767	120,36%	2 663 314 403	487 549 447	90,90%	1 690 727 825	315 453 754	57,70%
OP Integrovaná infraštruktúra	6 009 937 611	1 026 022 428	265	9 023 048 138	150,14%	5 498 278 971	983 128 081	91,49%	2 461 876 644	417 811 035	40,96%
OP Kvalita životného prostredia	2 832 531 290	329 249 335	87	3 332 121 160	117,64%	2 135 112 122	261 989 043	75,38%	1 271 754 345	148 332 531	44,90%
Integrovaný regionálny OP	1 894 842 772	310 981 158	74	2 377 973 765	125,50%	1 457 055 402	233 159 600	76,90%	611 628 194	107 000 212	32,28%
OP Efektívna verejná správa	336 765 425	47 955 668	58	271 017 089	80,48%	207 419 365	40 924 714	61,59%	121 669 629	27 065 483	36,13%
OP Technická pomoc	159 071 912	28 034 015	18	187 178 022	117,67%	130 896 314	22 915 911	82,29%	118 869 723	20 864 608	74,73%
OP Rybné hospodárstvo	11 812 818	3 788 423	7	7 288 881	61,70%	2 333 772	777 924	19,76%	931 908	310 636	7,89%
Interreg V-A SK-CZ	90 139 463	6 228 064	16	88 799 450	98,51%	82 328 984	5 308 966	91,34%	38 223 776	2 274 964	42,41%
Interreg V-A SK-AT	75 892 681	3 651 172	5	75 892 678	100,00%	64 896 986	3 866 358	85,51%	21 553 120	1 115 079	28,40%
PS INTERACT III	39 392 594	-	-	-	-	39 392 594	-	100,00%	25 852 780	-	65,63%
Program rozvoja vidieka	2 300 176 822	774 740 916	52	1 931 302 957	83,96%	1 321 718 979	467 677 311	57,46%	1 089 333 606	374 172 351	47,36%
Spolu EŠIF	16 680 562 477	3 025 575 814	747	20 821 116 907	124,82%	13 602 747 892	2 507 297 355	81,55%	7 452 421 550	1 414 400 653	44,68%
z toho REACT-EU	597 022 495	3 760 930	9	190 035 507,00	31,83%	0,00	0,00	0,00%	0	0	0,00%

Zdroj: MIRRI/OMH na základe údajov z ITMS2014+ (export dát 02.09.2021 o 7:00hod) a RO pre PRV, PS INTERACT III, Interreg V-A SK-AT, Certifikačného orgánu (MF SR)

V programovom období 2014 – 2020 bolo k 31. 12. 2020 pre oprávnených prijímateľov **nadácia, nezisková organizácia, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby a združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.)** z operačných programov IROP, OP EVS, OP II, OP KŽP, OP LZ, PRV, Interreg podporených 665² projektov v celkovej výške 238,72 mil. eur. V prípade pôvodne plánovanej celkovej alokácie EŠIF vo výške 15,4 mld. eur predstavuje podpora MNO podiel na EŠIF vo výške 1,55 %. Formy MNO tak, ako sú zadefinované v ITMS2014+, nezahŕňajú len tie MNO, o ktorých hovorí zákon o registri MNO. V nasledujúcich tabuľkách (Tabuľka 3 až Tabuľka 6) sú spracované prehľady podporených projektov podľa operačných programov, právnej formy a len pre MNO, ktoré sú predmetom analýzy, tzn. tie, ktoré sú definované v registri MNO.

Tabuľka 3 Podporené projekty podľa operačných programov

OP	Počet projektov	Finančná alokácia v mil. eur
Interreg	4	1,25
IROP	132	121,28
OP EVS	102	28,31
OP II	2	4,61
OP KŽP	16	2,24
OP LZ	236	58,11
OP LZ - MRK	18	3,48
OP LZ - Vzdelávanie	120	17,20
PRV	35	2,23

Zdroj: MIRRI SR, export z ITMS2014+ na základe požiadavky ÚSV ROS, stav k 31. 12. 2020

² Z ITMS2014+ bolo pôvodne vyfiltrovaných 1 437 projektov a celková prerozdelená suma bola vo výške 717 mil. eur. Počet projektov a suma boli nekorektné z dôvodu uvádzania projektu vo viacerých riadkoch podľa jednotlivých aktivít s prerozdelenou alokáciou projektu alebo bol projekt uvedený vo viacerých riadkoch podľa jednotlivých aktivít, ale bez rozdelenia alokácie. Vtedy je celková alokácia na projekt uvedená opakovane, čím skresľuje celkovú výšku alokácie na projekty MNO. Úpravou tabuľky a projektov tak, že každý projekt má len jeden riadok sme dospeli k danej výške 238,72 mil. €, pričom celková výška alokácie projektu je kumulovaná. Zo štatistiky boli vylúčené projekty, ktoré nespĺňajú stanovené kritéria MNO. Išlo o 5 projektov v hodnote 115 mil. eur: Slovak Business Agency (3 projekty v celkovej alokácií 79 mil. eur), DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska (1 projekt za 31 mil. eur), Združenie miest a obcí Slovenska (1 projekt za 4,6 mil. eur).

Tabuľka 4 Podporené projekty podľa právnej formy (v mil. eur)

Právna forma	Počet projektov	Finančná alokácia v eur
Nadácia	11	2,7 mil.
Nezisková organizácia	94	27,2 mil.
Nezisková organizácia poskyt. vš. pros. služby	187	134,2 mil.
Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	373	74,6 mil.

Zdroj: MIRRI SR, export z ITMS2014+ na základe požiadavky ÚSV ROS, stav k 31. 12. 2020

Tabuľka 5 Podporené projekty MNO podľa ITMS2014+ (v eur)

Právna forma	Operačný program	Celková zazmluvnená suma projektu	Podiel vlastných zdrojov	Počet podporených projektov
Nadácia	Spolu	2 655 924,16	124 185,05	11
	OP EVS	1 498 597,48	74 929,90	5
	OP IZ MRK	429 408,00	21 470,40	2
	OP IZ Vzdelávanie	348 171,86	17 408,59	2
	OP KŽP	207 523,22	10 376,16	1
	OP IZ	172 223,60	0,00	1
Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby	Spolu	134 220 980,10	5 887 739,56	187
	IROP	94 719 522,44	4 735 976,12	16
	OP EVS	7 067 734,25	353 386,73	29
	OP KŽP	1 451 484,19	72 574,22	10
	OP IZ	30 982 239,22	725 802,48	132
Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	Spolu	74 649 547,83	3 492 561,81	373
	Interreg V-A SR - ČR	1 074 160,81	76 373,97	3
	IROP	14 862 413,47	743 120,67	109
	OP EVS	19 744 173,36	992 208,87	68
	OP II	92 200,00	4 610,00	1
	OP KŽP	578 448,86	29 217,61	5
	OP IZ	26 137 766,78	1 146 615,44	97
	OP IZ MRK	3 055 311,29	152 765,56	16
	OP IZ Vzdelávanie	6 873 703,53	347 649,68	39
	PRV	2 231 369,73	0,00	35

Zdroj: MIRRI SR, export z ITMS2014+ na základe požiadavky ÚSV ROS, stav k 31. 12. 2020

Tabuľka 6 Podporené projekty u MNO podľa zákona o registri MNO (v mil. eur)

Právna forma	Počet projektov	Finančná alokácia
MNO - kultúra	1	0,1 mil.
MNO - enviro	19	3,7 mil.
MNO - MRK	20	3,8 mil.
MNO - výskum	1	4,5 mil.
MNO - cyklo	2	7,1 mil.
MNO - vzdelávanie dospelých	40	7,2 mil.
MAS/CLLD	142	15,9 mil.
MNO - verejné politiky a participácia	102	28,3 mil.
MNO - sociálne	231	57,6 mil.

Zdroj: MIRRI SR, export z ITMS2014+ na základe požiadavky ÚSV ROS, stav k 31. 12. 2020

V tabuľke 6 sú uvedené len projekty implementované tými MNO, ktoré sú predmetom analýzy podľa zákona o registri MNO. Celkový počet podporených projektov bol 558 a alokovaná suma bola vo výške 128,3 mil. eur, čo predstavuje 0,83 % zdrojov EŠIF, ak celková alokácia bola vo výške 15,4 mld. eur. Formy MNO tak, ako sú zadefinované v ITMS2014+, nezahŕňajú len tie MNO, o ktorých hovorí zákon o registri MNO a spĺňajú nami uvedenú definíciu, ale sú tu napr. aj nemocnice. Údaje tak boli "umelo" navýšené a preto nemocnice a ďalšie právne formy, ktoré nie sú predmetom analýzy, boli vyňaté pred ďalším spracovaním dát. Najvyšší podiel v počte projektov (231) aj vo výške alokácie (57,6 mil. eur) zrealizovali MNO, zaoberajúce sa sociálnymi službami. MNO sa výrazne presadili vo výzvach na tvorbu verejných politik a participácii cez OP EVS (102 projektov v alokácii 28,3 mil. eur).

V máji 2017 bola zverejnená séria dopytovo orientovaných výziev z OP EVS, v ktorých boli definovaní ako oprávnení prijímatelia len MNO. Išlo o unikátny model využitia EŠIF fondov, pretože takto výhradne určené výzvy pre MNO boli vyhlásené prvýkrát v histórii Slovenska. Vytvoreniu výziev predchádzala viacročná snaha ÚSV ROS o hľadanie vhodného nástroja na pokrytie spoločenskej objednávky zo strany MNO.

Nakoniec sa podarilo vytvoriť balík šiestich výziev v dvoch témach (každá vo verzii pre menej rozvinutý región, rozvinutejší región a celé územie SR):

- **Tvorba lepšej verejnej politiky**
- **Občianska informovanosť a participácia**

Projekty boli zadefinované vo finančnom rozpätí 100 000 – 400 000 eur na projekt a v dĺžke trvania max. 2 roky. Prvotná alokácia 15 mil. eur bola pre veľký záujem navýšená o ďalších 15 mil. eur.

Výrazný podiel tvorí tiež podpora činnosti miestnych akčných skupín, ktoré síce nie sú súčasťou registra MNO, ale ktoré svojimi aktivitami môžeme zaradiť medzi MNO vzhľadom na medzinárodné definície. Napriek tomu, že MNO sú výrazné v oblasti ochrany životného prostredia, podpora ich činnosti z OP KŽP bola veľmi malá, len 3,7 mil. eur. Štatistiky tiež ukazujú na slabú podporu MNO v téme MRK, len 3,8 mil. eur.

Podporu z EŠIF je možné v programovom období 2014 – 2020 získať vypracovaním žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP) a jej predložením v rámci výzvy na predkladanie ŽoNFP vyhlásenej riadiacim orgánom (RO). RO sa môže rozhodnúť, v závislosti od charakteru projektu, či výber projektov zabezpečí dvomi výberovými kolami (výzva na predkladanie projektových zámerov a výzva na predkladanie ŽoNFP), alebo iba prostredníctvom jedného výberu (výzva na predkladanie ŽoNFP). Výzvy sú zverejnené podľa harmonogramu na internetovej stránke riadiaceho orgánu ([ITMS2014+](#)).

Tabuľka 7 Možnosti podpory MNO z EŠIF v programovom období 2014 – 2020

PRIORITNÁ OS	Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia	
INTEGROVANÝ REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM				
1	BEZPEČNÁ A EKOLOGICKÁ DOPRAVA V REGIÓNOCH	Zvyšovanie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb	24 mil. eur	Neziskové organizácie (konkrétna právna forma bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP)
2	ĽAHŠÍ PRÍSTUP K EFEKTÍVNÝM A KVALITNEJŠÍM VEREJNÝM SLUŽBÁM	Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti	125 mil. eur	Neziskové organizácie (podľa zákona č. 213/1997 Z. z. z 2. júla 1997 o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby) zriadené MZ SR v spolupráci so samosprávnymi krajmi a obcami, ktoré sú vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby

PRIORITNÁ OS		Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
				novej infraštruktúry), resp. Vlastníkmi alebo dlhodobými nájomcami existujúcej infraštruktúry zdravotníckych zariadení (v prípade modernizácie existujúcej infraštruktúry).
		Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl	35,6 mil. eur	<ul style="list-style-type: none"> – Nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy – Nezisková organizácia založená ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania
		Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní	98,8 mil. eur	<ul style="list-style-type: none"> – Nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy – Nezisková organizácia založená ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania
3	MOBILIZÁCIA KREATÍVNEHO POTENCIÁLU V REGIÓNOCH	Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií	143 mil. eur	Neziskové organizácie (konkrétna právna forma bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP)
5	MIESTNY ROZVOJ	Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi	50 mil. eur	Neziskové organizácie (konkrétna právna forma bude definovaná v samotnej výzve na

PRIORITNÁ OS		Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
	VEDENÝ KOMUNITOU	rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach		predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP)
Operačný program ľudské zdroje				
1	VZDELÁVANIE		458,75 mil. eur	Neziskové organizácie (konkrétna právna forma bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP)
Operačný program kvalita životného prostredia				
1	UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY	Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov	403 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia
		Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd	21 mil. eur	Neziskové organizácie ako nájomcovia/vypožičiavateľa drobných vodných tokov alebo ich úsekov podľa vodného zákona
		Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000	129 mil. eur	Neziskové organizácie ako vlastníci alebo užívatelia pozemkov v chránených územiach (s podmienkou odbornej garancie MŽP SR)
		Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality	28 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby v oblasti

PRIORITNÁ OS		Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
		Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)		tvorby a ochrany životného prostredia (s gestorstvom vecne príslušného útvaru MŽP SR v oblasti ochrany ovzdušia pri aktivite C)
2	ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI	Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy	419 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby
3	PODPORA RIADENIA RIZÍK, RIADENIA MIMORIADNYCH UDALOSTÍ A ODOLNOSTI PROTI MIMORIADNYM UDALOSTIAM OVPLYVNENÝ	Zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy	261 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby
		Zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy		Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby

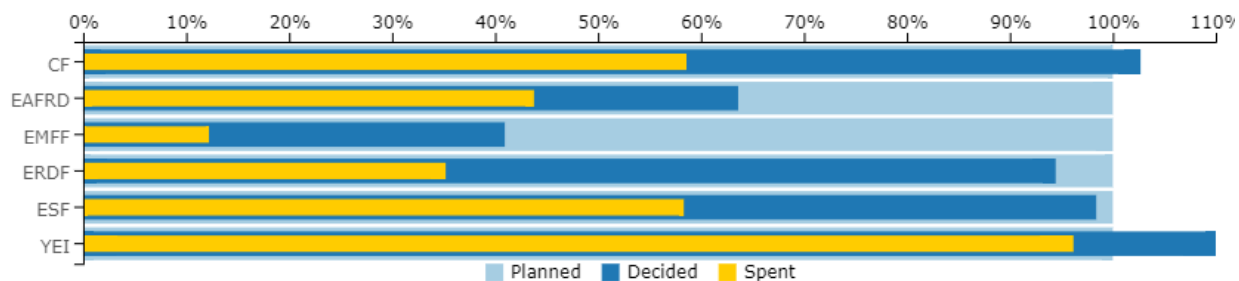
PRIORITNÁ OS		Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
	M ZMENOU KLÍMY			
4	ENERGETICKY EFEKTÍVNE NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO VO VŠETKÝCH SEKTOROCH	Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR	169 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby
		Zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou pre všetky typy území	60 mil. eur	Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby
Operačný program efektívna verejná správa				
1	POSILNENÉ INŠTITUCIONÁLNE KAPACITY A EFEKTÍVNA VS	Skvalitnené systémy a optimalizované procesy VS	11,91 mil. eur	<ul style="list-style-type: none"> – Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby (zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov), – občianske združenie (zákon č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov), – nadácia (zákon č. 34/2002 Z. z. O nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov)
Operačný program integrovaná infraštruktúra				
7	INFORMAČNÁ SPOLOČNOSŤ		805,52 mil. eur	Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
Program rozvoja vidieka				

PRIORITNÁ OS		Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
Opatrenie 16	SOCIÁLNE ZAČLENENIE		2 099,2 mil. eur	Mimovládne neziskové organizácie
PROGRAM SPOLUPRÁCE INTERREG V-A SLOVENSKÁ REPUBLIKA – ČESKÁ REPUBLIKA				Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
PROGRAM SPOLUPRÁCE INTERREG V-A SLOVENSKÁ REPUBLIKA – RAKÚSKO				Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
PROGRAM SPOLUPRÁCE INTERREG V-A POĽSKO – SLOVENSKO				Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE ENI MAĎARSKO – SLOVENSKO – RUMUNSKO – UKRAJINA 2014 – 2020				Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
PROGRAM SPOLUPRÁCE INTERREG EUROPE 2014 – 2020				Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP

PRIORITNÁ OS	Špecifický cieľ	Alokácia	Oprávnení prijímatelia
PROGRAM URBACT III 2014 – 2020			Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
INTERREG STREDNÁ EURÓPA 2014 – 2020			Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP
INTERREG DUNAJSKÝ NADNÁRODNÝ PROGRAM 2014 – 2020			Konkrétna právna forma neziskových organizácii (ak relevantné) bude definovaná v samotnej výzve na predkladanie projektových zámerov, resp. Výzve na predkladanie žiadosti o NFP

Zdroj: Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu, Centrálny koordinačný orgán, 2017

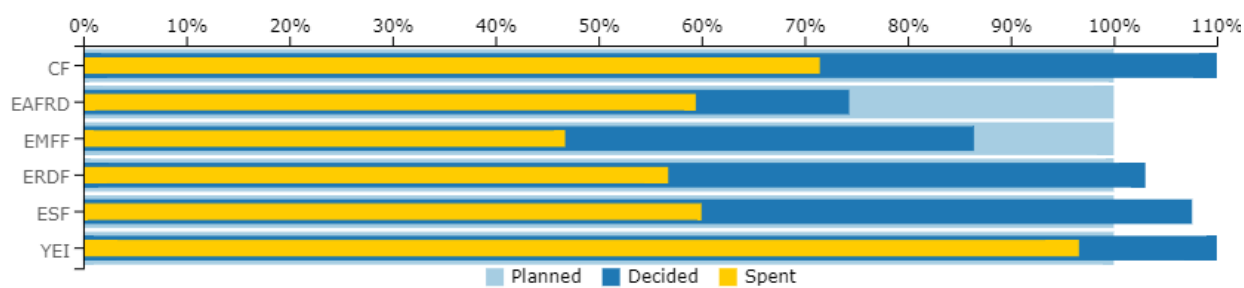
Na nasledujúcich grafoch 1 - 4 poukazujeme na využitie EŠIF v krajinách V4 v programovom období 2014 – 2020 z hľadiska plánovaných a reálne vynaložených výdavkov.

Graf 1 Miera využitia EŠIF 2014-2020 na Slovensku v % (celkové výdavky oproti plánovaným)

Zdroj: Európska komisia, 2021

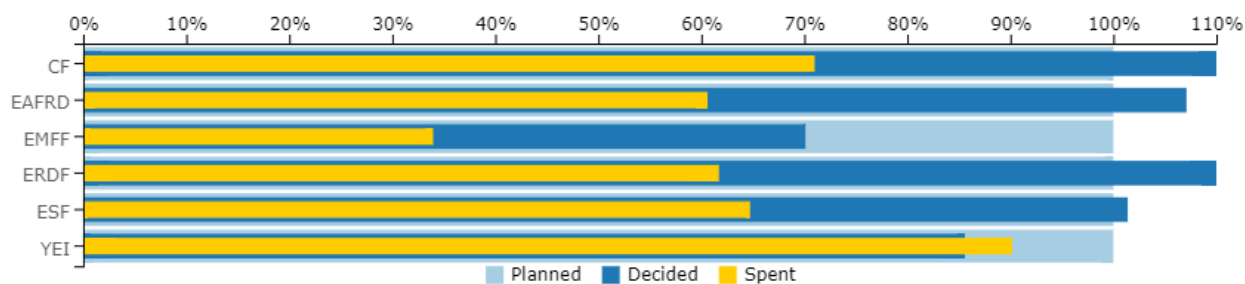
Stanovený celkový rozpočet pre Slovensko je 20 773 342 439 eur, z toho 16 473 001 516 eur tvoria zdroje EÚ a 4 300 340 923 eur sú domáce zdroje.

Graf 2 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Českej republike v % (celkové výdavky oproti plánovaným)

Zdroj: Európska komisia, 2021

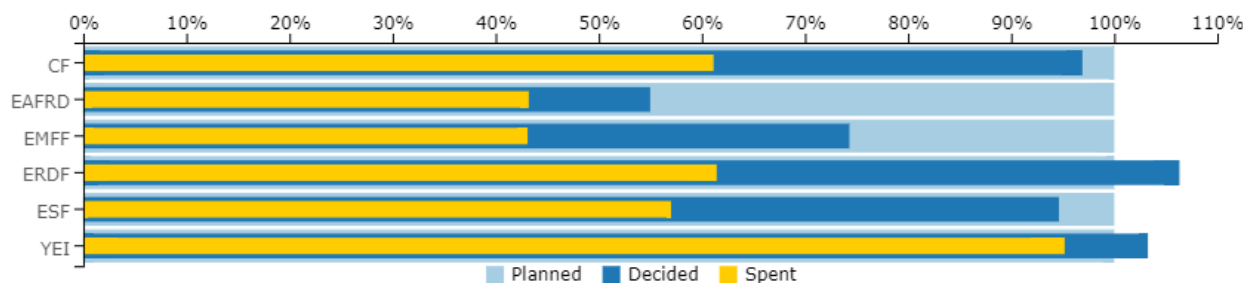
Stanovený celkový rozpočet pre Českú republiku je 34 199 360 268 eur, z toho 25 462 011 189 eur tvoria zdroje EÚ a 8 737 349 079 eur sú domáce zdroje.

Graf 3 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Maďarsku v % (celkové výdavky oproti plánovaným)

Zdroj: Európska komisia, 2021

Stanovený celkový rozpočet pre Maďarsko je 30 166 792 820 eur, z toho 25 424 713 942 eur tvoria zdroje EÚ a 4 742 078 878 eur sú domáce zdroje.

Graf 4 Miera využitia EŠIF 2014-2020 v Poľsku v % (celkové výdavky oproti plánovaným)

Zdroj: Európska komisia, 2021

Stanovený celkový rozpočet pre Poľsko je 110 818 123 387 eur, z toho 90 665 149 274 eur tvoria zdroje EÚ a 20 152 974 113 eur sú domáce zdroje.

Ako môžeme vidieť z predchádzajúcich grafov, Slovensko patrí v rámci krajín V4 ku krajinám, ktoré majú jedny z najnižších mier čerpania z EŠIF všeobecne, nielen čo sa týka čerpania MNO.

Vo všeobecnosti sa za najväčšie prekážky pri využití EŠIF považuje vysoká administratívna záťaž spojená s prípravou projektu, získaním projektu a jeho následnou realizáciou, nielen na strane žiadajúceho subjektu ale aj na strane koordinátora výzvy, ktorá sa týka napríklad zásadných zmien v riadiacej dokumentácii, ale aj oblasti posudzovania ŽoNFP a výberu hodnotiteľov. Nedostatky v týchto oblastiach dokonca spôsobili zrušenie niekoľkých výziev na predkladanie ŽoNFP (Mašťalýř, 2017; Špalek et al., 2017; Vladyková, 2021).

K ďalším problémom môžu na strane MNO patriť nedostatočné personálne kapacity, ktoré by sledovali vyhlásené výzvy, absencia špecialistu, ktorý by sa zameriaval na danú oblasť a mal by potrebné znalosti k získaniu finančných prostriedkov z EŠIF. Problémom sú aj vysoké minimálne limity potrebné pre získanie NFP najmä u malých MNO a tzv. „mäkkých projektov“, stanovený minimálny podiel žiadateľa na projekte. K prekážkam využívania EŠIF na strane MNO patrí aj neznalosť fungovania procesu získavania finančných prostriedkov z EŠIF spojená najmä s už spomínaným problémom nedostatkom personálnych kapacít, nezaujím organizácií využívať tento zdroj financovania, nepripravenosť projektov v dôsledku toho, že projekty sú prediskutované na základe vzniknutej potreby a nie na základe plánu, získanie finančných prostriedkov ex-post a pri neznalosti a neskúsenosti s EŠIF je pre organizácie nemožné splniť stanovené lehoty pre podanie žiadosti (Vladyková, 2021).

Za účelom zvyšovania efektívnosti procesov implementácie EŠIF sa ÚSV ROS ako partner podieľa na projekte zameranom na posilnenie partnerstva, participatívneho a transparentného riadenia fondov EÚ. Využitím princípu partnerstva vytvorili priestor pre dialóg a spoluprácu prijímateľov a poskytovateľov podpory z fondov EÚ pri identifikácii problémov, s ktorými sa stretávajú pri administrácii, kontrole a zúčtovaní projektov podporených z fondov EÚ. Cieľovou skupinou aktivity boli prijímatelia podpory z fondov EÚ z radov MNO a odborní pracovníci riadiacich orgánov, Centrálného koordinačného orgánu a Certifikačného orgánu. Medzi identifikované problémy patria (Hullová a kol., 2019):

- Zaznievajú rozdielne informácie na seminároch po vyhlásení výzvy a iné po podpise zmluvy o NFP.
- Pri komunikácii využívajú riadiace orgány skôr telefonické rozhovory a často nereagujú písomne – je málo záchytných bodov pre riešenie sporov a problémov.
- Téma zálohových platieb a ich napojenia na kontrolu žiadosti o platbu ŽoP - spojenie kontroly s refundáciou spôsobuje problémy s cash-flow.
- Nedodržanie lehôt zo strany riadiaceho orgánu pri kontrole a zúčtovaní (ŽoP).
- Individuálne prístupy k posudzovaniu (ŽoP) jednotlivými manažérmi a rozdielne/meniace sa požiadavky na tie isté projekty počas implementácie.
- Veľa pravidiel je sprísnených oproti pravidlám stanoveným Európskou komisiou na Slovensku.
- Nízka miera flexibility a možnosti úprav projektov počas implementácie – z dôvodu extrémne konkrétnych požiadaviek na žiadosť o NFP a rozpočet projektu.
- Príručka pre prijímateľa je dlhá a obsahuje veľa odvolaní na zákony, usmernenia, smernice. Je potrebné zvýšiť jej prehľadnosť, zrozumiteľnosť a užívateľský komfort pri práci s ňou.
- Existuje pojmová a aj obsahová nejednotnosť jednotlivých šablón pracovných výkazov, s čím je spojená aj časová náročnosť vyplňania.

V súčasnosti je pripravované nové programové obdobie 2021 – 2027, v ktorom sa formulujú stratégie a priority Slovenskej republiky pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie v objeme 12,6 mld. eur na obdobie od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2027. Investície budú smerované do oblastí podpory v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti:

1. Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa,
2. Zelenšia Európa,
3. Prepojenejšia Európa,
4. Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa,
5. Európa bližšie k občanom.

a špecifického cieľa Fondu na spravodlivú transformáciu.

Nórske fondy a finančný mechanizmus EHP

Nórsko, Island a Lichtenštajnsko ako nečlenské štáty EÚ poskytujú od roku 1994 prostredníctvom Grantov Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) a Nórska finančné príspevky tým krajinám EÚ, ktorých hrubý domáci produkt na obyvateľa je nižší ako 90 % priemeru EÚ. V programovom období 2014 – 2021 je týchto krajín 15. Na druhej strane je týmto prispievateľským štátom umožnený voľný pohyb tovarov, kapitálu, služieb a osôb v rámci všetkých členských krajín EÚ. Hlavným cieľom Grantov EHP a Nórska je prispievať k znižovaniu ekonomických a sociálnych rozdielov v rámci EHP a k posilňovaniu spolupráce medzi prispievateľskými (donorskými) a prijímateľskými štátmi. Realizované projekty sú financované z dvoch mechanizmov - Finančný mechanizmus EHP (FM EHP) a Nórsky finančný mechanizmus (NFM). Štátny rozpočet SR sa na financovaní podieľa 15 %. SR je prijímateľským štátom od roku 2004, kedy sa stala členom Európskej únie a tým aj súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru. **Vzhľadom na to, že z oboch finančných mechanizmov sú financované aj spoločné programy, prezentujeme tieto dva zdroje financovania v jednej časti.**

Z oboch finančných mechanizmov sú financované programy:

- „Zmierňovanie a prispôbovanie sa zmene klímy" (16 mil. eur) - Správca programu: Ministerstvo životného prostredia SR.
- „Rozvoj obchodu, inovácií a malých a stredných podnikov" (20 mil. eur) - Správca programu: Výskumná agentúra.

Na základe dohody o EHP sa na každé obdobie uzatvára medzi Lichtenštajnskom, Islandom a Nórskom dohoda s Európskou komisiou, v ktorej sa stanovujú prioritné ciele a celková alokácia finančných prostriedkov pre každý štát. Následne jednotlivé krajiny podpisujú Memorandum o porozumení medzi darcovskou a prijímajúcou krajinou, v ktorom je stanovené, ako bude prebiehať financovanie, vrátane objemu alokovaných prostriedkov a stanovenia podporovaných projektov. Každý program má vlastnú programovú dohodu, ktorá sa uzatvára medzi Lichtenštajnskom, Islandom, Nórskom a Národným kontaktným bodom. V dohode sú stanovené bližšie informácie o programe a jeho podmienkach.

Finančná pomoc z FM EHP a NFM je realizovaná prostredníctvom dvoch možností. Prvou možnosťou sú individuálne projekty, ktoré zvyčajne pozostávajú z viacerých projektov a druhou sú blokové granty³, ktoré poskytujú finančnú pomoc jednotlivcom alebo organizáciám a nespĺnili podmienky pre zaradenie sa do skupiny individuálnych projektov.

³ Blokový grant je fond pozostávajúci z úrovne sprostredkovateľa (implementovanej sprostredkovateľom) a z úrovne podprojektov (implementovanej konečnými prijímateľmi). Blokový grant je určený pre jasne definované ciele

Finančné prostriedky z fondu EHP a Nórska sú pridelované na základe veľkosti populácie a HDP na osobu v podporovaných krajinách (www.eeegrants.org, 2021).

Nórsky finančný mechanizmus 2014 - 2021

Dohodou medzi Nórsnym kráľovstvom a Európskou úniou o Nórskom finančnom mechanizme 2014 – 2021 bol zriadený „**Nórsky finančný mechanizmus**“, prostredníctvom ktorého Nórsko prispieva k znižovaniu hospodárskych a sociálnych rozdielov v Európskom hospodárskom priestore (Memorandum o porozumení pri implementácii Nórskeho finančného mechanizmu). **Nórsky finančný mechanizmus má za cieľ posilniť vzťahy medzi Nórskom a prijímateľským štátom (Slovenskou republikou) na obojstranný prospech ich národov** (posilnenie spolupráce prispeje k zabezpečeniu stabilnej, pokojnej a prosperujúcej Európe, budovanej na dobrej správe vecí verejných, demokratických inštitúciách, zásadách právneho štátu, dodržiavaní ľudských práv a udržateľnom rozvoji).

Finančné príspevky **Nórskeho finančného mechanizmu** boli k dispozícii v týchto prioritných oblastiach:

- Inovácie, výskum, vzdelávanie a konkurencieschopnosť;
- Sociálna inklúzia, zamestnanosť mladých a odstraňovanie chudoby;
- Životné prostredie, energia, zmena klímy a nízkouhlíkové hospodárstvo;
- Kultúra, občianska spoločnosť, dobrá správa vecí verejných, základné práva a slobody;
- Spravodlivosť a vnútorné záležitosti.

Právny rámec Nórskeho finančného mechanizmu bol definovaný:

- Memorandum o porozumení pri implementácii Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021,
- Dohodou medzi Nórsnym kráľovstvom a Európskou úniou o Nórskom finančnom mechanizme 2014 – 2021 (Dohoda),
- Nariadením o implementácii Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021 (Nariadenie) vydané Nórskom v súlade s článkom 10.5 Dohody,
- Programovými dohodami, ktoré boli uzavreté pre každý program,

použitia, na poskytnutie pomoci jednotlivcom, organizáciám alebo inštitúciám. Blokované granty sú určené na podporu takých aktivít, pri ktorých je podprojekt alebo konečný prijímateľ príliš malý, aby bol samostatne identifikovaný alebo aby bol riadený jednotlivo pri efektívnom vynaložení nákladov. Blokované granty umožňujú, aby boli zdroje Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu ľahšie dostupné pre organizácie, ktoré sú často dobre umiestnené, aby reagovali na špecifické rozvojové problémy (napríklad spoločenské začlenenie alebo iniciatívy zamerané na miestny rozvoj), ale nie sú nevyhnutne dobre vybavené, aby sa samy zaoberali požiadavkami procesu žiadosti.

- prípadnými ďalšími usmerneniami prijatými Ministerstvom zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva (MZV NK) v súlade s Nariadením.

Podľa článku 2.1. Dohody predstavovala celková suma finančného príspevku 1 253,7 milióna eur v ročných splátkach vo výške 179,1 miliónov eur počas obdobia **od 01. 05. 2014 do 30. 04. 2021 vrátane**. V zmysle článku 6 Dohody suma vo výške 58 200 000 eur bola k dispozícii pre prijímateľský štát, t. j. Slovenskú republiku počas obdobia uvedeného v odseku 1.3. V zmysle článku 3.2.b) Dohody bolo 1 % celkovej sumy uvedenej v odseku 2 vyčlenené pre fond na podporu dôstojnej práce a tripartitného dialógu. V súlade s článkom 10.4 Dohody a článkom 1.9 Nariadenia boli do celkovej vyššie uvedenej sumy započítané náklady Nórska na riadenie. Ďalšie ustanovenia v tomto zmysle sú uvedené v Nariadení. Čistá výška príspevku, ktorý bol prijímateľskému štátu k dispozícii, je 53 835 000 eur. Prehľad prostriedkov v rámci NFM pre jednotlivé prijímateľské krajiny je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 8 Alokované prostriedky v rámci NFM

Prijímateľský štát	Finančné prostriedky (v mil. eur)
Bulharsko	95,1
Chorvátsko	46,6
Cyprus	5,1
Česká republika	89
Estónsko	35,7
Maďarsko	105,7
Lotyšsko	51,9
Litva	61,4
Malta	3,6
Poľsko	411,5
Rumunsko	227,3
Slovensko	58,2
Slovinsko	17,8

Zdroj: Eeegrants.org., 2021

Úlohy a povinnosti definovali, že Nórsko poskytne k dispozícii finančné prostriedky na podporu oprávnených programov navrhnutých prijímateľským štátom a schválených MZV NK v rámci prioritných oblastí uvedených v článku 3.1 Dohody a programových oblastí vymenovaných v prílohe k Dohode. Nórsko a prijímateľský štát spolupracovali na príprave osnov programov stanovujúcich zámer a plánované výsledky každého programu. Prijímateľský štát zabezpečil

spolufinancovanie programov, ktoré využívali podporu z Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021, v plnej výške v súlade s prílohou B a programovými dohodami. MZV NK riadil Nórsky finančný mechanizmus 2014 – 2021 a prijímal rozhodnutia o udelení finančnej pomoci v súlade s Nariadením. MZV NK pomáhal Úrad pre finančný mechanizmus. Ten zodpovedal za každodenné fungovanie Nórskeho finančného mechanizmu 2014 – 2021 a slúžil ako kontaktné miesto.

Konkrétne, v rámci Nórskeho finančného mechanizmu boli v období 2014 – 2021 financované programy:

- „Miestny rozvoj, odstraňovanie chudoby a inklúzia Rómov" (15 mil. eur) – Správca programu: Úrad vlády SR.
- „Domáce a rodovo podmienené násilie" (9 mil. eur) – Správca programu: Úrad vlády SR.
- „Sociálny dialóg a dôstojná práca" (582 tis. eur) - Správca programu: Innovation Norway (<https://www.eeagrants.sk/zakladne-informacie/>).

Finančný mechanizmus EHP 2014 – 2021

Protokolom 38c, začleneným do Zmluvy o EHP Dohodou medzi Európskou úniou, Islandom, Lichtenštajnským kniežatstvom a Nórskeho kráľovstvom o Finančnom mechanizme EHP 2014 – 2021 bol zriadený „**Finančný mechanizmus EHP 2014 – 2021**“, prostredníctvom ktorého prispievateľské štáty prispeli k znižovaniu hospodárskych a sociálnych rozdielov v Európskom hospodárskom priestore. Finančný mechanizmus EHP má za cieľ posilniť vzťahy medzi prispievateľskými štátmi a prijímateľskými štátmi v obojstranný prospech ich národov. Rozhodnutím Stáleho výboru štátov EZVO č. 2/2016/SC zo dňa 02. 06. 2016 prispievateľské štáty udělili Výboru pre finančný mechanizmus, zriadenému rozhodnutím Stáleho výboru štátov EZVO č. 4/2004/SC zo dňa 03. 06. 2004, mandát na riadenie Finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021.

Finančný mechanizmus EHP predstavuje dohodu medzi Islandom, Lichtenštajnským kniežatstvom a Nórskeho kráľovstvom ako prispievateľskými štátmi a Slovenskou republikou ako prijímateľským štátom.

Finančné príspevky Finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021 boli k dispozícii v týchto prioritných oblastiach:

- Inovácie, výskum, vzdelávanie a konkurencieschopnosť;
- Sociálna inklúzia, zamestnanosť mladých a odstraňovanie chudoby;
- Životné prostredie, energia, zmena klímy a nízkouhlíkové hospodárstvo;
- Kultúra, občianska spoločnosť, dobrá správa vecí verejných, základné práva a slobody;
- Spravodlivosť a vnútorné záležitosti.

Právny rámec Finančného mechanizmu EHP bol definovaný:

- Memorandom o porozumení pri implementácii Finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021,
- Protokolom 38c k Zmluve o EHP o Finančnom mechanizme EHP 2014 – 2021,
- Nariadením o implementácii Finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021 (Nariadenie) vydané prispievateľskými štátmi v súlade s článkom 10.5 protokolu 38c.,
- Programovými dohodami, ktoré boli uzavreté pre každý program,
- prípadnými ďalšími usmerneniami prijatými Výborom pre finančný mechanizmus v súlade s Nariadením.

V zmysle článku 2.1 protokolu 38c predstavovala celková suma finančného príspevku 1 548,1 milióna eur v ročných splátkach vo výške 221,16 milióna eur počas obdobia od 01. 05. 2014 do 30. 04. 2021 vrátane. V zmysle článku 6 protokolu 38c suma vo výške 54 900 000 eur bola k dispozícii pre prijímateľský štát, t. j. pre Slovenskú republiku počas obdobia uvedeného v odseku 1. V zmysle článku 3.2.b) protokolu 38c **bolo 10 % celkovej sumy uvedenej v odseku 2 vyčlenených pre fond pre občiansku spoločnosť.** V súlade s článkom 10.4 protokolu 38c a článkom 1.9 Nariadenia boli do celkovej vyššie uvedenej sumy započítané náklady prispievateľských štátov na riadenie. Ďalšie ustanovenia v tomto zmysle boli uvedené v Nariadení. Čistá výška príspevku, ktorý bude prijímateľskému štátu k dispozícii, je 50 782 500 eur.

Tabuľka 9 Alokované prostriedky v rámci FM EHP

Prijímateľský štát	Finančné prostriedky (v mil. eur)
Bulharsko	115
Chorvátsko	56,8
Cyprus	6,4
Česká republika	95,5
Estónsko	32,3
Grécko	116,7
Maďarsko	108,9
Lotyšsko	50,2
Litva	56,2
Malta	4,4
Poľsko	397,8
Portugalsko	102,7
Rumunsko	275,2
Slovensko	54,9
Slovinsko	19,9

Zdroj: Eeegrants.org., 2021

Z celkových pridelených prostriedkov pre jednotlivé krajiny bolo na financovanie občianskej spoločnosti vyčlenených 10 %.

V rámci Finančného mechanizmu EHP boli financované programy:

- „Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca“ (17,5 mil. eur) - Správca programu: Úrad vlády SR.
- „Cezhraničná spolupráca / Dobrá správa vecí verejných, zodpovedné inštitúcie, transparentnosť“ (8,5 mil. eur) - Správca programu: Úrad vlády SR.
- **„Fond pre aktívne občianstvo“ (7,7 mil. eur) - Správca programu: Nadácia Ekopolis, Nadácia otvorenej spoločnosti a Karpatská nadácia.**

Pre MNO má špecifické postavenie práve posledne menovaný program Fond pre aktívne občianstvo - **Active Citizens Fund (ACF)**, ktorý je súčasťou finančnej pomoci Islandu, Lichtenštajnska a Nórska 15 členským štátom Európskej únie. ACF na Slovensku spravuje Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti a Karpatskou nadáciou. ACF podporuje slovenské občianske organizácie pri zapájaní občanov do rozhodovania a do tvorby verejných politík, v snahách o vytváranie lepších podmienok pre dobrú správu vecí verejných, pri ochrane ľudských práv a poskytovaní občianskeho vzdelávania a pri zlepšení postavenia zraniteľných skupín v spoločnosti. Osobitná pozornosť je venovaná mladým ľuďom a ich účasti na verejnom dianí. Prierezovými prioritami programu sú podpora bilaterálnej spolupráce medzi slovenskými organizáciami a partnermi z donorských krajín a rozvoj kapacít aj zlepšenie pozície občianskych organizácií v spoločnosti.

V období 2018 – 2023 rozdelí ACF v 17 grantových výzvach spolu 7,7 mil. eur na projekty slovenských občianskych organizácií a poskytne ďalšie podporné aktivity, napr. vzdelávanie v oblasti projektového riadenia, organizačného rozvoja a samofinancovania (<https://acfslovakia.sk/o-programe/>, 2021)

Cieľom je posilniť občiansku spoločnosť a zvýšiť spoločenské povedomie a angažovanosť zraniteľných skupín. Podpora sa bude zameriavať na dlhodobú udržateľnosť a budovanie kapacít občianskeho sektora tak, aby viedli k posilneniu občianskej participácie, aktívneho občianstva a ľudských práv.

Podpora bude smerovaná do oblastí: demokracia, aktívne občianstvo, verejná správa a transparentnosť, ľudské práva a rovnosť zaobchádzania, boj s diskrimináciou na základe rasy, etnicity, vierovyznania, veku, pohlavnej orientácie alebo identity, sociálna spravodlivosť a inklúzia zraniteľných skupín obyvateľstva, rovnosť pohlaví a prevencia násilia na základe pohlavia a životné prostredie a klimatická zmena.

Základné granty sú vo výške 30 000 až 80 000 eur, pričom trvajú od 12 do 18 mesiacov a vyhlasujú sa 3 výzvy v závislosti od programu. Mikrogranty sú do výšky 8 000 eur v trvaní do 12 mesiacov a sú otvorené priebežne. Strategické granty sú vo výške 80 000 až 120 000 eur, v trvaní od 18 do 30 mesiacov a vyhlasujú sa 2 výzvy v závislosti od programu.

V rámci občianskej participácie podporí ACF účasť občanov v rozhodovaní o verejných politikách, vrátane otázok súvisiacich so životným prostredím a zmenou klímy. Zameria sa na vytvorenie a vylepšovanie infraštruktúry, ktorá verejnosti umožní zapájať sa do diskusie a posilní tak jej účasť na rozhodovaní – a to v zmysle hmotnom (fyzické priestory pre aktivity organizácií) aj nehmotnom (napríklad webové nástroje, platformy a pracovné skupiny). Cieľom programu je podporiť 50 iniciatív organizácií občianskej spoločnosti (OOS) umožňujúcich občanom zapájať sa do rozhodovania o verejných záležitostiach, z toho 20 iniciatív v prípade OOS zameraných na mládež a 30 smerom k dospelým ľuďom. Osobitú pozornosť bude venovať zapojeniu mládeže do aktivít občianskej spoločnosti – podporou najmenej 16 OOS zameraných na prácu s mládežou (www.acfslovakia.sk, 2021).

Výzvy v tematickom zameraní Obhajoba verejných záujmov sa zaoberajú podporou aktívneho zapojenia organizácií občianskej spoločnosti pri tvorbe verejných politík na národnej, regionálnej a miestnej úrovni – očakávajú, že OOS pripraví a predloží návrhy na zmenu 20 politík, právnych noriem a verejných rozhodnutí zameraných napríklad na právne nástroje umožňujúce efektívnejšiu účasť verejnosti na rozhodovaní, reformu súdnictva, ochranu životného prostredia, inklúziu zraniteľných skupín a pod. Prostredníctvom podpory aspoň 5 kampaní OOS zameraných na dobré spravovanie vecí verejných a transparentnosť program prispieje k zlepšeniam v tejto obzvlášť citlivej oblasti. ACF tiež povzbudí organizácie k tomu, aby svoju prácu stavali na dôkazoch, čím pomôže zmierniť jednu zo slabých stránok ich činnosti. (www.acfslovakia.sk, 2021).

Téma ľudské práva reflektuje nedostatočnú úroveň a kvalitu vzdelávania v oblasti ľudských práv. Cieľom ACF je poskytnúť vzdelávanie v oblasti občianskych a ľudských práv 2 tisíc študentom a školenia v oblasti ľudských práv 225 profesionálom, najmä z radov učiteľov, ale tiež aj zástupcom verejnej správy. Program sa okrem toho zameria aj na ovplyvnenie postojov cieľových skupín voči menšinám, napríklad v súvislosti s Rómskou menšinou a v otázkach rodovej rovnosti, okrem iného aj podporou aktivít na zmiernenie prejavov nenávisťi a negatívnych stereotypov. ACF podporí aj informačné kampane zamerané na ľudské práva, rovnaké zaobchádzanie, rodovú rovnosť (vrátane rodovo podmieneného násillia) a to aj na miestnej a regionálnej úrovni. Program umožní podporenie aspoň 10 organizácií, ktoré zamerajú svoje aktivity na zmiernenie prejavov neznášanlivosti (www.acfslovakia.sk, 2021).

Zlepšenie postavenia zraniteľných skupín je ďalšou súčasťou ACF. Zmyslom je, aby organizácie svoju činnosť zamerali na posilnenie postavenia zraniteľných skupín a ich účasť na rozhodovaní o verejných záležitostiach a tiež zlepšenie prístupu cieľových skupín k príjmom za účelom ich ekonomického posilnenia. OOS budú vyzvané k spolupráci so samosprávami a zavádzaniu zmysluplných metód a služieb na miestnej úrovni. Cieľom programu je posilniť postavenie 2 tisíc jednotlivcov z radov zraniteľných skupín (najmä Rómov), poskytnúť služby 600 ľuďom a realizovať opatrenia pre posilnenie postavenia ohrozených jednotlivcov v 30 samosprávach (www.acfslovakia.sk, 2021).

Rozvoj organizácií občianskej spoločnosti sa zameriava na budovanie kapacít a podporu udržateľnosti občianskej spoločnosti. Všetky projekty podporené programom umožnia organizáciám aj posilnenie ich kapacít, no zároveň sa očakáva, že 20 organizácií zameria svoje projekty na svoje posilnenie priamo. Z celkového počtu 170 podporených organizácií bude aktivity na svoj kapacitný rozvoj realizovať aspoň 30 %, teda 55 organizácií. Na národnej úrovni je cieľom zmena 4 národných politík a zákonov vzťahujúcich sa k zlepšeniu prostredia súvisiaceho s pôsobením organizácií občianskej spoločnosti (www.acfslovakia.sk, 2021).

Súčasťou programu ACF je tiež bilaterálna výmena skúseností, know-how a dobrej praxe medzi slovenskými organizáciami občianskej spoločnosti a subjektmi v donorských krajinách. Tematickou prioritou bilaterálnej spolupráce je fenomén šírenia dezinformácií a propagandy zameranej proti demokratickému spravovaniu spoločnosti. Dĺžka projektov je od 6 do 12 mesiacov, pričom výzva je otvorená priebežne. Maximálna výška grantu je 10 000 eur (www.acfslovakia.sk, 2021).

V nasledujúcej tabuľke 10 uvádzame počet podporených projektov z Fondu pre aktívne občianstvo, ako aj výšku grantovej podpory.

Tabuľka 10 Podporené projekty z Fondu pre aktívne občianstvo (v eur)

Témy	Finančná alokácia	Prvá výzva						Druhá výzva					
		Základné granty		Strategické granty		Malé granty		Základné granty		Strategické granty		Malé granty	
		Počet podp. projektov	Schválený grant	Počet podp. projektov	Schválený grant	Počet podp. projektov	Schválený grant	Počet podp. projektov	Schválený grant	Počet podp. projektov	Schválený grant	Počet podp. projektov	Schválený grant
Občianska participácia	1 400 000	7	420 000					6	414 057				
Obhajoba verejných záujmov	1 800 000	6	350 000	4	400 000			3	208 305	5	487 019		
Ľudské práva	1 000 000	4	226 242					6	273 578	5	492 130		
Zraniteľné skupiny	1 500 000	7	430 000			12	168 875	5	313 089			25	337 995
Rozvoj organizácií občianskej spoločnosti	1 600 000	6	348 438	3	300 000			5	278 009 (suma je uvedená za 4 projekty)	4	299 295 (suma je uvedená za 3 projekty)		
Priebežne otvorená výzva													
Fond bilaterálnej spolupráce	100 000	8	79 129,26										
Mikrogranty	150 000	21	150 000										
Preddefinovaný projekt													
PDP2 – Rozvoj a využitie životných zručností mladých ľudí		1	299 613										

Zdroj: spracované podľa www.acfslovakia.sk/, 2021

Za výber projektov zodpovedá správca programu, ktorý sa rozhoduje buď priamym zadaním, tzv. preddefinované projekty, ktoré môžu byť stanovené v memorandách o porozumení. Zároveň správca programu určí všetky projekty, prijímateľa a všetky ostatné náležitosti projektu, či už technické, finančné alebo obsahové. Druhou možnosťou výberu projektov je na základe výzvy, kedy správca programu vyhlasuje výzvu na predloženie žiadosti o projekt. Výzvy musia byť zverejnené na internetovej stránke správcu programu v slovenskom a anglickom jazyku.

V tabuľke 11 uvádzame schválené projekty MNO podporené z iných fondov, okrem Fondu pre aktívne občianstvo v tomto programovom období.

Tabuľka 11 Podporené projekty MNO z FM EHP (v eur)

Oblasť	Počet podpor. subjektov	Výška podpory	Finančný príspevok EHP	Finančný príspevok ŠR	Cieľ programu
Kultúra	3	485 469	19 611 000	3 460 765	Sociálny a ekonomický rozvoj posilnený prostredníctvom kultúrnej spolupráce, podnikania v oblasti kultúry a riadenia kultúrneho dedičstva.
Domáce a rodovo podmienené násilie	4	682 476	9 000 000	1 588 236	Predchádzanie domácemu a rodovo podmienenému násiliu a ochrana a pomoc obetiam. Program podporí projekty v rámci dvoch programových oblastí prostredníctvom preddefinovaných projektov, ale aj 4 výziev, do ktorých sa bude môcť zapojiť verejnosť.
Dobré spravovanie a cezhraničná spolupráca	1	462 243	8 500 000	1 500 000	Zvýšenie integrity a zodpovednosti verejnej správy. Program podporí projekty v dvoch programových oblastiach prostredníctvom preddefinovaných projektov, ale aj dvoch výziev, do ktorých sa bude môcť zapojiť verejnosť.

Zdroj: <https://www.eegrants.sk/>, 2021

Z analýzy MV SR/ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020) vyplynulo, že organizácie v priemere získali 548,85 eur z iných ako zahraničných fondov EÚ (napr. nórské, švajčiarske, zdroje ambasad a pod.). Pričom tento zdroj uviedlo 3,14 % organizácií z hlavnej činnosti a 0,63 % organizácií z vedľajšej činnosti z celkového počtu 828 zapojených subjektov.

V nasledujúcej časti uvádzame porovnanie čerpania finančných prostriedkov v krajinách EÚ od roku 2004.

Tabuľka 12 Čerpanie finančných prostriedkov z fondov EHP a Nórskeho fondu v mil. eur v krajinách EÚ od roku 2004

Krajina	2004-2009			2009-2014			2014-2021		
	Fondy EHP	Nórske fondy	Spolu	Fondy EHP	Nórske fondy	Spolu	Fondy EHP	Nórske fondy	Spolu
Bulharsko	21,5	20	41,5	78,6	48	126,6	115	95,1	210,1
Cyprus	1,3	3,4	4,7	3,85	4	7,85	6,4	5,1	11,5
Česká republika	48,5	62,4	110,9	61,4	70,4	131,8	95,5	89	184,5
Estónsko	10,1	22,7	32,8	23	25,6	48,6	32,3	35,7	68
Grécko	34,3	0	34,3	63,4	0	63,4	116,7	0	116,7
Chorvátsko	-	-	-	5	4,6	9,6	56,8	46,6	103,4
Litva	27	40,3	67,3	38,4	45,6	84	56,2	61,4	117,6
Lotyšsko	19,7	34	53,7	34,6	38,4	73	50,2	51,9	102,1
Maďarsko	60,8	74,3	135,1	70,1	83,2	153,3	108,9	105,7	214,6
Malta	1,9	1,7	3,6	2,9	1,6	4,5	4,4	3,6	8
Poľsko	280,8	277,7	558,6	311,2	266,9	578,1	397,8	411,5	809,3
Portugalsko	31,3	0	31,3	57,95	0	57,95	102,7	0	102,7
Rumunsko	50,5	48	98,5	190,8	115,2	305,95	275,2	227,3	502,5
Slovensko	32,3	38	70,3	38,35	42,4	80,75	54,9	58,2	113,1
Slovinsko	6,1	12,5	18,6	12,5	14,4	26,9	19,9	17,8	37,6
Španielsko	45,8	0	45,8	45,85	0	45,85	-	-	-

Zdroj: Spracované podľa <https://eeagrants.org/countries/>

Čerpanie finančných prostriedkov z Nórskeho fondu a FM EHP so sebou prináša isté výhody, ale rovnako aj nevýhody. Medzi hlavné nevýhody patrí podobne ako pri zdrojoch EŠIF byrokratický systém, ktorý sprevádza celé čerpanie a v prípade MNO aj nedostatočné vlastné zdroje financovania (cca 85 % až 90 % finančných prostriedkov je poskytovaných z Nórskeho fondu alebo FM EHP, zvyšok si MNO financujú z vlastných, resp. iných zdrojov). Na druhej strane, pokiaľ si ale MNO prejde procesom podávania žiadosti je nepriamo nútená hľadať si partnerov a podrobne sa zaoberať plánovaním, čo predstavuje pozitívum najmä do budúcnosti a to aj v inej oblasti ako je čerpanie fondov. Ďalším z podobných problémov ako pri zdrojoch EŠIF je nedostatočné personálne zabezpečenie, a to najmä časté podhodnotenie počtu pracovníkov zabezpečujúcich administráciu projektu. Medzi negatíva patrí aj nadmerná a zložitá administratíva, resp. často sa

meniace požiadavky z ministerstiev a Úradu vlády SR (Mašťalýř, 2017; Špalek et al., 2017; Vladyková, 2021).

Švajčiarsky finančný mechanizmus

Rámcovou dohodou medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou sa vytvorili rámec pravidiel a postupov pre plánovanie a implementáciu spolupráce medzi dotknutými stranami. V zmysle Memoranda o porozumení s Európskym spoločenstvom zo dňa 27. 02. 2006 vyjadřila Švajčiarska konfederácia úmysel, že prispeje čiastkou do výšky 1 000 000 000 CHF na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej EÚ.

Globálnym cieľom Švajčiarskeho finančného mechanizmu (ŠFM) financovaného z prostriedkov Švajčiarskej konfederácie (do výšky 63,6 milióna CHF) a štátneho rozpočtu SR bolo prispieť k zníženiu hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej Európskej únie ako aj v rámci Slovenskej republiky. Významnou mierou k tomuto cieľu prispela realizácia 21 projektov, ktoré nemohli byť podporené z EŠIF a ktoré boli strategicky zamerané na bezpečnosť, stabilitu a podporu reforiem, životné prostredie a infraštruktúru ako aj ľudský a spoločenský rozvoj (www.swiss-contribution.sk).

Finančná podpora ŠFM trvala **od 14. 06. 2007 do 13. 06. 2017. Nové programové obdobie pre ŠFM zatiaľ nebolo dohodnuté.** Vzhľadom na túto skutočnosť, bližšie popisujeme tento mechanizmus a prezentujeme konkrétne dáta v prílohe 1.

Podobne ako pri predchádzajúcich možnostiach financovania MNO z EŠIF, Nórskeho fondu a Finančného mechanizmu EHP vyžadoval aj ŠFM vyššiu administratívnu záťaž, vyššie nároky na personálne kapacity a projektový manažment najmä z dôvodu kvalitného a správneho vyplnenia žiadosti na získanie finančných prostriedkov potrebných na realizovanie projektu. Zo strany riadiacich orgánov ide najmä o vyvinutie značného úsilia v oblasti koordinácie, riadenia a správneho vyhodnotenia žiadosti a následnej kontroly čerpania finančných prostriedkov.

Za negatívum možno považovať aj neuzavretie novej Rámcovej dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou, ktorá by nadväzovala na predchádzajúce programové obdobie.

Z tlačovej správy Rady EÚ z roku 2019 vyplýva, že Rada EÚ vyzvala vo svojich záveroch v rokoch 2012, 2014 a 2017 Švajčiarsko k zapojeniu sa do rozhovorov týkajúcich sa obnovy finančného príspevku vedúceho k znižovaniu sociálnych a hospodárskych nerovností v rámci EÚ, ktorý by mal reflektovať významné výhody, ktoré Švajčiarsko získava z účasti na vnútornom trhu. Rada EÚ

berie na vedomie, že v tejto súvislosti prijala švajčiarska federálna vláda 28. 09. 2018 návrh týkajúci sa druhého finančného príspevku Švajčiarska pre EÚ. Príspevok by sa mal obnoviť na tom istom princípe ako bol príspevok dohodnutý v memorande o porozumení z roku 2006, pričom jeho cieľom je prispieť k posilneniu politických, hospodárskych a kultúrnych vzťahov medzi EÚ a Švajčiarskom. Podľa Rady EÚ je nevyhnutné urýchlené a bezpodmienečné prijatie tohto návrhu Švajčiarskym Federálnym zhromaždením, s tým, že je dôležité udržať koordinovanú spoluprácu v tejto oblasti v súlade s viacročným programovým cyklom EÚ.

Druhý Švajčiarsky finančný mechanizmus bol schválený parlamentom 03. 12. 2019 so zameraním na politiku súdržnosti a migračnú politiku. Z vyhlásenia Švajčiarska avšak vyplýva, že kým bude EÚ diskriminovať Švajčiarsko na trhu s cennými papiermi, neprijme Švajčiarsko žiadne záväzky voči EÚ (Švajčiarske federálne zhromaždenie, 2021a). Spolková rada na zasadnutí dňa 04. 06. 2021 rozhodla o odblokovaní druhého švajčiarskeho finančného mechanizmu zo strany parlamentu v dôsledku diskriminačných opatrení EÚ voči Švajčiarsku. O vypustení tejto podmienky a odblokovaní druhého švajčiarskeho finančného mechanizmu má rozhodnúť federálne zhromaždenie do konca roka 2021. Cieľom Spolkovej rady je čo najrýchlejšie dosiahnuť uzavretie Memoranda o porozumení medzi EÚ a Švajčiarskom a následne uzavrieť Rámcové dohody s jednotlivými krajinami EÚ-13 so zameraním na politiku súdržnosti a zmiernenie sociálnych a ekonomických rozdielov a uzavrieť Rámcové dohody v oblasti migračnej politiky zahŕňajúce všetky krajiny EÚ, tak aby sa dodržala zákonná podmienka, že prostriedky kohézneho rámcového úveru musia byť prisľúbené do piatich rokov, teda do 03. 12. 2024. Z toho dôvodu sa Spolková rada snaží o urýchlené schválenie druhého švajčiarskeho finančného mechanizmu (Švajčiarske federálne zhromaždenie, 2021).

Rozvojová pomoc

V rámci rozvojovej pomoci sa okrem zdrojov financovania, ktoré sú alebo budú v texte popísané (dotácie, asignácia, dary, členské príspevky, atď.), využívajú aj iné doplnkové zdroje z domácich a zahraničných verejných rozpočtov. I keď zdroje z rozvojovej pomoci smerujú najmä do iných krajín, ako súčasť rôznych bilaterálnych a multilaterálnych projektov, časť financií ostáva v donorskej krajine, tzn. v slovenských MNO.

Rozvojová pomoc predstavuje pomoc zameranú na podporu hospodárskeho rozvoja a dobrých životných podmienok rozvojových krajín, ktorej súčasťou je aj humanitárna pomoc (Sliacka et al., 2020). Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) definuje „oficiálnu rozvojovú pomoc“ (Official development assistance – ODA) ako vládnu pomoc, t. j. podporenú z verejných zdrojov a zameranú na pomoc a podporu rozvojových krajín smerom k trvalo udržateľnému rozvoju, ktorá obsahuje grantový element v minimálnej výške 25 %.

ODA sa môže poskytovať bilaterálne, t. j. od donorskej krajiny rozvojovému aktérovi, ktorým môže byť napr. lokálna vláda, samospráva, občianska spoločnosť alebo multilaterálne, transferom finančných prostriedkov medzinárodným inštitúciám ako sú napr. EÚ, OSN, OECD, ktoré sa zameriavajú na rozvojovú pomoc.

OECD pravidelne aktualizuje zoznam rozvojových krajín (pozri Zoznam príjemcov oficiálnej rozvojovej pomoci DAC: <https://oe.cd/dac-list>), pričom ODA sa počíta len v prípade týchto krajín. Zoznam obsahuje približne 150 rozvojových krajín, medzi ktoré patrí napr. Albánsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko.

Cieľom OSN je, aby rozvinuté krajiny darovali približne 0,7 % svojho hrubého národného dôchodku⁴ na oficiálnu rozvojovú pomoc a prejavili tak solidaritu s ľuďmi v menej rozvinutých častiach sveta a zároveň prezvali časť svojej zodpovednosti na riešení globálnych problémov. Slovenská republika začala poskytovať rozvojovú pomoc v roku 2003, kedy sa z prijímateľského štátu stala štátom donorským. Uvedenú zmenu sa podarilo realizovať vďaka priaznivému vývoju slovenskej politicko-ekonomickej situácie a integrácie do medzinárodných štruktúr (EÚ, OECD, NATO). Na úrovni vlády je koordinačným orgánom Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS alebo SlovakAid), ktorá bola v roku 2007 zriadená ako rozpočtová a implementačná organizácia Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR).

Slovenská rozvojová spolupráca zahŕňa všetky aktivity financované z verejných a súkromných zdrojov⁵, ktoré prispievajú k úsiliu znížiť mieru chudoby a hľadaniu udržateľného modelu rozvoja. Je plnohodnotnou súčasťou zahraničnej politiky a napomáha plneniu jej cieľov.

Rozvojovú pomoc na Slovensku upravuje zákon č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý upravuje rozvojovú spoluprácu vrátane humanitárnej pomoci partnerským krajinám, jej princípy, východiská a nástroje, a medzinárodné záväzky. Pod rozvojovou spoluprácou sa na účely tohto zákona rozumejú činnosti, darovanie hnutelného majetku štátu a humanitárna pomoc financované z verejných prostriedkov zamerané na podporu udržateľného rozvoja v partnerských krajinách a humanitárnou pomocou prejav solidarity s ľuďmi v núdzi s cieľom zamedziť stratám na životoch a ujme na zdraví, zmierniť utrpenie a obnoviť základné životné podmienky ľudí po vzniku mimoriadnych udalostí, ako aj zmierňovať ich dlhodobu trvajúce následky a predchádzať ich vzniku a následkom.

⁴ V roku 2013 sa SR stala členom DAC/OECD a zaviazala sa prispievať na rozvojovú spoluprácu do roku 2030 vo výške 0,33 % HNP ročne. Tento príspevok sa dlhodobo pohybuje na úrovni okolo 0,10 % HNP.

⁵ Tzv. "neoficiálnu" rozvojovú pomoc tvoria súkromné zdroje (napr. verejné zbierky, 2 %, dary FO a PO) ktoré sa nepočítajú do oficiálnej rozvojovej pomoci, pričom tvoria nemalú časť všetkých financií tečúcich z rozvinutých krajín do tzv. rozvojových krajín.

Jedným z kľúčových aktérov rozvojovej spolupráce sú MNO, ktorých pozícia v systéme sa môže líšiť a môžu vykonávať rôzne činnosti ako napr. fundraising v krajine donora, nábor dobrovoľníkov, zvyšovanie povedomia, aktivity globálneho a rozvojového vzdelávania, vytváranie partnerstiev s aktérmi v krajinách Globálneho Juhu, cez ochranu ľudských práv, monitoring a evaluáciu, výskum až po priamu implementáciu projektov v partnerských krajinách (Sliacka et al., 2020).

Ako uvádza Sliacka et al. (2020) neexistuje jednotná zhoda názorov medzi MNO a štátom, čo všetko sa považuje za oficiálnu rozvojovú pomoc, resp. či do nej patrí napr. odpustenie štátneho dlhu, pomoc utečencom v prijímajúcej krajine a štipendiá.

MNO zohrávajú dôležitú úlohu v systéme poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia. Zastrešujúcou organizáciou humanitárnych MNO je Ambrela – Platforma rozvojových organizácií. Tieto organizácie realizujú vlastné projekty, resp. podporujú humanitárne akcie svojich partnerov priamo v prijímateľskej krajine. Kľúčovým dokumentom Ambrely je Stratégia na obdobie 2020 - 2024 a ročné akčné plány.

V nasledujúcej časti sa zameriame na možnosti financovania rozvojovej spolupráce na Slovensku.

Tabuľka 13 Zdroje financovania rozvojovej a humanitárnej pomoci v podmienkach SR

Typ zdroja		Organizácia / právna úprava / forma
VEREJNÉ ZDROJE - DOMÁCE	Slovenské dotácie na projekty rozvojovej spolupráce, humanitárnej pomoci a globálneho vzdelávania	MZVaEZ SR prostredníctvom SlovakAid
	Slovenské dotácie na odborné štúdie a ľudskoprávne projekty	MZVaEZ SR dotácie v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky
	Iné doplnkové zdroje na niektoré typy aktivít rozvojových MNO z domácich zdrojov:	MŠVVaŠ SR - programy pre mládež, MV - Európske fondy, Eximbanka
	Asignácia 2 % dane z príjmu právnických osôb/	zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Typ zdroja		Organizácia / právna úprava / forma
	asignácia 2 % - 3 % dane z príjmu fyzických osôb	
VEREJNÉ ZDROJE – ZAHRANIČNÉ	Na rozvojovú spoluprácu	Ambasády v krajine intervencie, Višegrádsky fond, EU Trust Fund for Africa, DFID, UNDP v krajine intervencie, USAID, UN Women, UNITAID, EuropeAid, Nordic Development Fund, UN Women a ďalšie.
	Na humanitárnu pomoc	ECHO, ECHO – EU Aid volunteers, DIPECHO, USAID/OFDA, Common Humanitarian Fund, Central Emergency Response Fund, EU regional Trust Fund in Response to Syrian Crisis, UNHCR, WFP, UNICEF, WHO – v krajine intervencie, DFID, Council of Europe Development Bank (CEB) a iné.
	Na globálne vzdelávanie	EuropeAid (DEAR), Nórske fondy a ďalšie .
SÚKROMNÉ ZDROJE	Verejné zbierky	Upravené zákonom č. 164/2014 Z. z. o verejných zbierkach, crowdfundingové platformy
	Dary	Upravené darovacou zmluvou podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
	Príjem z charitatívnej reklamy	zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov
ZDROJE Z VLASTNEJ ČINNOSTI	Členské príspevky	
	Predaj vlastných produktov	knížky, publikácie, trička, pohľadnice, remeselné výrobky a pod
	Spoplatnenie poskytovaných služieb	školenia, poradenstvo, konzultácie, preklady, tlmočenie, ubytovanie, stravovanie a pod.
GRANTY OD SLOVENSKÝCH A ZAHRANIČNÝCH NADÁCIÍ		Karpatská nadácia, Nadácia Pontis, OSF a pod. Problémom je zameranie aktivít najmä na Slovensko

Zdroj: Spracované podľa Sliacka et al. (2020)

Nakoľko bol rok 2020 výrazne poznačený pandémiou COVID-19 prejavilo sa to aj na zvýšení ODA v jednotlivých členských štátoch EÚ, ktoré zvýšili svoju finančnú pomoc z 57,9 mld. eur na 66,8 mld. eur⁶ (Ambrela, 2021), čím sa priblížili bližšie k splneniu záväzku poskytnúť najmenej 0,7 % kolektívneho HND ako ODA. Luxembursko, Švédsko, Dánsko a Nemecko už prekročili stanovený

⁶ Údaje sú uvedené bez Veľkej Británie (Ambrela, 2021).

cieľ 0,7 % HND na ODA. Slovensko sa nachádza na 18 mieste spomedzi krajín EÚ. Pre dosiahnutie kolektívnej rozvojovej pomoci je potrebné, aby EÚ vynaložila ešte 26,336 mld. eur, z toho Slovensko 173 mil. eur.

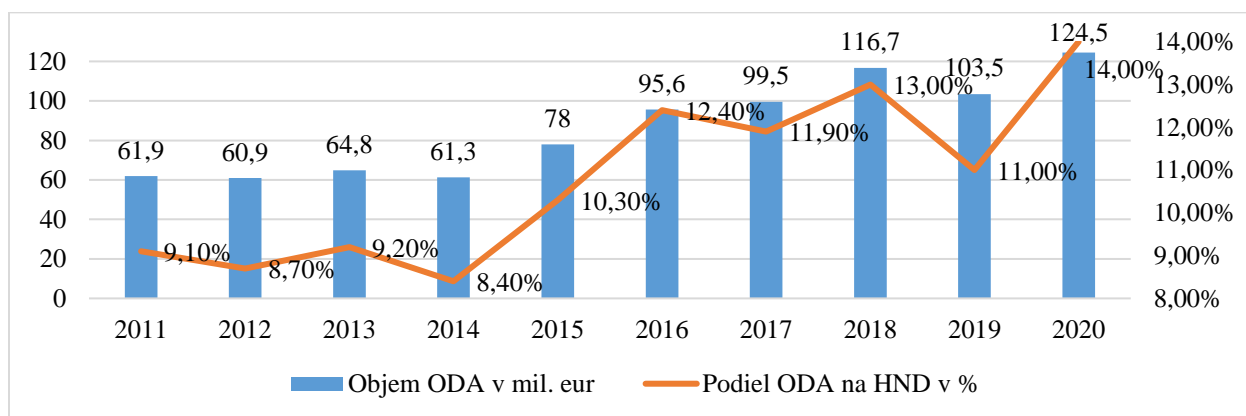
Tabuľka 14 Prehľad ODA členských štátov EÚ v roku 2020 (v mil. eur)

	ODA 2020		Medzinárodný záväzok		Chýbajúce financie	
	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP
Belgicko	2 010	0,47	3 010	0,7	1 000	0,23
Bulharsko	73	0,13	193	0,33	119	0,2
Cyprus	18	0,08	72	0,33	54	0,25
Česká republika	263	0,13	669	0,33	406	0,2
Dánsko	2 324	0,73	2 229	0,7	-95	-0,03
Estónsko	43	0,16	90	0,33	46	0,17
Fínsko	1 119	0,47	1 680	0,7	562	0,23
Francúzsko	12 407	0,53	16 326	0,7	3 919	0,17
Grécko	209	0,13	1 134	0,7	925	0,57
Holandsko	4 703	0,59	5 557	0,7	854	0,11
Chorvátsko	74	0,15	160	0,33	86	0,18
Írsko	853	0,31	1 935	0,7	1 082	0,39
Litva	59	0,12	156	0,33	98	0,21
Lotyšsko	35	0,12	97	0,33	62	0,21
Luxembursko	395	1,02	385	1	-10	-0,02
Maďarsko	361	0,27	447	0,33	860	0,06
Malta	51	0,44	39	0,33	-13	-0,11
Nemecko	24 926	0,73	2 399	0,7	-936	-0,03
Poľsko	705	0,14	1 668	0,33	963	0,19
Portugalsko	338	0,17	1 382	0,7	10 441	0,53
Rakúsko	1 113	0,29	2 648	0,7	1 535	0,41
Rumunsko	268	0,13	707	0,33	439	0,2
Slovenská republika	124	0,14	295	0,33	171	0,19
Slovinsko	70	0,17	151	0,33	72	0,16
Španielsko	2 606	0,24	8	0,7	5 152	0,46
Švédsko	5 571	1,14	5	1	-705	-0,14
Taliano	3 673	0,22	11 703	0,7	8 030	0,48

	ODA 2020		Medzinárodný záväzok		Chýbajúce financie	
	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP
ODA inštitúcií EÚ, ktorá sa nepriraduje členským štátom EÚ	2 358					
EÚ 27 spolu	66 750	-	93 090	-	26 336	-

Zdroj: Ambrela, 2021

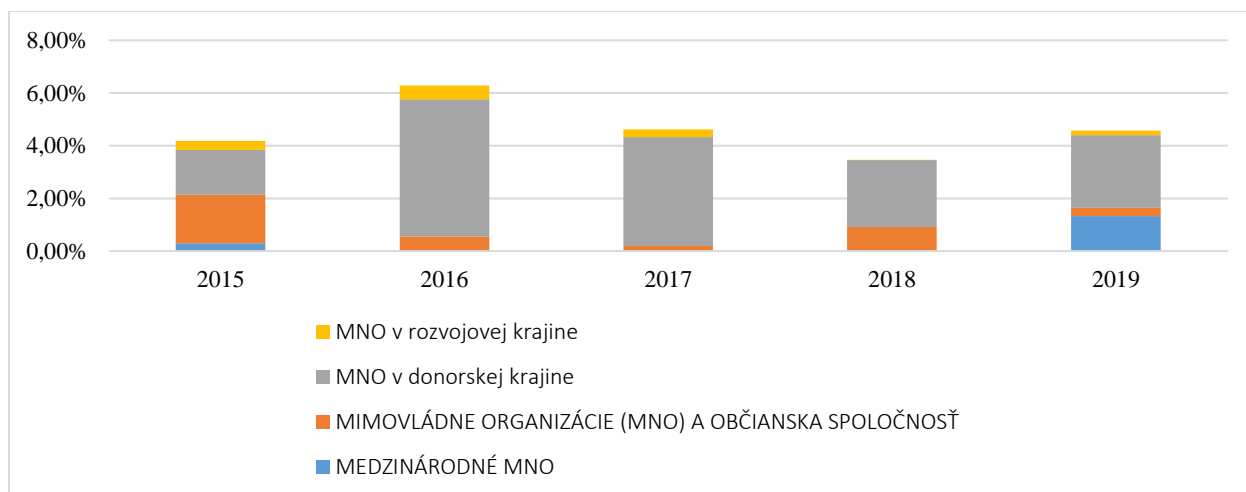
V roku 2020 sa Slovenská republika dostala na svoje historické maximum z hľadiska poskytnutej rozvojovej spolupráce a aj v jej podiele na HND (Graf 5). Za nárast môže zvýšenie rozvojovej spolupráce v absolútnych číslach vo vzťahu k multilaterálnej aj bilaterálnej spolupráci. Za nárast podielu ODA na HND v % môže jednak ekonomický faktor, ktorým je pokles samotného HND v roku 2020 spôsobeného pandémiou COVID-19 (z 92,8 mld. eur na 89,5 mld. eur) a druhým faktorom ako uvádza Ambrela (2021) je politický alebo aj alibistický faktor, keď v čase pandémie sa Slovensko vybralo cestou tzv. nafúknutia pomoci a do bilaterálnej rozvojovej spolupráce si započítalo signifikantné odpustenie dlhu Srbsku a Somálsku.

Graf 5 Objem slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce za roky 2011 – 2020

Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2020, MZVaEZ SR, 25. 06. 2021

V nasledujúcej časti uvádzame výšku podpory pre MNO zo Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu a Ministerstva vnútra SR podľa údajov dostupných na www.slovakdev.sk.

Graf 6 Objem ODA vyplatených pre MNO v %

Zdroj: www.slovakdev.sk, 2021

Tabuľka 15 Objem ODA vyplatených pre MNO v eur

Implementujúci subjekt	2015	2016	2017	2018	2019
Medzinárodné MNO	229 970		10 720	36 049	1 368 575
Mimovládne organizácie (MNO) a občianska spoločnosť	1 436 941	526 992	185 592	1 031 324	332 923
MNO v donorskej krajine	1 330 325	4 985 336	4 114 849	2 956 619	2 852 065
MNO v rozvojovej krajine	262 036	497 759	282 673	22 075	179 372
Spolu	3 261 287	6 012 103	4 595 851	4 048 085	4 734 954
Objem ODA	78	95,6	99,5	116,7	103,5
% spolupráce vyplatenej pre MNO z celkovej spolupráce	4,18%	6,29%	4,62%	3,47%	4,57%

Zdroj: www.slovakdev.sk, 2021

Medzi prekážky slovenskej rozvojovej pomoci patrí vnímanie občanov SR o potrebe pomáhať v rozvojových krajinách. Podľa výsledkov Eurobarometra z roku 2019 len 74 % občanov SR to považuje za dôležité, zatiaľ čo priemer EÚ je 86 %. Z výsledkov Eurobarometra z roku 2020 vyplýva, že len 29 % občanov Slovenska si myslí, že EÚ by mala zvyšovať výšku humanitárnej pomoci (priemer EÚ je 41 %) a 57 % (priemer EÚ je 48 %) si myslí, že súčasná výška humanitárnej pomoci by mala zostať na rovnakej úrovni. Pre porovnanie v Českej republike súhlasí so zvýšením z pôvodnej výšky humanitárnej pomoci na jedného obyvateľa z 3 na 4 eur až 26 %, v Poľsku 33 %

a v Maďarsku 32 % obyvateľov. K rovnakej výške humanitárnej pomoci sa prikláňa v Českej republike 65 %, v Poľsku 59 % a v Maďarsku 57 % obyvateľov.

Medzi ďalšie prekážky, ktoré bránia lepšej viditeľnosti a väčším dopadom pomoci patrí umiestnenie Slovenska na poslednom 29 mieste z donorských krajín DAC/OECD pričom na ODA dáva iba 0,11 % (2019) HND namiesto záväzku 0,33 % HND. Problémom je rovnako aj slabá finančná podpora MNO a firiem. Vo výzvach za rok 2019 a 2020 sa mohli uchádzať len o 4,5 mil. eur, čo je menej ako 5 % z celkového rozpočtu ODA v roku 2019 101 mil. eur a v roku 2020 108 mil. eur. Zaujímavé je, že stagnácia na tejto úrovni je už približne 10 rokov i napriek tomu, že rozpočet ODA za posledných 10 rokov narástol zo 60 mil. eur na skoro 110 mil. eur (Graf 5). Nakoľko sú slovenské projekty z finančného hľadiska menšieho charakteru v porovnaní s projektami medzinárodných organizácií vzniká tu problém pre MNO pri získavaní zdrojov od medzinárodných inštitucionálnych donorov, akými sú napr. projekty EuropeAid, ECHO, USAID, ktoré preferujú práve projekty v konzorciách vo finančných objemoch v desiatkach miliónoch. Výsledkom je nižšia konkurencieschopnosť slovenských MNO v porovnaní so zahraničnými MNO v získavaní dotácií, a to aj v dôsledku nižších rozpočtov MNO a stagnujúcej bilaterálnej zložky oficiálnej rozvojovej pomoci SR pre dotácie na projekty SlovakAid. Celosvetovým trendom je, ako uvádza Sliacka et al. (2020), zapájanie ďalších aktérov do rozvojovej spolupráce, ktorými sú firmy a rôzne štátne a vzdelávacie inštitúcie. Uvedený trend sa môže negatívne prejaviť na objeme získaných finančných prostriedkov pre MNO. V neposlednom rade treba spomenúť migračnú krízu, ktorá rezonovala a bola čiastočne zneužitá v politických a predvolebných kampaniach a stala sa predmetom verejnej politiky a sociálnych konfliktov. Negatívne nastavená komunikácia má vplyv najmä na MNO riešiacie, či už rozvojovú, humanitárnu pomoc, alebo integráciu a pomoc migrantom a utečenom v SR, pričom hlavným cieľom týchto organizácií je zlepšovať podmienky migrantov v ich domovskej krajine. Ako uvádza Sliacka et al. (2020) aj napriek zneužitiu témy migrácie pozitívom pre MNO bolo zavedenie systému dotácií aj pre projekty humanitárnej pomoci v zahraničí a zvýšená možnosť realizovať pomoc migrantom na Slovensku cez prostriedky EÚ spravované Ministerstvom vnútra SR (AMIF).

Podľa správy Ambrela (2020) by Slovensko malo riešiť a splniť si svoj medzinárodný záväzok (vynaložiť 0,33 % HND na rozvojovú spoluprácu), tak ako vyplynulo z hodnotenia OECD v roku 2018⁷, ktorý bol zároveň implementovaný aj do Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023. Nevyhnutnosťou je podľa Ambrela (2020) vypracovanie reálneho plánu zvyšovania ODA pri zapojení ostatných rezortov a občianskej spoločnosti a zvyšovanie rozpočtu bilaterálnej časti aj na podporu globálneho vzdelávania a verejnej informovanosti. ODA by sa mala zlepšiť aj vo vzťahu s MNO, najmä z hľadiska predvídateľnosti, flexibility financovania,

⁷ V roku 2018 sa uskutočnilo hodnotenie systému rozvojovej spolupráce SR zo strany expertov tzv. Peer Review Výboru OECD.

posilnenia partnerstiev a mali by sa zaviesť strategické partnerstvá, ktoré umožnia MNO zapájať sa aj do medzinárodných projektov. Nevyhnutné je zaistiť, aby podpora nástrojov súkromného sektora nebola na úkor spôsobov založených na grantoch pre občiansky sektor. Jednou z prekážok rozvoja rozvojovej spolupráce je aj nedostatočná miera transparentnosti v rozhodovacích procesoch SAMRS a MZVaEZ SR v hodnotiacom procese projektov SAMRS, ako aj pri finančných príspevkoch v rámci bilaterálnej a multilaterálnej pomoci. Ďalším odporúčaním je zvýšiť medzirezortnú spoluprácu, tak aby slovenské politiky mali pozitívny a synergický vplyv na ľudské práva a trvalo udržateľný rozvoj v iných krajinách (Ambrela, 2020).

1.2. Domáce verejné zdroje

Medzi domáce verejné zdroje je možné zaradiť dotácie, zdroje z verejnoprávnych inštitúcií (fondy) a zdroje získané daňovou asignáciou.

Dotácie

Dotácie predstavujú peňažné prostriedky, ktoré majú charakter platby, ktorú jednotlivec alebo inštitúcia poskytuje inému jednotlivcovi alebo inštitúcii. Môže ísť o účelovú dotáciu (je určená na presne vymedzené použitie) alebo o neúčelovú dotáciu (jej využitie nie je presne definované, možno ju použiť na akékoľvek výdavky). Dotácia môže byť poskytnutá v čiastočnej výške alebo v plnej výške. Dotácie sa spravidla poskytujú, resp. sú viazané na splnenie určitých, presne vymedzených úloh alebo účelu za stanovených podmienok.

Poskytovanie dotácií a príspevkov z verejných rozpočtov (štátny rozpočet, rozpočty samosprávnych krajov a rozpočty miest a obcí) právnickým a fyzickým osobám sa riadi podľa § 8 ods. 2 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z výdavkov štátneho rozpočtu možno v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok poskytovať dotácie právnickým aj fyzickým osobám. Dotácie zo štátneho rozpočtu poskytuje správca kapitoly alebo orgán štátnej správy, ktorý je svojimi príjmami a výdavkami napojený na jeho rozpočet. Dotácie s výnimkou dotácií na úhradu preneseného výkonu štátnej správy obciam a vyšším územným celkom, dotácií na náhradu straty pri zabezpečení výkonov vo verejnom záujme, dotácií na financovanie spoločných programov SR a EÚ a dotácií verejným vysokým školám sa poskytujú na základe žiadosti. Použitie dotácií podlieha povinnému ročnému zúčtovaniu.

Správca kapitoly vo všeobecnom záväznom právnom predpise stanoví rozsah a ďalšie podmienky poskytovania dotácií a spôsob ich poskytovania. V súčasnosti má každý rezort (ministerstvá, fondy) nastavené vlastné pravidlá poskytovania dotácií, a to formou zákona. Rezorty si taktiež upravujú, komu sú dotácie poskytnuté, z analýzy Murray Svidroňovej a Mertinkovej (2020)

vyplývalo, že z 21 rezortov (ministerstvá a fondy) má až 17 dotačné schémy, ktoré medzi oprávnených žiadateľov zaraďujú aj MNO.

Na základe žiadosti poskytlo Ministerstvo financií SR dáta, z ktorých je možné prezentovať parciálne údaje o financovaní MNO z tohto zdroja. Uvedené rozpočtové položky však zahŕňajú aj dotácie pre školy, nemocnice a iné inštitúcie, ktoré majú právnu formu neziskovej organizácie, konkrétne položky 642 Transfery jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám zahŕňajú v sebe platby vo forme napr. príspevkov, dávok, dôchodkov, odstupného, členského, štipendií jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám, vrátane medzinárodných so sídlom v SR. Očistené dáta len ohľadom dotácií pre MNO nebolo možné získať, preto je potrebné k údajom v tabuľke 16 pristupovať s rezervou.

Dotácie sú tiež evidované vo výkazoch neziskových organizácií. Na vyžiadanie poskytlo DataCentrum údaje z ročných účtovných závierok a to osobitne pre jednotky účtujúce v systéme jednoduchého účtovníctva (Príjmy z dotácií) a pre neziskové jednotky účtujúce v systéme podvojného účtovníctva (Dotácie, účet 691). Na doplnenie uvádzame aj tieto dáta v tabuľke 17, pričom však nie je možné rozlíšiť, aká časť bola z dotácií zo štátneho rozpočtu a aká z rozpočtov miestnych a regionálnych samospráv. Každopádne sú však tieto údaje o objeme financií z dotácií smerodajnejšie ako tabuľka 16, vzhľadom na to, že tu sú zachytené len dotácie, nie aj iné druhy platieb ako to je v položkách 642 štátneho rozpočtu. Na druhú stranu, tabuľka 17 je založená na dátach z ročných účtovných závierok, pričom nie všetky právne formy sú povinné podávať daňové priznanie vrátane výkazov. Legislatíva ukladá povinnosť pre neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, nadácie a neinvestičné fondy uloženia výročnej správy (vrátane účtovnej závierky a prehľadu o príjmoch a výdavkoch do verejnej časti registra účtovných závierok. Občianske združenia, ktoré sú najrozšírenejšou právnou formou MNO, podľa § 41 ods.1 zákona o dani z príjmov daňové priznanie nemusia podať, ak majú iba príjmy, ktoré nie sú predmetom dane, príjmy, z ktorých sa daň vyberá zrážkou podľa § 43 zákona a príjmy oslobodené od dane podľa § 13 ods.2 písm. b) zákona. Z toho vyplýva, že nemusia zostavovať ani účtovnú závierku, je to len na dobrovoľnej báze a teda nie všetky dáta sú evidované v Registri účtovných závierok. Prehľad o neziskových účtovných jednotkách, ktoré uložili účtovné závierky v Registri účtovných závierok za sledované roky 2016 – 2020, je súčasťou Prílohy 2 a týka sa nielen dotácií, ale aj ďalších analyzovaných zdrojoch financovania MNO, pri ktorých je uvedené, že údaje boli čerpané z ročných účtovných závierok MNO z DataCentra.

Pri bližšej analýze dát sa zistilo, že dáta z DataCentra nezahŕňali všetky dostupné ročné účtovné závierky. Štandardne pri vyžiadaní dát DataCentrum poskytuje len tie účtovné závierky, ktoré boli správne vyplnené. Tzn. ak sa pri kontrole zistila chyba v sumárnych riadkoch (napr. aj rozdiel 1 cent), dáta z týchto závierok neboli poskytnuté. Pri spracovaní dát v analýze sa zistilo, že niektoré z nadácií s najväčšími príjmami a výdavkami neboli v databázach zaradené. Sú nimi napr. Nadácia

Habitat for Humanity International, ktorá patrí medzi nadácie s najvyššími výnosmi aj nákladmi za rok 2020 a Nadácia Pontis, ktorá sa taktiež umiestňuje v TOP rebríčkoch nadácií. Len tieto dve nadácie vykazovali v roku 2020 výnosy viac ako 18 miliónov eur.

Tabuľka 16 Objem transferov neziskovým právnickým osobám zo štátneho rozpočtu

	Položka	2016		2017		2018		2019		2020	
		Plán	Skutočnosť	Plán	Skutočnosť	Plán	Skutočnosť	Plán	Skutočnosť	Plán	Skutočnosť
bežné výdavky	642001	77 834 322	75 900 684	84 023 286	92 420 083	93 553 706	110 900 055	111 710 967	290 113 857	115 577 850	145 178 825
	642002	93 350 433	51 845 778	59 601 416	60 784 935	63 290 917	73 444 275	96 455 319	90 128 828	110 571 117	106 769 071
kapitálové výdavky	722001	5 801 067	5 119 625	39 135 098	27 331 698	6 735 098	8 562 531	28 659 434	41 261 685	27 309 434	25 690 508
	722003	40 809 706	8 638 790	40 045 000	2 304 822	40 045 000	7 171 362	40 045 000	12 228 748	21 845 000	21 712 983

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov poskytnutých MF SR

Poznámka: 642001- Občianskemu združeniu, nadácii a neinvestičnému fondu, 642002 - Neziskovej organizácii poskytujúcej všeobecne prospešné služby, 722001 - Občianskemu združeniu, nadácii a neinvestičnému fondu, 722003 - Neziskovej právnickej osobe nezaradenej v podpoložke

Tabuľka 17 Prijaté dotácie 2016 - 2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Príjmy z dotácií	23 406 189	1 163 088	24 339 525	1 544 087	27 193 295	1 981 255	31 803 586	1 968 957	26 122 413	1 556 062
Dotácie (691)	145 622 366	2 857 288	169 904 150	4 372 857	197 242 486	3 136 342	219 918 526	4 596 173	223 421 433	3 467 983
SPOLU	169 028 555	4 020 376	194 243 675	5 916 945	224 435 782	5 117 597	251 722 112	6 565 131	249 543 846	5 024 044

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok MNO, DataCentrum

Čo sa týka dotácií poskytovaných miestnou samosprávou, každá obec či každý kraj si určuje vlastné podmienky poskytovania dotácií a to na základe všeobecne záväzného nariadenia (VZN). Obvykle VZN určuje oblasti a účel podpory, oprávnených žiadateľov, výšku podpory na žiadateľa, celkový objem prostriedkov alokovaných na dotácie, spôsob podania žiadosti a vyúčtovania dotácie. Problémom je veľká roztrieštenosť údajov. Posledná štúdia, ktorá sa venovala problematike dotácií z verejných rozpočtov samosprávy a VÚC a iných verejných subjektov je z roku 2010 a zachytáva dáta za rok 2008, pričom uvádza sumy približne na úrovni 10 mil. eur (Marček, 2010). Vzhľadom k celkovému nárastu príjmov obecných samospráv a VÚC za ostatných 11 rokov sa dá predpokladať, že aj ich príspevky a dotácie pre MNO za toto obdobie vzrástli. Chýbajú však exaktné údaje.

Medzi problémy a bariéry dotácií možno zaradiť neskoré zverejňovanie výziev, opakovanú podporu tých istých MNO (noví žiadatelia majú nižšie šance na získanie dotácie), nedostatočné metodické pokyny, nízku transparentnosť hodnotenia, resp. málo konkrétne hodnotenia nepodporených žiadostí, u niektorých rezortov aj vysoká administratívna záťaž, najmä komplikované formuláre žiadostí o dotáciu (Murray Svidroňová & Mertinková, 2020).

Zdroje z verejnoprávnych inštitúcií (fondy)

V súčasnosti pôsobia na Slovensku štyri verejnoprávne inštitúcie – fondy: Fond na podporu umenia, Fond na podporu kultúry národnostných menšín, Audiovizuálny fond (napojené na kapitolu štátneho rozpočtu MK SR) a Fond na podporu športu (napojené na kapitolu štátneho rozpočtu MŠVVaŠ SR), ktoré poskytujú zdroje pre MNO a to formou dotácií. Príjmy MNO z dotačných schém týchto verejnoprávnych inštitúcií sú preto zachytené v kapitole Dotácie. Okrem toho, sú tu ešte dva fondy Štátny fond rozvoja bývania a Fond na podporu vzdelávania. V prípade Štátneho fondu rozvoja bývania ide o poskytovanie úverov a to aj pre MNO, ale vzhľadom na charakter zdroja (v podstate pôžička, ktorú treba splatiť, aj to na špecifický účel súvisiaci s bývaním), ho ďalej neanalyzujeme.

Fond na podporu vzdelávania taktiež poskytuje pôžičky, a to vybraným cieľovým skupinám – študentom vysokých škôl, pedagogickým zamestnancom škôl, odborným zamestnancom škôl, študentom doktorandského študijného programu, ako aj vysokoškolským pedagógom, výskumným pracovníkom vysokých škôl a umeleckým pracovníkom vysokých škôl do 35 rokov veku, tzn. tento Fond ani nemá zdroje určené pre MNO.

Fondy však v texte uvádzame pre kompletnosť informácií, v prípade, že by sa v budúcnosti menili podmienky alebo charakter poskytovaných zdrojov (tzn. nie dotácia či úver, pôžička), bude čitateľ oboznámený, že existujú aj tieto fondy.

Asignácia dane

K priamej podpore z verejných zdrojov sa radí aj asignácia určeného percentuálneho podielu zo zaplatenej dane z príjmu, nakoľko štát sa vlastne vzdáva aj časti dane, ktorú by získal z príjmov fyzických osôb (FO) a právnických osôb (PO). V konečnom dôsledku je to právnická alebo fyzická osoba, ktorá sa rozhoduje, komu určené percento z dane z príjmov prideliť. V prípade, že sa nerozhodne pre konkrétnu neziskovú organizáciu, výška celej zaplatenej dane ostáva v prospech štátu. Daňovú asignáciu, ako možnosť FO alebo PO použiť vymedzené percento ňou zaplatenej dane z príjmov v prospech mimovládnej neziskovej organizácie, možno vnímať ako osobitú formu podpory, ktorá stojí na pomedzí verejných zdrojov a súkromných zdrojov (Svidroňová & Kuvíková, 2014), z hľadiska pôvodu zdroja však ide o podporu z verejných zdrojov.

Mechanizmus poukazovania podielu zaplatenej dane z príjmu v prospech registrovaných mimovládnych neziskových organizácií je na Slovensku využívaný už od r. 2002 (v prípade fyzických osôb, právnické osoby mohli prvýkrát asigovať dve percentá dane z príjmu až v roku 2004). Predstavuje približne 6-10 % príjmov neziskového sektora a hoci nie je primárnym zdrojom príjmov, zohráva dôležitú úlohu ako flexibilný, spoľahlivý a dochvilný zdroj, ktorý v sebe spája prvky súkromného a verejného financovania. (Molokáč & Hagara, 2015).

Z hľadiska možnosti asignácie podielu zo zaplatenej dane je na Slovensku zaujímavá práve možnosť asignácie právnickými osobami. Z krajín V4 majú daňovú asignáciu Maďarsko a Poľsko, v Maďarsku môžu asigovať len fyzické osoby (1 %), v Poľsku fyzické osoby, vrátane jednoosobových SZČO (v oboch prípadoch 1 %). Česká republika ani viaceré ďalšie krajiny strednej Európy tento mechanizmus nevyužívajú, i keď snahy o jeho zavedenie boli (www.taxdesignation.org, 2016). Z tohto pohľadu je Slovensko špecifické, že asigovať môžu aj právnické osoby a tiež výška asignácie sa líši v závislosti od splnenia konkrétnych podmienok.

Mechanizmus prešiel viacerými zmenami pričom v súčasnosti je jeho rozpätie od 1 po 3 %, v závislosti od splnenia podmienok, ktoré stanovuje zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Fyzické osoby (FO), ktoré zaplatili daň, môžu nasmerovať 2 % alebo 3 % dane v prospech neziskového sektora, za predpokladu minimálnej výšky asignácie 3 eur. Asigovať 3 % môžu osoby, ktoré vykonali dobrovoľníctvo v rozsahu najmenej 40 hodín za rok. Právnické osoby (PO) môžu asigovať daň vo výške 2 % alebo 1 %, za predpokladu minimálnej výšky asignácie 8 eur. Asigovať 2 % môže subjekt, ktorý daroval finančné prostriedky najmenej vo výške zodpovedajúcej 0,5 % zaplatenej dane.

Prijímateľom daňovej asignácie môžu byť:

- občianske združenie,
- nadácia,
- neinvestičný fond,
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby,

- účelové zariadenie cirkvi a náboženskej spoločnosti,
- organizácia s medzinárodným prvkom,
- Slovenský Červený kríž,
- subjekty výskumu a vývoja,

pričom organizácia sa musí do 15. decembra daného roka zaregistrovať u notára ako prijímateľ daňovej asignácie. Notár overuje podmienky ako potrebná dĺžka existencie organizácie (2 roky), žiadne nedoplatky na poistnom na sociálne a zdravotné poistenie či na dani.

Podiel zaplatenej dane podľa § 50 ods. 5 zákona o dani z príjmov možno použiť len na účely, ktoré sú predmetom jeho činnosti a to:

- ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovzo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb,
- podpora a rozvoj športu,
- poskytovanie sociálnej pomoci,
- zachovanie kultúrnych hodnôt,
- podpora vzdelávania,
- ochrana ľudských práv,
- ochrana a tvorba životného prostredia,
- veda a výskum,
- organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti.

Prijímateľ, ktorý v jednom roku získa z daňovej asignácie **viac ako 3 319,39 eur**, je povinný do 16 mesiacov odo dňa zverejnenia zoznamu Daňovým riaditeľstvom SR zverejniť **presnú špecifikáciu použitia prijatého podielu v Obchodnom Vestníku**. Špecifikácia obsahuje najmä výšku a účel použitia podielu zaplatenej dane, spôsob použitia podielu zaplatenej dane, prípadne výrok audítora, ak to ustanovuje osobitný predpis. Prijímateľ, ktorého podiel zaplatenej dane je v kalendárnom roku **vyšší ako 33 000 eur**, je do 30 dní od ich prijatia **povinný zriadiť osobitný účet, na ktorom musí viesť prijatie a čerpanie podielu zaplatenej dane**. Je tu aj možnosť použiť podiel zaplatenej dane na reklamu, a to len na vymedzené účely v zákone č. 504/2009 Z. z. a na účely, ktoré sú predmetom činnosti prijímateľa.

Je potrebné upozorniť na stále relatívne málo využívanú možnosť resp. bonifikáciu mechanizmu (asignovanie 3 %) u tých fyzických osôb, ktoré preukážu v podobe registrovanej dohody o dobrovoľníckej práci, že odpracovali za rok minimálne 40 hodín dobrovoľníckej práce, pričom ako uvádza Štatistický úrad, priemerný dobrovoľník u nás odpracuje 53 hodín. Za r. 2014 sa takto preukázalo necelých 5 000 osôb. (Molokáč & Hagara, 2015).

Na základe žiadosti ÚSV ROS v novembri 2021 poskytla Finančná správa údaje o počte daňovníkov, ktorí v daňovom priznaní zvolili možnosť "splňam podmienky na poukázanie 3 %

dane z príjmov". Dáta nie sú v informačnom systéme evidované tak, aby boli ľahko dostupné a preto boli získané výberom a sú prezentované v nasledujúcej tabuľke. Výberový súbor pozostáva z celkových údajov pre daňové priznania fyzických osôb typu A aj B, nezahrňa však osoby v zamestnaneckom pomere, ktorým ročné zúčtovanie vykonáva zamestnávateľ. K ročnému zúčtovaniu sa prikladá Vyhlásenie o poukázaní podielu zaplatenej dane, ktoré nie je dostupné v informačnom systéme Finančnej správy (do budúca by mali byť dáta dostupné, na základe žiadosti pre potreby tejto analýzy, pristúpili k úpravám informačného systému). Treba zdôrazniť, že práve fyzické osoby v zamestnaneckom pomere, ktoré nie sú v tabuľke zachytené, tvoria najväčšiu časť, ktorá poukazuje 3 % z dane z príjmov.

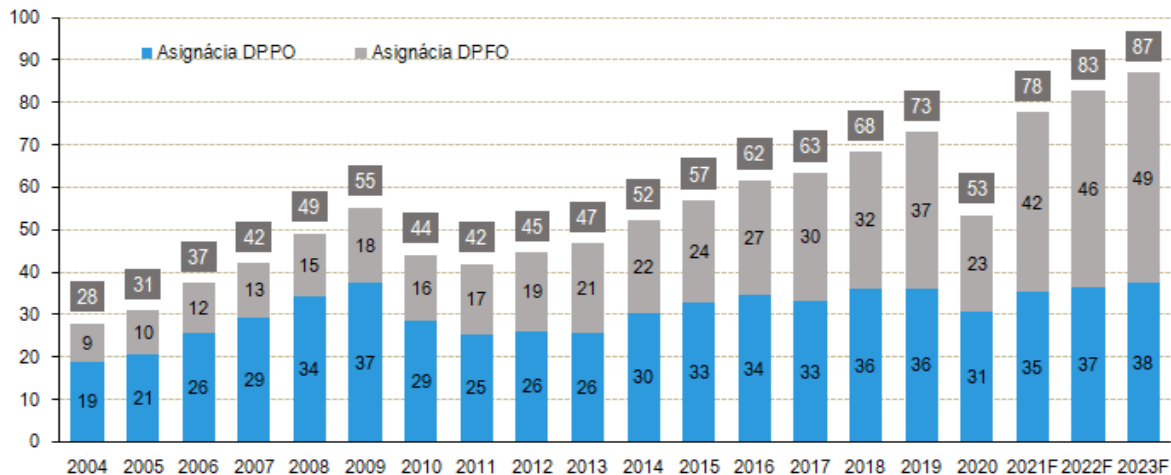
Tabuľka 18 Počet daňovníkov asigujúcich 3 % z dane z príjmov

Zdaňovacie obdobie	DPFO A	DPFO B
2015	1 305	1 621
2016	1 019	1 930
2017	1 131	2 167
2018	1 192	2 701
2019	1 265	2 864
2020*	1 098	2 590

Zdroj: údaje poskytnuté Finančným riaditeľstvom SR

*priebežné údaje k 23. 11. 2021

Vývoj získanej sumy z tohto zdroja zhŕňa nasledujúci graf, z ktorého je zrejmé, že do roku 2009 prevažoval príjem z daňovej asignácie PO, avšak od 01. 01.2010 nadobudol účinnosť zákon č. 504/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Tento začal požadovať darovanie finančných prostriedkov najmenej vo výške zodpovedajúcej 0,5 % zaplatenej dane a objem asigovanej dane z príjmov PO začal klesať. V roku 2019 sa prvýkrát stalo, že objem asigovaných peňazí od FO prevýšil objem asignácie PO. A pre doplnenie uvádzame aj rozdelenie asigujúcich PO (tabuľka 19).

Graf 7 Skutočný a prognózovaný vývoj objemu asigovaných prostriedkov (v mil. eur)

Zdroj: Štátna pokladnica (2004-2019); Výročná správa o činnosti finančnej správy za rok 2020 (2020); projekcia IFP (2021-2023)

Tabuľka 19 Rozdelenie asigujúcich DPPO

rok	Počet asigujúcich PO				Počet neasigujúcich PO			Všetky PO
	2 %	1,5 %	1 %	Spolu	mohli	nemohli*	Spolu	
2004	12 905	-	-	12 905	12 815	70 736	83 551	96 456
2005	16 684	-	-	16 684	13 214	78 452	91 666	108 350
2006	20 867	-	-	20 867	14 148	82 677	96 825	117 692
2007	28 594	-	-	28 594	13 539	92 323	105 862	134 456
2008	41 757	-	-	41 757	4 483	105 051	109 534	151 291
2009	32 084	-	-	32 084	9 976	121 119	131 095	163 179
2010	2 420	23 154	-	25 574	18 447	129 067	147 514	173 088
2011	2 066	24 953	-	27 019	18 514	136 248	154 762	181 781
2012	1 954	27 450	-	29 404	17 779	152 899	170 678	200 082
2013	1 846	29 534	-	31 380	20 657	164 745	185 402	216 782
2014	3 684	54 781	434	58 899	122 936	45 477	168 413	226 878
2015	5 337	0	55 021	60 358	125 530	39 473	165 003	225 361
2016	5 810	0	60 180	65 990	124 205	45 010	169 215	235 205
2017	6 660	0	59 306	65 966	131 230	45 288	176 518	242 484
2018	5 548	0	49 220	54 768	26 569	174 533	201 102	255 870

* nemohli asigovať kvôli nízkej alebo nulovej daňovej povinnosti

Zdroj: Inštitút finančnej politiky (<https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/ekonomicke-statistiky/asignacia-dane/>)

Podľa výsledkov analýzy MV SR/ÚSV ROS (2020)⁸ tvorila asignácia dane významný zdroj príjmu neziskových organizácií, v priemere bol v roku 2018 príjem u vybraných organizácií z podielu zaplatenej dane na úrovni 920,83 eur.

Nasledujúce tabuľky uvádzajú počty registrovaných prijímateľov a priemernú výšku podielu zaplatenej dane za roky 2016 - 2020, a tiež prehľad najväčších prijímateľov daňovej asignácie v roku 2020.

Tabuľka 20: Registrovaní prijímatelia na daňovú asignáciu a priemerná výška podielu zaplatenej dane 2016 – 2020 (v eur)

	2016	2017	2018	2019	2020
počet registrovaných organizácií	13 293	13 980	14 915	15 483	15 832
priemerná výška podielu zaplatenej dane	4 636,36	4 537,1	4 582,17	4 719,46	3 372,27

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Finančnej správy

(<https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/verejne-sluzby/zoznamy/zoznam-prijimatelov-dane>)

Z tabuľky 20 je zrejmé, že počet registrovaných prijímateľov narastá, zatiaľ čo priemerná výška asignovanej dane kolíše a v roku 2020 bola za sledované obdobie najnižšia. Predmetom tejto analýzy nie je definovať možné príčiny tohto javu, v roku 2020 však boli kvôli následkom pandémie predĺžené termíny na podanie daňového priznania a vykonanie ročného zúčtovania (za zdaňovacie obdobie 2019) a tým pádom boli prostriedky z podielu zaplatenej dane poukazované tretiemu sektoru až do konca februára 2021. Vzhľadom na to, že prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane za rok 2020 je spracovávaný k 31. 12. 2020 (53,39 mil. eur), tak prostriedky poukázané v januári a februári 2021 nereflektuje, a to môže mať vplyv na to, že priemerná výška asignovanej dane bola v roku 2020 najnižšia.

⁸ V rámci národného projektu „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“ realizovaného Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti a Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici prebehlo v roku 2019 rozsiahle mapovanie mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku. Objektom mapovania boli formálne, resp. inštitucionalizované organizácie (občianske združenia vrátane odborových organizácií, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a organizácie s medzinárodným prvkom). Výskumnú vzorku tvorilo 828 respondentov.

Tabuľka 21 TOP 10 najväčších prijímateľov daňovej asignácie v roku 2020 (v eur)

Názov prijímateľa	Poskytnutý súhrn podielov zaplatenej dane
Nadácia Pontis	2 174 235,89
NADÁCIA VOLKSWAGEN SLOVAKIA	1 286 060,57
Nadácia Kia Motors Slovakia	1 166 729,90
Nadácia Slovenskej sporiteľne	1 039 700,37
Nadácia ADELI	787 260,48
Nadácia Tatra Banky	713 274,52
PLAMIENOK n.o.	654 356,35
Asociácia pomoci postihnutým - APPA	630 808,83
Nadácia VÚB	500 566,22
Nadácia Allianz	471 937,28

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Finančnej správy

(<https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/verejne-sluzby/zoznamy/zoznam-prijimatelov-dane>)

Medzi najväčších prijímateľov podielu zaplatenej dane už klasicky patria firemné nadácie, až na pár výnimiek, kedy ide o neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby.

2. Nepriama podpora z verejných zdrojov

K nepriamej podpore radíme zdroje, ktorých sa štát vzdáva v prospech MNO.

Daňové oslobodenie

Vo vyspelých krajinách, ktoré uznávajú funkcie neziskových organizácií pri produkcii verejne prospešných služieb, sa vytvárajú špecifické režimy daňovej politiky voči týmto organizáciám. Okrem princípu organizačno-právnej formy a poskytovanej činnosti ako základu na rozlišovanie daňového režimu, je nevyhnutné jednotlivo skúmať toky finančných prostriedkov (Zietlow, 2007). V tomto zmysle je možné skúmať tri základné daňové režimy pre toky finančných prostriedkov do neziskovej organizácie a z nej:

1. oslobodenie od daní, tzv. *tax exemption* – najčastejšie sa používa oslobodenie príjmov z hlavnej činnosti neziskovej organizácie od dane z príjmu právnických osôb. Oslobodenie však môže byť aj od dane z pridanej hodnoty, colných poplatkov a rôznych majetkových daní (daň z nehnuteľnosti, dedičská daň, darovacia daň);

2. úľavy na daniach neziskovým organizáciám, tzv. *tax credit* – organizácia platí dane bez akéhokoľvek oslobodenia finančných tokov, ale z vypočítanej daňovej povinnosti má možnosť uplatniť si rôzne úľavy, ktoré daň znížia;
3. úľavy na daniach prispievateľom, tzv. *tax benefit* – ide o verejnú podporu súkromných osôb, ktoré poskytujú prostriedky neziskovým organizáciám. Prispievatelia majú možnosť uplatniť dar ako nezdaniteľnú časť základu dane alebo odpočítať si výšku daru zo základu dane.

V súčasnosti v Slovenskej republike **existuje všeobecné oslobodenie príjmov od dane z príjmov pre neziskové organizácie** – t. j. týka sa univerzálne všetkých príjmov neziskových organizácií (daňovníkov, nezriadených na podnikanie), ktoré sú takto oslobodené od dane. Ide o ustanovenia **§ 13 zákona o dani z príjmov, ktoré stanovujú, že oslobodené od dane z príjmu môžu byť len príjmy, ktoré sú predmetom dane**. V tomto zmysle sú v súčasnosti oslobodené od dane z príjmu príjmy z členského, ako príjmy pochádzajúce zo základnej činnosti, na ktorú bola daná organizácia založená. Ostatné príjmy MNO tak podliehajú dani z príjmov. Prehľad poskytuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 22 Zdaňovanie mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku

Príjmy z pohľadu dane z príjmov	Obsahové vymedzenie príjmov
Príjmy, ktoré sú predmetom dane (§ 12)	príjmy z činností, ktorými neziskové účtovné jednotky dosahujú zisk
	príjmy, ktorými sa dá zisk dosiahnuť
Príjmy, ktoré nie sú predmetom dane (§ 12)	príjmy získané z podielu zaplatenej dane (daňové asignácie, tzv. 2 % z dane)
	príjmy získané darovaním alebo dedením
Príjmy, ktoré sú oslobodené od dane (§ 13)	oslobodené sú príjmy plynúce z činnosti, na ktorej účel tieto účtovné jednotky (daňovníci) vznikli alebo ktorá je ich základnou činnosťou okrem príjmov z činností, ktoré sú podnikaním, a príjmov, z ktorých sa daň vyberá zrážkou
	výnosy z kostolných zbierok, cirkevných úkonov a príspevky plynúce registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam
	členské príspevky podľa stanov, štatútu, zriaďovacích listín alebo zakladateľských listín prijaté záujmovými združeniami právnických osôb alebo prijaté občianskymi združeniami vrátane odborových organizácií, politickými stranami a politickými hnutiami

	<p>finančné prostriedky plynúce z grantov poskytovaných na základe medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná</p> <p>z reklám, ktoré sú určené na charitatívne účely, daňovníkov uvedených v § 12 ods. 3 písm. a) najviac do výšky 20 000 eur za príslušné zdaňovacie obdobie, pričom tieto príjmy je daňovník povinný použiť len na účel vymedzený v § 50 ods. 5, a to najneskôr do konca roka nasledujúceho po roku, v ktorom tieto príjmy daňovník prijal; ak daňovník do uplynutia tejto lehoty nepoužije príjmy z reklám oslobodené od dane na účel vymedzený v § 50 ods. 5, je povinný zahrnúť tieto príjmy alebo ich nepoužitú časť do základu dane najneskôr v zdaňovacom období, v ktorom uplynie táto lehota</p>
Príjmy, z ktorých sa daň vyberá zrážkou (§ 43)	úrok, výhra alebo iný výnos plynúci z vkladov na vkladných knižkách, z peňažných prostriedkov na bežných účtoch
	výnos z majetku v podielovom fonde, príjmy z podielových listov dosiahnuté z ich vyplatenia (vrátenia), výnos z vkladových certifikátov, depozitných certifikátov a z vkladových listov
	výnos z dlhopisov a pokladničných poukážok, ak plynú daňovníkovi nezaloženému alebo nezriadenému na podnikanie

Zdroj: Kuvíková a kol., 2014 a zákon o dani z príjmov č. 595/2002 Z. z. vzhľadom.

Okrem toho existuje aj špeciálny režim týkajúci sa dvoch oblastí – i) športu (sponzorská zmluva v športe) a ii) výskumu a vývoja. Pre tieto dve oblasti boli vytvorené špecifické režimy (zákon o športe, zákon o dani z príjmov) v rámci ktorých dochádza k daňovému zvýhodneniu na strane darcov/investorov smerujúcemu k zvýšeniu investícií do výskumu a vývoja a extra daňového odpočítania 25 % z celkovej sumy investície či podpory plynúcich zo súkromného sektora do športovej činnosti. Z daňového hľadiska na strane MNO nemajú tieto zmeny zvláštny význam, keďže príjmy zo zmluvy o sponzorstve v športe nie sú oslobodené od dane z príjmu (viď viac v časti [Sponzoring](#)).

Daň z prevodu a prechodu nehnuteľností

Daň z nehnuteľnosti nie je upravená samostatným zákonom. Spolu s daňami ako je napr. daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie či daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, patrí medzi miestne dane a je upravená zákonom č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Samotná daň z nehnuteľnosti je rozdelená na tri základné časti – daň z pozemkov, daň zo stavieb a daň z bytov a z nebytových priestorov v bytovom dome.

Spoločné ustanovenia hovoria nasledovné: od dane sú oslobodené štátne neziskové organizácie a cirkevné organizácie. Napr. pozemky a stavby alebo ich časti vo vlastníctve :

- cirkví a náboženských spoločností registrovaných štátom,
- verejných vysokých škôl alebo vo vlastníctve štátu v správe štátnych vysokých škôl,
- pozemky, stavby a nebytové priestory vo vlastníctve Slovenského Červeného kríža.

Správca dane však môže všeobecne záväzným nariadením podľa miestnych podmienok v obci alebo jej jednotlivej časti ustanoviť zníženie dane alebo oslobodiť od dane okrem iného aj pre pozemky, stavby, byty vo vlastníctve právnických osôb, ktoré nie sú založené alebo zriadené na podnikanie, tzn. MNO.

Okrem týchto oslobodení, neziskové organizácie užívajú úľavy na dani z motorových vozidiel (za predpokladu, že vozidlo využívajú kombinovane na hlavnú činnosť aj na vedľajšiu podnikateľskú činnosť, zdaní sa len pomerná časť, ktorá sa viaže na využitie vozidla pri výkone podnikateľskej činnosti).

Kvantifikácia týchto oslobodení nie je k dispozícii.

Podobne v Českej republike, sa na neziskové organizácie vzťahuje viacero oslobodení od dane. Tieto oslobodenia sú upravené v § 19 zákona č. 586/1992 Sb, o daních z príjmov:

- členské príspevky podľa stanov,
- výnosy z kostolných zbierok, príjmy za cirkevné úkony a príspevky členov u registrovaných cirkví a náboženských spoločností,
- príjmy štátnych fondov a ďalších fondov ustanovené osobitnými predpismi,
- príjmy plynúce z prenájmu nehnuteľností, ktoré sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v nadačnom registri, príjmy plynúce z prenájmu umeleckých diel, ktoré sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v nadačnom registri,
- úrokové a dividendové príjmy plynúce z cenných papierov, ktoré sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v nadačnom registri,
- príjmy plynúce z úrokov z finančného prostriedkov, ktorou sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v nadačnom registri, za podmienky, že sú uložené na osobitnom účte v banke,
- príjmy plynúce z autorských a patentových práv, ktoré sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v nadačnom registri.

Taktiež, podľa tohto zákona (§ 20 ods. 8) možno od základu dane zníženého podľa § 34 odpočítať hodnotu darov poskytnutých obciam, krajom, organizačným zložkám štátu, ako aj právnickým osobám, ktoré sú usporiadateľmi verejných zbierok podľa zákona č. 117/2001 Zb, o verejných zbierkach, a to na financovanie vedy a vzdelania, výskumných a vývojových účelov, kultúry, školstva, na políciu, na požiarnu ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvierat, na účely sociálne, zdravotnícke, ekologické, humanitárne, charitatívne, náboženské pre registrované cirkvi a náboženské spoločnosti, telovýchovné a športové organizácie, a politickým stranám a politickým hnutím na ich činnosť, ďalej fyzickým osobám s bydliskom na území ČR prevádzkujúcim školské a zdravotnícke zariadenia a zariadenia na ochranu opustených zvierat alebo ohrozených druhov zvierat, na financovanie týchto zariadení, pokiaľ hodnota daru činí aspoň 2.000 CZK V úhrne možno odpočítať najviac 5 % zo základu dane zníženého podľa §34. Tento odpočet nemôžu uplatniť poplatníci, ktorí nie sú zriadení za účelom podnikania (zákon č. 586/1992 Sb, o daních z príjmov). Z uvedeného vyplýva, že právnická osoba zriadená na podnikanie či fyzická osoba, ktorá poskytne dar neziskovej organizácii so sídlom v ČR, si môže uplatniť úľavu na dani, ide tzv. tax benefit, ktorý sme definovali v úvode tejto časti.

Odpočítateľné položky

V minulosti mali MNO aj ďalšie daňové úľavy, napr. úľavy na majetkových daniach, na dani z pridanej hodnoty, na dani zo závislej činnosti a funkčných pôžitkov a na cestnej dani. Oslobodené boli taktiež príjmy z vedľajšej činnosti do výšky 300 000 Sk, nad túto sumu už bol príjem zdaňovaný (do roku 2006). Novelami zákona o dani z príjmov v rokoch 2001– 2006 boli tieto úľavy zrušené a pre MNO bola zavedená možnosť daňovej asigñácie, ktorú rozoberáme osobitne.

V Českej republike podľa ustanovení § 20 ods. 7 zákona č. 586/1992 Sb, o daních z príjmov môžu neziskové organizácie základ dane znížený podľa § 34 (t. j. o daňovú stratu a tzv. reinvestičnú položku a výdavky na výučbu žiakov v študijných a učebných odboroch SOU a učebných odboroch učilíšť) ďalej znížiť až o 30 %, maximálne však o 1 000 000 CZK, ak použijú takto získané prostriedky na krytie nákladov (výdavkov) súvisiacich s činnosťami, z ktorých získané príjmy nie sú predmetom dane, a to v 3 bezprostredne nasledujúcich obdobiach. U verejných vysokých škôl iba vtedy, ak použijú takto získané prostriedky v nasledujúcom zdaňovacom období na krytie nákladov vzdelávacej, vedeckej, výskumnej, vývojovej alebo umeleckej činnosti. V prípade, že 30 % zníženie činí menej ako 300 000 CZK, možno odpočítať čiastku vo výške 300 000 CZK, maximálne však do výšky základu dane.

Sponzoring, Charitatívna reklama, Charitatívna lotéria

Sponzoring, charitatívna reklama a charitatívna lotéria sú vo svojej podstate súkromné zdroje na činnosť organizácií a preto ich bližšie rozoberáme v kapitole o súkromných zdrojoch. Je však dôležité poznamenať, že pri týchto zdrojoch sa štát vzdáva určitej časti dane, ktorá je obvykle uvalená na reklamu a lotériu.

3. Súkromné zdroje na činnosť

Verejné zbierky

Verejné zbierky sú legislatívne upravené zákonom č. 162/2014 Z. z. o verejných zbierkach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nahradil právnu úpravu z roku 1973⁹. Verejnou zbierkou je podľa tohto zákona získavanie a zhromažďovanie dobrovoľných peňažných príspevkov právnickými osobami oprávnenými vykonávať zbierku od **vopred neurčeného okruhu prispievateľov na vopred určený všeobecne prospešný účel alebo na individuálne určenú humanitárnu pomoc pre fyzickú osobu alebo skupinu fyzických osôb, ktoré sa ocitli v núdzi, v ohrození života alebo potrebujú naliehavú pomoc pri postihnutí živelnou pohromou**. Verejnú zbierku môžu vykonávať len oprávnené právnické osoby určené v zákone, ktoré okrem právnych foriem MNO vymedzených v tejto práci, zahŕňajú aj Slovenský Červený kríž, účelové zariadenie cirkvi, účelové zariadenie náboženskej spoločnosti, záujmové združenie právnických osôb a združenie obcí.

Všeobecne prospešným účelom podľa zákona č. 162/2014 Z. z. o verejných zbierkach je:

- rozvoj a ochrana duchovných hodnôt,
- ochrana ľudských práv,
- ochrana a tvorba životného prostredia,
- zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt,
- ochrana zdravia,
- rozvoj sociálnych služieb, vedy, vzdelania a telovýchovy,
- rozvoj dobrovoľníckej činnosti,
- rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc,
- obhajoba práv znevýhodnených skupín fyzických osôb,

⁹ Zákon Slovenskej národnej rady č. 63/1973 Zb. o verejných zbierkach a o lotériách a iných podobných hrách (v znení zákona č. 194/1990 Zb., zákona č. 515/2003 Z. z., zákona č. 335/2007 Z. z. a zákona č. 445/2008 Z. z.) a vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky č. 64/1973 Zb., ktorou sa vykonávali niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 63/1973 Zb. o verejných zbierkach a o lotériách a iných podobných hrách.

- podpora práce s deťmi.

Zápis do registra verejných zbierok môže vykonať len miestne príslušný orgán štátnej správy, ktorému bude doručený návrh na **registráciu verejnej zbierky**:

- **okresný úrad** pre verejné zbierky, ktoré sa vykonajú na území obcí patriacich do jeho územného obvodu,
- **Ministerstvo vnútra SR** pre verejné zbierky, ktoré sa vykonajú na území presahujúcom územný obvod okresného úradu,
- **Ministerstvo vnútra SR po predchádzajúcom súhlase Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR** pre všetky verejné zbierky, ktorých aspoň časť čistého výnosu bude použitá v zahraničí.

Verejnú zbierku možno vykonávať nižšie uvedenými spôsobmi alebo ich kombináciou:

- zasielaním príspevkov na osobitný účet,
- zasielaním darcovských správ SMS,
- zbieraním do stacionárnych pokladničiek,
- zbieraním do prenosných pokladničiek,
- predajom predmetov, ak je príspevok zahrnutý v ich cene,
- predajom vstupeniek na kultúrne podujatie, športové podujatie alebo iné verejné podujatie usporadúvané na získanie príspevkov, ak je príspevok zahrnutý v cene vstupeniek.

Verejné zbierky sa konajú na všeobecne prístupných miestach, resp. pri kultúrnych, športových či iných verejných podujatiach. Majú teda najväčší zmysel pre tie organizácie, ktoré svojimi aktivitami dokážu osloviť širokú masu podporovateľov, keďže pri verejných zbierkach ide často o veľmi malé príspevky, rádovo v jednotkách až desiatkach eur. Zmysluplný výnos z verejnej zbierky môže byť teda dosiahnutý až vtedy, keď organizácia svojou kampaňou dokáže osloviť širokú verejnosť.

Verejné zbierky sa dajú rozdeliť na dve hlavné kategórie (Centrum pre filantropiu, 2014):

1. **Tradičné verejné zbierky**, ktoré sa pravidelne opakujú (zvyčajne každoročne) a ich cieľom je vyzbierať peniaze na konkrétny dlhotrvajúci problém. Organizácie, ktoré usporadúvajú tieto zbierky, sa zameriavajú na budovanie ich dobrého mena a taktiež na sústavné oslovovanie a budovanie vzťahov s prispievateľmi.
2. **Ad-hoc verejné zbierky**, ktoré reagujú na aktuálnu potrebu pomoci. Táto potreba môže byť vyvolaná napríklad humanitárnou katastrofou či obnovou kultúrnej pamiatky.

Medzi najznámejšie tradičné verejné zbierky na Slovensku patria „Deň narcisov“, ktorú organizuje OZ Liga proti rakovine Slovenskej republiky, kolednícka zbierka „Dobrá novina“ organizácie eRko – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí, zbierka „Biela pastelka“ organizovaná OZ Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, či zbierka „Hodina deťom“, ktorú organizuje Nadácia pre deti Slovenska.

Podrobné informácie o jednotlivých verejných zbierkach sú zapísané v [registri verejných zbierok](#) – informačnom systéme verejnej správy, ktorého správcom je Ministerstvo vnútra SR (MV SR). Register obsahuje široké spektrum informácií, ktoré sú určené zákonom, a ktoré sa do registra zapisujú pri registrácii verejnej zbierky, ako aj po jej ukončení. V registri sú dostupné aj informácie o hrubom a čistom výnose verejných zbierok¹⁰, no systém neumožňuje generovanie štatistických údajov, s ktorými by sa dalo ďalej pracovať.

Príjmy z verejných zbierok sú tiež evidované vo výkazoch MNO. Na vyžiadanie poskytlo DataCentrum údaje z ročných účtovných závierok za roky 2016 – 2020 a to osobitne pre jednotky účtujúce v systéme jednoduchého účtovníctva (Príjmy z verejných zbierok) a pre neziskové jednotky účtujúce v systéme podvojného účtovníctva (Priaté príspevky z verejných zbierok, účet 667). Ako je z tabuľky 23 zrejmé, celkové príjmy z verejných zbierok pre vybrané právne formy rástli až do roku 2019. V roku 2020 však tieto príjmy zaznamenali výrazný pokles, ktorý pravdepodobne súvisí so situáciou okolo pandémie COVID-19. Na doplnenie v tabuľke 24 uvádzame aj počet registrovaných verejných zbierok v rokoch 2016 – 2020, v ktorej môžeme vidieť mierny nárast počtu registrácií verejných zbierok v roku 2020.

¹⁰ Hrubým výnosom zbierky sú príspevky získané zbierkou vrátane úrokov z vkladov príspevkov na osobitnom účte. Čistým výnosom zbierky je suma príspevkov po odpočítaní nákladov zbierky od hrubého výnosu zbierky. Podľa zákona náklady zbierky nesmú presiahnuť 25 % z hrubého výnosu zbierky.

Tabuľka 23 Príjmy z verejných zbierok MNO podľa RÚZ

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Príjmy z verejných zbierok	150 101	3 028	145 674	-	126 385	22 031	269 547	1 073	144 975	747
667 Prijaté príspevky z verejných zbierok	2 984 818	85	3 346 414	9 456	3 696 926	982	4 219 054	-	1 555 167	-
SPOLU	3 134 919	3 113	3 492 088	9 456	3 823 311	23 013	4 488 600	1 073	1 700 142	747

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok MNO, DataCentrum

Tabuľka 24 Počet registrovaných verejných zbierok za roky 2016 – 2020¹¹

Rok	Počet registrovaných verejných zbierok
2016	129
2017	130
2018	115
2019	130
2020	149

Zdroj: Ministerstvo vnútra SR

V tabuľkách 25 a 26 môžeme vidieť TOP 10 verejných zbierok ukončených v roku 2019 a 2020. Podľa zákona možno verejnú zbierku vykonávať najdlhšie 12 mesiacov odo dňa zápisu zbierky do registra zbierok. Správny orgán však môže povoliť predĺženie vykonávania zbierky o ďalších 12 mesiacov na návrh organizátora, ale len z dôvodu hodného osobitného zreteľa. Pre určenie verejných zbierok s najvyšším hrubým výnosom v roku 2019 sme si v registri verejných zbierok vybrali všetky zbierky ukončené medzi 01. januárom a 31. decembrom 2019. Tieto verejné zbierky mohli byť teda vykonávané od roku 2017, 2018 a 2019. Obdobne sme postupovali pri výbere z roku 2020. Niektoré verejné zbierky sú v tabuľkách uvedené bez názvu preto, že tento údaj je pri registrácii povinný, len ak sa názov bude počas konania zbierky používať.

Tabuľka 25 TOP 10 verejných zbierok ukončených v roku 2019 (v eur)

Názov zbierky	Organizátor	Hrubý výnos	Čistý výnos
Dobrá novina – 24. ročník	eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí	1 151 201,85	978 521,57
Deň narcisov 2019	Liga proti rakovine Slovenskej republiky	1 125 712,95	1 084 076,90
Pôstna krabička pre Afriku 2019	Slovenská katolícka charita	305 532,97	229 149,74
-	Nadácia TA3	261 737,05	261 674,09
Boj proti hladu 2018	Národné združenie spolkov kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul na Slovensku	242 372,71	238 530,92
Biela pastelka 2019	Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska	201 401,31	181 322,90
Dobrá krajina 2018/2019	Nadácia Pontis	191 023,92	191 023,92
Hodina deťom 20. ročník	Nadácia pre deti Slovenska	183 258,43	137 443,82
-	Občianske združenie WellGiving	137 221,57	135 544,25
Tehlička 2019	SAVIO o. z.	137 141,07	107 409,57

¹¹ Tabuľka obsahuje počet registrovaných verejných zbierok s celoslovenskou pôsobnosťou, tzv. počet verejných zbierok registrovaných na Ministerstve vnútra SR. Nezahŕňa verejné zbierky zaregistrované na okresných úradoch.

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z registra verejných zbierok

Ako môžeme vidieť v tabuľke 25, najvyšší hrubý výnos v roku 2019, až nad 1 milión eur, dosiahli tradičné verejné zbierky „Dobrá novina“ a „Deň narcisov“, ktoré sa konajú každoročne už niekoľko rokov. „Dobrá novina“ je kolednícka verejná zbierka občianskeho združenia eRko – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí, ktorej výnos je určený na rozvojové projekty v afrických krajinách. Aktuálne sú financované projekty v krajinách subsaharskej Afriky, najmä v Keni, Etiópii, Južnom Sudáne a Ugande, no od svojho vzniku „Dobrá novina“ podporila viaceré projekty aj v Južnej Afrike, Mali, Nigérii, Zambii, Rwande, Benine, Mozambiku a na Madagaskare.

„Deň narcisov“ je zbierka organizovaná občianskym združením Liga proti rakovine Slovenskej republiky. Výnos zbierky je používaný na ochranu zdravia onkologických pacientov, podporu programov prevencie včasnej diagnostiky a liečby rakoviny, poradenstva a psycho-sociálnej pomoci onkologickým pacientom a ich rodinám. V roku 2020 bola zbierka naplánovaná v tradičnom jarnom období, avšak kvôli situácii súvisiacej s pandémiou COVID-19 bola zaregistrovaná nová zbierka v náhradnom termíne s mierne upraveným názvom „Deň narcisov špeciál“. Jej celkový hrubý výnos 283 819,65 eur (viď tabuľka 26) predstavuje pokles oproti minulému roku približne o 75 %.

Tabuľka 26 TOP 10 verejných zbierok ukončených v roku 2020 (v eur)

Názov zbierky	Organizátor	Hrubý výnos	Čistý výnos
Dobrá novina – 25. ročník	eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí	1 210 387,00	908 179,92
Zbierka Nadácie TV JOJ - 2019	Nadácia TV JOJ	819 126,00	819 126
Kvapka nádeje pre detskú onkológiu	Nadácia kvapka nádeje	341 941,81	-
Špeciál Deň narcisov 2020	Liga proti rakovine Slovenskej republiky	283 819,65	276 261,21
-	Občianske združenie WellGiving	248 648,92	246 482,42
Boj proti hladu 2019	Národné združenie spolkov kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul na Slovensku	230 194,97	226 427,60
-	Nadácia TA3	201 127,00	193 333
Biela pastelka 2020	Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska	174 379,71	-
Tesco Anjel 2019	Nadácia Tesco	145 702,30	145 626,45
Hodina deťom 21. ročník	Nadácia pre deti Slovenska	139 232,54	105 816,73

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z registra verejných zbierok

V roku 2020 bola úspešná aj verejná zbierka Nadácie TV JOJ, ktorej hrubý výnos dosiahol 819 126 eur. Väčšina z vyzbieraných prostriedkov bola poskytnutá na pomoc poškodeným obyvateľom domu na Mukačevskej ulici v Prešove, ktorí prišli o svoje bývanie následkom výbuchu bytového

domu. Konkrétne 798 414 eur bolo zmluvou o poskytnutí pomoci prevedených na účet spoločenstva vlastníkov bytov.

Tvorbu nového zákona o verejných zbierkach v roku 2012 iniciovala skupina MNO, ktoré sa obrátili otvoreným listom na ministra vnútra SR. Zásadný problém spočíval v tom, že zákon z roku 1973 nereflektoval moderné nástroje získavania prostriedkov, ktoré sa mohli využívať aj pri verejných zbierkach, a spôsoboval rôzne problémy vrátane možnosti zneužívania dobročinnosti podvodníkmi (Portál teraz.sk, 2014). Cieľom novej právnej úpravy bolo predovšetkým jasnejšie stanovenie pravidiel pre vykonávanie verejných zbierok, ako aj sprehľadnenie a zjednodušenie ich vykonávania. Nový zákon zároveň predstavoval zvýšenie transparentnosti pri vykonávaní verejných zbierok a pri použití čistého výnosu verejnej zbierky na určený všeobecne prospešný účel.

Zbieranie prostriedkov do pokladničiek na ulici vyvolávalo dlhodobo najväčšie obavy z možného zneužívania rôznymi organizovanými skupinami. Preto návrh nového zákona obsahoval opatrenia, ktoré mali zneužívaniu zabrániť, napríklad neumožniť vykonávať zbierku “v uliciach” celoročne (nová právna úprava to umožňuje len 14 po sebe nasledujúcich dní). Ďalej návrh zákona upresňoval, ktorá právnická osoba bude môcť verejnú zbierku vykonávať. Zaviedol sa register verejných zbierok a stanovili sa konkrétne sankcie za prípadné porušenie zákona. Návrh zákona tiež znížil maximálne možné náklady, ktoré sa môžu použiť z hrubého výnosu zbierky z 50 % na 25 %.

V rámci workshopov a pracovných skupín na ÚSV ROS, ktoré boli organizované v roku 2017 s cieľom zmapovania problémov a podnetov súvisiacich s financovaním MNO, bolo zo strany MNO komunikovaných viacero podnetov a skúseností súvisiacich s registrovaním a organizovaním verejných zbierok. Tie sa týkali samotného uplatňovania nového zákona v praxi, ale aj diskusie, či má tento zákon vôbec opodstatnenie a nebolo by lepšie jeho zrušenie. Pracovná skupina vtedy nezaujala jednotný názor na zrušenie alebo zachovanie zákona, pričom odzneli hlasy v prospech zachovania aj v prospech zrušenia zákona. Najhlavnejšou otázkou bolo, či by dôraz mal byť kladený na individuálnu zodpovednosť prispievateľov (t. j. sám prispievateľ by si mal zvážiť, či chce alebo nechce podporiť organizáciu bez potreby štátneho povolenia), alebo štát má prevziať časť zodpovednosti a kontroly na seba (t. j. štát svojím povolením bude na nejakej úrovni garantovať, že nejde o podvodnú zbierku a preverí, ako bolo s výnosom zo zbierky naložené). Prispievatelia totiž momentom odovzdania svojho príspevku štandardne strácajú kontakt s realizátorom verejnej zbierky a kontrolu nad použitím vyzbieraných financií. Ďalším z komunikovaných problémov bolo neprimerané administratívne zaťaženie vo vzťahu k finančnému efektu zbierky, ktoré pravdepodobne súvisí s prísnejším nastavením zákona v snahe zamedzenia podvodných zbierok.

Verejné zbierky sa svojou podstatou podobajú na dary, resp. ide o špecificky upravenú formu daru. V súčasnosti (2021 – 2022) v rámci pracovnej skupiny vedenej na ÚSV ROS, ktorá sa venuje úpravám zákona o verejných zbierkach, prebieha diskusia o tom, ako odlíšiť inštitút verejnej zbierky od súkromnoprávnej sféry, čiže od darovania v zmysle Občianskeho zákonníka. Pri verejných zbierkach by sa podľa zástupcov MNO mal venovať väčší akcent na verejnosť, čiže väčšiu anonymitu prispievateľov. Možnosťou je zahrnúť nové pojmové znaky do definície verejnej zbierky alebo definíciu výraznejšie odlíšiť od súkromnoprávných inštitútov. V zákone je možné zdefinovať vzťah s prispievateľmi verejnej zbierky – sú to neurčité osoby, nezberajú sa od nich osobné údaje, neaplikujú sa GDPR pravidlá, a to vymedzuje charakter zbierky. V tomto prípade je možno súhlasiť aj s prísnejšími sankciami, keďže verejné zbierky nemajú inú reguláciu/kontrolu. Darovanie je založené na samokontrole – t. j. darcovia vedia, na čo prispievajú a svojou kontinuálnou činnosťou ovplyvňujú (a zaujímajú sa o) projekty, na ktoré prispievajú. Cieľom je definíciu upraviť tak, aby sa jednoznačne určila hranica medzi verejnou zbierkou a darom.

Niekedy dochádza aj k zamieňaniu pojmov medzi verejnou zbierkou a crowdfundingom. Crowdfunding sa od verejnej zbierky odlišuje tým, že nie je legislatívne upravený, pravidlá si nastavujú jednotlivé platformy (sprostredkujúci subjekt), zatiaľ čo verejná zbierka je upravená vyššie spomínaným zákonom. Rozdiely možno v podmienkach Slovenskej republiky vnímať v povinnosti registrácie, pričom pri crowdfundingu je registrácia dobrovoľná, bezplatná, a nezáväzná, zatiaľ čo pri verejnej zbierke je registrácia povinná, a to podaním návrhu na okresný úrad, alebo MV SR. Ďalej zdaňovanie, ktoré pri crowdfundingu je, a pri verejnej zbierke nie je. Odvody crowdfundingového portálu sa pohybujú v závislosti od portálu, väčšinou od 4 % do 9 %, ako percento z vyzbieranej sumy a pri verejnej zbierke odvody predstavujú len zakladateľské poplatky, čo predstavuje 20 eur na danom ministerstve a 10 eur na okresnom úrade. Časový limit pre ukončenie crowdfundingových aktivít je 60 dní, zatiaľ čo verejná zbierka sa od vytvorenia môže vykonávať maximálne 12 mesiacov. Podrobne je crowdfunding ako nástroj získavania financií pre aktivity MNO popísaný v časti [Crowdfunding](#).

V Českej republike (ČR) je organizovanie verejných zbierok upravené zákonom č. 117/2001 Sb. o verejných zbierkach a o zmene niektorých zákonov, ktorý nahradil zákon Českej národnej rady č. 37/1973 Sb. o verejných zbierkach a lotériách a iných podobných hrách. Išlo o podobný zákon, akým bol zákon Slovenskej národnej rady č. 63/1973 Z. z. o verejných zbierkach a o lotériách a iných podobných hrách, čiže história právnej úpravy vychádza z približne rovnakého základu v oboch krajinách (Zahradníková, 2012).

Verejnou zbierkou je podľa aktuálne platného zákona v ČR získavanie a zhromažďovanie dobrovoľných peňažných príspevkov od vopred neurčeného okruhu prispievateľov na dopredu stanovený verejno prospešný účel, najmä humanitárna alebo charitatívna pomoc, rozvoj vzdelania, telovýchovy alebo športu alebo ochrana kultúrnych pamiatok, tradícií alebo životného

prostredia. Definícia verejnej zbierky v ČR je veľmi podobná tej, ktorú upravuje slovenská legislatíva. Slovenský zákon však hovorí o všeobecne prospešnom účele, pričom český o verejno prospešnom účele.

Rozdiel je aj v tom, kto je oprávnený zbierku vykonávať. V ČR sú to obce, kraje, v hlavnom meste Praha mestská časť, alebo iná právnická osoba. To znamená, že na rozdiel od slovenskej právnej úpravy, kde verejné zbierky môžu organizovať len MNO, príp. iné organizácie občianskej spoločnosti, verejnú zbierku v ČR môžu vykonávať aj samosprávy a obchodné spoločnosti. Nie je to teda nástroj získavania prostriedkov, ktorý by bol výhradne určený pre neziskový sektor.

Zaujímavosťou je, že český zákon dovoľuje zbierku vykonávať na dobu určitú aj na dobu neurčitú. Zbierku na dobu určitú je možné vykonávať najdlhšie 3 roky odo dňa oznámenia zbierky. V prípade konania zbierky na dobu neurčitú alebo na dobu určitú po dobu dlhšiu než 1 rok, vykoná každoročne príslušný krajský úrad priebežné vyúčtovanie verejnej zbierky. Slovenský zákon takéto „permanentné“ zbierky nepozná. Organizácie na Slovensku môžu zbierky vykonávať najdlhšie 12 mesiacov odo dňa zápisu do registra. Správny orgán však môže povoliť predĺženie zbierky o ďalších 12 mesiacov, ale len z dôvodu hodného osobitného zreteľa.

Čo sa týka spôsobov vykonávania zbierky v ČR, okrem tých, čo sú povolené na Slovensku, česká právna úprava umožňuje aj zbieranie prostriedkov zbieracími listinami alebo zložením hotovosti do pokladne zriadenej právnickou osobou. Okrem toho zákon hovorí o tom, že príslušný krajský úrad môže na žiadosť právnickej osoby, ktorá oznámila konanie zbierky, rozhodnúť o možnosti konať zbierku aj iným spôsobom, než je uvedený v zákone. Krajský úrad posúdi navrhovaný iný spôsob z hľadiska transparentnosti získavania príspevkov, z hľadiska zabezpečenia ich využitia a z hľadiska súladu s inými právnymi predpismi a verejným poriadkom. Slovenská právna úprava možnosť konať zbierku iným spôsobom, než je uvedený v zákone, nedovoľuje. Podľa prieskumu aplikačnej praxe verejných zbierok v ČR z roku 2021, ktorý realizovalo Fórum darcov v spolupráci s agentúrou InsightLab (Fórum darců, 2021) až 10 % oslovených neziskových organizácií organizujúcich verejnú zbierku označilo, že využíva tzv. iný spôsob konania verejnej zbierky. Môže sa jednať o využitie portálu Darujme.cz, využívanie metódy PaySec pre príjem elektronických platieb alebo benefičné aukcie umeleckých diel. Najpopulárnejší spôsob je však stále zhromažďovanie peňažných príspevkov na bankovom účte, ktorý označilo 87 % organizácií, po ňom nasledoval spôsob zbierania príspevkov do pokladničiek – 74 % a 56 % organizácií používa pri organizovaní zbierok darcovské textové správy. Ostatné spôsoby označilo menej ako 50 % organizácií.

Zaujímavé je porovnanie maximálnej výšky nákladov na konanie zbierky, ktorá je v ČR 5 % z hrubého výnosu zbierky. V porovnaní s 25 %, ktoré dovoľuje slovenský zákon, je toto nastavenie pomerne prísne. Rovnako je český zákon prísnejší aj vo výške pokút, ktoré možno uložiť za

porušenie ustanovení v zákone. Výška pokút sa pohybuje od 10 000 do 500 000 Kč (412,15 – 20 607,51 EUR¹²) v závislosti od vážnosti priestupku. Na porovnanie podľa slovenského zákona možno za správny delikt uložiť pokutu vo výške od 100 do 1 000 EUR. Pri ukladaní pokuty správny orgán vždy prihliada na povahu, závažnosť, spôsob, čas trvania, následky a okolnosti spáchania správneho deliktu.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že Česká republika má rovnako ako Slovensko pomerne striktnú a presnú reguláciu upravujúcu organizovanie verejných zbierok. Tak ako na Slovensku aj v ČR sa objavuje diskusia, do akej miery má štát zasahovať a regulovať súkromné darcovstvo, pod ktoré patria aj verejné zbierky. V rámci pracovnej skupiny k verejným zbierkam pri Výbore pre legislatívu a financovanie Rady vlády pre neštátne neziskové organizácie v ČR, ktorej cieľom je vypracovanie podkladov pre novelu zákona, prípadne pre návrh nového zákona o verejných zbierkach v ČR, prebehla debata o tom, do akej miery má štát zákonom regulovať použitie súkromných prostriedkov. Členovia pracovnej skupiny sa zhodli, že určitá časť súkromného darcovstva (verejné zbierky), by regulovaná mala byť, konkrétne mal by byť regulovaný tok peňazí od anonymných darcov (Pracovní skupina k veřejným sbírkám, 2020). Aj z prieskumu aplikačnej praxe verejných zbierok v ČR z roku 2021 vyplýva, že organizácie, ktoré majú skúsenosti s organizovaním verejných zbierok, chcú, aby táto oblasť bola regulovaná zákonom. V rámci zberu dát bolo oslovených 1232 neziskových organizácií (individuálnych kontaktov), pričom online dotazník vyplnilo 196 respondentov. Výsledky boli pre optimalizáciu výpovednej hodnoty zvážené počtom ohlásených verejných zbierok v rámci jednotlivých krajov ČR (Fórum dárců, 2021). Až 77 % organizácií na otázku, či je podľa nich správne, aby štát kontroloval a reguloval organizovanie verejných zbierok odpovedalo kladne, 18 % nevedelo zaujať stanovisko a len 5 % odpovedalo nie. Takisto z prieskumu verejnej mienky, ktorý sa realizoval v januári a februári 2021 v ČR vyplýva, že respondenti zákonnú úpravu vítajú. Na tú istú otázku odpovedalo 66 % respondentov kladne, 21 % nevedelo zaujať stanovisko a len 13 % uviedlo odpoveď nie.

Diskusia o tom, či je potrebné organizovanie verejných zbierok upravovať zákonom alebo nie, sa odohráva aj v iných európskych krajinách. V rámci postupu proti byrokracii sa v Nemecku zákonodarcia na úrovni spolkových štátov rozhodli postupne bez nahradenia zrušiť spolkové zákony upravujúce organizovanie verejných zbierok (Nováková, Tamchyna, 2019). Konanie verejných zbierok v súčasnosti upravujú len tri spolkové štáty, a to Durínsko, Porýnie-Falcko a Sársko. Ako je uvedené v práci Novákovovej a Tamchyna (2019), právna úprava na úrovni celého Nemecka bola zrušená na základe argumentov, že organizovanie zbierok a s ním súvisiace nebezpečenstvo ako je sprenevera prostriedkov stále pokrývajú všeobecné právne predpisy, napr. z oblasti trestného práva. Ďalším argumentom bolo, že sa stále viac využívajú nové formy konania zbierok so zapojením nových médií a technológií. Nemecký centrálny inštitút pre verejné

¹² Kurz Národnej banky Slovenska zo dňa 20. 01. 2022; 1 EUR = 24,263 CZK.

otázky však tento vývoj nepovažuje za správny a vyjadruje podporu znovuzavedeniu regulácie. V susednom Rakúsku tiež neexistuje právna úprava upravujúca verejné zbierky na federálnej úrovni, organizovanie verejných zbierok patrí medzi právomoci, v ktorých jednotlivé spolkové štáty vykonávajú výkonnú i zákonodarnú právomoc. Zákony upravujúce režim verejných zbierok majú, na rozdiel od Nemecka, všetky spolkové štáty v Rakúsku.

Dary

Darovanie, resp. darovaciu zmluvu všeobecne definuje § 628 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, ktorý pod darovacou zmluvou rozumie, že darca niečo bezodplatne ponecháva alebo sľubuje obdarovanému a ten dar alebo sľub prijíma. Darovacia zmluva musí byť písomná, ak je predmetom daru nehnuteľnosť, a pri hnutelnej veci, ak nedôjde k odovzdaniu a prevzatíu veci pri darovaní. Zmluva je neplatná, pokiaľ plnenie nastane až po smrti darcu. Žiadny právny predpis ale neupravuje, čo presne má darovacia zmluva obsahovať. Aj v prípade, že predmetom daru nie je nehnuteľnosť, odporúča sa, aby darovacia zmluva bola písomná hlavne kvôli preukázaniu nadobudnutia finančných prostriedkov, resp. iných vecí. Zmluva by mala obsahovať označenie, že ide o darovaciu zmluvu, údaje o zmluvných stranách (darca a obdarovaný), popis predmetu daru, prípadne účel, na ktorý sa má dar použiť a podpis zmluvných strán.

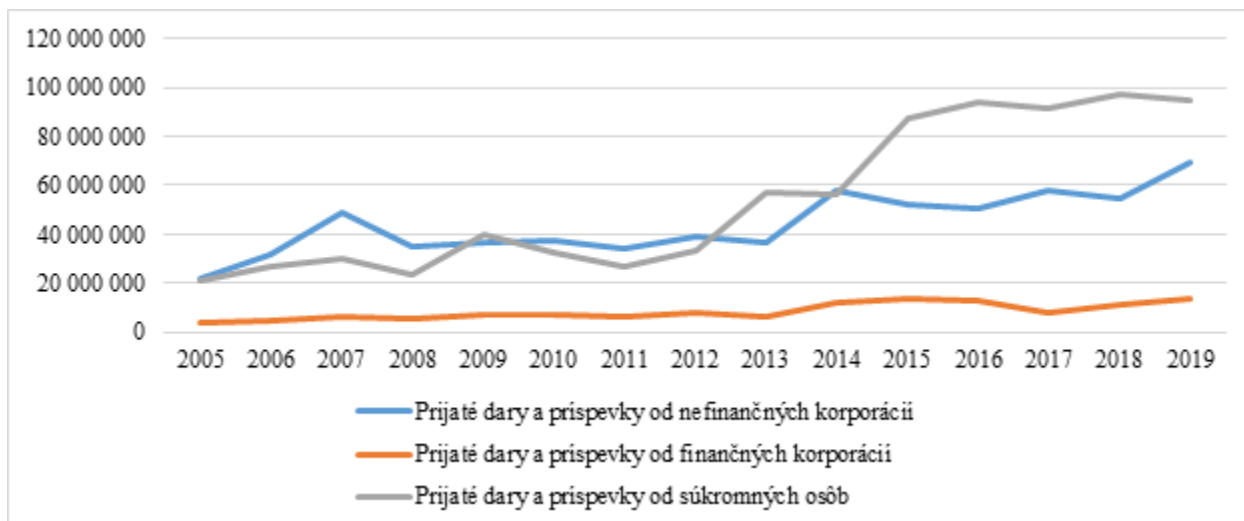
Podľa § 629 je darca povinný pri ponuke daru upozorniť na vady, o ktorých vie. Obdarovaný môže dar vrátiť, pokiaľ zistí vady, na ktoré nebol upozornený. § 630 vymedzuje, že pokiaľ sa obdarovaný správa k darcovi alebo členom jeho rodiny spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi, môže sa darca domáhať vrátenia daru.

Vychádzajúc z ustanovenia § 28 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov účtovná jednotka má povinnosť odpisovať majetok. Účtovná jednotka odpisuje hmotný majetok v súlade s účtovnými zásadami a účtovnými metódami, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Obdarovaný nadobúda majetok bezodplatne, preto ho vo svojom účtovníctve ocení reprodukčnou obstarávacou cenou nadväzujúcu na inštitút § 25 ods. 1 písm. d) bod 1 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Reprodukčnou obstarávacou cenou je cena, za ktorú by sa majetok obstaral v čase, keď sa o ňom účtuje (cena, za ktorú by sa dal majetok obstaráť na bežnom trhu).

Prijaté dary a príspevky pre MNO predstavovali v roku 2019 príjem na úrovni 265 mil. eur.

Tieto zdroje pozostávajú z dvoch hlavných skupín: **z darov od jednotlivcov a darov od korporácií**. V rámci korporácií štatistika rozlišuje finančné (banky, poisťovne, nadácie a i.) a nefinančné korporácie (výrobné podniky). Štatistika nerozlišuje podiel súkromných a verejných zdrojov na daroch a príspevkoch zo zahraničia, ktoré preto do súkromných zdrojov nezapočítavame. Je však vysoko pravdepodobné, že časť z nich je súkromnej povahy (nadácie, zahraničné firmy, jednotlivci

a pod.). **Pomer medzi darmi od jednotlivcov a korporácií v MNO osciluje okolo 50 %, avšak počas posledných rokov väčšiu sumu poskytujú jednotlivci než korporácie** (v roku 2019 predstavovali dary poskytnuté jednotlivcami 53,44 % všetkých prijatých darov a príspevkov).

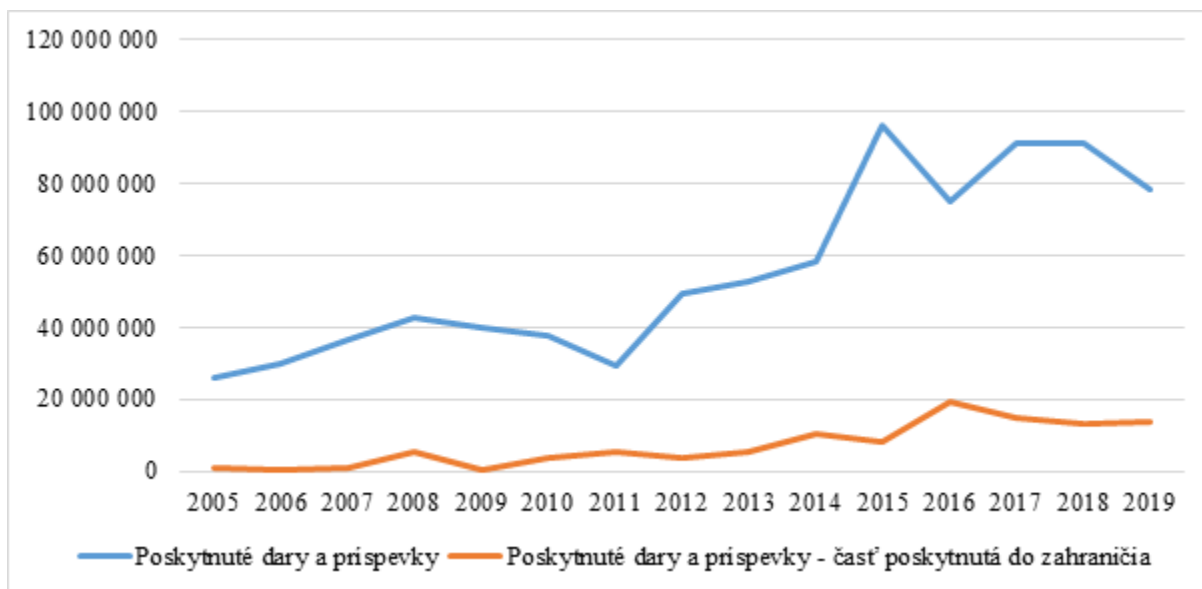
Graf 8 Prijaté dary a príspevky zo Slovenska (v eur)

Zdroj: Datacube Štatistický úrad SR, 2021

Od roku 2014 dochádza k stagnácii prijatých darov a príspevkov od nefinančných korporácií v neziskovom sektore. Na druhej strane možno badať výraznejší nárast prijatých darov a príspevkov od súkromných osôb. Najvýraznejší nárast prijatých darov a príspevkov bol medzi rokom 2012 a 2013 kedy medziročne vzrástla úroveň o približne 74 % (v absolútnom vyjadrení bol nárast o 24 473 721 eur). V súčasnosti vývoj osciluje v priemere na úrovni 94 mil. eur. Od roku 2010 je možné zvýšiť asigovaný podiel zaplatenej dane PO z 1 % na 2 %, ak PO poskytne dar vo výške 0,5 % zaplatenej dane (viď časť o daňovej asigácii).

V rámci firemnej filantropie prebehol v poslednej dekáde nárast v rozsahu aktivít, ako aj vo forme, akou sa firmy angažujú v spoločnosti. Do kategórie súkromného darcovstva patrí aj darcovstvo nadácií. **Na Slovensku existuje cca 500 nadácií, ktoré ročne poskytnú sumu okolo 20 mil. eur vo forme podpory a grantov pre tretie osoby pôsobiace v oblasti verejnoprospešnosti.** Nie je známe, aký podiel z tejto čiastky smeruje do neziskového sektora a aká časť jednotlivcom či iným verejným inštitúciám. V poslednom čase sa vynárajú noví, avšak významnejší darcovia – jednotlivci. Často ide o majiteľov alebo zakladateľov úspešných slovenských firiem, ktorí sa po rokoch aktívnej činnosti v biznise orientujú na hľadanie výziev v oblasti spoločného dobra a využívajú na to prostriedky, ktorými disponujú. Popri väčších darcoch sa rozvíjajú aj aktivity menších darcov, o čom svedčí nárast tradičných verejných zbierok, ktoré sú stále najpopulárnejším spôsobom darovania financií zo strany verejnosti. Hoci snaha nového zákona o verejných zbierkach bola motivovaná správnymi úvahami o ochrane darcov a účelov podpory,

miera regulácie a reportovacie požiadavky často vytvárajú protirečivé prostredie pre tento typ aktivity.

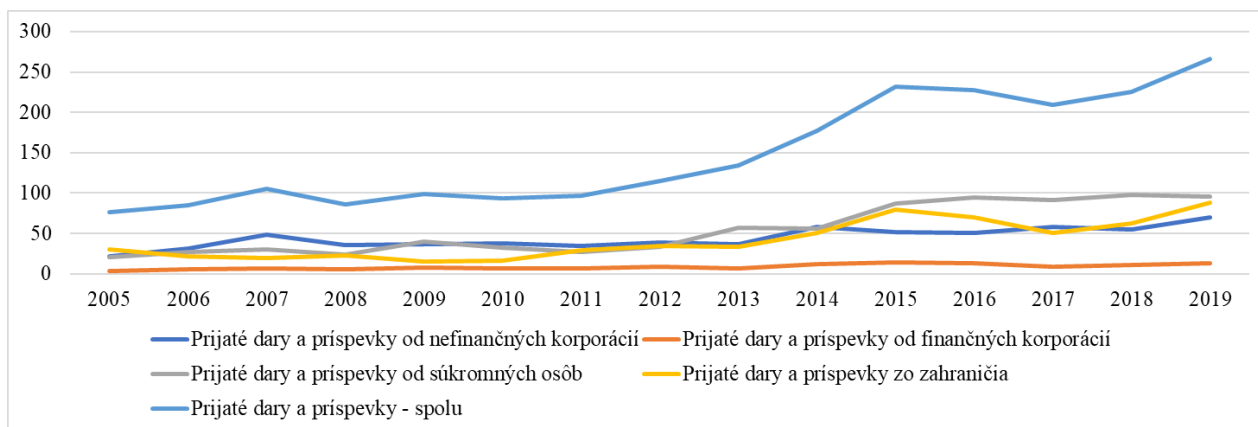
Graf 9 Poskytnuté dary a príspevky (v mil. eur)

Zdroj: Datacube Štatistický úrad SR, 2021

Tabuľka 27 Prijaté dary a príspevky v mil. eur v MNO

Prijaté dary a príspevky		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Prijaté dary a príspevky od nefinančných korporácií	Spolu	21,60	31,52	48,66	35,07	36,97	37,85	33,97	38,93	36,60	57,61	51,88	50,57	58,01	54,42	69,50
	Neinvestičné	21,29	29,54	48,17	34,05	36,19	37,46	33,75	38,60	33,95	56,67	48,32	49,86	56,95	53,25	67,83
	Investičné	0,31	1,97	0,49	1,02	0,77	0,39	0,22	0,33	2,65	0,95	3,55	0,72	1,06	1,17	1,67
Prijaté dary a príspevky od finančných korporácií	Spolu	3,70	5,08	6,34	5,20	7,31	6,99	6,39	8,44	6,67	11,92	13,94	12,68	8,33	11,32	13,43
	Neinvestičné	2,96	4,68	6,15	3,57	6,70	6,79	6,27	8,29	6,20	11,45	13,69	12,17	8,11	9,33	11,96
	Investičné	0,73	0,40	0,19	1,64	0,61	0,20	0,12	0,15	0,48	0,46	0,24	0,51	0,22	2,00	1,47
Prijaté dary a príspevky od súkromných osôb	Spolu	20,73	27,15	30,31	23,49	39,74	32,46	26,95	33,04	57,51	56,10	87,20	94,20	91,62	97,28	95,17
	Neinvestičné	19,84	24,82	28,35	22,39	36,81	31,93	26,55	31,48	56,59	52,88	84,45	85,88	90,37	96,16	91,63
	Investičné	0,89	2,32	1,96	1,10	2,93	0,54	0,40	1,56	0,92	3,23	2,75	8,32	1,25	1,12	3,54
Prijaté dary a príspevky zo zahraničia	Spolu	29,84	21,25	19,48	22,70	15,09	16,44	29,31	34,48	33,20	51,08	79,12	69,95	50,94	62,59	87,71
	Neinvestičné	21,67	19,11	18,77	22,48	14,16	15,56	29,22	32,63	32,54	50,41	69,30	66,90	48,62	61,13	86,43
	Investičné	8,17	2,14	0,71	0,23	0,93	0,88	0,09	1,84	0,66	0,67	9,82	3,05	2,32	1,46	1,28
Prijaté dary a príspevky - spolu	Spolu	75,86	84,99	104,79	86,46	99,11	93,74	96,62	114,89	133,98	176,71	232,14	227,41	208,90	225,62	265,82
	Neinvestičné	65,77	78,16	101,44	82,48	93,87	91,74	95,79	111,00	129,28	171,40	215,77	214,81	204,06	219,87	257,85
	Investičné	10,10	6,84	3,35	3,98	5,25	2,00	0,84	3,88	4,70	5,31	16,37	12,60	4,84	5,75	7,97

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Datacube, Štatistický úrad SR, 2021

Graf 10 Prijaté dary spolu (v eur)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Datacube, Štatistický úrad SR, 2021

Vyššie uvedené tabuľky a grafy k prijatým darom a príspevkom sú však do veľkej miery skreslené tým, že v sebe zahŕňajú aj príspevky od organizačných zložiek, členské príspevky, príspevky z podielu zaplatenej dane a prijaté príspevky z verejných zbierok. Tieto údaje pochádzajú zo štatistického zisťovania “Ročný výkaz nezárobkových organizácií”. Podľa metodického pokynu “Spravodajská jednotka uvedie príjmy plynúce z darov a príspevkov (z účtovej skupiny 60-67) od verejných a súkromných organizácií, podnikateľov, družstiev (akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a podobne). Neuvádzajú sa sem dary a príspevky od iných nezárobkových inštitúcií. V prípade vecného daru je potrebné uviesť ohodnotenie daru v eurách.” ([Ročný výkaz nezárobkových organizácií](#)).

Väčšiu vypovedaciu schopnosť ohľadom objemu financií z prijatých darov má preto nasledujúca tabuľka 28, zostavená na základe dát z RÚZ poskytnutých DataCentrom.

Na doplnenie tak uvádzame aj výšku poskytnutých darov (tabuľka 29), ktoré však pre MNO účtujúce v systéme jednoduchého účtovníctva tiež nevieme “očistiť”, vzhľadom na to, že riadok výkazu príjmov a výdavkov je definovaný ako “Dary a príspevky iným subjektom”.

Tabuľka 28 Prijaté dary podľa dát v ročných účtovných zvierkach (v eur)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved.činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Príjmy z darov a príspevkov	13 967 858	-	15 333 378	-	16 192 256	4 343	15 895 898	-	13 550 435	-
646 Prijaté dary	8 814 150	445 606	8 961 639	482 600	9 845 412	557 116	10 393 199	566 582	8 800 156	461 428
SPOLU	22 782 008	445 606	24 295 016	482 600	26 037 669	561 459	26 289 097	566 582	22 350 592	461 428

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných zvierok MNO, DataCentrum

Tabuľka 29 Poskytnuté dary podľa dát v ročných účtovných zvierkach (v eur)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Dary a príspevky iným subjektom	3 257 283	46 228	3 580 546	44 349	3 998 495	61 419	4 776 941	290 827	4 391 595	47 354
546 Dary	6 493 058	177 089	5 658 529	296 606	5 424 253	131 890	5 806 406	156 452	4 851 963	72 652
SPOLU	9 750 341	223 317	9 239 075	340 955	9 422 747	193 308	10 583 347	447 279	9 243 557	120 006

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných zvierok MNO, DataCentrum

Pre porovnanie, v Českej republike je dar daňovo uznateľný náklad, konkrétne od základu dane je možné odpočítať dar určenému okruhu neziskových organizácií, pričom rozhoduje aj účel. V zákone č. 582/1992 Sb. sa uvádza: od základu dane zníženého podľa § 34 možno odpočítať hodnotu bezodplatného plnenia poskytnutého obciam, krajom, organizačným zložkám štátu, právnickým osobám so sídlom na území Českej republiky, ako aj právnickým osobám, ktoré sú usporiadateľmi verejných zbierok podľa osobitného zákona, a to na vedu a vzdelávanie, výskumné a vývojové účely, kultúru, školstvo, na políciu, na požiarnu ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvierat a ich zdravia, na účely sociálne, zdravotnícke, ekologické, humanitárne, charitatívne, náboženské pre registrované cirkvi a náboženské spoločnosti, telovýchovné a športové, a politickým stranám, politickým hnutiam, európskym politickým stranám alebo európskym politickým nadáciami na ich činnosť, ďalej fyzickým osobám s bydliskom na území Českej republiky, ktoré sú poskytovateľmi zdravotných služieb alebo ktoré prevádzkujú školy a školské zariadenia a zariadenia na ochranu opustených zvierat alebo ohrozených druhov zvierat, na financovanie týchto zariadení. Obdobne sa postupuje pri bezodplatnom plnení na financovanie odstraňovania následkov živelnej pohromy, ku ktorej došlo na území členského štátu Európskej únie alebo štátu tvoriaceho Európsky hospodársky priestor. U hmotného alebo nehmotného majetku je hodnotou bezodplatného plnenia najviac zostatková cena hmotného majetku (§ 29 ods. 2) alebo hodnota zachytená v účtovníctve podľa osobitného právneho predpisu u ostatného majetku. V úhrne možno odpočítať najviac 10 % zo základu dane zníženého podľa § 34. Na Slovensku túto možnosť odpočtu daru zo základu dane nahradila vyššie spomínaná asignácia dane.

Granty

V praxi sa stretávame s problémom, že rôzne inštitúcie, ktoré poskytujú finančné prostriedky, ich nazývajú tak, že nevyjadrujú ich podstatu. Napríklad rozšírený pojem "grant" môže znamenať dotáciu, príspevok obce či dar. Častokrát to takto chápajú aj samotné MNO, akonáhle píšú žiadosť o financovanie projektu, spája sa to u nich s grantom, pričom môže ísť o dotáciu alebo aj účasť na participatívnom rozpočte.

Základné charakteristiky grantovej žiadosti sú:

- na finančnú podporu nie je právny nárok a sprevádza ju písomná zmluva,
- finančná podpora sa poskytuje na základe projektu alebo žiadosti,
- finančné prostriedky musia byť použité na ten účel, na ktorý boli schválené a poskytnuté,
- podpora nemusí vždy tvoriť 100 % nákladov projektu či akcie a vyžaduje sa spoluúčasť,

- existuje okruh vymedzených nákladov, ktoré nesmú byť hrazené zo získaných prostriedkov,
- poskytovateľ väčšinou chce byť informovaný, ako boli prostriedky využité (napr. vyúčtovaním a/alebo záverečnou správou).

Spoluúčasť na projekte sa pohybuje spravidla od 5 % do 10 %. To znamená, že z celkových nákladov projektu môže byť z daného zdroja uhradená iba časť. Zvyšok dáva realizátor buď z vlastných zdrojov, alebo z iného zdroja, prípadne ide o tzv. in-kind spolufinancovanie (vklad materiálu, dobrovoľnícka práca) (Kuvíková a kol., 2014).

Grantový návrh (alebo žiadosť) je jedinečný typ dokumentu vo fundraisingových snahách MNO. Grantový návrh vzniká na žiadosť donora ako spôsob porovnania viacerých projektových nápadov. Slúži aj samotnej MNO lepšie usporiadať uvažovanie o novom projekte, nájsť slabé miesta myšlienky, naplánovať realistické rozvrhnutie zdrojov (ľudí, peňazí, času).

Niekedy je grantový návrh vnímaný ako nevyhnutná formálna (až byrokratická) prekážka k získaniu financovania, inokedy môže proces jeho tvorby slúžiť ako náhrada štruktúrovaných plánovacích procesov v organizácii (napr. strategického plánovania). Zostavenie rozpočtu pre potreby grantu tak v praxi často nahrádza rozpočet MNO.

Štruktúra grantového návrhu obvykle zahŕňa:

- Aký je profil žiadajúcej organizácie a jej kapacita pre navrhovaný projekt?
- Na akú spoločenskú potrebu projekt reaguje?
- Aké ciele si projekt kladie a ako ich dosiahnutie prispeje k riešeniu prezentovaného problému/naplneniu prezentovanej potreby?
- Kto bude projekt realizovať a z akých činností bude pozostávať?
- Aký je predpokladaný časový rozvrh projektu a jeho odhadované náklady?

Z hľadiska dát k tomuto zdroju financovania, nie je možné určiť, aký objem plynie pre MNO. Časť už je zahrnutá v iných kategóriách (napr. Active Citizenship Fund popísaný v časti o Nórskom finančnom mechanizme, poskytuje finančné prostriedky práve formou grantov). Granty sú veľmi rozšírené a poskytujú ich aj firmy (aj malé firmy na lokálne projekty MNO) a tiež firemné nadácie.

Ako špecifickú kategóriu súkromného darčovstva možno označiť granty od nadácií. Nadácie sú špecifickým prvkom v oblasti financovania občianskej spoločnosti, pretože sú zároveň jej súčasťou. Na Slovensku existuje cca 500 nadácií, ktoré približne ročne poskytnú sumu okolo 20 mil. eur vo forme podpory a grantov pre tretie osoby pôsobiace v oblasti verejnoprospešnosti. Nie je známe, aký podiel z tejto čiastky smeruje do neziskového sektora a aká časť smeruje jednotlivcom či iným verejným inštitúciám (Strečanský et al., 2016).

Podľa výskumu ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020) v roku 2018 najvýznamnejšiu položku v rámci darov a príspevkov tvorili granty od nadácií, kedy organizácie v priemere získali príjmy na úrovni 1779,89 eur.

Členské príspevky

Pod členskými poplatkami rozumieme ročné poplatky získavané od svojich členov za isté služby alebo výrobky, čím členovia čiastočne podporujú hlavnú činnosť organizácie. Sú určené najmä na krytie administratívnych potrieb. Členské poplatky sa využívajú najmä v MNO zriaďovaných na členskom princípe. Členský princíp predpokladá osobné zainteresovanie členov organizácie na činnostiach neziskovej organizácie, z ktorej členom plynú priame alebo nepriame úžitky. Väčšinou sa tento princíp uplatňuje v organizáciách poskytujúcich vzájomne prospešné služby, ktoré majú vybudovanú širokú členskú základňu. **Členské poplatky sú predmetom dane z príjmu, avšak sú od nej oslobodené podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov § 13 ods. 2** pokiaľ sú uvedené v stanovách, štatúte, zriaďovacích listinách alebo zakladateľských listinách, ktoré boli prijaté záujmovými združeniami právnických osôb, profesijnými komorami, občianskymi združeniami vrátane odborových organizácií, politickými stranami a politickými hnutiami.

Z analýzy MV SR/ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020) vyplynulo, že v priemere bol v roku 2018 príjem u vybraných organizácií z členských príspevkov na úrovni 1276,04 eur, pričom tento zdroj príjmu uviedlo 59,12 % respondentov účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva a 35,42 % respondentov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Z registra účtovných závierok sme získali dáta k prijatým členským príspevkom u MNO účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. V nasledujúcej tabuľke uvádzame prehľad prijatých členských príspevkov.

Tabuľka 30 Prijaté členské príspevky u MNO v eur

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Prijímy z členských príspevkov	11 400 067	92 882	12 285 538	81 206	13 403 089	118 692	15 141 994	166 797	13 195 550	161 782
664 Prijaté členské príspevky	19 725 245	121 122	25 517 322	401 997	26 363 727	373 702	26 191 599	472 224	22 650 944	300 376
SPOLU	31 125 312	214 005	37 802 860	483 203	39 766 816	492 395	41 333 594	639 021	35 846 494	462 158

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok MNO, DataCentrum

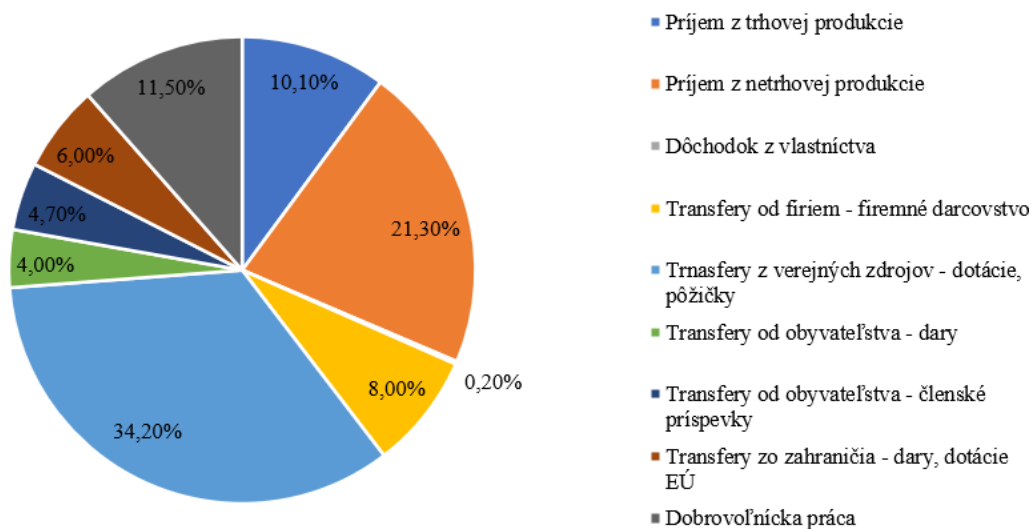
Tabuľka 31 Počet organizácií majúcich príjmy z členských príspevkov

Právna forma \ rok		2016	2017	2018	2019	2020
Prijímy z členských príspevkov	Nadácia	5	10	8	7	6
	Neinvestičný fond	248	252	237	228	217
	Nezisková organizácia	387	387	364	360	336
	Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	6 091	6 184	6 278	6 120	5 656
	Organizácie s medzinárodným prvkom	6	5	4	5	3
664 Prijaté členské príspevky	Nadácia	341	345	343	322	319
	Neinvestičný fond	55	48	47	46	45
	Nezisková organizácia	824	820	865	749	736
	Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	2 520	2 727	2 897	2 775	2 795
	Organizácie s medzinárodným prvkom	12	12	14	12	10
Spolu		12 505	12 807	13 075	12 643	12 143

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok MNO, DataCentrum

Podobne aj v Českej republike zákon o dani z príjmu č. 586/1992 Sb. v znení neskorších predpisov v §17 definuje verejne prospešného poplatníka, ktorý v súlade so svojim zakladateľským právnym konaním, statusom, stanovami, zákonom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci ako svoju hlavnú činnosť vykonáva činnosť, ktorá nie je podnikaním. Pri účtovaní v neziskových organizáciách je nutné poznať široký a úzky základ dane. Predmetom širokého základu dane sú všetky príjmy s výnimkou investičných dotácií u všeobecne prospešných spoločností, ústavov, výskumných inštitúcií, verejných vysokých škôl a poskytovateľov zdravotníckych služieb. Verejne prospešný platcovia dane s úzkym základom dane ako sú spolky, nadácie, nadačné fondy, cirkvi a náboženské spoločnosti, lovecké spoločnosti, pokiaľ splnia definíciu verejne prospešného platcu a neposkytujú zdravotné služby musia svoju hlavnú činnosť rozdeliť na jednotlivé druhy činností podľa ich druhu (napr. kultúrna a vzdelávacia činnosť) a rovnako aj podľa cenovej hladiny. Pokiaľ by niektorá z činnosti vyšla ako stratová, t. j. výnosy sú nižšie ako náklady, nie je predmetom dane. S rozdelením zdanenia podľa širokého a úzkeho základu dane súvisí ďalej aj zdaňovanie príjmov neziskových organizácií. Organizácie so širokým základom dane z príjmu sú povinné sčítať všetky príjmy s výnimkou investičných dotácií a upraviť základ dane, bez vyňatia stratových hlavných činností. Neziskové organizácie s úzkym základom dane z príjmu zdaňujú len hlavnú činnosť. Medzi príjmy, ktoré sú predmetom dane, ale sú od nej oslobodené alebo je daň vyberaná zrážkou, patria podľa § 19 a § 19b zákona o daniach z príjmov členské príspevky, ktoré musia byť stanovené v stanovách, zriaďovacích listinách a pod.

Podľa údajov z Českého štatistického úradu (in Fořtová, 2021) tvoria členské príspevky z celkových zdrojov financovania netrhových neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam 4,70 % zdrojov.

Graf 11 Zdroje financovania netrhových neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam za rok 2018

Zdroj: ČSÚ in Fořtová, 2021

V nasledujúcich tabuľkách uvádzame financovanie neziskových inštitúcií v ČR za roky 2015 až 2018. Transfery od obyvateľov - členské príspevky sa podieľali na financovaní neziskových inštitúcií na úrovni 3,96 % v roku 2018. Najvýznamnejším zdrojom príjmu bola financovanie transfermi z verejných zdrojov (28,97 %).

Tabuľka 32 Zdroje financovania neziskových inštitúcií od 2015 do 2018 v ČR (v mil. Kč a v %)

	2015		2016		2017		2018	
	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %
Trhová produkcia (P.11)	13 507	18,75	14 171	18,32	15 811	18,28	16 905	17,66
Netrhová produkcia (P.131)	19 922	27,66	20 984	27,13	20 904	24,16	22 296	23,29
Dôchodok z vlastníctva (D.4)	918	1,27	894	1,16	606	0,7	1 055	1,1
Transfery od firiem (D.751, t. j. S.11+S.12)	5 349	7,43	6 120	7,91	6 014	6,95	6 471	6,76
Transfery z verejných zdrojov (D.751, t. j. S.13)	16 871	23,42	19 444	25,14	24 909	28,79	27 738	28,97
Transfery od obyvateľov - dary (D.751, t. j. S.14)	2 099	2,91	2 639	3,41	2 794	3,23	3 278	3,42
Transfery od obyvateľov - členské príspevky (D.751, t. j. S.14)	3 674	5,1	3 545	4,58	3 610	4,17	3 796	3,96
Transfery od obyvateľov - dobrovoľnícka práca (D.751, t. j. S.14)	6 851	9,51	7 569	9,79	8 316	9,61	9 311	9,73
Transfery zo zahraničia (D.751, t. j. S.2)	2 841	3,94	1 980	2,56	3 551	4,1	4 888	5,11
Spolu	72 032		77 346		86 515		95 738	

Zdroj: spracované Hyánek et al., 2020 na základe SÚNI za období 2015 až 2018 (presnejšie tabuľky SA000100 Agregace neziskového sektoru).

Tabuľka 33 Zdroje financovania neziskových inštitúcií bez vládnych inštitúcií od 2015 do 2018 v ČR (v mil. Kč a v %)

	2015		2016		2017		2018	
	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %	v mil. CZK	v %
Trhová produkcia (P.11)	10 293	14,29	10 887	14,08	12 135	14,03	12 982	13,56
Netrhová produkcia (P.131)	14 284	19,83	15 420	19,94	16 377	18,93	17 275	18,04
Dôchodok z vlastníctva (D.4)	849	1,18	844	1,09	573	0,66	966	1,01
Transfery od firiem (D.751, t. j. S.11+S.12)	5 349	7,43	6 120	7,91	6 014	6,95	6 471	6,76
Transfery z verejných zdrojov (D.751, t. j. S.13)	16 871	23,42	19 444	25,14	24 909	28,79	27 738	28,97
Transfery od obyvateľov - dary (D.751, t. j. S.14)	2 099	2,91	2 639	3,41	2 794	3,23	3 278	3,42
Transfery od obyvateľov - členské príspevky (D.751, t. j. S.14)	3 674	5,1	3 545	4,58	3 610	4,17	3 796	3,96
Transfery od obyvateľov - dobrovoľnícka práca (D.751, t. j. S.14)	6 851	9,51	7 569	9,79	8 316	9,61	9 311	9,73
Transfery zo zahraničia (D.751, t. j. S.2)	2 841	3,94	1 980	2,56	3 551	4,1	4 888	5,11
Spolu	63 111		68 448		78 279		86 705	

Zdroj: spracované Hyánek et al., 2020 na základe SÚNI za období 2015 až 2018 (presnejšie tabuľky SA000100 Agregácie neziskového sektoru).

Výhodou členských príspevkov je zaistenie istej miery financovania MNO, pričom ide o konštantný zdroj financovania bez dramatického vývoja. Suma sa líši len v závislosti od zmeny počtu členov, resp. od zmeny výšky ročného členského príspevku. **Nespornou výhodou je, že**

nakoľko ide o vlastné zdroje MNO, môže ich využívať podľa svojho uváženia v prospech hlavnej činnosti organizácie.

Crowdfunding

Vzhľadom na to, že ide o pomerne nový zdroj financovania MNO, venujeme väčší priestor jeho definovaniu. Crowdfunding (z angličtiny ako davové financovanie: crowd = dav, funding = financovanie) je možné označiť aj ako otvorenú výzvu, ktorá prebieha prostredníctvom internetu, kde je cieľom získanie peňažných prostriedkov na konkrétne účely. Poskytnutie peňažných prostriedkov môže byť vo forme daru, alebo zámenou vo forme využívania nového, vyvíjaného produktu, ktorý budú mať možnosť užívať ako prví podporovatelia (Schwienbacher a Larralde, 2010). Mollick (2014) uvádza, že ide o spôsob zabezpečenia finančných prostriedkov na dosiahnutie cieľov bez potreby hľadania rizikového kapitálu, prípadne iných zdrojov, ktoré nemusia byť v konečnom dôsledku výhodné, napr. úvery. Ak sa pozrieme na užšie súvislosti tohto pojmu, môžeme hovoriť o crowdfundingu, ktorý Valanciene a Jegeleviciute (2013) definujú ako, **inovatívny a novší koncept, ktorý spája darcov s autormi projektov. Ide o metódu alternatívneho získavania finančných prostriedkov, ktorá je založená na schopnosti vyzbierať peniaze od veľkého množstva malých investorov s cieľom premeniť nápady na skutočnosť.**

Medzi alternatívne zdroje financovania dopĺňajúce bankové úvery ako uvádza Ministerstvo financií SR patrí aj financovanie rizikovým kapitálom, odvetvie spravovania aktív a kolektívne financovanie (crowdfunding)¹³. Tieto zdroje by mali slúžiť najmä začínajúcim malým a stredným podnikom, resp. občianskym združeniam a neziskovým organizáciám poskytujúcim všeobecne prospešné služby, ktoré majú problém získať zdroje financovania tradičným spôsobom.

V roku 2017 sa Európska komisia (Komisia) zamerala na preskúmanie akčného plánu kapitálových trhov EÚ, ktorého cieľom bolo položiť základné piliere únie kapitálových trhov do roku 2019. Jednou zo súčastí, ktorú Komisia preskúmavala, bolo akým spôsobom môžu finančné technológie pomôcť k prehĺbeniu a rozšíreniu kapitálových trhov EÚ. Jedným z takýchto riešení je napr. aj crowdfunding. Pracovná definícia crowdfundingu Komisie znie „ide o otvorenú výzvu verejnosti, typicky uskutočnenú prostredníctvom internetu, financovať špecifický projekt.“ Crowdfunding predstavuje alternatívny nástroj financovania, ktorý môže rozšíriť a prehĺbiť kapitálové trhy a nebankové financovanie v rámci EÚ (Salajová, Mazúr, 2017, s. 24).

¹³ Crowdfunding sa v európskych dokumentoch prekladá ako kolektívne investovanie, resp. financovanie. Nakoľko tento preklad nevystihuje celý obsahový význam crowdfundingu a ani nezohľadňuje existujúcu definíciu kolektívneho investovania platnej pre celý právny poriadok Slovenskej republiky podľa zákona č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní, ktorá je ale významovo užšia, budeme v texte preto používať pojem crowdfunding.

Do roku 2020 chýbala crowdfundingu plnohodnotná právna úprava, či už na vnútroštátnej, alebo európskej úrovni. Nariadením európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1503 zo dňa 07. 10. 2020 o európskych poskytovateľoch služieb hromadného financovania pre podnikanie a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/1129 a smernice (EÚ) 2019/1937 (Nariadenie o európskych poskytovateľoch služieb hromadného financovania pre podnikanie) sa crowdfunding stal legislatívne regulovanou činnosťou.

Podľa Nariadenia o európskych poskytovateľoch služieb hromadného financovania pre podnikanie je hromadné financovanie definované ako stále významnejší typ sprostredkovania, pri ktorom poskytovateľ služieb hromadného financovania, bez toho, aby preberal riziko, prevádzkuje digitálnu platformu otvorenú verejnosti s cieľom spárovať potenciálnych investorov alebo veriteľov s podnikmi, ktoré sa snažia získať finančné prostriedky, alebo uľahčiť ich spárovanie. Takéto financovanie by mohlo mať formu pôžičiek alebo nadobudnutia prevoditeľných cenných papierov alebo iných prijatých nástrojov na účely hromadného financovania. Do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia je preto vhodné zahrnúť hromadné financovanie založené na požičiavaní, aj hromadné financovanie založené na investovaní, vzhľadom na to, že uvedené typy hromadného financovania sa môžu vnímať ako porovnateľné alternatívy financovania.

Crowdfunding teda predstavuje heterogénnu kategóriu alternatívnych financií slúžiacich na financovanie neziskových, ale aj podnikateľských aktivít.

Existujú tri typy aktérov vstupujúcich do crowdfundingu, ktorými sú **vlastník projektu**, t. j. kto navrhuje projekt, ktorý sa má financovať, **investori**, t. j. tí, ktorí projekt financujú a **sprostredkujúci subjekt** v podobe poskytovateľa služieb crowdfundingu alebo crowdfundingovej platformy, ktorý spája vlastníkov projektu a investorov prostredníctvom online platformy a spravidla aj zabezpečuje platobné rozhranie buď v rámci vlastných služieb, alebo prostredníctvom tretích strán.

Cieľom crowdfundingu je uľahčiť financovanie projektu získaním kapitálu od veľkého počtu osôb, z ktorých každá prispeje relatívne malou investičnou sumou prostredníctvom verejne prístupného internetového informačného systému. Služby crowdfundingu sú teda otvorené neobmedzenému počtu investorov, ktorí dostávajú investičné ponuky v rovnakom čase, a zahŕňajú získavanie finančných prostriedkov prevažne od fyzických osôb vrátane tých, ktoré nie sú osobami s vysokou čistou hodnotou majetku.

Nástup internetu a aplikácií webu 2.0 pomohol znížiť dovedy vysoké transakčné náklady a umožnil tak osloviť relatívne veľký počet „darcov“ s nízkymi transakčnými nákladmi, čo umožnilo

vznik niekoľkých crowdfundingových platforiem¹⁴. Príkladmi takto realizovaných projektov je napríklad vybudovanie verejného osvetlenia, stavba mostov, bazénov, parkov (Davis, 2014), či dokonca aj zabezpečenie služieb súkromnej polície¹⁵ a zlepšenie vybavenia a výzbroje armády¹⁶ (Chovanculiak, 2015). Ako uvádza Hudík a Chovanculiak (2018), rozvoj sociálnych sietí a technológií umožňuje súkromné poskytovanie kolektívnych statkov bez ohľadu na veľkosť skupiny (Olson, 2002).

Platforma crowdfundingu je otvorená kreatívcom, dizajnérom, umelcom, aktívnym občanom, neziskovým organizáciám a začínajúcim podnikateľom, t. j. každému, kto má nápad alebo projekt, ktorý môže zlepšiť krajinu. Crowdfunding je špecifická forma financovania rôznych projektov davom, resp. pomocou veľkého množstva malých príspevkov získaných od jednotlivcov (Bradford, 2012, Hudík, Chovanculiak, 2017). Crowdfunding umožňuje jednotlivcom kolektívne podporovať vývoj a produkciu nových produktov a služieb, vedu a výskum, startupy, malé a stredné podniky, no taktiež realitné produkty (Salajová, Mazúr, 2017, s. 25). Vďaka prahovému mechanizmu s možnosťou vrátenia peňazí a systému odstupňovaných odmien dochádza k eliminovaniu problému čierneho pasažiera. Systém odstupňovaných odmien umožňuje tvorcom kampane nastaviť špeciálne odmeny pre prispievateľov odstupňované podľa veľkosti ich príspevku, čím vyvolá u jednotlivca selektívny podnet. Jedná sa o zviazanie príspevku na kolektívny statok s odmenou vo forme súkromného statku, napr. vo forme tričiek, čiapok, tašiek, podpisov (Hudík, Chovanculiak, 2017). Bagnoli a McKee (1991) uvádzajú príklad zbierky kanadskej politickej strany, ktorá rozposlala svojim priaznivcom žiadosť o príspevok. Pokiaľ by zbierka nedosiahla stanovený prah, príspevky by boli vrátené. Podobným príkladom je aj Green Choice Program (Schulze, 1994) alebo zbierka Niagara Mohawk Power Corporation's na výstavbu zariadenia s obnoviteľnou energiou a výsadbu 50 000 stromov v štáte New York (Rose et al., 2002). Prípadne v českých podmienkach vyhlásená zbierka Nadácie Charty 77 z roku 1992 na zakúpenie Leksellovho Gamma noža pre Nemocnicu na Homolce (Janouch, 2008 in Špalek, 2011). Zmienené príklady sú len niektoré z mnohých realizovaných projektov. Ich nevýhodou boli avšak vysoké transakčné náklady, ktoré, ako sme už uviedli, je možné eliminovať vďaka využitiu online platforiem.

¹⁴ Projekty na Catarse.me, Goteo.org, IndiGoGo, loby.org, Kickstarter, Kiva, Lending Club, ProFounder Prosper, Spacehive. Na Slovensku sa jedná napríklad o projekty Crowdberry, Ďakujeme, Dobrá krajina, HitHit, Ľudia ľuďom, StartLab.

¹⁵ Obyvatelia v Oaklande čelili zvýšenej kriminalite, s ktorou mesto nedokázalo nič spraviť, a preto sa obyvatelia rozhodli vyzbierať cez platformu CrowdTilt 20 000 dolárov na nákup súkromnej polície (Kane, 2013).

¹⁶ V roku 2014, v čase rozpútania vojny na Ukrajine, bola ukrajinská armáda podfinancovaná a s nedostatočnou výzbrojou. Vďaka platforme Narodniy.org.ua sa z príspevkov obyvateľov podarilo zakúpiť uniformy, nepriestrelné vesty, špeciálne okuliare, stravu, vybavenie pre snajperov a špeciálne komando, obrnený transportér, poľnú nemocnicu a pod. (Grytsenko, Harding, 2014).

Podľa Salajovej a Mazúra (2017) je crowdfunding schopný produkovať viacero hodnôt pre spoločnosť, ktorými sú:

1. odolnosť a diverzita finančného systému a finančná stabilita v dôsledku menšej koncentrácie oproti tradičným finančným trhom, crowdfunding presúva peniaze na produkty a služby s menej špekulatívnou hodnotou,
2. trhové ceny – objavovanie cien v crowdfundingu je založené na davovom princípe,
3. diverzifikácia zdrojov financovania (De Buysere a kol., 2012).

V literatúre sa stretáme s rôznymi typmi a modelmi crowdfundingu. Niektoré platformy kombinujú niekoľko modelov a iné platformy naopak využívajú len jeden z nich. Odborníci sa často rozchádzajú pri určovaní počtu modelov crowdfundingu. Bradford (2012) rozlišuje crowdfunding podľa toho, čo bolo podporovateľom sľúbené ako odmena za ich finančný príspevok. Rozlišujeme teda 4 základné typy crowdfundingu: **založený na darovaní, založený na odmene, podielový a pôžičkový** (NBS, 2017).

Crowdfunding založený na darovaní, alebo inak donačný model, predstavuje takú formu, kde prispievatelia podporujú projekt bez toho, aby od toho očakávali protihodnotu v hmotnej alebo nehmotnej forme. Neprítomnosť odmien toleruje, že kampane môžu zverejňovať nie iba spoločnosti, ktoré vytvárajú produkt alebo službu, ale aj jednotlivci, ktorí môžu potrebovať prostriedky na pomoc iným alebo pre svoje osobné účely. Rozdiel v tomto modeli od ostatných je ten, **že je charitatívny**. Ako príklad môžeme uviesť americký portál GoFundMe.com. Bol založený v roku 2010 a odvtedy osobné, podnikateľské alebo charitatívne kampane so sumou presahujúcou 9 miliárd USD podporilo viac ako 120 miliónov darcov (GoFundMe, 2019a). Podľa krajiny založenia kampane sa líšia poplatky, ktoré si účtujú. V Spojených štátoch amerických si platforma účtuje nulový poplatok pre platformu a pre poplatky, ktoré sa týkajú transakčných nákladov, sa účtuje 2,9 % z vyzbieranej čiastky spolu s 0,30 USD za každý príspevok. No napríklad Rakúsko si účtuje 5 % poplatok pre platformu a ostatné poplatky s 20 % DPH vo výške 2,4 % spolu s 0,25 eur za každý príspevok (GoFundMe, 2019b). Crowdfunding založený na darovaní vznikol v roku 2002 a odvtedy sa vyzbieralo celkovo 306 mil. USD od 724 602 darcov, pre 18 476 projektov zo 170 krajín (Globalgiving, 2017). Donačný model je z pohľadu analýzy pre nás kľúčový. Rozšírený je aj u nás, a ak pod tento model zahrnieme portály, ktoré organizujú online zbierky pre neziskové organizácie a projekty, môžeme tu zaradiť portály ako www.ludialudom.sk, www.dakujeme.sme.sk, www.srdcepredeti.sk¹⁷, <http://www.darujme.sk>.

¹⁷ Nadácia Pontis prevádzkuje aj portál Srdce pre deti. Nakoľko je ale tento portál určený na pomoc deťom do 18 rokov, ktoré sú v ťažkej zdravotnej alebo sociálnej situácii, pričom rodiny nedostávajú vyzbierané peňažné prostriedky, ale priamo konkrétnu hmotnú pomoc, ktoré deti potrebujú, neuvádzame ho v porovnaní ako crowdfundingový portál určený pre MNO.

Crowdfunding založený na odmene alebo odmenový model ponúka investorovi namiesto peňažnej odmeny nejakú odmenu od poďakovania až po samotný produkt, na ktorý prispeje. Je to najbežnejší typ crowdfundingu. Napríklad, tvorca projektu vydáva hudobný album. Prispievateľ získa za odmenu buď album alebo právo na jeho kúpu ešte pred jeho vydaním, resp. za akciovú cenu. Medzi najznámejšie platformy celosvetovo patrí Kickstarter, ktorý funguje na báze „všetko alebo nič“, čo znamená že ak by projekt nevyzbieral cieľovú čiastku, tvorca nedostane žiadnu časť z vyzbieraných peňazí. Naopak, ak by vyzbieral cieľovú čiastku, nechá si všetko aj spolu s príspevkami nad limit (Kickstarter, 2017b). Najväčší konkurent Kickstarteru je Indiegogo, ktorý ponúka okrem týchto možností aj alternatívnu možnosť ponechania si ktorýchkoľvek prostriedkov, ktoré kampaň získa (Indiegogo, 2017b). Odmena býva úmerná veľkosti poskytnutej sumy. Tento typ využívajú najmä začínajúci podnikatelia, hoci aj neformálne združenia, s cieľom získať prostriedky na vývoj svojho produktu alebo služby, no taktiež aj na otestovanie svojich výrobkov na trhu a odhadnutie dopytu po nich a spätnú väzbu. Na Slovensku ide napr. o portál www.startlab.sk.

Podielový crowdfunding je čím ďalej, tým čoraz viac rozšíreným typom. Podporovateľ získa za odmenu majetkovú účasť v spoločnosti a týmto sa stáva zároveň aj investorom. Známu platformou podielového crowdfundingu je Wefunder.com. Wefunder sa podieľal na prijatí JOBS Act a kvôli tomuto patrí medzi najväčšie podielové platformy, čo sa týka počtom financovaných dolárov aj počtom investorov. Od roku 2012 bolo investovaných viac ako 53,3 mil. amerických dolárov. Sedem spoločností vyzbieralo viac ako 1 milión amerických dolárov spoločnosti Beta Bionics, ktorá pracuje na vývoji bionického pankreasu na zlepšenie života ľuďom trpiacich cukrovkou typu 1 (Wefunder, 2017). Úspešný podporovaný projekt z britskej platformy je britská spoločnosť Revolut, ktorá ponúka okrem bežných bankových služieb aj možnosť výmeny 30 mien na 5 kryptomien a tým uľahčuje prístup začínajúcim investorom (Revolut, 2019). Na Slovensku takto funguje napríklad Crowdberry (www.crowdberry.sk). Ide o tzv. equity investičnú platformu, aktuálne realizovanú ako klub investorských anjelov. Podstatou Crowdberry je prepojenie súkromnej investorskej obce s podnikateľskými nápadmi so zámerom navýšenia kapitálu spoločností od viacerých súkromných investorov výmenou za podiel v spoločnosti (Salajová, Mazúr, 2017).

Pôžičkový crowdfunding je v podstate podobný ako pôžička alebo bankový úver. V tomto crowdfundingu ide o to, že prispievateľ poskytuje dočasné financie a očakáva vyrovnanie dlhu. V určitom prípade môže nastať situácia, že investorovi sú prisľúbené úroky, v inom prípade prispievateľ má nárok na vrátenie len pôvodne započítanej čiastky. LendingClub.com je jedna z platforiem, ktorá poskytuje spotrebiteľské úvery až do výšky 40 000 USD. Spotrebiteľia využívajú tieto úvery najčastejšie na refinancovanie hypoték alebo úverov, čo predstavuje až 48,9 % alebo na splatenie dlhov z kreditnej karty (15,1 %). Od roku 2007 si spotrebiteľia požičali viac ako 31 mld. USD (LendingClub, 2017a). LendingClub ponúka veriteľom úroky za dočasne vložené

financie. Na druhej strane Kiva.org úroky neposkytuje. Od roku 2005 si cez Kiva stránku požičalo vyše 1,7 mil. podnikateľov v 83 krajinách na svete. Miera návratnosti pôžičiek bola 97 % (Kiva, 2017). Okrem zahraničných stránok môžeme nájsť poskytovateľa aj v Čechách. V júni 2015 bola spustená platforma SymCredit.com, kde podnik, ktorého odmietla banka, môže získať financie pomocou úveru. Ich výška nesmie presahovať 30 mil. českých korún s úrokovou sadzbou od 6 % do 15 % (SymCredit, 2019a). Národná banka Slovenska (NBS) upozorňuje, že oblasť crowdfundingu a činnosti s ňou spojené nepodliehajú dohľadu NBS. Samotná účasť je tak konaním na vlastnú zodpovednosť, pričom finančné prostriedky, ktoré sú súčasťou činností spojených s crowdfundingom nepodliehajú ochrane vkladov ani ochrane investícií. V prípade pôžičkového crowdfundingu vznikajú tri subjekty, ktorými sú dlžník (osoba, ktorej sú požičiavané finančné prostriedky), veriteľ (investor, osoba, ktorá poskytuje finančné prostriedky) a internetová platforma (umožňuje stretnutie investora a dlžníka). Na strane veriteľa môže dôjsť k rizikám vyplývajúcim z nerealizovania zhodnotenia finančných prostriedkov, strate z dôvodu, že dlžník sa dostal do platobnej neschopnosti, vinou neobzretného alebo podvodného konania, zlyhanie internetovej platformy alebo poškodenia dobrého mena internetovej platformy, veriteľ sa spolieha len na informácie, ktoré mu poskytne o dlžníkovi platforma, pričom dlžníka osobne nepozná a nemôže zhodnotiť schopnosť dlžníka splácať pôžičku. Na strane dlžníka patrí medzi riziká najmä to, že dohodnuté finančné prostriedky nebudú vyplatené alebo boli vyplatené za iných podmienok ako bolo vopred dohodnuté, poskytnuté informácie zo strany investora alebo internetovej platformy boli nedostatočné, nejasné, neúplné alebo nepravdivé, najmä s ohľadom na jeho práva a povinnosti alebo celkové náklady spojené s pôžičkou, dlžník nemá možnosť overiť si, ako funguje internetová platforma a kto mu reálne poskytol finančné prostriedky, dlžník dostane na podpis formulárovú zmluvu, ktorú nevie alebo nemôže zmeniť, a ktorá môže obsahovať neprijateľné zmluvné podmienky, pre pôžičky neplatí regulácia maximálnej výšky odplaty a nedostatočné preverenie bonity dlžníka zo strany platformy, v dôsledku čoho sa dlžník môže dostať do platobnej neschopnosti. V podmienkach Slovenska napr. www.zinceuro.sk alebo www.zltymelon.sk (P2P lending) a www.conda.sk (business lending). Portály Zinceuro a Zltymelon umožňujú požičať finančné prostriedky konkrétnej osobe, ktorá tak získa lepší prístup k peňažným prostriedkom. Conda predstavuje slovenskú pobočku rakúskeho pôvodu, kde môžu investori už od 100 eur investovať na vybraný projekt. Investori pritom nadobúdajú virtuálny podiel vo firme, ktorý je kalkulovaný ako pomer účasti ich investície na hodnote firmy v momente investovania. Conda pôsobí v Nemecku, Švajčiarsku, Slovinsku a Lichtenštajnsku (Salajová, Mazúr, 2017).

Ďalšími typmi modelov sú napr. objednávkový model, ktorý je svojim charakterom podobný odmenovému modelu a hybridný/kombinovaný model, ktorý zvyčajne kombinuje pôžičkové modely s participáciou na zisku, prípadne kombinuje pôžičkové modely s podielovým modelom (Salajová, Mazúr, 2017).

Crowdfunding sa čím ďalej tým viac rozrastá. Investori a podporovatelia majú čoraz viac možností, aby získali a investovali finančné prostriedky. Podľa pracovného materiálu Európskej komisie (2016) dosiahol podielový model crowdfundingu v roku 2015 objem 422 miliónov eur, zatiaľ čo pôžičkový 3,2 miliardy eur.

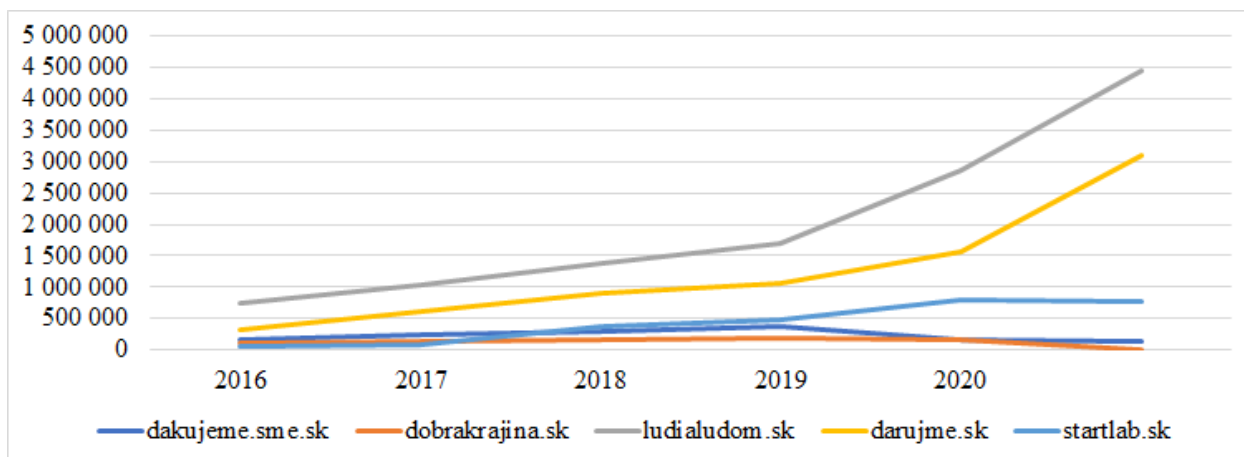
V posledných desiatich rokoch je badateľné pribúdanie darov pochádzajúcich z on-line prostredia. Na darcovských systémoch a portáloch (ludialudom.sk, dakujeme.sme.sk, darujme.sk, dobrakrajina.sk a StartLab.sk) každoročne stúpa počet darov, ako aj ich objem. V roku 2020 sa dosiahla suma približne 8,5 mil. eur.

Tabuľka 34 Podpora projektov zverejnených na online portáloch na Slovensku v eur*

	dakujeme.sme.sk	dobrakrajina.sk	ludialudom.sk	darujme.sk	startlab.sk
2008	18 631				
2009	17 983	-			
2010	25 283	38 395	13 722	-	
2011	26 481	53 355	7 421	-	
2012	81 321	52 242	106 745	9 524	
2013	234 799	71 434	127 418	46 040	
2014	105 422	95 547	558 713	170 874	
2015	167 201	114 721	752 939	319 265	64 048
2016	240 302	128 612	1 044 634	607 763	81 163
2017	297 352	149 065	1 366 511	905 027	373 009
2018	384 502	192 945	1 701 901	1 068 971	471 141
2019	147 786	171 500	2 862 812	1 555 695	786 618
2020	146 700	Portál ukončil činnosť	4 441 748	3 111 886	773 881
Spolu	1 527 061	1 067 816	12 984 564	7 795 045	2 549 860

Zdroj: Finstat.sk, dakujeme.sk, dobrakrajina.sk, ludialudom.sk, darujme.sk, StartLab.sk

*Poznámka: StartLab je platforma fungujúca na báze odmeny a ostatné portály sú na báze darov.

Graf 12 Vývoj sumy poskytnutých príspevkov cez crowdfundingové portály (v eur)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe tabuľky 34

Cez tieto darcovské systémy (tabuľka 34) sa podarilo vyzbierať od roku 2008 k septembru 2021 celkovo 32 572 657 eur. Najväčší podiel na vyzbieranej sume má darcovský portál ludialudom.sk, vďaka ktorému sa vyzbieralo 15 203 049 eur do septembra 2021. Finančné prostriedky vyzbierané prostredníctvom tohoto darcovského portálu boli použité na rôzne verejnoprospešné účely (napr. ľudia v núdzi, ľudia a príroda, ľudia a kultúra). Od roku 2010 využilo tento darcovský portál celkovo 189 299 darcov (Ludialudom.sk, 2021). Portál ĽudiaĽuďom.sk, ktorý prevádzkuje nezisková organizácia Ľudia ľudom, n. o., Bratislava, je zameraný na verejnoprospešné aktivity a darca si môže vybrať projekt v skupinách ľudia v núdzi, ľudia a kultúra, ľudia a príroda, aktívni ľudia, ľudia a vzdelávanie, ľudia a ich práva, ľudia v komunite, ľudia a zdravie a ľudia a technológie.

V prípade portálu StartLab.sk bola celková suma získaná od roku 2015 do apríla roku 2021 na verejnoprospešné projekty vo výške 2 713 730 eur, čo predstavuje priemernú výšku investície 47,04 eur na jedného podporovateľa. Podiel úspešne ukončených kampaní predstavuje 82 %, z čoho vyplýva, že portál StartLab momentálne disponuje s 588 úspešnými projektami a 129 neúspešnými projektami, ktoré tvoria zvyšných 18 %. Môžeme skonštatovať, že takáto vysoká miera úspešností kampaní svedčí o silnej občianskej spoločnosti. Z 588 projektov bolo 241 projektov vytvorených MNO (Kyseľová, 2021). Portál StartLab.sk prevádzkuje Nadácia Centra pre filantropiu. Portál sa zameriava na všeobecne prospešné projekty, je otvorený kreatívcom, dizajnérom, umelcom, aktívnym občanom, startupistom, ktorých projekty majú za cieľ generovanie verejných hodnôt.

Portál dakujeme.sme.sk vznikol v roku 2008 a prevádzkuje ho občianske združenie WellGiving, o. z. s ďalšími partnermi.

Portál dobrakrajina.sk bol prevádzkovaný Nadáciou Pontis. Jednotlivci mali možnosť podporiť oblasti ako chudoba, katapult, korupcia, vzdelávanie a radostnejší život. Portál v roku 2020 ukončil svoju činnosť.

Portál darujme.sk prevádzkuje Centrum pre filantropiu, n. o. Portál spolupracuje s portálom ludialudom.sk. Portál je určený pre občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie, neinvestičné fondy a pod., pričom umožňuje organizáciám zbierať dary.

Význam týchto portálov a on-line darcovstva je v tom, že zjednodušujú poskytovanie podpory a prepájajú zdroje s potrebami. Na druhej strane existuje voči týmto nástrojom istá nedôvera práve pre ich anonymitu i neistotu, ktorá je vo virtuálnom priestore prítomná. Hoci spôsoby overovania kredibility prijímateľov nadobúdajú nové sofistikované podoby, predsa sa nedajú v off-line a on-line priestore úplne vylúčiť ani nečestné úmysly. Podobný nárast je prítomný aj v ďalšom type on-line nástroja na získavanie darov od jednotlivcov – DARUJME.SK. Ide o neziskovú službu pre MNO, ktorá využíva infraštruktúru ludialudom.sk a umožňuje darcom darovať priamo a okamžite, jednorazovo alebo pravidelne prostredníctvom webovej stránky neziskovej organizácie, ktorú chcú podporiť.

So vznikom crowdfundingu sa otvorili možnosti pre začínajúcich podnikateľov/neziskové organizácie, ktorí/ktoré by chceli získať finančné prostriedky, ktoré od banky nedostanú alebo ktoré im investori nie sú ochotní poskytnúť. Okrem veľa výhod má crowdfunding aj určité nevýhody.

Výhody crowdfundingu nie sú len pre tvorcov projektu, ale aj pre prispievateľov alebo platformy. Prvou výhodou crowdfundingu je, že tvorcu projektu informuje o tom, ktorá časť trhu má záujem o jeho službu alebo projekt. Crowdfunding disponuje aj formou spätnej väzby, čo znamená, že ak kampaň nedosiahne svoju cieľovú čiastku, tak sa treba opätovne zamyslieť nad celým projektom, či má vôbec význam (Manchanda a Muralidharan, 2014). Ďalšia výhoda pre podnikateľa je tá, že kontrola nad určitým projektom ostáva v rukách podnikateľov a tí rozhodujú o výške nákladov, marketingu alebo o komunikácii so zákazníkmi (Gerber a Hui, 2013; Steinberg a DeMaria, 2012). Jednoduchá dostupnosť kapitálu, je ďalším benefitom crowdfundingu. Väčšina podnikateľov nie je schopná získať financie od bánk, lebo napríklad nie sú schopní dostatočne rýchlo rásť a banky vyžadujú podrobné dokladovanie príjmov a záznamov v registri (Bechter a kol., 2011).

Podľa toho, akú formu crowdfundingu využíva projekt, rozlišujeme rôzne výhody pre prispievateľov. Ak hovoríme o darcovskom crowdfundingu, jedinou odmenou je dobrý pocit, že prispievatelia prispeli na dobrý účel (Gerber et al., 2012). Pri odmenovom modeli, je to skorší prístup k produktom a službám. Podielový model má za výhodu dostupnosť a množstvo investičných príležitostí (Agrawal a kol., 2013).

Výhodou pre crowdfundingové platformy je na prvom mieste transakčný poplatok, ktorý si jednotlivé platformy účtujú. Ich cieľom je prilákať čo najviac najúspešnejších projektov, aby im vznikol zisk (Agrawal a kol., 2013). V prípade úspešných projektov môžu platformy získať pozornosť médií, čo spôsobuje platforme rast do ďalších kategórií (Kain, 2012).

Tabuľka 35 Zhrnutie výhod crowdfundingu

Pre koho?			
	Tvorcovia projektov	Prispievatelia	Platformy
Výhody	Ľahšia dostupnosť kapitálu a väčšie množstvo investorov	Skoršie získanie produktu alebo prednostné právo na využitie služby	Zisk z poplatkov
	Nižšia cena kapitálu	Ľahšia dostupnosť a väčšie množstvo investičných príležitostí	Pozornosť médií a expandovanie do nových kategórií
	Právo na vlastné riadenie spoločnosti	Uznanie a dobrý pocit	
	Spätná väzba a zhodnotenie budúcej miery úspešnosti	Investovanie do vlastnej komunity umelcov alebo tvorcov	
	Návrhy na vylepšenie produktu	Formalizácia zmlúv	
	Propagácia produktu a poskytnutie kontaktov		

Zdroj: vlastné spracovanie

Existuje veľa dôvodov, prečo je crowdfunding vhodnou formou financovania. Na druhej strane je však treba podnikateľov/neziskové organizácie a prispievateľov upozorniť aj na jeho nevýhody.

Zvyčajné spôsoby financovania ako sú napríklad pôžičky, požičané peniaze od rodičov alebo priateľov držia v sebe tajomstvo pred konkurenciou a verejnosťou až do vtedy, do kým nie je produkt alebo služba na trhu. Nevýhoda crowdfundingu spočíva v tom, že si vyžaduje od tvorcov projektu aby boli o nich, produkte a aj o výrobnom procese zverejnené podrobné informácie, kedy môže dôjsť k plagiátorstvu a tým pádom to bude mať negatívny dopad na vyjednávanie s dodávateľmi (Agrawal a kol., 2013).

Začínajúci podnikatelia či neziskové organizácie nemajú dostatočné vzdelanie a informácie o tom, ako by mali chrániť svoje diela. Ak by aj bol ukradnutý nápad lepším investorom, tvorcovia projektu nemajú prostriedky na to, aby sa bránili (Valanciene a Jegeleviciute, 2013).

Ďalšou nevýhodou je zdĺhavá administratíva a komplikované účtovníctvo. Tvorcovia projektu si neuvedomujú, že s veľkým počtom investorov narastajú aj požiadavky na čas, ktorý strávia komunikáciou s prispievateľmi (Kitchens a Torrence, 2012).

Tabuľka 36 Zhrnutie nevýhod crowdfundingu

Pre koho?			
	Tvorcovia projektov	Prispievatelia	Platformy
Nevýhody	Zverejňovanie podrobných informácií o obchodnom pláne a výrobnom procese	Nedostatočné znalosti a neschopnosť podnikateľov uspieť	Riziko poškodenia reputácie
	Nadmerná a neočakávaná administratíva a klientsky servis	Riziko nepravosti projektu alebo crowdfundingovej kampane	
	Nedôveryhodná platforma	Informačná asymetria	
		Neplánovaný záujem a neschopnosť doručiť	

Zdroj: vlastné spracovanie

Hlavnú rolu v crowdfundingu zohráva internet. Prispievatelia prichádzajú o osobný kontakt s podnikateľmi a tým pádom ľahšie dochádza k podvodom. Napríklad pri osobnom kontakte skôr rozoznáme projekt, ktorý by mohol byť už od začiatku založený s cieľom oklamať prispievateľov (autor publikuje projekt, vyzbierajú sa prostriedky a následne ukončí činnosť) (Valanciene a Jegeleviciute, 2013). Podvod môže nastať aj pri výbere nedôveryhodnej platformy. Podnikatelia uprednostnia nejakú menej známu platformu, pretože si myslia, že by sa ich projekt mohol stratiť medzi množstvom projektov populárnejších platforiem. Internet dáva prístup k veľkému množstvu informácií a preto je náročné pre začínajúcich prispievateľov rozlíšiť, ktoré informácie sú vierohodné a ktoré nie (Valanciene a Jegeleviciute, 2013).

Alternatívna forma financovania v podobe crowdfundingu sa stáva riešením práve pre začínajúce, resp. už existujúce malé a stredné podniky a MNO, ktoré často trpia nedostatkom zdrojov. Z toho dôvodu vidí EÚ crowdfunding ako jeden z alternatívnych nástrojov riešiacich tento problém. Európska komisia sa snaží podporiť práve tento nástroj, avšak narazila na niekoľko prekážok spojených s rozvojom crowdfundingu, ktoré bránia jeho rastu. Patria k nim regulačné prekážky a nejasnosti, nedostatočná dostupnosť a kvalita informácií, nedostatok sekundárnych trhov, daňové prekážky, rozdiely v podmienkach trhu a právnom postavení, ktoré môžu viesť k ťažkostiam pri cezhraničnom posúdení rizík (Európska komisia, 2016). Vzhľadom na

heterogénnosť jednotlivých modelov nie je zmysluplné hovoriť o regulácii crowdfundingu ako širokej kategórii. Do úvahy ale pripadá regulácia jednotlivých modelov crowdfundingu.

Sponzoring

Sponzorstvo je považované za spôsob podpory zo strany osoby alebo organizácie (sponzora), ktorý dáva k dispozícii sumu peňazí alebo vecné prostriedky a za to dostáva protislužbu, zvyčajne vo forme propagácie. Sponzorstvo je možné chápať ako právny vzťah medzi tým, kto poskytuje sponzorský príspevok (sponzor) a tým, kto sponzorský príspevok prijíma (spravidla MNO) a je povinný uvádzať logo sponzora na viditeľnom mieste. V konečnom dôsledku ide o špecifický druh reklamy, ktorej podstatou je propagácia sponzora, jeho výrobkov, názvu alebo služieb na bilbordoch, internetovej stránke, reklamných predmetoch, v odkaze v televíznom vysielaní a pod. V Slovenskej republike neexistuje všeobecná právna úprava, resp. konkrétna legislatíva, ktorá by upravovala sponzoring. Niektoré zákony však oblasť sponzoringu čiastočne zahŕňajú:

- zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe v znení neskorších predpisov zaviedol nový typ zmlúv tzv. zmluva o sponzorstve v športe. Cieľom zavedenia bolo prispieť k sprehľadneniu financovania športu, transparentnosti, zníženiu korupcie a zvýšeniu motivácie súkromného sektora podporiť šport, okrem dovtedy možných spôsobov financovania, akými sú reklama a darovanie. Podľa tohto zákona zmluvou o sponzorstve v športe sa sponzor zaväzuje poskytnúť priame alebo nepriame peňažné plnenie alebo nepeňažné plnenie („sponzorské“) športovcovi, športovému odborníkovi podľa § 6 ods. 1 písm. a) alebo športovej organizácii, ktorí sú členmi národného športového zväzu, národnej športovej organizácie alebo medzinárodnej športovej organizácie („sponzorovaný“), a sponzorovaný sa zaväzuje využiť sponzorské na dohodnutý účel súvisiaci so športovou činnosťou vykonávanou sponzorovaným. Ak je sponzorovaným športovec alebo športový odborník podľa § 6 ods. 1 písm. a), ktorí sú členmi národného športového zväzu, národnej športovej organizácie alebo medzinárodnej športovej organizácie, účelom sponzorského nesmie byť ich mzda alebo odmena za vykonávanie športu alebo inej športovej činnosti, ani úhrada nákladov na ich osobnú potrebu nesúvisiacich s vykonávaním ich športovej činnosti.

V nadväznosti na nový zákon o športe bol novelizovaný aj zákon o dani z príjmov, ktorý sponzorské vníma ako daňovo uznateľný výdavok u sponzora z pohľadu z dane z príjmov, pričom

je potrebné, aby bolo sponzorské zaplatené a **zmluva o sponzorstve v športe bola zverejnená v informačnom systéme športu (ISŠ)**. ISŠ je prevádzkovaný ako nástroj verejnej správy Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), sekcia štátnej starostlivosti o šport a jeho správcom je Národné športové centrum (NŠC), príspevková organizácia s právnou subjektivitou v zriaďovateľskej pôsobnosti MŠVVaŠ SR. Výška sumy sponzorského je uvedená v nasledujúcej tabuľke 37.

Tabuľka 37 Zmluvy o sponzorstve v športe

	2018	2019	2020	2021
Celková suma u podporených občianskych združení v eur	6 419,9	139 250	848 440	580 035
Počet podporených občianskych združení	4	18	92	75

Zdroj: Slovenský športový portál, 2021

Podľa výsledkov analýzy MV SR/ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020) tvoril sponzoring v roku 2018 v priemere u organizácií účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva príjem na úrovni 260,75 eur z nezdaňovanej hlavnej činnosti a 31,64 eur zo zdaňovanej vedľajšej činnosti. Podľa výsledkov analýzy MV SR/ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020) za problematické pri tomto zdroji organizácie považujú nedostatok času a energie venovať sa viac fundraisingu, nedostatok kapacity na zháňanie sponzorov, nezaujem o finančné sponzorstvo, nízku aktivitu organizácie v získavaní sponzorov, neochotu a podozrievavosť.

Povinnosťou sponzorovaného subjektu je priebežne vykazovať použitie sponzorského, pričom v prípade, že sponzorské nevyužije v dohodnutom termíne v plnej výške, je sponzorovaný povinný nevyčerpanú sumu sponzorského vrátiť. Ide tak o podobný režim ako v prípade dotácií.

Príjemcom sponzorského môže byť fyzická alebo právnická osoba (napr. športový klub). V športe môže byť sponzorovaný športovec, športový odborník alebo športový klub/organizácia, ktorá je členom národného športového zväzu, národnej športovej organizácie alebo medzinárodnej športovej organizácie alebo športový reprezentant. Zdaňovanie sponzorského daru u fyzických osôb je závislé od ich postavenia (zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba) a spôsobu vykazovania dane. **U právnických osôb je pre zdaňovanie rozhodujúci spôsob vedenia účtovníctva, t. j. jednoduché vs. podvojnú účtovníctvo.**

V zmysle § 17 ods. 19 písm. h) zákona o dani z príjmov sú uznanými daňovými výdavkami aj výdavky na sponzorské, avšak daňovými výdavkami sú až po zaplatení. Ďalej musia byť splnené tieto podmienky: sponzorský dar bol poskytnutý počas obdobia trvania zmluvy o sponzorstve v športe, uznajú sa výdavky len vo výške, v akej boli sponzorovaným športovcom reálne v tomto zdaňovacom období aj použité a sponzor vykázal kladný základ dane.

Zákon o vysielaní a retransmisii sa sponzoringu venuje najmä v § 38 Sponzorovanie a § 39 Obmedzenie sponzorovania. V § 38 tohto zákona sa pod sponzorovaním rozumie plnenie určené na priame alebo nepriame financovanie programu, programovej služby alebo audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie s cieľom propagovať názov alebo obchodné meno, ochrannú známku, dobrú povesť, tovary alebo aktivity právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá také plnenie poskytla. Sponzorovanie nie je plnenie podľa prvej vety, ktoré poskytla právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá je vysielateľom alebo poskytovateľom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie alebo tento program vyrobila. § 39 uvádza, že „Sponzorom programu alebo programovej služby nesmie byť právnická osoba ani fyzická osoba, ktorej hlavnou činnosťou je výroba, predaj alebo nájom tovarov, alebo poskytovanie služieb, ktorých reklama sa zakazuje podľa § 33 ods. 3 a 6 tohto zákona. Osoba, ktorej hlavnou činnosťou je výroba, predaj alebo nájom tovarov, alebo poskytovanie služieb, ktorých reklama sa obmedzuje podľa § 33 ods. 1 a § 32 ods. 6, nesmie byť sponzorom programu alebo programovej služby vysielanej počas tohto obmedzenia“. Menovite ide o:

- lieky obsahujúce omamné, psychotropné a iné návykové látky,
- zbrane a strelivo,
- alkoholické nápoje okrem piva a vína v čase od 6.00 h do 22.00 h; víno v čase od 6.00 h do 20.00 h,
- erotické služby, erotický tovar a erotické audiotextové služby v čase od 6.00 h do 22.00 h.

Podľa § 39, ods. 4: „Sponzorovanie spravodajských programov a programov politickej publicistiky sa zakazuje. Výnimku tvoria programy, ktoré obsahujú výhradne informácie o počasí, dopravnej situácii alebo o športe.“ Podľa § 39, ods. 7: „Sponzorom programu, programovej služby alebo audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie nesmie byť právnická osoba ani fyzická osoba, ktorej hlavnou činnosťou je výroba alebo predaj cigariet, iných tabakových výrobkov, elektronických cigariet alebo plniacich fľaštičiek pre elektronické cigarety.“ Paragraf obsahuje aj ďalšie čiastkové obmedzenia sponzorstva. V prípade kultúry, legislatíva nevymedzuje subjekt, ktorý môže alebo nemôže byť sponzorovaný v kultúre, tak ako je to v prípade športu. Zároveň sa nestanovuje ani maximálna ani minimálna hranica sponzorského príspevku.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov stanovuje protihodnotu zo strany štátu len voči sponzorom v športe. Univerzálnejším nástrojom, ktorý môžu využiť MNO, je charitatívna reklama, ktorá sa zaviedla do slovenského právneho poriadku novelou zákona o dani z príjmov a to zákonom č. 344/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Nástroj charitatívna reklama bude popísaný v ďalšej časti.

V nasledujúcej časti porovnáme právne ukotvenie sponzorstva vo vybraných členských krajinách EÚ a Veľkej Británii (tabuľka 38 a tabuľka 39) na základe analýzy spracovanej Parlamentným inštitútom Kancelárie NR SR v roku 2021, ktorý sa v záujme získania potrebných údajov obrátil na vybrané štáty prostredníctvom internej databázy výmeny informácií Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu, a to požiadavkou č. 4547 (Regulation of sponsorship in culture and creative industry). Táto porovnávací analýza sa zameriavala špeciálne len na sponzoring v kultúre. V stanovenom termíne boli obdržané odpovede od 20 štátov a to vrátane Slovenska a Veľkej Británie. V prípade Grécka, Španielska a Talianska boli spracovávané informácie z predchádzajúcej požiadavky v Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu z roku 2014 č. 2631 (The Sponsorship of culture, sport, education, healthcare etc.). Údaje boli okrem iného dopĺňané z aktuálnych údajov na relevantných internetových stránkach a v odkazoch na príslušnú legislatívu. Parlamentný inštitút Kancelárie NR SR odpovede neobdržal od piatich členských štátov (Belgicko, Chorvátsko, Estónsko, Luxembursko a Malta).

V uvedenej analýze (Rolkova et al., 2021) boli numericky spracované jednotlivé zistenia pre vybrané skúmané aspekty, v závislosti od odpovedí krajín, či jednotlivý atribút majú, alebo nemajú ukotvený v právnych normách. Z hľadiska kvalitatívneho porovnania nebolo možné dodržať počet odpovedí pri jednotlivých skúmaných subjektoch.

Tabuľka 38 Skúmané aspekty vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británie

Skúmané aspekty	Počet štátov z výskumnej vzorky		
	Áno	Nie	Iné
Zákon o sponzorstve	5	17	1
Zákon o sponzorstve v kultúrnom a kreatívnom priemysle	1	9	13
Vymedzenie sponzora	12	7	-
Vymedzenie sponzorovaného	3	10	7
Kritériá pre sponzorovaného	3	13	-
Hranica príspevku	1	17	1
Benefity zo strany štátu	20	3	-

Zdroj: Spracované podľa Rolková et al., 2021

Tabuľka 39 Sponzoring vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británii

Krajina	Všeobecná legislatíva upravujúca sponzoring	Špeciálna legislatíva pre sponzoring v kultúrnom a kreatívnom priemysle	Vymedzenie subjektov, ktoré sa môžu stať sponzorom	Vymedzenie / obmedzenie subjektov, ktoré sa môžu stať príjemcami sponzorstva	Kritéria pre príjemcov sponzorstva	Hranice výšky sponzorského príspevku - Minimálna a/alebo maximálna hranica výšky sponzorského	Protihodnota zo strany štátu - daňové benefity	Iné
Bulharsko	Áno	Nie	Áno	-	-	Nie	Áno	-
Cyprus	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Nie	Áno	-
Česká republika	Nie	Iné	Áno	Nie	Nie	Nie	Áno	-
Dánsko	Nie	Iné	Áno	Iné	Nie	Nie	Nie	-
Fínsko	Nie	Iné	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	-
Francúzsko	Iné	Nie	-	Iné	-	-	-	-
Grécko	Nie	Áno	-	-	Nie	-	-	zákon o kultúrnom sponzorstve
Holandsko	Nie	Iné	Nie	Nie	-	-	Áno	Prepracované podmienky o sponzoringu ale nie v zákonnej úprave
Írsko	Nie	Iné	Áno	Iné	Nie	Nie	Áno	-
Litva	Áno	Iné	Áno	Áno	Áno	Nie	Áno	-
Lotyšsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	-
Maďarsko	Nie	Iné	Áno	Iné	Áno	Iné	Áno	-
Nemecko	Nie	Iné	Nie	Iné	Nie	Nie	Áno	-

Krajina	Všeobecná legislatíva upravujúca sponzoring	Špeciálna legislatíva pre sponzoring v kultúrnom a kreatívnom priemysle	Vymedzenie subjektov, ktoré sa môžu stať sponzorom	Vymedzenie / obmedzenie subjektov, ktoré sa môžu stať príjemcami sponzorstva	Kritéria pre príjemcov sponzorstva	Hranice výšky sponzorského príspevku - Minimálna a/alebo maximálna hranica výšky sponzorského	Protihodnota zo strany štátu - daňové benefity	Iné
Poľsko	Nie	Iné	Áno	Nie	Nie	-	Nie	-
Portugalsko	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	-	Áno	-
Rakúsko	Nie	Iné	Áno	Nie	-	-	Áno	-
Rumunsko	Áno	Nie	Áno	-	-	Áno	Áno	-
Slovensko	Nie	Iné	Áno	Iné	Nie	Nie	Áno (v športe)	-
Slovinsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	-
Španielsko	Áno	Iné	-	Áno	-	-	Áno	-
Švédsko	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	-
Taliansko	Nie	Nie	-	-	-	-	Áno	-
Veľká Británia	Nie	Iné	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno	-

Zdroj: Spracované podľa Rolková et al., 2021

Nasledujúca časť vyplýva z porovnávacej analýzy realizujúcej Rolkovou et al. (2021). Z analýzy sme vzhľadom na príbuznosť vybrali len zvyšné krajiny V4. Ako sme už uviedli analýza sa zameriavala špeciálne len na sponzoring v kultúre. Na záver uvádzame zhrnutie vyplývajúce z analýzy (Rolková et al. 2021).

V Českej republike existuje niekoľko právnych noriem upravujúcich sponzorstvo - [zákon č. 40/1995 Sb. o regulácii reklamy](#) a [zákon č. 231/2001 Sb. o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania](#). Podľa českej legislatívy môže byť pri sponzoraní v rozhlasovom a televíznom vysielaní sponzorom fyzická alebo právnická osoba, ktorá neprevádzkuje rozhlasové alebo televízne vysielanie, neposkytuje audiovizuálne mediálne služby na požiadanie, nie je výrobcom audiovizuálnych diel, nemá vplyv na obsah alebo načasovanie programu a iných častí vysielania v zložení programu a dodržiava podmienky základného účelu sponzorstva s cieľom vytvoriť dobrú vôľu a priamo alebo nepriamo nepresvedčí o kúpe určitého produktu alebo o konzumácii určitej služby. Sponzorom nemôže byť subjekt, ktorého hlavnou činnosťou je výroba alebo predaj cigariet, iných tabakových výrobkov, elektronických cigariet alebo náplní, subjekt, ktorý poskytuje tovary, služby alebo iné služby alebo hodnoty, ktorých predaj, poskytovanie alebo šírenie je v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a politická strana alebo hnutie, nezávislý kandidát na poslancov, senátorov, prezidenta republiky alebo členov rady územného samosprávneho celku. V Českej republike má podľa [zákona č. 586/1992 Sb. o daniach z príjmov](#) (§ 15, ods. 1) každý podnikateľ možnosť poskytnúť sponzorský dar inej osobe alebo inej právnickej osobe. Zo základu dane sa môže tento dar odrátať, ak je v minimálnej výške 2 % (alebo najmenej 1 000 Kč); najviac sa môže odrátať 15 % zo základu dane. Dar teda umožňuje sponzorom znížiť daň z príjmu.

Maďarsko má špeciálnu legislatívu týkajúcu sa sponzorstva upravenú v zákone XLVIII z roku 2008 o základných požiadavkách a obmedzeniach komerčnej reklamnej činnosti a [zákone CLXXXV z roku 2010 o mediálnych službách a masmédiách](#). Rámec zmluvným stranám v kreatívnom a kultúrnom priemysle poskytuje [zákon V z roku 2013 občiansky zákonník](#) a zákon XLVIII z roku 2008 o základných požiadavkách a určitých obmedzeniach komerčnej reklamnej činnosti. V Maďarsku poskytujú rámec zmluvným stranám v kreatívnom a kultúrnom priemysle zákon V z roku 2013 občiansky zákonník a zákon XLVIII z roku 2008 o základných požiadavkách a určitých obmedzeniach komerčnej reklamnej činnosti. Z hľadiska stanovenia minimálnej, resp. maximálnej hranice výšky sponzorského v Maďarsku platí zákon LXXXI z roku 1996 o dani z príjmov právnických osôb a dani z dividend určité horné limity iba pokiaľ ide o sponzoring v športe. Pre daňovú úľavu pri sponzoraní populárnych tímových športov podľa § 22 / C platí, že celková suma uvedená v sponzorských osvedčeniach nesmie presiahnuť súhrnne napríklad 90 % oprávnených výdavkov na výskum a vývoj talentov mladých športovcov, 90 % oprávnených nákladov na účasť v súťažiach a 50 % nákladov na zamestnancov. Kultúrny sektor mal do roku

2020 podobný podporný systém ako sponzorstvo v športe, ale právna úprava bola zrušená. Zákon LXXXI z roku 1996 poskytuje daňové úľavy na živú hudbu.

Poľsko má sponzorstvo upravené najmä v [zákone o hazardných hrách](#) (najmä čl. 29 a 29b) a [zákone o vysielaní](#) (najmä čl. 17). V Poľsku sú čiastočne obmedzené niektoré subjekty z hľadiska propagácie. Sponzori zapojení do hráčskych aktivít môžu propagovať svoju spoločnosť, ale nie vlastné produkty. Rovnako aj predajcovia alkoholických nápojov môžu byť v istom rozmedzí sponzormi, t. j. pokiaľ obsah alkoholu v ich výrobkoch je od 8 % do 18 % a to počas hromadných akcií, koncertov, športových podujatí, na lístkoch a vstupenkách alebo vo forme informačnej tabule na konkrétnom podujatí. Pokiaľ je podiel obsahu alkoholu vyšší ako 18 % existuje zákaz na všetky formy takejto propagácie. Poľsko podobne ako Lotyšsko nezvýhodňuje žiadnym spôsobom sponzora. Sponzorská zmluva nie je upravená v občianskom zákonníku ani iným právnym predpisom. Keďže kombinuje prvky rôznych zmlúv, je definovaná ako zmiešaná zmluva a jej obsah si slobodne vytvárajú zmluvné strany. Vzhľadom na to, že daňový zákon neupravuje konkrétne ustanovenia pre sponzorskú zmluvu platia pre ňu všeobecné pravidlá uplatňovania dane.

Z analýzy realizovanej Rolkovou et al. (2021) vyplynulo, že väčšina krajín EÚ nemá špecifický zákon o sponzoringu ani zákon o sponzoringu v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Z krajín EÚ a Veľkej Británie má len päť krajín v určitej podobe špecifické predpisy k sponzoringu. Bulharsko, Španielsko a Portugalsko majú zákony o patronáte a predpisy, ktoré zároveň prinášajú systém daňových úľav. Litva má samostatný zákon o charite a sponzorstve a Rumunsko má zákon o sponzorstve. Ku krajinám, ktoré majú prepracované podmienky sponzoringu patrí aj Holandsko, avšak tieto podmienky nie sú zákonom upravené. Špecifickú úpravu sponzoringu v kultúre uviedlo len Grécko. Zvyšných 13 krajín má sponzoring upravený vo viacerých právnych predpisoch, najmä v zákonoch o vysielaní, o médiách, o športe, o tabakovom priemysle, o nekalej súťaži, či rôznych daňových zákonoch. K týmto krajinám patrí aj Slovensko.

Vo väčšine prípadov (až 20 štátov uviedlo) platí, že štát má v rukách určité legislatívne nástroje, ktorými je schopný podporiť sponzoring, resp. darovstvo a rozvoj v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Ku krajinám s prepracovanou legislatívou patrí napr. Fínsko, Francúzsko, Grécko, Litva, Nemecko, Portugalsko a Španielsko.

Vo Fínsku sa neziskovým subjektom odpúšťa daň z darovania. Náklady na vzniknuté sponzorské sú pre sponzora odpočítateľné, pokiaľ sa považujú za náklady na reklamu alebo marketing.

Vo Francúzsku sa rozlišuje medzi sponzorstvom s priamou protihodnotou (vyhláška zo 6. januára 1989 o ekonomickej a finančnej terminológii) a nepriamou príp. žiadnou protihodnotou (zákon č. 2003-709 z 01. 08. 2003 o sponzorstve, združeníach a nadáciách). Sponzorstvo s priamou protihodnotou a sponzorstvo s nepriamou resp. žiadnou protihodnotou reagujú na rôzne fiškálne

logiky. Výdavky v rámci sponzorstva s nepriamou príp. žiadnou protihodnotou vedú k zníženiu dane o 60 % výšky daru pre jeho zlomok menší alebo rovný 2 miliónom eur a k zníženiu dane o 40 % ak je väčší, a to v rámci limitu 10 000 eur alebo 5/1000 obratu spoločnosti. Výdavky v rámci sponzorstva s priamou protihodnotou sú odpočítateľné od zdaniteľných výsledkov spoločnosti, ktorej vznikli.

V Grécku článok 19 zákona 4172/2013 definuje daňové odpočty pre fyzické osoby z darov a sponzorských darov, ak celková darovaná suma presahuje 100 EUR. Daň sa znižuje o 10 % z výšky darov právnickým osobám, ktoré sa venujú kultúrnym cieľom. Celková suma darov nemôže presiahnuť 5 % zo zdaniteľného príjmu. Sumy darov a grantov sa zohľadňujú, iba ak sú vložené na osobitný účet príjemcu, ktorý sa na tento účel otvorí v úverovej inštitúcii legálne pôsobiacej v Grécku.

V Litve podľa článku 24 ods. 4 kapitoly IV zákona o dani z pridanej hodnoty „dodávky tovaru a/alebo služieb neziskovými právnickými osobami, zapojenými do činností uvedených v článkoch 20 (Tovary a služby súvisiace so zdravotnou starostlivosťou), 21 (Sociálne služby a súvisiace tovary), 22 (Služby vzdelávania a odbornej prípravy) a 23 (Kultúrne a športové služby) tejto kapitoly alebo odsekov 1, 2 alebo 6 tohto článku počas charitatívnych a sponzorských akcií organizovaných uvedenými osobami (vrátane predaja vstupeniek na podujatia) sú oslobodené od DPH, ak sa má zostatok vyzbieraných finančných prostriedkov zostávajúci po pokrytí výdavkov súvisiacich s organizáciou podujatia prideliť iba na charitatívne a/alebo verejnoprospešné práce, ktoré vykonávajú vyššie uvedené osoby.

V Nemecku sa kultúrne sponzorstvo s protihodnotou pre sponzora považuje za náklad na podnikanie a je daňovo uznateľný. Pod výdavkami môžeme rozumieť dary, prevádzkové náklady, nezdaniteľné životné náklady. Rozhodujúcim faktorom pre uznanie prevádzkových nákladov je, že výdavky boli vynaložené z prevádzkových dôvodov, napríklad na reklamu spoločnosti alebo jej výrobkov.

V Portugalsku podrobnosti odpočtov zo zdaniteľného zisku spoločností a príjmov fyzických osôb sú uvedené najmä v čl. 62 a čl. 63 Štatútu daňových výhod. Podľa ods. 2 čl. 62 Štatútu sa uvádza, že poskytnuté dary sa považujú za náklady alebo straty za fiškálny rok v hodnote zodpovedajúcej 120 %, ak je určené výhradne na kultúrne, environmentálne, športové a vzdelávacie účely alebo 130 %, ak sa poskytujú vo forme viacročných zmlúv.

V Španielsku dary, granty alebo príspevky poskytnuté v mene sponzorskej činnosti prijímajúcich subjektov poskytujú právo na odpočítanie dane z príjmu fyzických osôb darcu alebo prispievateľa. Odpočet dane z príjmu predstavuje 25 % z výšky darov, grantov a príspevkov vykonaných v rámci dane z príjmu fyzických osôb a dane z príjmu pre daňovníkov nerezidentov bez stálej prevádzkarne v Španielsku a 35 % dane z príjmu právnických osôb a dane z príjmu pre nerezidentov.

Krajiny vo väčšine prípadov využívajú daňové zvýhodnenia a zľavy na dani pre firmy, ale aj jednotlivcov, ktorí investujú do umenia alebo ho podporujú, a to najmä v podobe odpočtu zo základu dane z príjmu. Inou formou podpory je znížená daň z pridanej hodnoty na kultúrne statky, daňové výnimky, zníženie daní alebo nižšie odvody pre kultúrne inštitúcie a rovnako odpustenie dane z darovaného príspevku pre obdarovaného. Krajiny, ktoré nemajú zo strany štátu sponzoring nijak zvýhodnený, sú Dánsko, Lotyšsko a Poľsko.

Charitatívna reklama

Inštitút charitatívnej reklamy upravuje novela zákona č. 344/2017 Z. z. o dani z príjmov. V § 12 ods. 3 sú vymedzení daňovníci (občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby¹⁸), ktorých príjmy plynúce z reklamy na charitatívne účely¹⁹, a to až do výšky 20 000 eur za príslušné zdaňovacie obdobie, sú oslobodené od dane.

Podmienkou zákona pre oslobodenie príjmu do 20 000 eur od dane z príjmov je povinnosť týchto právnych foriem právnických osôb použiť oslobodené príjmy iba na všeobecne prospešné účely²⁰ ako sú:

- ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb,
- podpora a rozvoj športu,
- poskytovanie sociálnej pomoci,
- zachovanie kultúrnych hodnôt,
- podpora vzdelávania,
- ochrana ľudských práv,
- ochrana a tvorba životného prostredia,
- veda a výskum,
- organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti.

Reklamu, ktorá spĺňa uvedené podmienky, je možné označiť ako „charitatívnu reklamu“. Povinnosťou daňovníka vymedzeného v §12 ods. 3 je použiť tieto príjmy najneskôr do konca roka nasledujúceho po roku, v ktorom tieto príjmy daňovník prijal. Pokiaľ daňovník do uplynutia lehoty nepoužije príjmy z charitatívnej reklamy, oslobodené od dane na účel vymedzený § 50 ods. 5, je povinný ich zahrnúť alebo ich nepoužitú časť do základu dane najneskôr v zdaňovacom období, v

¹⁸ § 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

¹⁹ § 13 ods. 1 písm. g) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

²⁰ § 50 ods. 5 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

ktorom uplynie táto lehota. Limit 20 000 eur predstavuje súčet príjmov MNO z charitatívnej reklamy za jedno účtovné obdobie, pričom MNO môže do tohto súčtu započítať príjmy z charitatívnej reklamy od viacerých objednávateľov reklamy, musia byť však poskytnuté, aj použité na uvedené všeobecne prospešné účely.

Ako uvádza Haňdiak a Sepeši (2019) prívlastok „charitatívna“ odlišuje tento nový inštitút od bežnej, komerčnej „reklamy“²¹ a vyjadruje skutočnosť, že okrem poskytnutia reklamy je ďalším cieľom tohto inštitútu aj podpora zákonom ustanovených všeobecne prospešných účelov/cieľov, prostredníctvom MNO, ktoré takúto činnosť majú ako predmet alebo cieľ svojej činnosti uvedený vo svojom zakladateľskom dokumente. Pre jasné identifikovanie a preukázanie, že ide o charitatívnu reklamu, odporúčajú, aby takýto účel bol dojednaný/uvadený aj v zmluve o reklame, kvôli možnosti jednoznačne právne identifikovať a preukázať, že ide o charitatívnu reklamu, t. j., že príjem z reklamy bude použitý na všeobecne prospešný účel. V tej súvislosti odporúča Haňdiak a Sepeši pomenovať zmluvu upravujúcu poskytnutie charitatívnej reklamy ako „zmluva o charitatívnej reklame“. Zároveň, aby daňový úrad považoval charitatívnu reklamu za „reklamu“, je nutné, aby poskytnutá reklama spĺňala zákonom vymedzené atribúty, resp. znaky reklamy podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona o reklame, podľa ktorého „reklamou je predvedenie, prezentácia alebo iné oznámenie v každej podobe súvisiace s obchodnou, podnikateľskou alebo inou zárobkovou činnosťou s cieľom uplatniť produkty na trhu“. Dôležité je tiež uviesť, že pri výdavkoch na reklamu musí ísť o vynaloženie výdavkov so zámerom dosiahnutia, zabezpečenia, udržania alebo zvýšenia príjmov daňovníka (objedávateľa reklamy).

Na strane podnikateľov, resp. objednávateľov reklamy neexistuje zákonom vymedzené žiadne obmedzenie pre počet podporených subjektov neziskového sektora a rovnako ani z hľadiska objemu finančných prostriedkov neexistuje obmedzenie, ktoré môže podnikateľ v jednom zdaňovacom období vynaložiť na charitatívnu reklamu. Na strane podnikateľa sú výdavky na charitatívnu reklamu daňovo uznanými výdavkami až po ich zaplatení. Vďaka tomu, že príjmy z charitatívnej reklamy do výšky 20 000 eur sú plne oslobodené od dane na strane MNO a na strane podnikateľov, ide ich plná suma do nákladov, vytvorili sa podmienky pre obojstranne výhodný motivačný model.

Novelou zákona č. 344/2017 Z. z., ktorou sa menil zákon o dani z príjmov, došlo vďaka ekonomickému nástroju „charitatívna reklama“ k rozvoju a skvalitneniu spolupráce medzi MNO na jednej strane a podnikateľským sektorom na druhej strane. MNO majú možnosť zvoliť si akou

²¹ Podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „podľa tohto zákona reklamou je predvedenie, prezentácia alebo iné oznámenie v každej podobe súvisiace s obchodnou, podnikateľskou alebo inou zárobkovou činnosťou s cieľom uplatniť produkty na trhu“.

formou budú prezentované reklamy podnikateľských subjektov. Môže ísť napríklad o odkazy na internetovej stránke, vo vydaných publikáciách a pod.

Z hľadiska posudzovania príjmu z charitatívnej reklamy je potrebné vziať do úvahy znenie § 4 ods. 7 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty: „Na účely tohto zákona sa obratom rozumejú výnosy (príjmy) bez dane z dodávaných tovarov a služieb v tuzemsku okrem výnosov (príjmov) z tovarov a služieb, ktoré sú oslobodené od dane podľa § 28 až 36 a podľa § 40 až 42. Výnosy (príjmy) z poisťovacích služieb, ktoré sú oslobodené od dane podľa § 37, a finančných služieb, ktoré sú oslobodené od dane podľa § 39, sa nezahŕňajú do obratu, ak tieto služby sú poskytované pri dodaní tovaru alebo služby ako doplnkové služby. Do obratu sa nezahŕňajú výnosy (príjmy) z príležitostne predaného hmotného majetku okrem zásob a výnosy (príjmy) z príležitostne predaného nehmotného majetku“.

Dáta k tomuto zdroju financovaniu nie sú zachytené v žiadnej databáze, kvantifikácia tak nie je možná.

Charitatívna lotéria

Ku komplexnejším alternatívnym mechanizmom poskytovania kolektívnych statkov patrí nahradenie dobrovoľného mechanizmu prispievania lotériou (Lange et al., 2007; Morgan, 2000; Morgan, Sefton, 2000). Jedná sa o jednu z typických foriem fundraisingových aktivít neziskových organizácií.

Vo svojej podstate je charitatívna lotéria prevádzkovaná súkromnou organizáciou, resp. právnickou osobou na základe udelennej licencie v súlade so zákonom č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pričom lotéria nie je vlastnená štátom a teda ani príspevky neuhrádzajú štátne dotácie, ale stávajú sa doplňujúcim zdrojom financovania MNO. Zo strany štátu tak nie je možný žiadny zásah do fungovania lotérie, ani určenie, kam majú získané finančné príspevky smerovať. Táto zodpovednosť je v rukách právnickej osoby, ktorá získala licenciu na prevádzkovanie charitatívnej lotérie. Zmyslom charitatívnej lotérie je podporiť celkové ciele organizácie, nie konkrétne aktivity alebo projekty. V ideálnom prípade by náklady na prevádzkovanie charitatívnej lotérie nemali prekročiť viac ako 20 % ziskov. Zvyšných 80 % sa odporúča prerozdeliť v pomere 1:1, t. j. 40 % organizáciám a 40 % ako výhra pre účastníkov lotérie, kvôli zachovaniu motivácie jednotlivcov dobrovoľne prispievať na charitatívnu lotériu. Dané percentuálne zloženie je len odporúčaním a v konečnom dôsledku to závisí od samotného prevádzkovateľa charitatívnej lotérie, legislatíve danej krajiny a aj situácii na trhu, aké zvolí rozdelenie.

Základnú podobu teoretického modelu charitatívnej lotérie, ako uvádza Špalek (2011, s. 132), predstavil Morgan (2000). Morgan (2000) pri zostavovaní svojho modelu vychádzal z modelu

Cornesa a Sandlera (1984, 1994). Podľa nich k zvýšeniu dobrovoľných príspevkov na kolektívny statok môže prispieť spoločná produkcia kolektívneho a súkromného statku. V prípade lotérie je možné za súkromný statok považovať šancu vyhrať. Tento súkromný statok je tak poskytovaný spoločne s kolektívnym statkom, ktorým je charita. Jednou z nevýhod tohto mechanizmu je stanovenie, resp. výber konkrétneho typu lotérie, ktorý je závislý predovšetkým na štruktúre preferencií potenciálnych darcov a ich vnímania rizika. V prostredí, kde je relatívne veľká averzia k riziku, je vhodnejšie zvoliť lotériu s menšími pevne stanovenými výhrami ako lotériu s jednou veľkou výhrou (Landry et al., 2006; Dale, 2004; Lange et al., 2007). Tento typ lotérie je naopak efektívnejší v prostredí, kde sú jednotlivci neutrálni, prípadne majú sklony k riziku. Morgan (2000) zároveň uvádza, že v lotériách, ktorých cieľom je získanie finančných prostriedkov na produkciu kolektívneho statku, dochádza k prehlúšeniu warm-glow efektu. Jednotlivec si kompenzuje svoj „dobrý skutok“ odmenou, ktorú môže v prípade výhry získať. Altruistický, či spoločensky žiadúci čin je tak prehlúšený možnosťou vyhrať (Špalek, 2011). K ďalším faktorom pôsobiacim na ochotu dobrovoľného prispievania v lotériách patrí napríklad atraktivita a charizma solicitátora (Lange et al. 2006; Grabo, Vugt, 2016), spoločenský dopyt po danom kolektívnom statku (Moir, 2006), spoluúčasť významného darcu (Greenfield, 1999; Guth et al., 2007; Huck, Rasul, 2008; Karlan List, 2007; List, Lucking-Reiley, 2002; Meier, 2007), etnická a náboženská diverzita (Andreoni et al., 2016).

Dale (2004) uvádza, na základe pravdepodobnosti výhry, dva najvýznamnejšie typy charitatívnej lotérie, lotérie s fixnou výškou odmeny (fixed-price raffles FPL) a s odmenou závislou na výnose zbierky (revenue-dependent lottery RDP).

Lotérie s fixnou výškou odmeny majú dopredu, bez ohľadu na objem vybraných prostriedkov, stanovenú výšku odmeny. Množstvo poskytovaného kolektívneho statku je dané ako rozdiel vybranej sumy príspevkov a stanovenej výšky odmeny. Podľa Morgana (2000, s. 763) uskutočnenie lotérie vedie k:

- zvýšeniu množstva poskytovaného kolektívneho statku,
- zvýšeniu blahobytu jednotlivca,
- v súvislosti s rastúcou veľkosťou výhry vyúsťuje k efektívnemu (first-best) množstvu poskytovaného kolektívneho statku.

V porovnaní so štandardným mechanizmom dobrovoľného prispievania tak vedie lotéria s fixnou výhrou k menšej miere čierneho pasažierstva. To samozrejme platí len pri lotériách, kedy výška výhry nie je stanovená ako percentuálny podiel z celkového objemu príspevkov (pari-mutuel raffles). Pri lotérii s fixnou výškou odmeny sa vynára problém dosiahnutia pareto efektívnosti, resp. dosiahnutia spoločenského optima, pretože v dôsledku toho, že jednotlivec „opakovane“ prispieva na lotériu, zvyšuje tak svoje šance na výhru, a tým znižuje pravdepodobnosť výhry

ostatných. I keď by sa mohol zdať uvedený model lotérie s fixnou výškou odmeny podobný mechanizmu stanovenia prahu pre poskytnutie kolektívneho statku, existuje medzi nimi zásadný rozdiel. Pri mechanizme stanovenia prahu existuje okrem jednej (neefektívnej) Nashovej rovnováhy, kedy neprispieva nikto, rovnováha (efektívna), ktorá vyústí v poskytovanie kolektívneho statku, t. j. celkový príspevok sa rovná výške stanoveného prahu. Lotérie s fixnou výškou odmeny tieto Nashove rovnováhy redukujú. V prípade, že neexistuje počiatočný príspevok, má hra dve rovnováhy (nulový príspevok a pozitívny príspevok vo výške výhry). Pri kladnej čiastke má tak hra jedinú rovnováhu, kedy jednotlivci na kolektívny statok prispievajú, čím dochádza k prekonaniu problému čierneho pasažiera (Morgan, 2000; Špalek, 2011, s. 135). Ak by totiž prispieval len jeden, pravdepodobnosť jeho výhry by bola 100 %.

Druhým typom mechanizmu, ako uvádza Špalek (2011), je mechanizmus s **odmenou závislou na výnose zbierky**, kedy je výška odmeny závislá na objeme vybraných príspevkov na kolektívny statok. Typickým príkladom takejto lotérie je tombola. Jednotlivci si kupujú žreby, z ktorých jeden je následne vyžrebovaný ako víťazný. Majiteľ víťazného žrebu potom získa výhru odvíjajúcu sa od vybranej čiastky (výnosu lotérie) (Špalek, 2011, s. 133). Na rozdiel od prechádzajúceho mechanizmu je pre jednotlivcov výhodnejšie, ak je počet prispievajúcich a ich výška príspevkov vyššia.

Dale (2004) uskutočnil experiment, v ktorom porovnal klasický mechanizmus dobrovoľného prispievania, mechanizmus lotérie s fixnou výškou odmeny a lotériu s odmenou závislou na výnose zbierky a zistil, že najväčší priemerný individuálny príspevok jednotlivca je pri lotérii s fixnou výškou odmeny. Najväčší celkový výnos, po odpočítaní odmeny, je však dosiahnutý mechanizmom dobrovoľného prispievania (Dale, 2004, Lange et al., 2006; 2007). Mechanizmus s odmenou závislou na výnose zbierky je oproti obidvom signifikantne najhorší. Dale (2004) tak potvrdil predpoklad o vyššej efektívnosti (nenulový objem príspevkov) a možnosti dosiahnuť Nashovu rovnováhu pri lotérii s fixnou výškou odmeny oproti lotérii, čím dochádza k eliminovaniu, resp. zmierneniu problému čierneho pasažiera.

V roku 1992 rozhodla Európska rada na samite v Edinburgu, že regulácia hazardných hier zostáva v rukách toho ktorého členského štátu (Better chances, 2007). Krajiny Európskej únie sú autonómne z hľadiska organizácie hazardných hier, pokiaľ dodržiavajú základné slobody stanovené v Zmluve o fungovaní Európskej únie tak, ako ich interpretuje Súdny dvor Európskej únie. Dôraz sa kladie najmä na slobodu poskytovať služby alebo začať podnikáť v akomkoľvek štáte EÚ (článok 49 a 56). Podľa Európskej komisie patria hazardné hry k špeciálnym formám služieb poskytovaných verejnosti, ktoré sa svojim charakterom od ostatných služieb odlišujú natoľko, že trh s hazardnými hrami je absolútne vylúčený z kontextu smerníc upravujúcich problematiku služieb v rámci EÚ.

V nasledujúcej tabuľke 40 uvádzame prehľad stavu charitatívnych lotérií a podmienok pre ich realizáciu v jednotlivých krajinách EÚ a vo Veľkej Británii (Asociácia charitatívnych lotérií v EÚ, 2021).

Tabuľka 40 Charitatívne lotérie vo vybraných krajinách EÚ a Veľkej Británii

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
Belgicko	Od roku 1851 sú v Belgicku lotérie zakázané pokiaľ ich cieľom nie je verejný prospech. Monopol na realizáciu lotérií vlastní od roku 1991 "Nationale Loterij". Ostatné lotérie sú povolené len na miestnej úrovni, pokiaľ sú pod kontrolou provincie alebo samosprávy. Licenciu je možné získať len vtedy, pokiaľ časť zisku ide na verejný prospech. Časť zisku národnej lotérie je redistribuovaný na verejnoprospešné účely, avšak nejedná sa o charitatívnu lotériu. Dotácie smerujú do oblasti s humanitárnym, sociálnym, vedeckým, kultúrnym, športovým, vzdelávacím alebo národným dedičstvom. Okrem toho sa poskytujú dotácie 4 stálym príjemcom. Dotácie na úrovni komunit sa poskytujú na projekty týkajúce sa zdravotne postihnutých osôb, starších osôb, ochrany životného prostredia, vzdelávania a športu.	NATIONALE LOTERIJ – 185,3 mil. eur (dotácie na humanitárnu, sociálnu, vedeckú, kultúrnu, športovú, vzdelávaciu pomoc).
Bulharsko	V roku 2020 boli v Bulharsku zakázané akékoľvek súkromné lotérie. Jediným poskytovateľom hazardných hier, okrem tomboly, binga a keno (môžu byť poskytované súkromne) je štát. Štátna lotéria získava určité finančné prostriedky na podporu telesnej výchovy a športu, avšak nie je jasné koľko presne ročne zinkasuje.	
Cyprus	Cyprus má štátny monopol na prevádzkovanie lotérií. Celý čistý zisk z lotérií sa prevádza do cyperského verejného fondu, z ktorého je financovaný šport, kultúra, vzdelávanie, zdravotníctvo a ďalšie sociálne programy. Problémom je nízka miera transparentnosti súvisiaca so zverejnením prevádzaných finančných čiastok.	
Česká republika	V roku 2017 bol v Českej republike zavedený nový zákon, ktorý umožňuje zahraničným osobám získať licenciu na prevádzkovanie lotérií. Štátna lotéria "Sazka" distribuuje časť svojho zisku na všeobecne prospešné služby, avšak nespĺňa požiadavky charitatívnej lotérie. Od roku 2018 existuje v ČR "Loterie Numera", avšak nie je známe či niečo z jej zisku ide na charitu.	
Dánsko	Dánsko od roku 2012 uplatňuje rozdelený legislatívny systém týkajúci sa hazardných hier. Zavedením zákazu o hazardných hrách môžu licencie na športové stávky, poker a kasíno získať aj súkromní poskytovatelia aj štátna	Danske Lotteri Spils v roku 2018 darovala 116 mil. eur (šport, ihriská, ochrana zvierat, vzdelávacie

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
	lotéria. Bingo a lotériové hry stále fungujú v monopolizovanom systéme (Danske Lotteri Spil). Iné typy lotérií musia vyhovieť veľmi striktným pravidlám. Povolenie sa udeľuje lotérii s fixnou výškou, minimálne 35 % zisku ide na charitatívne účely a celkový zisk nesmie presiahnuť 250 000 DKKK (cca 33 500 eur). Tieto kritériá spôsobujú, že v dánsku neexistuje žiadna opakujúca sa charitatívna lotéria.	materiály, kultúrne, umelecké a športové projekty).
Estónsko	V roku 2010 bola zavedená nová právna úprava hazardných hier, ktorá ale stanovila tak prísne podmienky, že jediným organizátorom lotérií je štát.	
Fínsko	V súčasnosti existuje vo Fínsku monopol v oblasti lotérií a športových stávk, kasín a hracích automatov a stávk na dostihy. Nepeňažné lotériové licencie udeľuje okresné polícia alebo štátny provinčný úrad. Lotérie sa udeľujú na 6 mesiacov a sú povinné odvádzať daň vo výške 1,5 % z výťažku a hodnota cien zodpovedá najmenej 35 % z celkového predaja. Podľa zákona môžu lotérie prevádzkovať združenia alebo organizácie, ktoré majú charitatívny alebo neziskový účel. Lotérie zbierajú finančné prostriedky na podporu charitatívnej alebo neziskovej činnosti, pričom výťažok musí slúžiť účelu uvedenému v licencií a celkový predaj nesmie prekročiť 2 000 eur.	1. ÅLANDS PENNINGAUTOMATFÖRENING – 15 mil. eur (kultúra, mládežnícke združenia, združenia zdravotne postihnutých, Červený kríž) 2. VEIKKAUS OY – 1 176,2 mil. eur (sociálna oblasť a zdravotníctvo, kultúra a umenie, šport, vojnoví veteráni, veda, práca s mládežou, jazdecké športy).
Francúzsko	Monopol vlastní štátna lotéria "Française des Jeux (FDJ)".	Française des Jeux – 111 mil. eur (šport).
Grécko	Monopol na hazardné hry má od roku 2013 OPAP (grécka organizácia futbalových protagonistov S. A.). Licenciu získala na 12 rokov. OPAP vlastní súčasne aj monopol na športové a dostihové tipovanie.	
Holandsko	V roku 2016 sa holandský lotériový trh stal otvorenejším, čo umožňuje prevádzkovanie a udelenie licencií neobmedzenému počtu charitatívnych lotérií. Licencie na charitatívne lotérie môžu získavať financie pre občiansku spoločnosť bez akejkoľvek ziskovej motivácie a zdieľania cien. Tieto lotérie sú zo zákona povinné prispievať najmenej 40 % svojich príjmov verejne prospešným organizáciám, pričom na všetky ceny presahujúce 449 eur sa vzťahuje daň vo výške 29 %. Najväčšími charitatívnymi lotériami sú Nationale Postcode Loterij, VriendenLoterij a BankGiro Loterij	1. Nationale Postcode Loterij – 376 mil. eur (rôznym charitatívnym organizáciám) 2. VriendenLoterij – 61 mil. eur (všeobecne prospešné služby) 3. BankGiro Loterij – 85 mil. eur (kultúra) 4. Zonnestraat Loterij – cca 2 mil. eur (zdravotná starostlivosť) 5. Jantje Beton Loterij – 1 mil. eur (podpora detí)

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
		6. National Scouting – 400 tis. eur (podpora mládeže) 7. Grote Clubactie – 8,5 mil. eur (podpora klubov a asociácií) 8. KWF Seizoenslotterij - 10 mil. eur (zdravotníctvo).
Chorvátsko	Chorvátska štátna lotéria organizuje množstvo hazardných hier vrátane lotérií, kasín a športových stávok, pričom je držiteľom exkluzívnej licencie na lotérové produkty.	
Írsko	Zákon o národnej loterii prijatý v 80. rokoch založil "Národnú lotériu", ktorou chcela vláda financovať sociálne služby. Zákon z roku 1956 zakázal všetky lotérie, okrem tých s charitatívnym účelom a zaviedol strop cenových výhier na 500 libier. Okrem štátnej loterie vlastniacej monopol na charitatívne loterie (cca 99 %) existujú v Írsku ešte charitatívne loterie "St. John of God Foundation, Asthma Society of Ireland a Gael Linn".	Premier Lotteries Ireland – 225,3 mil. eur (všeobecne prospešné služby).
Litva	Litva nemá vlastnú národnú lotériu. Namiesto toho, domáce alebo zahraničné právnické osoby môžu požiadať o udelenie licencie na národnú lotériu.	
Lotyšsko	Monopol na hazardné hry má štát, pričom súkromný poskytovatelia môžu prevádzkovať hracie automaty a kasína.	
Luxembursko	Monopol na realizáciu lotérií vlastní štát "Loterie Nationale". Neexistujú avšak žiadne opakujúca sa charitatívne loterie.	
Maďarsko	V krajine existuje len štátna lotéria "Szerencsejáték", ktorá ponúka lotérové produkty. Viac ako 2/3 dospelých maďarských občanov sú pravidelnými zákazníkmi tejto loterie. Podiel výplat maďarskej loterie patrí k najvyšším v Európe (68 %), avšak iba 6 % z toho je distribuovaných na verejnoprospešné účely.	
Malta	Na Malte existuje štátny monopol na organizovanie národnej loterie. V roku 2012 získala na 10 rokov licenciu spoločnosť Maltco Lottery Limited. Povinnosťou Maltco je platiť príspevok do Fondu zodpovedného hrania, ktoré vlastní ministerstvo financií. Z tohto fondu sú podporovaní jednotlivci, agentúry, organizácie, ktoré zabezpečujú sociálne, kultúrne, vzdelávacie, športové, filantropické a náboženské aktivity.	
Nemecko	Nemecko má 16 štátnych monopolných lotérií (každá spolková republika má jednu), ktoré pôsobia súbežne pod	1. Deutsche Postcode Lotterie – 19,5 mil. eur

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
	"Deutsche Lotto- und Totoblock (DLTB)". "Deutsche Postcode Lotterie", ktorá začala svoju činnosť v roku 2016 získava finančné prostriedky a zvyšuje povedomie o charitatívnych organizáciách v Nemecku. Najmenej 30 % obratu je vyhradených na pomoc miestnym a regionálnym projektom, ktoré prinášajú prospech celej spoločnosti. Dôraz sa kladie na vzdelávanie, sociálnu súdržnosť, ľudské práva, dobré životné podmienky zvierat a ochranu prírody. Lotéria "Aktion Mensch" podporuje najmä sociálne začlenenie v celom Nemecku u zdravotne postihnutých osôb. Lotéria "Fernsehloterie" podporuje najmä projekty týkajúce sa sociálnych aspektov ako je zníženie znevýhodnenia alebo zlepšenie životných podmienok.	(podpora miestnych a regionálnych projektov) 2. Aktion Mensch – 175 mil. eur (podpora sociálneho začlenenia) 3. Fernsehlotterie – 48 mil. eur (sociálna oblasť) German Lotto and Totoblock – celkovo štátne lotérie prispeli 2,94 miliardy eur (šport, kultúra, občianska, pamiatková a environmentálna ochrana).
Nórsko	Lotérie v Nórsku predstavujú dôležitý zdroj príjmu pre humanitárne, kultúrne, športové a iné spoločensky prospešné organizácie. Zvlášť pre charitatívne lotérie, ktoré v ideálnom prípade alokujú približne 40 % svojho obratu na charitatívne účely. V roku 2015 bol trh s lotériami zregulovaný, čo niekoľkým organizáciám umožnilo organizovať charitatívne lotérie v prísnych medziach. Zisky z akejkoľvek organizácie musia ísť na charity a charitatívne činnosti mimo územia Nórska, o licenciu môžu požiadať iba charitatívne organizácie, licencia je platná 9 rokov, existuje maximálne päť licencií, ročný obrat týchto lotérií je obmedzený na cca 30 mil. eur na licenciu.	1. Norsk Postcode Lotteri – 1,8 mil. eur (pomoc deťom v rozvojových krajinách) 2. Pantelottereit (Red Cross) – 4,1 mil. eur (podpora Červeného kríža) 3. Norsk Tipping – 457 mil. eur (podpora všeobecne prospešných služieb).
Poľsko	Poľsko má monopol na prevádzkovanie číselných hier, finančných lotérií, video lotérií a tele-binga. Propagačné lotérie, audiotextové lotérie a materiálne (tiketové) lotérie sú nazvané tzv. "loterie fantowe", ktoré môžu organizovať fyzické a právnické osoby a združenia. Celkový príjem z "loterie fantowe" musí byť vynaložený na sociálne ciele, akými sú napr. charity. Všetky lotérie obsahujú 25 % poplatok, z toho 75 % je určených na fond rozvoja športu (prerozdeľuje ministerstvo) a zvyšných 25 % ide na rozvoj kultúry a ochranu národného dedičstva. Štátny poskytovateľ lotériových hier "Totalizator Sportowy" prerozdeľuje svoj zisk do fondov v oblasti kultúry, športu a zdravotnej starostlivosti.	
Portugalsko	"Santa Casa da Misericordia de Lisboa (SCML)" je držiteľom štátneho monopolu na realizáciu lotérií.	
Rakúsko	V Rakúsku sú lotérie a online kasínové hry predmetom monopolnej licencie. Do roku 2026 vlastní túto monopolnú licenciu "Österreichische Lotterien Gesellschaft mbH".	„ÖSTERREICHISCHE LOTTERIEN GESELLSCHAFT MBH“ - 80 mil. eur (napr.

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
	Licencia je udeľovaná na 15 rokov. Okrem offline lotériových hier má aj výhradné právo na poskytovanie elektronických lotérií.	šport, pomoc deťom, seniorom).
Rumunsko	Štátna lotéria "Loteria Romana" je jediným prevádzkovateľom lotérií. Lotéria podporuje projekty zamerané na znevýhodnené osoby v rumunskej spoločnosti, financuje oblasti ako zdravotná starostlivosť, šport, vzdelávanie, kultúra a sociálne zabezpečenie.	
Slovensko	Novela zákona z roku 2019 umožňuje začať prevádzkovanie online hazardných hier aj zahraničným fyzickým a právnickým osobám. Touto novelou sa ukončil monopol štátnej loterie "TIPOS".	
Slovinsko	V roku 2019 bola predstavená nová právna úprava hazardných hier, ktorá mala za úlohu otvoriť trh pre súkromných domácich a zahraničných poskytovateľov.	
Španielsko	V roku 2011 sa realizovala novelizácia zákona o hazardných hrách. Prevádzkovateľmi lotérií sú LAE a ONCE. "ONCE: Organización Nacional de Ciegos Españoles" prevádzkuje od roku 1938 hazardné hry s cieľom získať finančné prostriedky na riešenie nezamestnanosti, vzdelávania, prístupu ku technológiám a množstvo ďalších služieb pre nevidomých ľudí alebo ľudí s iným vážnym zrakovým postihnutím. "LAE: Loterías y Apuestas del Estado" bola pôvodne založená na financovanie nemocníc, hospicov a iných charitatívnych organizácií, bez toho, aby sa v Španielsku zaviedla nová daň. A hoci pôvodným cieľom bolo financovanie nemocníc a pod. v súčasnosti ide väčšina zisku v prospech štátu.	1. ONCE: 79 mil. eur (pomoc zrakovo postihnutým) 2. LAE: 19 mil. eur (podpora sociálnej oblasti), 7 mil. eur (šport)
Švédsko	V roku 2019 prebehla regulácia trhu s hazardnými hrami, ktorá sa snažila pôvodne monopolné prostredie nahradiť oligopolnou časťou a konkurenčným trhom. Okrem iného cieľom bolo zaistiť, aby sa charitatívne loterie mohli naďalej rozvíjať a existovať za rovnakých podmienok ako pred nariadením. Švédska občianska spoločnosť získavala cca 20 % svojho ročného financovania prostredníctvom hier a lotérií. Charitatívne loterie majú špeciálne podmienky. Zatiaľ čo komerčné loterie platia daň vo výške 18 %, charitatívne loterie sú od toho oslobodené, pretože už rozdeľujú veľkú časť svojich príjmov spoločnosti.	1. SVENSKA POSTKODLOTTERIET – 97 mil. eur (podpora všeobecne prospešných služieb) 2. FOLKSPEL – v roku 2018 189 mil. eur (podpora charitatívnych organizácií) 3. KOMBISPEL – 75 mil. eur 4. SVENSKA SPEL – 4,5 mil. eur (podpora amatérskeho športu)
Taliansko	V Taliansku existujú dve organizácie zabezpečujúce hazardné hry (LOTTOMATICA, SISAL). Príjmy z hrania hazardných hier sú určené pre verejný prospech a	LOTTOMATICA – rozdeľuje max. 150 mil. eur.

Krajina	Stav	Výška podpory všeobecne prospešných služieb v eur za rok 2019
	samotné organizácie. Väčšina príjmov ide do štátnej pokladnice, časť na kultúru, šport, dostihy a niekoľko menších na menšie kultúrne a sociálne aktivity. Neziskové organizácie nemajú povolené organizovať lotérie pre získavanie finančných prostriedkov na všeobecne prospešné služby.	
Veľká Británia	Legislatíva vo Veľkej Británii rozlišuje osem rôznych typov lotérií. Tri z týchto kategórií potrebujú na prevádzkovanie licencie britskú komisiu pre hazardné hry. Ďalších päť je malých (súkromných) lotérií, ktoré je možné použiť na získavanie finančných prostriedkov alebo v súkromnej sfére. Týchto päť typov lotérií je taktiež obmedzených maximálnou výhrou 500 libier a prevádzkové náklady nesmú presiahnuť 100 libier. Prvé dva typy lotérií, ktoré vyžadujú licenciu, sú veľmi podobné: ide o 1) externého správcu lotérie (alebo ELM) 2) a lotérie pre malé a veľké spoločnosti. V oboch prípadoch musí byť primárnym cieľom oboch typov lotérií nekomerčný charakter a získanie finančných prostriedkov pre charitatívne organizácie. V dôsledku toho sú všetky výnosy z lotérie vyhradené pre spoločnosť. Súkromné zisky alebo obchodné podniky sú zakázané.	1. PEOPLE'S POSTCODE LOTTERY – 157 mil. eur (podpora charitatívnych organizácií, malých komunit) 2. THE HEALTH LOTTERY- 128 mil. eur celkovo od roku 2011 do 2020.

Zdroj: Spracované podľa Asociácie charitatívnych lotérií v EÚ, 2021

Obrázok 3 Krajiny s a bez charitatívnych lotérií
Zdroj: Asociácia charitatívnych lotérií v EÚ, 2019

Zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov vymedzuje podľa § 6 charitatívnu lotériu ako hazardnú hru, ktorá má niektoré znaky hazardných hier podľa § 4 ods. 2 písm. a) vrátane znakov číselnej lotérie a niektoré znaky hazardných hier podľa § 4 ods. 2 písm. d) vrátane znakov nešportovej stávkovej udalosti. Výnos z prevádzkovania charitatívnej lotérie sa musí použiť na účely podľa osobitného predpisu²². Podľa § 50 ods. 5 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov je možné podiel zaplatenej dane poskytnúť prijímateľovi a použiť len na účely, ktoré sú predmetom jeho činnosti, ak predmetom jeho

²² § 50 ods. 5 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

činnosti sú a) ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovu závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb, b) podpora a rozvoj športu, c) poskytovanie sociálnej pomoci, d) zachovanie kultúrnych hodnôt, e) podpora vzdelávania, f) ochrana ľudských práv, g) ochrana a tvorba životného prostredia, h) veda a výskum a i) organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti.

§ 22 zákona č. 30/2019 vymedzuje nasledovné podmienky prevádzkovania charitatívnej lotérie:

- (1) Odborne spôsobilá fyzická osoba zodpovedajúca za prevádzkovanie charitatívnej lotérie je povinná určiť zodpovedného zástupcu.
- (2) Zodpovedný zástupca zabezpečuje riadny priebeh charitatívnej lotérie. Bez súhlasu zodpovedného zástupcu nesmie prevádzkovateľ charitatívnej lotérie zasahovať do jej priebehu.
- (3) Zodpovedný zástupca je povinný dbať na pokyny osoby poverenej výkonom dozoru a oboznamovať ju so všetkými závažnejšími okolnosťami v súvislosti s prevádzkovaním hazardných hier, ktoré nastali, a o prijatých opatreniach.
- (4) Obsah žrebu určí úrad v individuálnej licencií.
- (5) Žreby možno predávať v priestoroch budovy len so súhlasom vlastníka alebo správcu tejto budovy. Takýto súhlas sa nevyžaduje na predaj žrebov v priestoroch, ktoré užíva prevádzkovateľ hazardnej hry s platnou individuálnou licenciou.
- (6) Pri pouličnom predaji žrebov musí mať predavač pri sebe okrem preukazu totožnosti aj preukaz alebo iný doklad vyhotovený prevádzkovateľom hazardnej hry alebo osobou, ktorá zabezpečuje distribúciu a predaj žrebov. Tieto doklady je povinný predložiť na požiadanie osoby poverenej výkonom dozoru.
- (7) Žreby sa nesmú predávať vo verejných dopravných prostriedkoch.
- (8) Žrebovanie charitatívnej lotérie musí byť verejné a musí sa vykonať za účasti osoby poverenej výkonom dozoru, ktorá osvedčí, že priebeh žrebovania bol v súlade s herným plánom a týmto zákonom.
- (9) O priebehu žrebovania spíše zodpovedný zástupca protokol, ktorý obsahuje najmä údaje o priebehu žrebovania a zoznam vyhrávajúcich žrebov.
- (10) Po skončení žrebovania zodpovedný zástupca zabezpečí výhry, ktoré pripadajú na nepredané žreby pri charitatívnej lotérii pred stratou, zničením alebo poškodením a rovnako zabezpečí neprevzaté výhry.
- (11) Zodpovedný zástupca je povinný zverejniť výhernú listinu v tlačenej forme a upovedomiť o tom verejnosť.
- (12) Znehodnotenie nepredaných žrebov sa môže vykonať len za prítomnosti osoby poverenej výkonom dozoru, a to ihneď po uplynutí šiestich mesiacov od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po dni, v ktorom bolo odovzdané vyúčtovanie charitatívnej lotérie úradu.

- (13) Charitatívna lotéria musí byť pripojená prostredníctvom elektronických komunikačných sietí na server prevádzkovateľa hazardnej hry. Po akomkoľvek prerušení pripojenia charitatívnej lotérie s týmto serverom musí byť hazardná hra prerušená alebo ukončená.

Individuálnu licenciu na prevádzkovanie charitatívnej lotérie možno udeliť len nadácii²³ so sídlom na území Slovenskej republiky alebo záujmovému združeniu nadácií²⁴ so sídlom na území Slovenskej republiky, ak nadačné imanie nadácie je najmenej 166 000 eur alebo takúto výšku dosahuje súčet nadačných imaní všetkých členov záujmového združenia, za posledných päť rokov poskytla nadácia alebo členovia záujmového združenia spoločne na verejnoprospešné účely občianskym združeniam, neziskovým organizáciám poskytujúcim všeobecne prospešné služby alebo iným nadáciám najmenej 5 000 000 eur, pričom každý rok poskytla nadácia alebo členovia záujmového združenia spoločne najmenej 830 000 eur pre najmenej 100 občianskych združení, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby alebo iných nadácií, za posledných päť rokov v každom roku nadácia alebo členovia záujmového združenia uložili správu audítora v registri účtovných závierok²⁵.

§ 44 uvádza, že v rozhodnutí o udelení individuálnej licencie na prevádzkovanie charitatívnej lotérie sa okrem náležitostí podľa správneho poriadku schváli herný plán, určí sa začiatok prevádzkovania charitatívnej lotérie, lehota, na ktorú sa táto individuálna licencia udeľuje, a môžu sa prevádzkovateľovi charitatívnej lotérie určiť ďalšie podmienky na prevádzkovanie charitatívnej lotérie.

Pri charitatívnej lotérii je prevádzkovateľ povinný zabezpečiť minimálnu výšku finančnej zábezpeky vo výške 200 000 eur. Finančná zábezpeka slúži len na vysporiadanie záväzkov prevádzkovateľa hazardnej hry, ktorými sú odvod podľa § 71, úrok z omeškania podľa § 94, príspevok na financovanie úradu podľa § 78, právoplatne uložená pokuta podľa § 95 a 96 a výplata výhier hráčom. Finančnú zábezpeku v minimálnej výške ustanovenej týmto zákonom je povinný prevádzkovateľ hazardnej hry zachovávať aj po uplynutí platnosti individuálnej licencie a po ukončení prevádzkovania hazardnej hry na základe všeobecnej licencie, a to až do vysporiadania všetkých záväzkov podľa odseku 1 a predloženia ročného vyúčtovania odvodov úradu. Ak by sa z akýchkoľvek dôvodov výška finančnej zábezpeky znížila pod minimálnu výšku ustanovenú týmto zákonom, je prevádzkovateľ hazardnej hry povinný ju do 30 dní odo dňa jej zníženia doplniť.

²³ Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

²⁴ § 20f až 20j Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

²⁵ § 23 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Pri charitatívnej lotérii je prevádzkovateľ povinný odvádzať odvod (§ 71 ods. 1. písmena g) 3 % z výťažku do štátneho rozpočtu.

Podľa registra vedeného Úradom pre reguláciu hazardných hier nebola v rokoch 2019 – 2021 udelená žiadna licencia na prevádzkovanie charitatívnej lotérie. Bližšie informácie k tomuto mechanizmu prinášame na základe rozhovoru s Filipom Vagačom, štatutárnym zástupcom záujmového združenia LOTKA SLOVENSKO, ktoré združuje konzorcium nadácií: Nadáciu Socia, Nadáciu Ekopolis, Nadáciu Pontis, Centrum pre filantropiu, Nadáciu Rafael a Nadáciu pre deti Slovenska. Ide o kooperáciu silných nadácií, ktoré pokrývajú celé spektrum verejno-prospešných aktivít a v neziskovom sektore sú za roky svojho pôsobenia dôveryhodné. Cieľom je diverzita v typoch poskytovanej podpory, a tak po spustení lotérie chcú podporovať aktivity pre deti a mládež, nesúťažný šport, sociálnu oblasť, ochranu životného prostredia, vzdelávanie, rozvoj komunit či obhajobu občianskych záujmov.

Podľa slov F. Vagača, prvotným stimulom k zavedeniu charitatívnej lotérie bola priama skúsenosť z Holandska, kde pôsobí združenie nadácií, ktoré podporovali MNO na Slovensku najmä v 90. rokoch. Keď sa slovenské MNO dopytovali, odkiaľ majú holandské nadácie zdroje, bolo im povedené o charitatívnej lotérii²⁶. Tak vznikol záujem o zdroje z charitatívnej lotérie. Ďalším stimulom je výhoda tohto zdroja – nezávislý zdroj financovania (na štáte), čo znamená slobodnejšie ruky pre MNO (voľnosť pri využití financií z tohto zdroja).

Problémom podľa Vagača je, že charitatívna lotéria na Slovensku ešte neexistuje, legislatívne je síce upravená, ale nepodarilo sa ju spustiť. Chýba investícia 10 miliónov eur²⁷, nadáciám, ktoré by mohli charitatívnu lotériu začať, nikto im však nechcel poskytnúť pôžičku. A filantropia nefunguje natoľko, aby niekto podporil takouto sumou vznik charitatívnej lotérie bez toho, aby z toho očakával vysoký výnos (firmy to nevnímajú ako filantropický akt, ale ako investíciu, očakávajú výnos).

Doposiaľ bolo vykonaných viacero krokov k spusteniu charitatívnej lotérie: 1. Boli oslovené súkromné spoločnosti, väčšina z nich však chcela investovať krátkodobo a dlhodobá návratnosť spolu s charitatívnym rozmerom nebola pre nich dostatočne atraktívna. 2. Na spoluprácu boli oslovené Ministerstvo financií SR a spoločnosť TIPOS ako prevádzkovateľ lotériových hier na Slovensku. Vtedajší minister financií Peter Kažimír filozofiu charitatívnej lotérie pochopil a bolo pre neho dôležité nájsť efektívny spôsob na dlhodobo udržateľné financovanie MNO na

²⁶ Renomovaná holandská organizácia Novamedia, ktorá sa stala prevádzkovateľom charitatívnej lotérie pred viac ako 25 rokmi, je dnes po nadácii manželov Gatesovcov a britskom Wellcome Trust treťou najväčšou donorskou organizáciou na svete. Tento model fundraisingovej lotérie doteraz vyzbieral viac ako sedem miliárd eur vďaka miliónom hráčov a je vo svete unikátnym modelom.

²⁷ Suma 10 mil. eur je odhadnutá na základe skúsenosti z Holandska, je to potrebné na úvodné výhry a prevádzku, následne by bol systém samofinancovateľný.

Slovensku. Momentálne prebieha vyjednávanie so štátom ohľadom poskytnutia jednorazovej dotácie, aby sa mechanizmus rozbehol. To však musí byť politicky priechodné.

Závet

Jednou z najznámejších závetí na svete je nepochybne posledná vôľa Alfreda Nobela. Odkázal v nej veľkú časť majetku do fondu, ktorého úroky sú dodnes rozdeľované ako ceny ľuďom, ktorí v uplynulom roku znamenali pre ľudstvo najväčší prínos – učinili najväčšie objavy na poli fyziky, chémie, fyziológie či lekárstva, literatúry a svetového mieru. Prvé tzv. Nobelove ceny sa udeľovali vo výročný deň jeho úmrtia v roku 1901.

Slovenská legislatíva (Občiansky zákonník, § 476-480 Tretia hlava Dedenie zo závetu) umožňuje každému občanovi rozhodnúť počas jeho života, kto a čo bude po ňom dediť.

Poslednú vôľu možno spísať:

- sám, v tom prípade musí byť napísaná vlastnou rukou,
- inou písomnou formou (na počítači, písacom stroji alebo iným obdobným spôsobom), potom ho musia okrem osoby, ktorá odkazuje majetok (poručiteľ), podpísať ešte dvaja svedkovia,
- u notára.

Aby bol závet platný, musí obsahovať deň, mesiac a rok, kedy bol spísaný. Závetom povolaný, ani zákonný dedič a osoby im blízke nemôžu pri vyhotovovaní závetu pôsobiť ako úradné osoby, svedkovia, pisatelia, tlmočníci alebo predčitelia. Spísanie závetu je vhodné konzultovať s notárom, ktorý môže vziať závet tiež do úschovy.

Na Slovensku však tento zdroj financovania MNO nie je veľmi rozšírený. Notárska komora SR eviduje v centrálnom registri stále viac nových závetov. V roku 2020 ich bolo zaregistrovaných 7800, čo je o 20 percent viac ako v roku 2010. Pre TASR to potvrdila Katarína Valová z Prezídia Notárskej komory SR. Legislatíva síce umožňuje odkázať majetok aj neziskovým organizáciám alebo nadáciám, právny poriadok SR však nepozná pojem „dobročinný závet“, a preto nie je možné takéto závety vyčíslieť (TASR, 2021).

V Českej republike prepadlo v roku 2019 až 300 miliónov korún štátu z majetku zosnulých, ktorí nemali dedičov (Nadace Partnerství, 2020). Aj táto štatistika priviedla české MNO k tomu, že spolu so zahraničnými slávia druhú septembrovú nedeľu ako Medzinárodný deň závetov. Chcu tak pripomenúť, že odkázať svoj majetok alebo jeho časť neziskovým organizáciám je jednoduchá možnosť, ako podporiť dobrú vec.

Na web stránke www.zavetpomaha.cz organizácie vyzývajú, aby napísaním poslednej vôle darcovia predovšetkým zabezpečili seba a svojich blízkych. Až potom nastúpi čas darom zo závetu podporiť vybranú dobročinnú organizáciu. Heslom českej kampane sa stal slogan: Pomáham za života, budem aj po ňom. Kým v Anglicku, USA či Kanade spíše závet viac ako polovica obyvateľov, v Česku ide stále o citlivú vec spojenú s mnohými predsudkami (situácia na Slovensku je veľmi podobná českej realite). Pritom prieskum v USA ukazuje, že ľudia, ktorí spíšu závet v prospech dobročinnnej organizácie, sa dožívajú vyššieho veku než zvyšok populácie. Vo Veľkej Británii prieskumy priniesli zaujímavý záver: závet spisujú predovšetkým ženy, ktoré v aktívnom živote podporovali charitatívne organizácie formou darov alebo dobrovoľníctva. Pomohla tomu aj kampaň Legacy10, ktorej sa podarilo presadiť pre darcov zľavu z dane z dedičstva. Do kampane sa zapojilo 250 notárov.

V Česku vznikla aj koalícia „Za jednoduché darcovstvo“ združujúca viac ako dvadsať významných neziskových organizácií, ktoré spoločne pracujú na rozvoji individuálneho darcovstva v Českej republike. Prioritou koalície je takzvané vzťahové darcovstvo založené na vzájomnom spoznávaní darcu a obdarovaného (Potočňáková, b.d.). Koalícia „Za jednoduché darcovstvo“ tiež prepláca notársky poplatok za spísanie závetu a to počas celého Mesiaca dobročinných závetov (druhá nedeľa v septembri až druhá nedeľa v októbri).

4. Zdroje z vlastnej činnosti

Zdroje z vlastnej činnosti možno rozdeliť na dve formy: 1) zdroje z hlavnej aktivity, ktoré súvisia s poslaním organizácie a sú oslobodené od dane z príjmu a 2) zdroje z vedľajšej aktivity (iná zárobková činnosť, podnikateľská činnosť), ktorej charakter nemusí byť priamo prepojený s poslaním organizácie, podliehajú dani z príjmov a zisk z tejto aktivity musí byť použitý na hlavnú činnosť organizácie. Na rozlíšenie hlavnej aktivity a vedľajšej aktivity možno použiť nasledovné kritériá:

1. či je činnosť vykonávaná v rámci poslania organizácie, o ktorej je zo stanov zrejmé, že je činnosťou, za účelom ktorej organizácia vznikla. Ide o tzv. hlavnú činnosť a nie je podnikaním. To, či sa pritom dosahujú príjmy vyššie ako výdavky, nie je podstatné. Cieľom MNO nie je dosiahnutie zisku, ale propagácia a podpora poslania, za účelom ktorého bola založená. Ak aj organizácia v rámci plnenia všeobecne prospešných cieľov dosiahne zisk, nepôjde o zisk, ako ho definuje zákon o dani z príjmov a nepodlieha zdaneniu.
2. či skutočne ide o „podnikanie“ – podľa Obchodného zákonníka (zákon č. 513/1991 Zb.) sa podnikaním rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. V prípade splnenia tejto definície

je MNO povinná registrovať si živnosť a vybaviť si potrebné oprávnenia. Ak činnosť nie je sústavná, ale ide o jednorazovú aktivitu, ktorá nie je zahrnutá v stanovách organizácie, nemusí sa MNO registrovať na príslušných úradoch, ale výdavky a príjmy z danej aktivity vykáže ako vedľajšiu činnosť a prípadný zisk zdaní.

Hlavná aktivita a vedľajšia (podnikateľská) aktivita

V tejto časti analýzy sa zameriavame na vlastné príjmy neziskových organizácií z hlavnej činnosti (nezdaňovaná činnosť), ktoré sa označujú aj pojmom samofinancovanie, a príjmy z ekonomickej aktivity (podnikateľská, zdaňovaná činnosť). Vzhľadom na to, že samotné vykazovanie v ročnej účtovnej závierke aj v daňovom priznaní sa delí na nezdaňovanú a zdaňovanú činnosť, pristúpili sme k prezentovaniu údajov v rámci jednej podkapitoly. Zdroje najskôr definujeme v teoretickej rovine a následne uvádzame dáta.

Z užšieho hľadiska môžeme samofinancovanie chápať ako činnosť organizácie, ktorá generuje vlastné príjmy, tzn. samofinancovanie ako metóda získavania interných zdrojov (Svidroňová, 2012). Samofinancovanie možno označiť aj ako stratégiu neziskovej organizácie vytvoriť vlastný príjem s cieľom posilniť svoje poslanie. Ide o podnikateľské zámery v súlade s poslaním MNO (Etchart, a kol., 2001).

Medzi samofinancujúce aktivity patria (Svidroňová, 2012):

- **Predaj služieb** – poplatok, ktorý nezisková organizácia získava za výkon služby, pričom cenu služby často dotuje verejný grant, pretože bez neho by bola cena služby pre hlavných klientov neziskovej organizácie veľmi vysoká. Môže ísť aj o predaj služieb, pri ktorých sa využívajú zručnosti a odbornosť MNO a môžu tak ponúkať konzultácie podnikom alebo miestnej správe. Z hľadiska zdaňovania sa rozlišujú príjmy zo základnej činnosti, ktoré sú oslobodené od dane z príjmov a príjmy ostatné, ktoré neziskové organizácie musia zdaňovať.
- **Predaj výrobkov** – produkcia publikácií a iných výrobkov súvisiacich s poslaním neziskovej organizácie, resp. nesúvisiacich s jej poslaním, ich výroba napĺňa iný cieľ, ako je napr. vytvorenie pracovných miest, cena býva tiež obvykle dotovaná grantmi či dotáciami.
- **Využitie nehmotného majetku** – príjmy z prenájmu vlastného nehmotného majetku formou licencií, patentov, resp. autorských práv, ale najmä formou poskytnutia svojho mena v prospech iného výrobku alebo služby, prenajímaním svojho mena nezisková organizácia ako keby garantuje daný produkt. Príjmy z prenájmu či využitia vlastného majetku sú nevýznamné vzhľadom k nízkej hodnote aktív neziskových organizácií na Slovensku.

- **Využitie hmotného majetku** – príjem z prenájmu nehnuteľností alebo zariadenia, ktoré MNO využíva málo alebo vôbec.
- **Zhodnocovanie investícií** – krátkodobé využitie dočasne nepotrebných programových prostriedkov a reinvestícia takto získaných výnosov, založenie rezervného fondu, tvorba nadačného imania.

Čo sa týka podnikateľskej činnosti, v prípade splnenia vyššie uvedenej definície podnikania podľa Obchodného zákonníka, je MNO povinná registrovať si živnosť a vybaviť si potrebné oprávnenia. Ak činnosť nie je sústavná, ale ide o jednorazovú aktivitu, ktorá nie je zahrnutá v stanovách organizácie, nemusí sa MNO registrovať na príslušných úradoch, ale výdavky a príjmy z danej aktivity vykáže ako vedľajšiu činnosť a prípadný zisk zdaní. V prípade, že ide o podnikanie podľa danej definície, hovoríme tiež o komerčnej činnosti (Majduchová, 2004). Čo sa komerčnej činnosti týka, okrem registrácie živnosti je možná aj forma spolupráce s firmami – účasť na podnikaní iných právnických osôb alebo založenie vlastnej ziskovej právnej formy, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným.

V podmienkach Slovenskej republiky je pomerne náročné identifikovať rozsah samofinancovania a podnikanie neziskových organizácií, dáta nie sú sledované Štatistickým úradom SR. Na vyžiadanie ÚSV ROS boli poskytnuté údaje z ročných účtovných závierok MNO od DataCentra a údaje z daňových priznaní MNO od Finančnej správy Slovenskej republiky, ktoré prezentujeme v nasledovných tabuľkách a grafoch. Dáta nie sú kompletné, pretože nezachytávajú všetky možnosti samofinancovania, vychádzali sme však z formulárov účtovných závierok a daňových priznaní (riadky, ktoré tieto formuláre obsahujú a mohli byť využité pri analýze týchto zdrojov financovania MNO). Dáta môžu byť tiež skreslené vzhľadom na to, že MNO nie vždy správne vyplnia daňové priznanie a výkazy – nie zámerne, ale z nevedomosti, pretože samofinancovanie a podnikanie je niekedy ťažko rozlíšiteľné v praxi a záleží na subjektívnom rozhodnutí organizácie (resp. jej účtovníka), kam danú položku zaradiť. Dáta sú rozdelené podľa toho, či organizácia účtuje v sústave jednoduchého alebo podvojného účtovníctva.

Princíp jednoduchého účtovníctva spočíva v tom, že organizácia porovnáva svoje (zdaniteľné) príjmy a (daňové) výdavky pre účely zistenia základu dane (nie náklady a výnosy, ako je to v podvojnóm účtovníctve), pričom je dôležitý práve dátum príjmu alebo výdavku.

Na rozdiel od jednoduchého účtovníctva je v podvojnóm účtovníctve možné pozorovať rozdiel medzi pojmami príjem a výnos a pojmami výdavok a náklad. Keď organizácia predá odberateľovi tovar na faktúru, vznikol jej výnos (zvýšenie ekonomických úžitkov), ale nevznikol jej príjem. Príjem vzniká až vtedy, keď odberateľ organizácii faktúru zaplatí. V prípade priznania mzdy zamestnancovi, vzniká organizácii náklad (zníženie ekonomických úžitkov), ale nevznikol jej výdavok. Výdavok vzniká hneď, ako organizácia svojmu zamestnancovi vyplatí mzdu. Inou

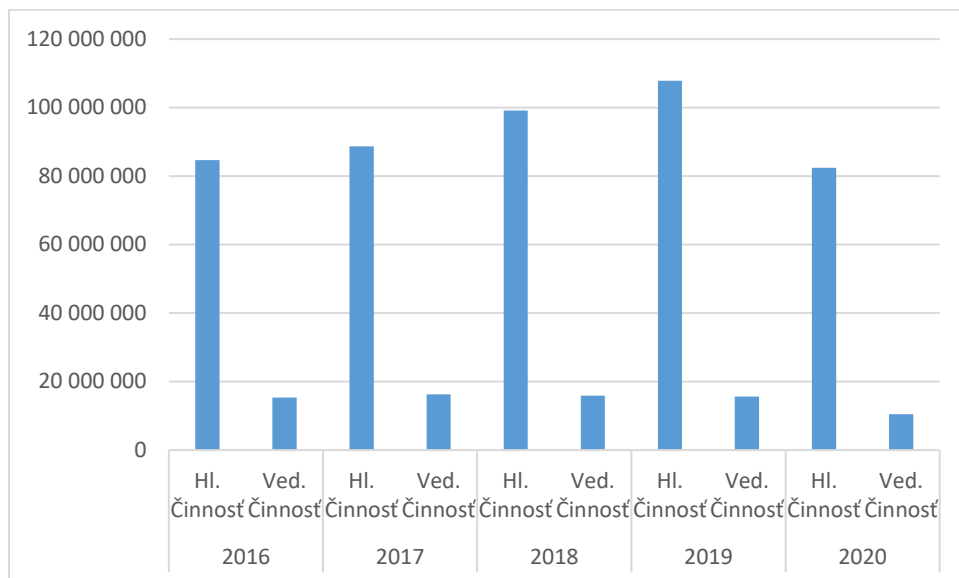
situáciou môže byť tržba za predaj tovaru v hotovosti. V tomto prípade dochádza súčasne k vzniku výnosu a príjmu.

Tabuľka 41 Prehľad príjmov a výnosov z hlavnej a vedľajšej činnosti (v eur)

Typ účtovníctva	Druh príjmu \ Rok	2016		2017		2018		2019		2020	
		hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
jednoduché účtovníctvo	Príjmy z majetku	257 754	353 008	139 897	465 972	209 450	348 165	304 531	195 164	222 779	461 225
	Príjmy z predaja majetku	242 311	449 243	136 599	546 084	239 476	242 783	129 797	754 219	47 327	229 804
	Príjmy z poskytovania služieb a predaja vl.výrobkov	6 516 782	7 973 421	6 988 595	8 767 576	9 333 635	7 707 407	10 235 510	7 619 154	6 697 597	5 085 159
	Príjmy celkom	84 686 309	15 376 634	88 678 453	16 236 215	99 180 182	15 883 498	107 839 544	15 652 973	82 397 339	10 451 327
podvojné účtovníctvo	601 Tržby za vlastné výrobky	2 041 139	1 643 338	1 976 718	2 099 643	5 012 996	2 042 215	2 838 327	2 514 969	1 308 007	1 430 410
	602 Tržby z predaja služieb	245 057 237	41 035 715	247 511 218	43 147 927	232 594 001	36 305 667	187 216 943	36 042 755	173 338 509	22 688 523
	604 Tržby za predaný tovar	716 496	13 771 044	612 170	19 841 746	861 975	11 108 060	871 502	8 738 005	428 479	8 367 688
	651 Tržby z predaja dlhodobého nehmotného a hmot.majetku	2 507 834	2 370 385	1 417 003	1 412 606	2 237 868	2 020 496	1 239 255	5 455 548	2 503 001	3 037 745
	Výsledok hospodárenia pred zdanením	38 394 713	3 308 615	3 502 213	366 656	10 722 653	1 136 814	9 777 702	6 415 434	21 094 740	1 414 658

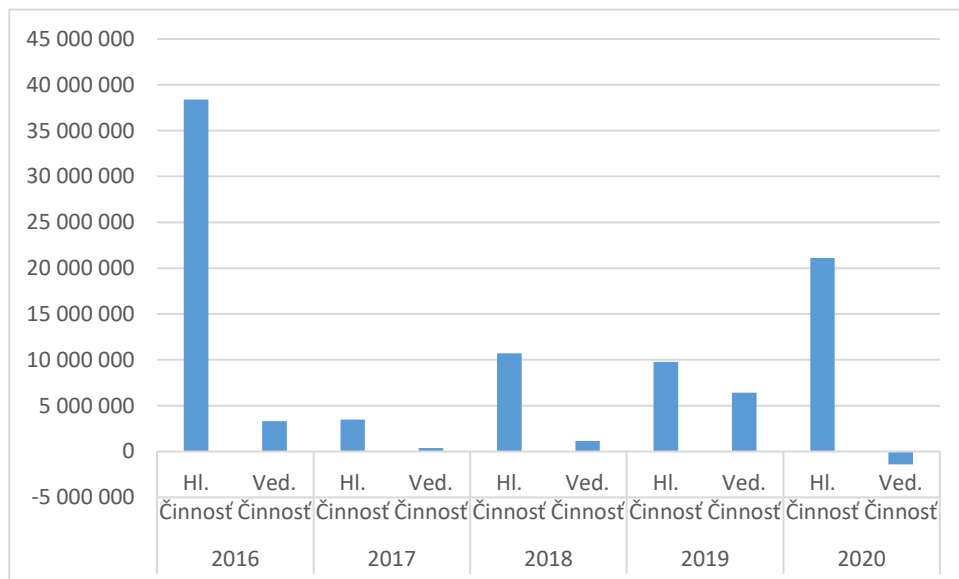
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok, DataCentrum

Na základe tabuľky 41 je zrejmé, že hlavná (nezdaňovaná) činnosť prevláda ako u neziskových organizácií účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva, tak aj v sústave podvojného účtovníctva, ako to prehľadne zachytávajú nasledujúce grafy:

Graf 13 Celkové príjmy MNO z hlavnej a vedľajšej činnosti 2016 – 2020 (v eur)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok, DataCentrum

Graf 14 Výsledok hospodárenia pred zdanením MNO z hlavnej a vedľajšej činnosti 2016 – 2020 (v eur)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok, DataCentrum

Podľa výskumu z roku 2018, v priemere najväčší zdroj príjmu zo zdaňovanej (vedľajšej, podnikateľskej) činnosti u organizácií účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva tvoril v roku 2018 príjem z predaja a prenájmu majetku (v priemere 306,23 eur) a príjem z poskytovania služieb a predaja vlastných výrobkov (83,17 eur). Zo zdaňovanej (vedľajšej, podnikateľskej) činnosti dosiahli organizácie účtujúce v sústave podvojného účtovníctva v priemere najvyšší výnos z položky Účet 602 - Tržby z predaja služieb (1 312,23 eur) (Ministerstvo vnútra SR, 2020).

Iná zárobková činnosť

V tejto časti analýzy je dôležité poukázať na vzájomné vzťahy medzi pojmami "podnikanie" a "(iná) zárobková činnosť", ktoré rozlišuje aj Ústava Slovenskej republiky. V Článku 35, odsek 1 je ustanovenie, ktoré hovorí: "Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.", pričom v nasledujúcom odseku je daná možnosť obmedziť takéto aktivity pomocou zákona. Po jazykovom výklade týchto ustanovení sa dá konštatovať, že nie každá zárobková činnosť (širší pojem) je zároveň i podnikaním (užší pojem). Rovnako Patakyová a kol. (2018) považujú pojem "zárobková činnosť" (často zamieňaný nielen predstaviteľmi tretieho sektora i za doslovné znenie Ústavy SR v podobe pojmu "iná zárobková činnosť") za: "...najvšeobecnejší pojem vymedzujúci ekonomické aktivity osôb, pojem, ktorý je treba odlíšiť od podnikania, ako aktivity naplňajúcej znaky vymedzené ustanoveniami § 2 ods.1 Obchodného zákonníka." Táto definícia v podstate potom spĺňa to, čo označujeme ako samofinancovanie – organizácia vykonáva aktivity, ktorými dosahuje zisk, ale tieto nespĺňajú všetky znaky podnikania. V praxi sa nestretávame s tým, že MNO majú príjmy z inej zárobkovej činnosti, a preto sa tomuto zdroju ďalej nevenujeme.

Sociálne podnikanie

Podľa Korimovej (2007) je sociálne podnikanie osobitný druh podnikania prioritne založený na neziskovom princípe netrhovým alebo polotrhovým vzťahom pluralitných poskytovateľov, ktorí pôsobia v oblasti verejného záujmu. Osobitosťou sociálneho podnikania je, že aktéri sociálnej ekonomiky akcentujú princípy verejného záujmu a prostredníctvom sociálneho podnikania prioritne realizujú verejnoprospešné služby.

Cieľom sociálneho podnikania nie je výhradne ekonomická výkonnosť subjektov, i keď je pri dosahovaní cieľov nevyhnutná, ale prínos v oblasti medzitrhu práce, solidarity, subsidiarity, súdržnosti a rastu kvality života. Podstatným sociálnym cieľom sociálneho podnikania je tvorba nových pracovných príležitostí na trhu práce práve pre znevýhodnené kategórie obyvateľstva,

ktoré by bez takejto podnikateľskej intervencie ostali naďalej vylúčené z možnosti uplatniť sa v prísnych podmienkach oficiálnej zamestnanosti. Práve vďaka rozvoju sociálneho podnikania dostávajú uvedené skupiny obyvateľstva šancu na plnohodnotnejšiu podobu prežívania svojich životných osudov. Naznačené ciele sociálnych podnikov upriamujú pozornosť na ľudský faktor v rámci tohto typu podnikania. Ukazujú značnú špecifickosť cieľovej skupiny potenciálnych zamestnancov sociálnych podnikov na jednej strane, a zároveň poukazujú na potrebu disponovania rovnako špecifickým manažérskym potenciálom z hľadiska manažmentu takýchto podnikov (Martinkovičová, 2014).

Národná rada Slovenskej republiky dňa 13. 03. 2018 schválila zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, ktorý vytvára komplexnú úpravu sektora sociálnej ekonomiky všeobecne a sociálnych podnikov zvlášť. Vymedzuje dôležité pojmy, ktoré sú kľúčové pre priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, konkrétne definuje pozitívny sociálny vplyv ako napĺňanie verejného záujmu alebo komunitného záujmu. Napĺňaním verejného záujmu na účely tohto zákona je poskytovanie spoločensky prospešnej služby pre spoločnosť ako celok alebo pre neobmedzený okruh fyzických osôb, poskytovanie spoločensky prospešnej služby znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám a poskytovanie spoločensky prospešnej služby. Napĺňaním komunitného záujmu na účely tohto zákona je poskytovanie spoločensky prospešnej služby pre skupinu osôb, ktorú je možné ohraničiť a identifikovať podľa územného, členského, záujmového alebo iného objektívneho kritéria, okrem poskytovania spoločensky prospešnej služby znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám a spoločensky prospešnej služby.

Spoločensky prospešnou službou na účely tohto zákona je:

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť,
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,
- d) ochrana ľudských práv a základných slobôd,
- e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,
- f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby,
- g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti,
- i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu,
- j) poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa písmen a) až i).

Subjektom sociálnej ekonomiky je **občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia**, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorí:

- a) nie sú väčšinou riadení štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu,
- b) vykonávajú hospodársku činnosť alebo nehopodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, a
- c) ak podnikajú alebo vykonávajú inú zárobkovú činnosť podľa osobitných predpisov, nevykonávajú ich výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo viac ako 50 % zo zisku po zdanení používajú na dosiahnutie hlavného cieľa, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky, ktorý vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania a ktorý, ak

1. zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa,
2. časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ.

Zároveň sociálny podnik do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.

Zákon č. 112/2018 ďalej rozlišuje sociálny podnik a registrovaný sociálny podnik, ktorý vzniká na základe žiadosti a bol mu priznaný štatút registrovaného podniku. Štatút registrovaného sociálneho podniku je možné priznať subjektom sociálnej ekonomiky v oblastiach: integračný sociálny podnik, sociálny podnik bývania a všeobecný registrovaný sociálny podnik, ak tento dosahuje väčší pozitívny sociálny vplyv ako podnikateľ, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účel dosiahnutia zisku.

Analýza plánov neziskových organizácií v oblasti zakladania sociálnych podnikov potvrdila nízky záujem o túto oblasť, len 3,6 % organizácií malo alebo má záujem do budúca registrovať sa ako sociálny podnik. Tento fakt sa prejavuje aj v Registri sociálnych podnikov, ktorý vedie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (Ministerstvo vnútra SR, 2020). K novembru 2021 bolo v Registri registrovaných 452 sociálnych podnikov, **z toho len 30 malo právnu formu**

MNO (20 občianskych združení a 10 neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby), čo predstavuje 6,64 %. Register tiež uvádza, že 23 sociálnych podnikov bolo zrušených, z toho jedno občianske združenie a jedna nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby (Register SP, 2021).

Dáta o objeme financií zo sociálneho podnikania ako zdroja pre MNO nie sú nikde evidované, vychádzali sme preto z údajov v ročných účtovných závierkach poskytnutých DataCentrom.

Tabuľka 42 Príjmy MNO zo sociálneho podnikania (v eur)

	2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Tržby z predaja služieb	-	23 442	4 137	244 594	118 256	131 970
Tržby za predaný tovar	-	22 492	-	169 287	-	169 950
SPOLU	-	45 934	4 137	413 881	118 256	301 920

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok, DataCentrum

*poznámka: pre rok 2020 štyri organizácie nedodali účtovné výkazy

Sociálne podnikanie si neziskové organizácie spájajú s mnohými prekážkami, pričom najčastejšie ide o nedostatok informácií o tejto možnosti (51,7 %), vysokú administratívnu záťaž (28,8 %) komplikovanú legislatívu (21,3 %), nedostatočnú podporu zo strany štátu (13,1%) a 6,7 % nemá pozitívne skúsenosti s podnikaním. V rámci možnosti Iné rezonovali bariéry, resp. dôvody nezájmu zakladať sociálny podnik ako nedostatok kapacít, nezáujem o podnikanie, nesúlad so zámerom organizácie, nedostatok ambícií či kompetencií (Ministerstvo vnútra SR, 2020). Tieto prekážky do veľkej miery reflektujú aj zistenia výskumnej správy autoriek Brozmanová Gregorová & Murray Svidroňová (2020), kde rozhovormi s kľúčovými aktérmi sociálnej ekonomiky identifikovali hlavné problémy v oblasti sociálneho podnikania ako nedostatočne implementované finančné nástroje na podporu sociálneho podnikania; chýbajúce ľudské kapacity v oblasti sociálneho podnikania; absentujúce komplexné vzdelávanie v oblasti sociálneho podnikania a nedostatočná informovanosť ľudí v tejto oblasti.

V Českej republike je toho času 167 registrovaných sociálnych podnikov, pričom najčastejšou právnou formou sociálnych podnikov je s 53 % spoločnosť s ručením obmedzeným, nasleduje **všeobecne prospešná spoločnosť s 16 %, spolkom s 10 %** a družstvom s 8 %. Celkové výnosy skúmaných sociálnych podnikov v roku 2018 boli 2 091,5 mil. CZK ~ 82,3 mil. eur²⁸ (údaje od 160 respondentov, ktorí na túto otázku odpovedali). Priemerný celkový výnos bol teda 13,1 mil. CZK

²⁸ Prepočítané kurzom NBS k 31. 12. 2019 (1 EUR = 25,408 CZK).

~ 515 586 eur a najčastejšie sa vyskytujúce celkový výnos, tzn. medián bol 6,7 mil. CZK ~ 263 697 eur (Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČR, 2019).

Investovanie

Ďalším zo spôsobov ako získať interné zdroje financovania je zhodnocovanie existujúceho kapitálu a realizácia investícií (napr. zhodnocovaním základiny a rezervných fondov, alokácia úspor, poskytnutie pôžičky, nákup cenných papierov) (Marček, 2010). Výnos tak môže prinášať aj voľný finančný majetok, ak sú využité vhodné finančné inštrumenty (napr., podielové listy, dlžobné úpisy). Ide vlastne o zhodnocovanie investícií – krátkodobé využitie dočasne nepotrebných programových prostriedkov a reinvestícia takto získaných výnosov. Obvykle sa tento typ zdroja objavuje v nadáciách, ktoré pomocou investícií a úrokov z úspor vytvárajú nadačné imanie a základinu (Kuvíková a kol. 2014). Podľa výskumu Svidroňovej (2012), využívalo zhodnocovanie investícií len 7,69 % zo 182 respondentov (reprezentatívny výberový súbor podľa právnej formy MNO). Analýza z roku 2020 (Ministerstvo vnútra SR, 2020) uvádza, že MNO v priemere z investovania mali príjem 1,51 eur, pričom smerodajná odchýlka bola 15,56 eur a preto tento údaj nemožno považovať za relevantný. Každopádne možno konštatovať, že tento typ zdroja nie je MNO veľmi využívaný a najčastejšie ho uplatňujú nadácie, ktoré disponujú väčšími objemami financií, ktoré môžu investovať. Ide o budovanie základiny (dlhodobý finančný majetok nadácie, ktorý sa nepoužíva na podporu projektov ani na prevádzku organizácie). Vlastná základina umožňuje v budúcnosti financovať projekty nezávislé od štátu i súkromného sektora.

Na základe dát z ročných účtovných závierok prezentujeme v nasledujúcej tabuľke 43 príjmy, resp. výnosy z dlhodobého finančného majetku, ktoré možno považovať za príjmy z investovania.

Tabuľka 43 Príjmy MNO z investovania (v eur)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť	hl. činnosť	ved. činnosť
Dlhodobý finančný majetok	478 034	442 968	493 489	349 778	842 228	555 159	802 599	700 302	804 997	816 774
652 Výnosy z dlhodobého fin. majetku	1 163 022	90 772	756 274	297 394	668 795	127 200	1 399 775	99 106	5 927 673	51 277
SPOLU	1 641 057	533 740	1 249 763	647 172	1 511 023	682 359	2 202 375	799 408	6 732 670	868 051

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ročných účtovných závierok, DataCentrum

Odporúčania, zhrnutie, záver

Na základe vykonanej analýzy možno skonštatovať, že dostupnosť údajov ohľadom objemu financií z jednotlivých zdrojov je nízka. Štatistický úrad SR eviduje verejne prístupnú databázu, ale sú v nej len dary a príspevky pre MNO (pričom príspevky zahŕňajú širokú škálu zdrojov vrátane daňovej asignácie). Ďalšie zdroje sú dostupné z webových stránok, ale je potrebné prehľadávať databázy, vytriediť údaje a spracovať ich do tabuliek použiteľných pre analýzu financovania MNO. Údaje o väčšine zdrojov však nie sú nikde zverejnené a bolo potrebné ich vyžiadať (Finančné riaditeľstvo SR, DataCentrum Ministerstva financií SR a pod.). V tejto oblasti by mohlo do veľkej miery pomôcť zavedenie satelitného účtu pre neziskové organizácie tak, ako ho definuje dokument Satelitný účet tretieho sektora – tvorba návrhu a zavedenia (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2021). Tento dokument bol jedným z výstupov národného projektu „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“ realizovaného Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Dokument uvádza: „Okrem postupnosti účtov a hodnoty dobrovoľníckej práce, môže satelitný účet zahŕňať ďalšie tabuľky, ktoré zobrazia napríklad podrobnosti o získaných príjmoch v členení podľa sektoru pôvodu a druhu transakcie. Odporúča sa zobrazíť príjmy z verejného sektora rozdelené na tržby a granty a ďalšie príjmy prichádzajúce zo zvyšku domáceho hospodárstva rozdeliť na súkromné tržby a bežné transfery (dary). Tam, kde je to možné, by mali byť tržby a transfery členené na tie, ktoré pochádzajú z domácej ekonomiky a tie zo zahraničia.“ Takto zostavený satelitný účet by zhromažďoval údaje podľa jednotnej metodiky a bolo by možné sledovať nielen výšku financovania z jednotlivých zdrojov, ale aj vývoj v čase. Dostupnosť dát by umožnila jednoduchšiu analýzu financovania MNO, pomocou ktorej by sa dalo poukázať na prípadné problémy s konkrétnymi zdrojmi, napr. nadmerné financovanie z jedného typu zdroja, odkázanosť na jeden – dva zdroje a pod.

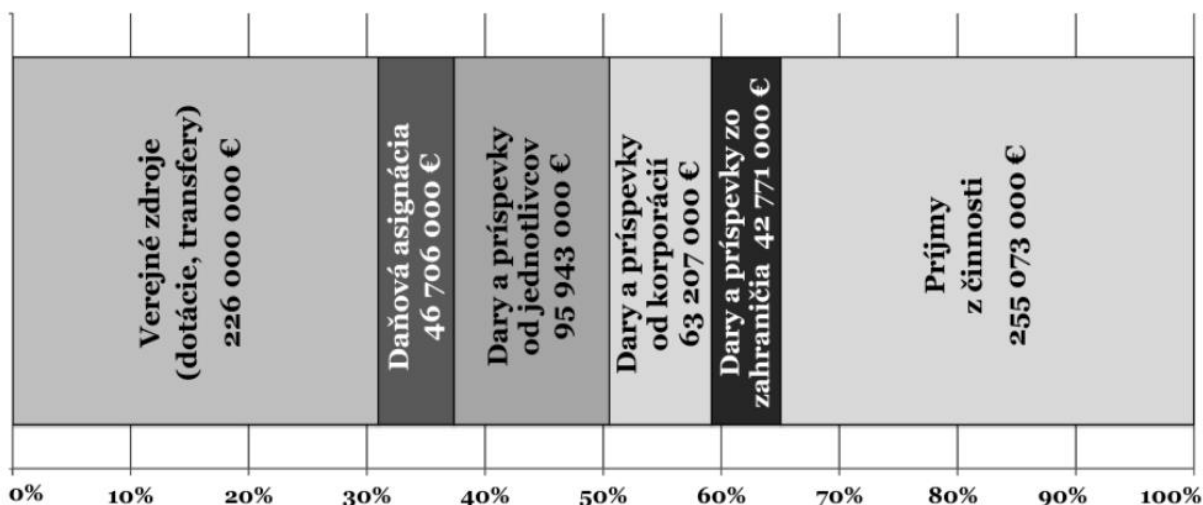
Momentálne vieme zo zozbieraných dát priniesť len veľmi hrubý náčrt, aké je zloženie zdrojov financovania MNO na Slovensku. Zozbierané dáta sú veľmi heterogénne (rôzne metodiky zberu dát), okrem iného sú ovplyvnené nesúladom číselníka právnych foriem Štatistického úradu SR s právnymi formami podľa registra mimovládnych neziskových organizácií.

Pri bližšej analýze dát sa zistilo, že dáta z DataCentra nezahŕňali všetky dostupné ročné účtovné závierky. Štandardne pri vyžiadaní dát DataCentrum poskytuje len tie účtovné závierky, ktoré boli správne vyplnené. Tzn. ak sa pri kontrole zistila chyba v sumárnych riadkoch (napr. aj rozdiel 1 cent), dáta z týchto závierok neboli poskytnuté. Pri spracovaní dát v analýze sa zistilo, že niektoré z nadácií s najväčšími príjmami a výdavkami neboli v databázach zaradené. Sú nimi napr. Nadácia Habitat for Humanity International, ktorá patrí medzi nadácie s najvyššími výnosmi aj nákladmi za rok 2020 a Nadácia Pontis, ktorá sa taktiež umiestňuje v TOP rebríčkoch nadácií. Len tieto dve nadácie vykazovali v roku 2020 výnosy viac ako 18 miliónov eur.

K interpretácii údajov je preto nutné pristupovať s ohľadom na tieto skutočnosti. Analýza tak predstavuje len rámcový obraz o možných zdrojoch financovania MNO a ich objeme. Vzhľadom na skúsenosti z praxe sú autorky toho názoru, že dané percentuálne zastúpenie jednotlivých zdrojov zodpovedá rozloženiu zdrojov v praxi i keď absolútne hodnoty sa môžu kvôli nejednoznačnosti dostupných údajov líšiť.

Nasledujúci graf zachytáva stav k obdobiu 2019 - 2020, pričom zdroje z EŠIF projektov boli zazmluvnené v rokoch 2016 – 2018, no sú čerpané doteraz.

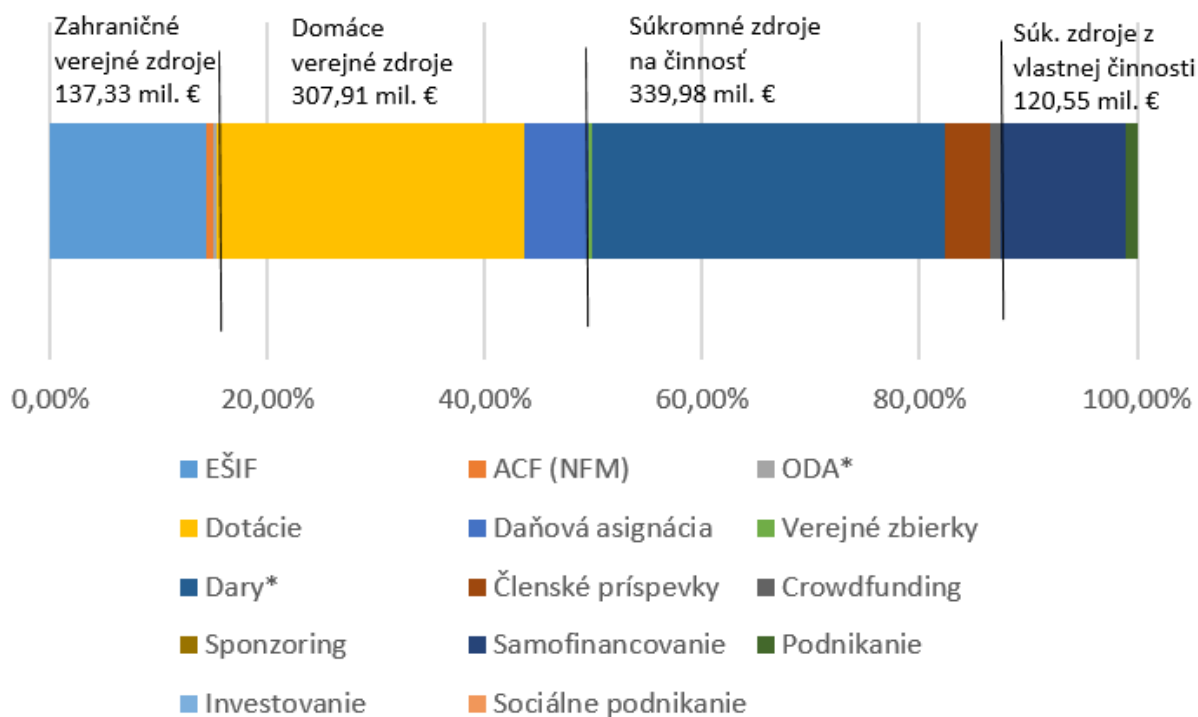
Pre porovnanie uvádzame najskôr graf k štruktúre príjmov MNO v roku 2013, pričom tiež išlo o zostavenie z viacerých zdrojov dát, a teda tiež ide len o hrubý náčrt (navyše, dáta prezentované v grafe 15 ani nie sú za časovo zjednotené obdobie).

Graf 15: Štruktúra príjmov neziskových organizácií v SR (2013)

Zdroj: Strečanský a kol., 2017 (Štatistický úrad SR, 2016, itretisektor.sk, 2015, Ministerstvo

financií SR, 2013)

Graf 16 štruktúra financovania MNO z jednotlivých typov zdrojov (2019 – 2020) v %

Zdroj: vlastné spracovanie

Poznámka: údaje s hviezdičkou sú len po rok 2019, do ODA boli zarátané len financie pre MNO v donorskej krajine.

Z grafu 16 je zrejmé, že najväčším zdrojom príjmov pre MNO boli v rokoch 2019/2020 súkromné zdroje na činnosť (339,98 mil. eur), nasledované domácimi verejnými zdrojmi (307, 91 mil. eur). Menšie zastúpenie, i keď stále významné, majú zahraničné verejné zdroje (137,33 mil. eur) a zdroje z vlastnej činnosti (120,55 mil. eur). Na základe tejto skladby financií je možné dedukovať, že slovenské MNO získavajú najviac zdrojov od súkromných darcov, no stále sú pomerne závislé na verejnom financovaní. Tu vyvstáva otázka, či ide naozaj o závislosť v pravom zmysle slova, alebo štát kontrahuje či inak zazmluvňuje (napr. aj cez dotácie) MNO na výkon činností, ktoré sú v kompetencii štátu. Inak povedané, či financie z verejných zdrojov nesmerujú na financovanie verejných služieb, resp. služieb vo verejnom záujme, a tým pádom by nešlo o závislosť MNO na tomto type zdroja, ale o plnenie programov a úloh štátu.

Ústrednou podmienkou dlhodobu udržateľnej práce MNO je dostatočné a trvalé, resp. predvídateľné, finančné zabezpečenie. Nestabilné a nedostatočne vyvinuté finančné prostredie bez dostatku nezávislých zdrojov implikuje neistú existenciu MNO do budúcnosti, resp. ich narastajúcu finančnú závislosť od verejných zdrojov, ktorá zas môže ohroziť ich obsahovú a expertnú nezávislosť (Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2015).

Na základe výskumu z roku 2019 Kompetenzzentrum für Nonprofit Organisationen und Social Entrepreneurship Ekonomickej univerzity vo Viedni, ktorý skúmal neziskový sektor v 16 európskych krajinách, vrátane Slovenska, možno konštatovať, že 45 respondentov (zástupcovia popredných MNO) hodnotili potenciál zdrojov prevažne negatívne: na škále od 1 – 5, kde 1 znamenalo možnosti financovania klesajú a 5 možnosti financovania sa zlepšujú, uviedlo 17 % hodnotenie 2 a až 52 % hodnotenie 3, tzn. spolu 69 % respondentov si skôr myslí, že možnosti na získavanie zdrojov sú viac na úpadku. Respondenti mali taktiež zhodnotiť dostupnosť zdrojov, ako najjednoduchšie z hľadiska dostupnosti označili zdroje z domácich a zahraničných nadácií. Nasledovali súkromné zdroje od jednotlivcov a firiem, potom vlastné zdroje a následne verejné zdroje. Ako najmenej prístupné hodnotili zdroje z EÚ fondov (Smolijaninová et al., 2020).

Tieto výsledky sčasti korešponujú so zisteniami národného projektu „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“ realizovaného ÚSV ROS (Ministerstvo vnútra SR, 2020), kde najviac negatívne je hodnotené získavanie zahraničných zdrojov, najmä verejných (z výrokov respondentov ide najmä o zdroje EÚ). Domáce verejné zdroje sa nachádzajú na oboch stranách spektra – 27,6 % opýtaných ich získavanie hodnotí skôr negatívne a 25,8 % naopak, skôr pozitívne. Podobne je to aj pri súkromných domácich zdrojoch, kde 26,2 % ich získavanie hodnotí negatívne a na druhú stranu, 30,8 % pozitívne. Príjmy z vlastnej činnosti vychádzajú z hodnotenia respondentmi ako zdroj, s ktorým majú skôr pozitívne skúsenosti.

V nasledujúcich častiach formulujeme pre **vybrané zdroje financovania MNO** odporúčania na základe vykonanej analýzy, resp. s využitím odporúčaní iných analýz, ktoré sa venovali konkrétnemu zdroju.

EŠIF

Nižšie uvádzame odporúčania ako pre žiadateľov o finančnú podporu, tak aj pre riadiace orgány zodpovedajúce za riadenie programov, ktoré by prispeli k zvýšeniu efektívnosti implementácie EŠIF.

Pri premene prvotnej predstavy, resp. myšlienky na projekt odporúča Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu²⁹, Centrálny koordinačný orgán (2017) žiadateľom postupovať nasledovne:

²⁹ Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu sa ku dňu 1. júla 2020 zmenou zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy pretransformoval na Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky.

1. Určenie východiskovej situácie/problémov a potenciálov, t. j. žiadateľ musí zdefinovať problematické oblasti, ktoré si vyžadujú zmenu alebo zlepšenie, prípadne identifikovať možný potenciál, ktoré je možné rozvíjať.
2. Stanovenie cieľov a výstupov, ktoré majú byť realizáciou projektu dosiahnuté. Ciele projektu musia byť reálne a musia existovať prostriedky potrebné na ich dosiahnutie. Pri stanovení cieľov je potrebné popísať situáciu, tak, ako by mala vyzeráť v budúcnosti, keď bude výzva uskutočnená. Výstupy projektu musia byť hmatateľné a preukázateľné.
3. Identifikovanie cieľových skupín projektu, t. j. skupiny, ktorým výstupy projektu budú nápomocné a užitočné. Zároveň je potrebné určiť, čo prinesie realizácia projektu cieľovým skupinám, resp. akým spôsobom sa zlepší situácia cieľových skupín po realizácii projektu.
4. Zdefinovanie aktivít a merateľných ukazovateľov vyplýva z identifikovania problémov, potenciálov, cieľov a cieľových skupín a vypracovania časového harmonogramu realizácie projektu. Harmonogram pomáha identifikovať logickú následnosť, vzájomnú závislosť a trvanie realizácie aktivít. Následne sa k aktivitám priradia merateľné ukazovatele, ktoré umožnia merať dosiahnutie stanovených cieľov alebo míľnikov. Určenie merateľných ukazovateľov pomáha overiť uskutočniteľnosť cieľov a či ich hodnoty sú merateľné za vynaloženia určených financií a času.
5. Vypracovaniu rozpočtu predchádzajú predošlé aktivity. Jednotlivé položky rozpočtu musia byť prepojené s aktivitami a dosahovaním výsledkov projektu. Rozpočet musí byť stanovený s ohľadom na hospodárnosť a efektívnosť, inak môže byť schválený v zníženej výške, resp. projekt nemusí byť schválený.
6. Určenie udržateľnosti projektu je finálnou fázou prípravy projektového zámeru. Je nutné mať jasnú predstavu o možnostiach zabezpečenia výsledkov projektu v nadväznosti na finančnú a personálnu udržateľnosť a v neposlednom rade v nadväznosti na využívanie výsledkov cieľovými skupinami.

Na základe výskumu autorov Hullova a kol. (2019) môžeme uviesť viaceré opatrenia súvisiace so zvýšením efektívnosti implementácie EŠIF. Ako autori zdôvodňujú, navrhované opatrenia by mohli prispieť k vytvoreniu podmienok pre efektívnejšie fungovanie procesov smerom do vnútra systému, ako aj navonok, napr. vytvorením motivujúcich podmienok pre zamestnancov riadiacich orgánov, zlepšeniu manažmentu, ale aj vytvoreniu podmienok pre zavedenie ďalších zjednodušení pravidiel, ktoré budú akceptované všetkými subjektami a kľúčovými aktérmi. Konkrétne opatrenia sa týkajú:

- Zavedenie zjednodušených pravidiel pri implementácii EŠIF - zjednodušiť, sprehľadniť a ustáliť riadiacu dokumentáciu, napr. aplikovať zjednodušené formy vykazovania výdavkov (paušálne preplácanie jednotlivých nákladov, paušálne sadzby - jednotkové ceny a pod.), využívať zjednodušené formuláre sumarizačných hárkov, využívať jednotný formulár

pracovného výkazu pri všetkých fondoch, zverejniť vzory vyplnených všetkých dokumentov/formulárov zo strany riadiaceho orgánu pre prijímateľov.

- Efektívnejšie riadenie implementácie EŠIF na úrovni riadiacich orgánov (RO) - dodržiavať termíny kontroly žiadostí stanovených Systémom riadenia EŠIF zo strany RO, zefektívniť prácu so žiadosťami o platbu na úrovni RO, využívať ITMS na kontrolu a hodnotenie miery efektívnosti implementácie EŠIF (sledovanie % aplikovania sociálneho a zeleného aspektu vo verejnom obstarávaní zo strany prijímateľov), dodržiavanie doby schvaľovania ŽoNFP, dodržiavanie doby na kontrolu a spracovanie (ŽoP) zo strany RO, sledovanie spätnej väzby od žiadateľov a prijímateľov a pod.
- Zlepšenie vzdelávacieho a informačného mechanizmu pre implementáciu EŠIF - zaviesť efektívnejšie vzdelávanie, najmä pre nových zamestnancov RO, posilniť kapacity na strane prijímateľov a realizovať aj praktické školenia pre prijímateľov.
- Zrozumiteľné a jednoznačné informácie pre prijímateľov - minimalizovať nezrozumiteľnosť a nejednoznačnosť príručiek a metodických materiálov, vytvoriť prehľadnejšiu štruktúru príručiek (napr. podľa pozície v projektovom tíme), vytvoriť väčšie množstvo príkladov pri finančných inštrukciách, používať kratšie formulácie viet a pod.

Obdobné odporúčania možno aplikovať aj na **nórske fondy a finančný mechanizmus EHP**. Aj tu žiadatelia (nielen) z radov MNO poukazujú na príliš veľkú administratívnu a byrokratickú záťaž, pričom často spochybňujú, či ide naozaj o požiadavky zahraničného donora alebo sú to často prehnané nároky riadiaceho orgánu na slovenskej strane. Ako príklad možno uviesť požiadavky na verejné obstarávanie, kde pri zákazke do 5 000 eur postačujú 3 cenové ponuky na základe prieskumu trhu, no RO si vyžaduje minimálne 5 cenových ponúk.

Dotácie a zdroje z verejnoprávnych inštitúcií (fondy)

Ohľadom dotačných schém vykonali rozsiahlu analýzu Murray Svidroňová a Mertinková (2020) ako súčasť plnenia úlohy [Akčného plánu Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2019 – 2020](#), prijatého uznesením vlády SR č. 360/2019. Konkrétne šlo o úlohu zmapovať existujúce postupy a metodiky dotácií poskytovaných zo štátneho rozpočtu z pohľadu efektívnosti, transparentnosti a účelnosti a navrhnúť ich vyhodnotenie. Analýza sa zameriavala na ministerstvá, vybrané ostatné ústredné orgány štátnej správy a fondy, čo je spolu 21 inštitúcií, ktoré poskytujú dotácie. Analýza vychádzala z tzv. desk research – preštudovanie a obsahová analýza existujúcich postupov a metodík jednotlivých rezortov. Kritériá hodnotenia boli pre jednotlivé dotačné schémy bodované na škále 1-5, kde 1 je najnižší počet bodov a 5 najvyšší, tzn. čím viac bodov, tým lepšie je dané kritérium naplnené.

Ohľadom hodnotenia dotačných schém možno konštatovať, že efektívnosť a účelnosť sú prevažne na dobrej až veľmi dobrej úrovni (až na výnimky, kde toto hodnotenie dosiahlo menej uspokojujivé skóre nižšie ako 3 – jeden rezort). Horšie je na tom oblasť transparentnosti, ktorá len u štyroch rezortov mala veľmi dobré hodnotenie (skóre vyššie ako 4), polovica dosiahla dobré hodnotenie okolo 3 bodov a zvyšok mal skóre 2 a menej. Celkové hodnotenie tak bolo ovplyvnené najmä hodnotením transparentnosti a to smerom nadol, k menej uspokojujivým hodnotám. Indikátory transparentnosti sú pri tom nemenej dôležité ako ukazovatele efektívnosti či účelnosti, na Slovensku (ako aj v krajinách V4, či iných post-komunistických krajinách) sa im však ešte stále nevenuje dostatočná pozornosť. Uvedené indikátory a metodiku je možné použiť na hodnotenie dotácií poskytovaných samosprávnymi krajinami, ako aj miestnymi samosprávami.

Analýza predkladá aj konkrétne odporúčania uvádzaním dobrých príkladov z praxe, ako majú postupy dotačných mechanizmov nastavené jednotlivé rezorty. Taktiež prináša návrh na vzor formulára na zverejňovanie výziev, ktorý pokrýva všetky potrebné oblasti pre žiadateľa.

Druhou analýzou v oblasti dotácií je Analýza zverejňovania informácií v Module dotačných schém (Rafaj, 2020) vychádzajúca z plnenia úlohy č. 6 [Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2020 – 2021](#), prijatého uznesením vlády SR č. 553/2019. Ministerstvá a vybrané ostatné ústredné orgány štátnej správy majú povinnosť zverejňovať čerpanie dotácií v aplikácii Modul dotačných schém (MDS). Ten vznikol v decembri 2015 ako špecifická aplikácia na Ústrednom portáli verejnej správy. Z výsledkov analýzy okrem iného vyplynulo, že MDS v súčasnosti neposkytuje dostatočné informácie o dotáciách jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy poskytnutých zo štátneho rozpočtu. Aplikačná prax poukázala tiež na náročnosť nahrávania údajov do aplikácie. Hoci ambície MDS boli vysoké, z rôznych dôvodov sa ich nepodarilo naplniť a modul v súčasnom stave neposkytuje dáta ani informácie, ktoré by podporovali transparentnosť.

Na základe vyššie uvedených skutočností odporúčame vytvoriť centralizované zverejňovanie dotačných výziev jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy a tiež prehľad o poskytovaných dotáciách a ich reálnom čerpaní na jednom mieste. Zabezpečili by sa tak komplexné a presné údaje o výške financií z tohto zdroja pre MNO, tzn. bez skresľujúcich informácií, ktoré zahŕňajú dotácie pre nemocnice a iné subjekty a v súčasnosti ich nie je možné precizovať len na MNO. Ambícia centralizovať dostupné dáta je na strane MNO aj ÚSV ROS.

Sociálne podnikanie

Ak porovnáme situáciu pred zavedením zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní, tak publikácia Vacekovej a Murray Svidroňovej (2016) uvádza, že zo 44 aktívnych sociálnych podnikov iba 4 mali právnu formu MNO (1 občianske združenie, 3 neziskové

organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby), čo bolo 9 %. K novembru 2021 bolo v Registri 452 registrovaných sociálnych podnikov, z toho len 30 malo právnu formu MNO (20 občianskych združení a 10 neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby), čo predstavuje 6,64 %. Z uvedeného vyplýva, že u MNO nový zákon nezvýšil záujem o sociálne podnikanie, skôr naopak.

Ohľadom sociálneho podnikania boli taktiež relatívne nedávno vykonané dve analýzy. Prvá je čiastkovou analýzou rozsiahleho výskumu, realizovaného ÚSV ROS v spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici v rámci národného projektu „Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti“. Výskum prebehol v roku 2019 mapovaním MNO na Slovensku. Výskumnú vzorku tvorilo 828 respondentov. Druhú analýzu spracovali Brozmanová Gregorová & Murray Svidroňová (2020) pre potreby projektu BRESE – Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship podporeného v rámci programu Interreg. Ich správa analyzuje situáciu v oblasti sociálneho podnikania na Slovensku, ale venuje sa tiež regionálnym rozdielom a kapacite sociálneho podnikania v cezhraničných regiónoch so zameraním na Banskobystrický kraj. Tento kraj možno považovať za lídra, čo sa týka aktivít v oblasti sociálneho podnikania. Táto správa potvrdzuje, že sociálne podnikanie nemožno ponechať samo na seba, naopak treba ho aktívne podporovať a chrániť pred nežiaducimi vonkajšími vplyvmi pomocou vhodnej politiky a pomáhať mu prekonávať bariéry podporovaním fungovania existujúcich sociálnych podnikov ako aj vzniku nových. Hoci nová legislatíva rozšírila rozsah sociálnych podnikov, sociálne podnikanie je stále vnímané ako podnik pracovnej integrácie, a to najmä preto, akým spôsobom sa sociálne podnikanie rozvíjalo v minulosti.

Pretrvávajúca kontroverznosť a negatívne konotácie pojmu „sociálny podnik“ sú výsledkom toho, že v čase implementácie pilotnej fázy sociálneho podnikania v roku 2008 dochádzalo k zneužívaniu verejných fondov. Niektoré sociálne podniky týmto negatívnym vplyvom stále trpia, ale situácia sa postupne zlepšuje. Široká verejnosť stále vníma sociálne podniky výlučne v kontexte zamestnávania. V úzkom zmysle ich chápe ako pracovno-integračné iniciatívy zamerané na integráciu najviac znevýhodnených skupín. Treba však dodať, že ani samotné sociálne podniky na tom z hľadiska sebapoznania nie sú najlepšie. Mnohé potenciálne sociálne podniky majú stanovený verejno-prospešný cieľ, ale nerozumejú, že ho musia naplňovať prostredníctvom uplatňovania podnikateľských princípov. Inak povedané, musia ponúkať služby a tovary na trhu, aby spĺňali hlavnú charakteristiku sociálneho podnikania. A teda nielen verejnosť, ale samotné organizácie sú málo informované o charaktere a poslaní sociálnych podnikov. Tento problém možno prekonať tak, že akademici a odborníci prispôsobia komunikáciu cieľov a kritérií sociálnych podnikov širokej verejnosti a treba na ne upriamiť aj pozornosť médií.

Podpora podnikateľských zručností sociálnych podnikateľov je v prípade sociálneho podnikania osobitne dôležitá, pretože sociálni podnikatelia často vstupujú do sociálneho podnikania bez

predchádzajúcej prípravy či skúseností v oblasti podnikania. Napr. zavádzanie vzdelávacích programov v aplikačnej praxi, ako aj programov a odborov na úrovni vysokoškolského vzdelávania podporuje úspešné etablovanie sociálnych podnikov a rozvoj sektora sociálnej ekonomiky. Na získavanie zručností v oblasti podnikania sú vhodné aj inkubátory a školiace centrá, ktoré by takýchto potenciálnych podnikateľov mohli pripraviť na cenotvorbu, prípravu finančných prognóz, marketing a pod. Lepšie pripravení manažéri ľahšie zvládnu administratívnu záťaž. Okrem toho existuje webová stránka www.socialnaekonomika.sk, ktorá ponúka rady ako založiť sociálny podnik a pomoc zorientovať sa v schémach na podporu sociálnych podnikov. Je však potrebné viac informovať organizácie o tejto stránke, ako aj o regionálnych centrách sociálnej ekonomiky, ktoré poskytujú bezplatné konzultácie a kontrolu žiadostí o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku a ich príloh.

Nové a málo preskúmané zdroje financovania

Od roku 2011 sa začalo na Slovensku používať participatívne rozpočtovanie. Prvotne mohli byť žiadateľom len fyzické osoby, ale postupne viaceré miestne samosprávy umožnili, aby žiadateľom bola aj MNO. I keď nepôjde o veľké čiastky, bolo by zaujímavé preskúmať aj tento nástroj ako potenciálny zdroj financovania MNO na úrovni miestnych samospráv (v roku 2022 je aktuálne 59 samospráv, ktoré využívajú nástroj participatívneho rozpočtovania).

Na úrovni miestnych samospráv je len veľmi málo údajov o objeme poskytnutých dotácií, posledný výskum v tejto oblasti je z roku 2010 (Marček, 2010). Tu by bolo vhodné osloviť Združenie miest a obcí Slovenska a Úniu miest Slovenska a v spolupráci s nimi realizovať výskum o výške dotácií pre MNO. Pre komplexnosť informácií o objeme poskytnutých dotácií z verejných rozpočtov pre MNO je rovnako dôležité zrealizovať výskum aj na úrovni samosprávnych krajov.

Medzi nové zdroje financovania môžeme zaradiť aj kampane na sociálnych sieťach. Napríklad Facebook ponúka viaceré možnosti, jednou z nich je vytvorenie fundraisingovej kampane priamo MNO. Druhou možnosťou je, že súkromná osoba môže pri príležitosti svojich narodenín usporiadať „zbierku“ pre vybranú organizáciu či benefičnú udalosť (v štýle na moje narodeniny nechcem darček, ale prosím, prispejte na činnosť organizácie XY).

S ohľadom na tieto relatívne nové a málo preskúmané zdroje, je vhodné odporučiť spoluprácu ÚSV ROS a univerzít, resp. fakúlt, ktoré majú v študijných programoch aj oblasti venované MNO, tretiemu sektoru či občianskej spoločnosti. Spolupráca by spočívala vo vypisovaní tém pre záverečné práce (bakalárske, diplomové ale aj dizertačné). Okrem vyššie spomenutých zdrojov (participatívny rozpočet, dotácie na miestnej úrovni, kampane na sociálnych sieťach), je na základe rešerše výskumných prác zrejmé, že málo pokryté oblasti sú verejné zbierky, závety, podnikateľská činnosť a samofinancovanie či komparatívna analýza nástrojov daňového

oslobodenia a daňovej asignácie (napr. z pohľadu, ktorý nástroj je výhodnejší pre MNO z hľadiska objemu získavania zdrojov či rozvoja filantropie v krajine).

Vzdelávanie o možnostiach viaczdrojového financovania

V neposlednom rade je dôležitou súčasťou kontinuálne vzdelávanie MNO o možnostiach viaczdrojového financovania. Tento dokument poskytuje komplexný zdroj informácií o možnostiach financovania MNO z viacerých zdrojov, a teda môže slúžiť ako východiskový materiál pre vzdelávacie aktivity smerom k MNO. Stabilné financovanie pozostávajúce z viacerých zdrojov môže prispieť k dlhodobej udržateľnosti všeobecne prospešných aktivít neziskového sektora na Slovensku.

Rešerš výskumných prác súvisiacich s financovaním MNO

V tejto časti je uvedený výber záverečných prác zo Slovenska a Českej republiky, ktoré sa venujú jednotlivým zdrojom financovania za posledných 10 rokov.

Európske štrukturálne a investičné fondy

Názov práce: Vliv čerpání fondů Evropské unie na fungování nestátních neziskových organizací

Dostupná na: https://is.muni.cz/th/qs0w5/bakalarska_prace.pdf

Rok: 2011

Abstrakt: Předmětem bakalářské práce „Vliv čerpání fondů Evropské unie na fungování nestátních neziskových organizací“ je analyzovat dopady čerpání prostředků z Evropské unie na nestátní neziskové organizace. První dvě kapitoly jsou zaměřeny na teoretické vymezení nestátních neziskových organizací a fondů Evropské unie. V třetí části charakterizují projektový cyklus a zaměřují se na konkrétní vlivy na nestátní neziskové organizace v rámci jeho jednotlivých fází. V poslední části jsou pak uvedeny příklady neziskových organizací a jejich zkušenosti s čerpáním.

Názov práce: Náklady, rizika a motivace NNO spojené s čerpáním dotací z EU fondů

Dostupná na:

https://is.muni.cz/th/dmr9e/Naklady_rizika_a_motivace_NNO_spojene_s_cerpanim_dotaci_z_EU_fondu.pdf

Rok: 2017

Abstrakt: Diplomová práce se věnuje analýze nákladů, motivace a rizik spojených s čerpáním evropských dotací ze strany nestátních neziskových organizací. Úvodní část práce je zaměřena na význam NNO, jejich členění a financování. Další část textu je věnována regionální politice a systému čerpání evropských fondů se zaměřením na operační program Lidské zdroje a zaměstnanost v programovém období 2007 – 2013. Na základě zpracování sekundárních dat je provedena deskripce čerpání dotací NNO a stanovení vzorku zkoumaných organizací. V poslední části je proveden výzkum s primárním účelem zodpovězení otázky, zda a v jaké míře jsou nestátním neziskovým organizacím vypláceny opodstatněné výdaje spojené s čerpáním evropských dotací.

Názov práce: Využití fondů EU v neziskových organizacích

Dostupná na:

http://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/91412/PEN055_EKF_B6202_6210R004_00_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2012

Abstrakt: Cílem bakalářské práce je v teoretické části charakterizovat neziskové organizace a jejich působení v podmínkách České republiky a popsat způsoby financování neziskových organizací prostřednictvím strukturálních fondů Evropské unie. V praktické části je cílem popis a zhodnocení konkrétních projektů v neziskových organizacích a jejich vzájemné porovnání.

Názov práce: Európske fondy a mimovládne organizácie

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=43610966F6A9DADEA13761C02483&seo=CRZP-detail-kniha>

Rok: 2014

Abstrakt: Predložená bakalárska práca „Európske fondy a mimovládne organizácie“ je rozčlenená na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť sa zaoberá pojmami ako napr. európske fondy, národný strategický referenčný rámec, operačné programy, mimovládne organizácie, ich projekt, klasifikáciou mimovládnych organizácií a rozpočtom EÚ. Praktická časť práce je založená na analýze, ktorá bola realizovaná zo získaných informácií z on-line dotazníka. Dotazník zisťoval, či mimovládne organizácie pôsobiace na území Slovenskej republiky využívajú možnosť spolupráce s Európskou úniou v oblasti financovania ich projektov. Primárnym cieľom je zistenie okolností vplývajúcich na využívanie európskych fondov mimovládnymi organizáciami.

Názov práce: Možnosti čerpania európskych mechanizmov pre organizácie tretieho sektora v SR

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=7748F8ABF7A423EAE276DE3BD0B0&seo=CRZP-detail-kniha>

Rok: 2018

Abstrakt: Cieľom záverečnej práce je analyzovanie možností čerpania finančných mechanizmov tretím sektorom a porovnanie ich využitia v súčasnosti s minulým programovým obdobím. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje dva grafy, tri tabuľky a dve schémy. Prvá kapitola je

venovaná súčasnému stavu doma a v zahraničí, charakteristike tretieho sektora a jeho vývoju. V ďalšej časti sa charakterizujú možnosti financovania neziskových organizácií. Záverečná kapitola sa zaoberá aktuálnym využitím európskych mechanizmov. Výsledkom riešenia danej problematiky je zmapovanie súčasného stavu čerpania európskych mechanizmov a ich využitie.

Nórske fondy, Švajčiarsky finančný mechanizmus, Finančný mechanizmus EHP

Názov práce: Analýza čerpaní Fondů EHP a Norska Českou republikou od roku 2004

Dostupná na:

https://is.muni.cz/th/b8hbg/Analyza_cerpani_Fondu_EHP_a_Norska_Ceskou_republikou_od_roku_2004.pdf

Rok: 2019

Abstrakt: Bakalářská práce se věnuje čerpání Fondů EHP a Norska Českou republikou počínaje rokem 2004. Začátek práce obsahuje základní informace o Fonděch EHP a Norska, o mechanismu jejich čerpání, administrativní strukturu a jejich historii před vstupem České republiky do EU. Následuje srovnání vybraných oblastí s cílem najít shodné a rozdílné jevy v obdobích. Porovnávané oblasti jsou prioritní oblasti a programy, žádosti a schválené projekty, projekty v rámci krajů ČR a administrativní struktura. Na závěr práce jsou uvedena doporučení pro každou oblast.

Názov práce: Zahraničné zdroje financovania SNO

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=432D5F57058EEAA05C932461F036>

Rok: 2016

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je zhrnúť základné informácie o zahraničných zdrojoch financovania súkromných neziskových organizácií (SNO) so zameraním na verejné zahraničné zdroje, dôsledne rozobrať podmienky pridelovania príslušných finančných prostriedkov a zistiť aký prínos tieto prostriedky predstavujú pre samotné SNO. Predmetom skúmania sú verejné zahraničné zdroje financovania slovenských súkromných neziskových organizácií. Objektom bakalárskej práce sú súkromné neziskové organizácie so sídlom na Slovensku, ktoré využívajú verejné zahraničné zdroje financovania. Tieto zdroje plynú z Fondov a programov Európskej únie alebo Bilaterálnych programov. Pod pojmom Bilaterálny program rozumieme najmä Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus, a Švajčiarsky finančný mechanizmus. Úvodná

kapitola bakalárskej práce implikuje vymedzenie neziskového sektora a charakteristiku neziskových organizácií, rozoberá zdroje financovania a princípy financovania týchto organizácií. Osobitná časť prvej kapitoly zhrňa aktuálne problémy financovania neziskových organizácií. Obsahom druhej časti je vymedzenie zahraničných zdrojov financovania súkromných neziskových organizácií využívaných v Slovenskej republike, ktoré sú rozdelené na dve skupiny, a to Fondy a programy Európskej únie a Bilaterálne programy. Záver práce je venovaný identifikácii prínosu zahraničných zdrojov financovania pre súkromné neziskové organizácie. Prostredníctvom kvalitatívneho výskumu sme zisťovali, aký prínos predstavujú tieto finančné prostriedky pre samotné organizácie. Výskum sme zostavili na základe získaných informácií od súkromných neziskových organizácií s pôsobiskom na Slovensku.

Názov práce: Rozvojová pomoc a využívanie finančných mechanizmov v nórskej zahraničnej politike v kontexte bilaterálnej spolupráce so Slovenskou republikou

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=9F8942B94996237AA3FF18F666DC>

Rok: 2019

Abstrakt: Cieľom práce je analyzovať zahraničnú a bezpečnostnú politiku Nórskeho kráľovstva v kontexte rozvojovej politiky a humanitárnej pomoci. Definovať a analyzovať Finančné mechanizmy Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórskeho finančného mechanizmu v celoeurópskom kontexte a v jednotlivých programových obdobiach. Zdokumentovať realizáciu finančných mechanizmov z pohľadu dosiahnutých výsledkov v bilaterálnej spolupráce so Slovenskou republikou. Kľúčové slová: zahraničná politika, bezpečnostná politika, rozvojová pomoc, humanitárna pomoc, humanitárne zásady, finančné mechanizmy, granty EHP a Nórska

Dotácie

Názov práce: Zhodnocení dotací poskytnutých neziskovým organizacím z veřejných rozpočtů v České republice

Dostupná na:

https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/141897/MOL0068_EKF_N6202_6202T055_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2020

Abstrakt: Cílem práce je zhodnotit objem a strukturu dotací pro nestátní neziskové organizace z veřejných rozpočtů na základě analýzy vývoje objemu dotací v čase, absolutních a relativních přírůstků, podílu dotací pro neziskové organizace na celkových výdajích daného rozpočtu, průměru meziročních změn a jeho odchylky a přepočet daných ukazatelů na jednoho obyvatele. Tyto ukazatele budou analyzovány za období 2006-2016. Data, ze kterých se v analytické části čerpá nejvíce, jsou Rozbory financování NNO za jednotlivé roky, které za uvedené období zveřejňovala vláda České republiky.

Název práce: Analýza a zhodnocení dotací neziskovým organizacím z oblasti sportu z rozpočtu obce

Dostupná na:

https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/127723/SVA0051_EKF_B6202_6202R055_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2018

Abstrakt: Cílem bakalářské práce je zhodnocení dotační politiky a objemu dotací poskytnutých městem Hranice v oblasti tělovýchovy a sportu, a to na základě komparativní analýzy, srovnávající objem a strukturu dotací poskytnutých v období 2013 až 2017, které bylo pro účel bakalářské práce vybráno.

Asignácia dane

Název práce: Daňová asignácia a jej vplyv na neziskový sektor

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=432D5F57058EEAA05D992061F036>

Rok: 2016

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť zavedenie a vývoj inštitútu daňovej asignácie v Poľsku a na Slovensku a jej vplyv a význam na financovaní subjektov neziskového sektora. Objektom skúmania je neziskový sektor, konkrétne neziskové organizácie, ktoré sú prijímateľmi podielu zaplatenej dane. Predmetom skúmania je daňová asignácia. V bakalárskej práci je použitá deskripcia, historická metóda, analýza, indukcia, dedukcia a komparácia. Práca je rozdelená do dvoch kapitol. Prvá sa zaoberá teoretickým vymedzením skúmanej problematiky. Obsahom druhej kapitoly je analýza daňovej asignácie – jej vývoj a zmeny za jednotlivé roky fungovania v Poľsku a na Slovensku.

Názov práce: Príspevok z podielu zaplatenej dane ako významný zdroj financovania neziskových organizácií v SR

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=52328540584FDC4D97842CAB80F2>

Rok: 2021

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je zistiť dôležitosť príspevku dane z príjmu fyzických a právnických osôb pri financovaní neziskových organizácií na Slovensku. V teoretickej časti práca skúma históriu, vývoj, rôzne formy financovania neziskových organizácií a princíp poskytovania a čerpania príspevku z dane. Významnou časťou práce je skúmanie situácie neziskových organizácií na Slovensku prostredníctvom dotazníku. Výsledky ukazujú dôležitosť príspevku zo zaplatenej dane na celkovom financovaní, aj keď netvoria veľkú časť z objemu celkových zdrojov neziskových organizácií. Analýza jednotlivých odpovedí umožnila vytvoriť návrhy a odporúčania pre neziskové organizácie, ktoré sú poslednou časťou práce.

Daňové oslobodenie, odpočítateľné položky

Názov práce: Speciální odpočet pro neziskové organizace

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/50521>

Rok: 2015

Abstrakt: Předmětem diplomové práce je speciální daňový odpočet v rámci daně z příjmů právnických osob určený vybraným neziskovým organizacím. Jejím cílem je analýza využití speciálního odpočtu pro neziskové organizace v praxi. Zabývám se tím, zda pro nevládní neziskové organizace je uplatnění tohoto odpočtu spojené s velkými obtížemi, které by znamenaly odrazení od využití nároku na tento odpočet. V úvodu práce se věnuji obecně nevládním neziskovým organizacím a jejich postavení v národním hospodářství. Dále popisují systém zdanění neziskových organizací daní z příjmů právnických osob, přičemž největší pozornost soustředím právě na speciální daňový odpočet. Nejdůležitější je závěrečná část práce, která představuje vlastní přínos v podobě popisu a analýzy dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření. Na základě těchto údajů lze konstatovat, že uplatnění odpočtu pro neziskové organizace nelze shledávat za příliš komplikované.

Sponzoring

Názov práce: Sponzoring neziskových organizácií

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=78BAD52BF05C0FB58C45F0B717E6>

Rok: 2016

Abstrakt: Predkladaná diplomová práca poskytuje prehľad o sponzoringu neziskových organizácií s ohľadom na event marketing. Cieľom práce je event marketing neziskovej organizácie – nadácie WINGS FOREVER, mapovanie jej aktivít a podujatí a tvorba návrhu eventového podujatia pre túto nadáciu so zámerom získavania nových sponzorov. Práca je koncipovaná do dvoch častí, teoretickej a praktickej. Praktická časť práce obsahuje tri kapitoly. V prvej kapitole sa nachádza prehľad o sponzoringu, jeho histórii, funkcii, formách a typoch. Druhá kapitola obsahuje poznatky o neziskových organizáciách v historickom kontexte, o základných znakoch, význame, financovaní a marketingu neziskových organizácií. V tretej kapitole sú uvedené informácie o event marketingu a jeho o jeho cieľoch, klasifikácii a event marketingu v neziskových organizáciách. Štvrtá kapitola tvorí praktickú časť diplomovej práce. Podáva obraz o vybranej nadácii a jej verejnoprospešných aktivitách. Kapitola obsahuje aj návrh vlastného eventového podujatia pre uvedenú nadáciu.

Názov práce: Sponzoring ako zdroj financovania športu

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=D8F77B52B2130B9EFF4C16C07BB0>

Rok: 2018

Abstrakt: Cieľom záverečnej práce je analýza a alokácia finančných prostriedkov do športu formou sponzoringu s nájdením efektívneho riešenia v tejto oblasti. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 1 graf, 1 tabuľku. Prvá kapitola je venovaná oboznámeniu sa so základnými pojmami vychádzajúcimi z oblasti sponzoringu v športe. V ďalšej časti sa charakterizuje hlavný cieľ poskytujúci úspešné zhodnotenie danej problematiky v oblasti sponzoringu ako zdroja financovania športu a metodika práce a použité metódy pri vypracovaní zvolenej problematiky. Záverečná kapitola sa zaoberá zhodnotením dosiahnutých výsledkov vybraného športového klubu a jeho neustálym zlepšovaním. Výsledkom riešenia danej problematiky je navrhnutie udržania si vybudovanej hráčskej základne do budúcnosti.

Názov práce: Sponzoring a fundraising športových podujatí

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=1D69B1A76ABEB527B26DDB387708>

Rok: 2019

Abstrakt: Hlavným cieľom diplomovej práce je navrhnúť vhodnú stratégiu na získavanie sponzorov pri organizácii športových podujatí. Záverečná práca sa člení do troch kapitol. Prvá kapitola je teoretickým spracovaním danej problematiky v domácej a zahraničnej literatúre. Pozornosť je venovaná sponzoringu v športe. Druhá kapitola diplomovej práce obsahuje cieľ práce, zahŕňa metodiku práce, metódy skúmania a pracovné postupy. V tretej kapitole sú interpretované výsledky diplomovej práce. Výsledky poukázali na potrebu uvedomenia si správnej stratégie pri získavaní sponzorov pre športové podujatia najmä v neziskovom sektore. Kapitola pozostáva z diskusie o význame teoretických a empirických poznatkov, získaných skúmaním v diplomovej práci a odporúčaniami organizátorov športových podujatí. Diplomová práca obsahuje odporúčania týkajúce sa úlohy športového manažéra, cieľov sponzoringu a spôsobov zdaňovania sponzorských príspevkov. Prílohy obsahujú fotografie a propagačné materiály, ktoré boli predmetom skúmania.

Názov práce: Sponzoring ako zdroj financovania športových aktivít

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=51FFF7148B917EBCED6CA660FA97>

Rok: 2018

Abstrakt: Cieľom záverečnej práce je: na základe teoretických poznatkov a následnej analýzy zhodnotiť účinnosť zákonom o športe precizovanej transparentnosti financovania športových aktivít formou sponzorského. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje štyri tabuľky a päť príloh. Prvá kapitola je venovaná: vymedzeniu teoretických východísk danej problematiky, ktoré sa zameriavajú na financovanie športových aktivít, vymedzenie základných pojmov z oblasti športu, ako aj legislatívnu úpravu danej oblasti. V ďalšej časti sa charakterizuje: cieľ a metodika práce. Vlastná práca sa zameriava na štruktúru podnikateľských subjektov ako potenciálnych sponzorov, športové organizácie a športovcov, ako možných prijímateľov sponzoringu. Výstupom práce je zhodnotenie transparentnosti a financovania športových aktivít formou sponzorského. Záverečná kapitola sa zaoberá: diskusiou a sú v nej predovšetkým porovnávané výhody a nevýhody sponzoring a zmluvy o charitatívnej reklame. Výsledkom riešenia danej problematiky je: porovnanie zmluvy o charitatívnej reklame a zmluvy o sponzoringu a ich výhody z pohľadu športovej organizácie a podnikateľského subjektu v rámci daňového aspektu.

Názov práce: Zdroje financovania športovej organizácie

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=ADD66581470B3E4A10445ED5D96A>

Rok: 2020

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je prostredníctvom analýzy klasifikovať finančné zdroje vybranej športovej organizácie s ohľadom na vplyv zákona o športe na financovanie športu na Slovensku. Teoretická časť objasňuje pojmy športová organizácia, variantné zdroje financovania, možnosti ich využívania a pozornosť venuje tiež legislatívnym úpravám športu. V analytickej časti práce sa využívajú dáta získané z verejne dostupných zdrojov na stránke Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej MŠVVaŠ), Slovenského futbalového zväzu (ďalej SFZ) na analýzu dotácií a príspevkov uznanému športu a poukazuje sa na obmedzenia, s akými sa tieto príspevky smerujúce od štátu stretávajú. Získané výkazy športovej organizácie FK Pohronie sa použijú na analyzovanie a zistenie, že najdôležitejšiu časť financií tvoria príjmy od sponzorov a z reklamnej činnosti. Vlastnou hospodárskou činnosťou by klub nedokázal kontinuálne fungovať dlhšie časové obdobie na profesionálnej úrovni. Práca zároveň poukazuje na naviazanosť profesionálneho športu na verejný rozpočet a podnikateľské prostredie v SR.

Charitatívna reklama

Názov práce: Reklama, sponzorstvo a šport : právne aspekty

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=221B49BB1236904F30AFF61391E>

Rok: 2019

Abstrakt: Diplomová práca sa skladá z troch kapitol. Prvá kapitola je venovaná športovému sponzoringu, a to chápaniu sponzoringu rôznymi autormi, ambush marketingu a právnej úprave zmlúv o sponzorstve v športe podľa zákona číslo 440/2015 Z. z. o športe. Druhá kapitola sa venuje reklame v športe a používaniu reklamných zmlúv podľa iných inominátnych zmlúv. V závere druhej kapitoly je charakterizovaná charitatívna reklama. V tretej časti sú rozanalyzované viaceré zmluvy o sponzorstve v športe podľa Zákona o športe a taktiež aj reklamná zmluva, darovacia zmluva a následne zmluva o poskytnutí charitatívnej reklamy.

Názov práce: Charitatívna reklama v účtovníctve neziskových účtovných jednotiek

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=23A5A917B76C11E746AEE180CF65>

Rok: 2020

Abstrakt: Cieľom diplomovej práce je analýza a zhodnotenie využívania charitatívnej reklamy a jej účtovného zobrazenia v troch vybraných neziskových účtovných jednotkách. Práca obsahuje 9 tabuliek, 4 grafy, 2 schémy a 2 prílohy. Skladá sa z troch kapitol, pričom prvá teoreticky vymedzuje dostupné zdroje financovania pre neziskové účtovné jednotky a ich členenie z rozličných hľadísk. Približuje charitatívnu reklamu ako jeden z alternatívnych zdrojov financovania, poukazuje na jej výhody a mnohé špecifiká. Záver prvej kapitoly sa venuje problematike účtovného zobrazenia charitatívnej reklamy a daňovému hľadisku využívania tohto inštitútu. Druhá kapitola približuje hlavný cieľ práce, ktorý je tu rozdelený na viaceré čiastkové postupne napĺňané ciele. Táto kapitola obsahuje tiež metodiku práce a použité metódy skúmania. Tretia kapitola je venovaná analýze a zhodnoteniu využívania charitatívnej reklamy a jej účtovného zobrazenia vo vybraných neziskových účtovných jednotkách. Náplňou tejto kapitoly je aj zhodnotenie vplyvu využitia inštitútu charitatívnej reklamy na základ dane a daň z príjmov právnických osôb v jednej z vybraných neziskových účtovných jednotiek. V diplomovej práci sú použité metódy pozorovania, analýzy, syntézy, porovnania a jednoduchej štatistickej deskripcie. Výsledkom riešenia danej problematiky je komparácia a zhodnotenie informácií týkajúcich sa využitia inštitútu charitatívnej reklamy a jej účtovného zobrazenia získaných z výročných správ neziskovej organizácie Deťom s rakovinou, nadácie Pontis a neziskovej organizácie Junior Achievement Slovensko.

Charitatívna lotéria

Názov práce: Charitativní loterie ve vybrané zemi EU

Dostupná na: https://is.muni.cz/th/y3jsq/Labusova_Jana-BP.pdf

Rok: 2013

Abstrakt: Predmetom bakalárskej práce „Charitativní loterie ve vybrané zemi EU“ je analýza holandského prostredia, kde charitatívna lotéria funguje, a získané informácie aplikovať na české prostredie. Práca je rozdelená do troch častí, pričom v prvej sú teoreticky vymedzené dôležité pojmy nevyhnutné na uvedenie do problematiky, druhá časť vymedzuje charitatívne lotérie v

Holandsku a zároveň uvádza ako príklad jednu z nich. V poslednej časti je analyzované herné prostredie Českej republiky a možnosti fungovania charitatívnej lotérie v ňom.

Názov práce: Optimalizace zdanění loterijního průmyslu včetně dopadu na neziskový sektor

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/31785>

Rok: 2012

Abstrakt: Práce identifikuje modely regulace loterijního podnikání v Evropské unii, se zaměřením se na Českou republiku, Slovensko a Velkou Británii, a zkoumá jejich dopad na neziskový sektor. Cílem je návrh optimální regulace loterií zahrnující stimulaci příjmů neziskového sektoru v České republice. Nabízí se doposud využívaná možnost odvodů na veřejně prospěšné účely, dále model státní loterie a charitativní loterie. Práce dokazuje, že za optimální lze v podmínkách České republiky považovat s uplatněním vhodných změn model odvodů na veřejně prospěšné účely.

Názov práce: Charitatívna lotéria v účtovníctve neziskových účtovných jednotiek

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=EAE7EF6B68A1C52648C21C46D593>

Rok: 2020

Abstrakt: Cieľom diplomovej práce je analýza a zhodnotenie využívania charitatívnej lotérie ako zdroja financovania neziskových účtovných jednotiek a jej účtovného zobrazenia. Práca je rozdelená do 3 kapitol, obsahuje 13 tabuliek a 2 grafy. Prvá kapitola je venovaná zadefinovaniu pojmu charitatívna lotéria v súvislosti s neziskovými účtovnými jednotkami, účtovníctvu neziskových účtovných jednotiek, charakteristike charitatívnej lotérie podľa právnych predpisov SR a charakteristike charitatívnej lotérie v zahraničí. Taktiež sme si teoreticky vysvetlili pojem lotériové hry a charakterizovali sme štátnu lotériu Slovenskej republiky. V ďalšej časti je prezentovaný hlavný cieľ práce, ako aj vedľajšie ciele, metodika a metódy, ktoré sme používali pri spracovávaní diplomovej práce. Záverečná kapitola v úvode obsahuje stručnú charakteristiku spoločností TIPOS, a. s. a LOTKA Slovensko a zároveň ich kooperáciu na trhu. V tejto kapitole je taktiež charakterizované účtovníctvo nadácie Pontis a odvádzanie odvodov z hazardných hier do štátneho rozpočtu. Nakoniec porovnávame fungovanie charitatívnej lotérie v Slovenskej republike a v zahraničí v praxi. V závere diplomovej práce je zhodnotenie celkového fungovania charitatívnej lotérie ako zdroja financovania.

Verejné zbierky

Názov práce: Charitatívny sbírky v ČR: Teorie a praxe

Dostupná na: <https://is.muni.cz/th/e0l6l/>

Rok: 2012

Abstrakt: Předmětem bakalářské práce „Charitativní sbírky v ČR: teorie a praxe“ je na základě dostupných statistických údajů o sbírkách pořádaných na území ČR (pořádající právnická osoba, účel sbírky, doba konání sbírky, územní rozsah sbírky a způsoby jejich provádění) a legislativního rámce pro pořádání veřejných sbírek zjistit, jaký je trend v počtu veřejných sbírek, jaké jsou nejčastější charakteristiky sbírek pořádaných v minulých letech na území ČR a jaké povinnosti mají jejich pořadatelé. První část práce krátce objasňuje pojem fundraising, druhá část práce se zabývá stávající legislativou týkající se veřejných sbírek, zahraničním srovnáním a praktickými aspekty jejich zahájení, průběhu a ukončení. Praktická část práce obsahuje dvě analýzy veřejných sbírek probíhajících v letech 2001 – 2011.

Názov práce: Verejné zbierky v účtovníctve neziskových účtovných jednotiek

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=0847CB681108BF2AC36631182672&seo=CRZP-detail-kniha>

Rok: 2016

Abstrakt: Cieľom diplomovej práce je analýza a zhodnotenie inštitútu verejnej zbierky a jeho účtovného zobrazenia v konkrétnej neziskovej účtovnej jednotke. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje dvadsaťdva tabuliek a jednu prílohu. Prvá kapitola je venovaná súčasnej problematike verejných zbierok v Slovenskej republike. Poskytuje prehľad o spôsoboch a zdrojoch financovania neziskových účtovných jednotiek v súčasnosti a vymedzuje verejné zbierky ako významný zdroj financovania neziskových účtovných jednotiek. Zároveň poskytuje komplexný obraz o verejných zbierkach prostredníctvom ich definície, charakteristiky, spôsoboch ich povoľovania a uskutočňovania a vývoja na území Slovenskej republiky. V ďalšej časti s názvom Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania popisujeme ciele tejto práce, metódy, ktoré sme pri jej písaní využívali a metodiku, ktorou sme sa riadili. Záverečná kapitola sa zaoberá konkrétnou, nami vybranou neziskovou účtovnou jednotkou, jej charakteristikou a analýzou zdrojov jej financovania, z ktorých najvýznamnejší zdroj predstavuje verejná zbierka konaná každý rok. Výsledkom riešenia danej problematiky je zhodnotenie inštitútu verejnej zbierky a jeho účtovného zobrazenia v konkrétnej neziskovej účtovnej jednotke.

Názov práce: Charitativní sbírky v ČR: Teorie a praxe

Dostupná na: <https://is.muni.cz/th/ehrdf/>

Rok: 2019

Abstrakt: Cílem diplomové práce „Digitální charita: inovace neziskového sektoru“ je zhodnotit aplikaci digitálních forem dárcovství v neziskových organizacích pořádajících veřejné sbírky situované na území Jihomoravského kraje s využitím empirického šetření. Tento výzkum bude podložen teoretickou částí, která se zaměří na shrnutí základních pojmů a forem dárcovství prostřednictvím informačních technologií. Vytvoření přehledu možností on-line charitativní činnosti bude sloužit jako podklad pro dotazníkové šetření směřované k jednotlivým organizacím.

Dary

Názov práce: Dopady první vlny pandemie COVID-19 na získávání darů pro neziskové organizace

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/76383>

Rok: 2021

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zabývá dopady první vlny pandemie covid-19 na neziskové organizace v oblasti získávání darů. Mezi právní formy nestátního neziskového sektoru, které byly vybrány k dotazování, se řadí nadace, nadační fond, obecně prospěšné společnosti a zapsaný spolek. Pandemie koronavirového onemocnění zasáhla celý svět. Došlo k výraznému poklesu ekonomické činnosti. První část práce se zabývá popisem neziskového sektoru, jeho financováním a zdaněním. Druhá část je věnována dosavadnímu stavu poznání a jeho následnému porovnání se získanými výsledky z průzkumného šetření. Průzkum je založen na určitých předpokladech, které aktualizují již zjištěné výsledky z dříve provedených průzkumů. Hlavním záměrem bylo zjistit, jak se vyvíjelo dárcovství během koronavirového období a jaký dopad mělo onemocnění na dárce, kteří přispívají finančními prostředky neziskovým organizacím. Na závěr bylo na základě vyhodnocení provedeného průzkumu formulováno souhrnné doporučení.

Názov práce: Korporátní filantropie z pohledu neziskové organizace a dárce

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/64158>

Rok: 2019

Abstrakt: Téma korporátní filantropie se stalo zhruba od konce 20. století velmi diskutovaným tématem. Doposud však nedošlo k objasnění vztahu mezi neziskovou organizací a firemním dárce v České republice. Cílem práce bylo vyhodnotit vztah mezi firemním dárce a neziskovou organizací. Dílčím cílem práce bylo identifikovat motivy dárců k firemní filantropii a postoj neziskových organizací. Pro dosažení cíle práce byla použita kvalitativní metoda rozhovorů. Bylo uskutečněno pět rozhovorů s firemními dárce a pět rozhovorů s neziskovými organizacemi. Z výzkumu vyplynulo, že pro efektivní spolupráci je nejlepší nastavit pravidla spolupráce, vytyčit si cíle a očekávání hned od počátku spolupráce a dát tak podnět k vytvoření strategického partnerství. Pro dárce je pak důležitý smysl darování a jejich motiv k darování je založen především na myšlence „dávání nazpět“. Hlavními pilíři vztahu je pak důvěra, správně nastavený komunikační kanál a transparentnost. Zajímavé bylo zjištění ohledně veřejné reklamy neziskových organizací. Agresivní reklama, nebo naopak nedostatečná reklama může v dárcích vzbuzovat nedůvěru k dané neziskové organizaci a může tak dojít k podkopání jednoho z hlavního pilířů. Výzkum přináší pohled na jedinečný a velmi specifický vztah mezi firemním dárce a neziskovou organizací. Výsledky mohou být přínosem jak pro vedení neziskových organizací, pro zaměstnance společností věnující se firemní filantropii, tak pro management společností.

Názov práce: Dárcovství v podmínkách ČR

Dostupná na:

https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/68346/SommerM_DarcovstviPodminkach_JS_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2015

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá analýzou dárcovství v podmínkách České republiky. Teoretická část pojednává o problematice financování nestátních neziskových organizací. V následující části je zmíněn vývoj a stav financování nestátních neziskových organizací v České republice. Zvláštní pozornost je věnována oblasti jejich financování z individuálních a firemních darů. Na základě získaných dat je provedena analýza trendu ochoty fyzických a právnických osob darovat své prostředky nestátním neziskovým organizacím. Na závěr je zhodnocen vliv dárcovství na ekonomiku nestátních neziskových organizací v České republice.

Názov práce: Moderné nástroje darčovstva

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=D41E3EB4F7565E1DE4A5F9026C3F&seo=CRZP-detail-kniha>

Rok: 2016

Abstrakt: Diplomová práca je zameraná na skúmanie moderných nástrojov darčovstva v podmienkach Slovenskej republiky. Pri analýze sme sa venovali piatim darčovským portálom, ktoré sú v súčasnosti na Slovensku dostupné. Ich systém fungovania a transparentnosti sme zhodnotili na základe analýz jednotlivých portálov a údajov, ktoré sa nám podarilo získať v rámci štruktúrovaných rozhovorov so zástupcami daných portálov. Pomocou situačnej analýzy sme poukázali na súčasný systém fungovania darčovských SMS v Slovenskej republike. V praktickej časti sme analyzovali konkrétne dáta týkajúce sa darčovských SMS na Slovensku. Na záver sme v tretej časti uviedli charakteristiku darčovských portálov v podmienkach Českej republiky. Následne sme vykonali komparáciu so slovenskými podmienkami. Uviedli sme tiež konkrétne opatrenia na zlepšenie fungovania on-line darčovstva a zvýšenie transparentnosti. Prínosom práce je zhodnotenie fungovania on-line darčovstva na Slovensku. Objektom skúmania boli moderné nástroje darčovstva, najmä on-line darčovské portály a darčovské SMS (DMS). Práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole autor teoreticky vymedzuje neziskové organizácie a moderné nástroje darčovstva. Druhá kapitola je venovaná analýze darčovských portálov na Slovensku a fungovaniu darčovských SMS. Tretia časť je zameraná na charakterizovanie českých darčovských portálov potrebnú pre komparáciu so Slovenskou republikou. V tretej časti sú tiež vyslovené odporúčania na zlepšenie systému on – line darčovstva a zvýšenie transparentnosti darčovských portálov na Slovensku.

Crowdfunding

Názov práce: Crowdfunding pre neziskové projekty

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=52328540584FDC4D938F2EAB80F2>

Rok: 2021

Abstrakt: Bakalárska práca sa zaoberá analýzou crowdfundingového portálu StartLab. Cieľom bakalárskej práce je na základe teoretických východísk vymedziť neziskové organizácie, neziskové projekty a ich financovanie s dôrazom na crowdfunding ako pomerne novú metódu financovania

neziskových organizací. Objektom práce sú projekty mimovládnych neziskových organizácií (ale aj jednotlivcov, ktoré možno chápať aj ako neziskové, tzn. jednotlivci dané projekty realizujú s iným účelom, ako dosiahnuť zisk). Predmetom práce sú faktory úspešnosti crowdfundingových kampaní neziskových projektov. Bakalárska práca pozostáva z dvoch hlavných častí. Prvá časť práce je zameraná na teoretické vymedzenie neziskových organizácií, neziskových projektov a ich financovania s dôrazom na crowdfunding. Druhá časť práce sa venuje skúmaniu crowdfundingového portálu StartLab s využitím korelačnej analýzy pri analýze faktorov úspešností a realizáciou prípadovej štúdie. Materiál pre bakalársku prácu tvoria sekundárne a primárne informácie z oblasti neziskového sektora, neziskových organizácií a zdrojov ich financovania, najmä crowdfundingu. Primárne zdroje tvoria informácie získané prostredníctvom štruktúrovaného rozhovoru a dotazníka spokojnosti s používateľmi portálu StartLab a sekundárne dáta získané od portálu StartLab.

Názov práce: Crowdfunding - Nový fenomén fundraisingu v oblasti kreatívnej kultúry

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/42302>

Rok: 2013

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zabývá crowdfundingem - novinkou v oblasti financování kreativní kultury. Cílem této práce je představení tohoto pojmu a potvrzení hypotézy, že crowdfunding je perspektivní a životaschopnou formou fundraisingu i v rámci České republiky. Teoretická část detailně popisuje podstatu crowdfundingu. Prostor je zde věnován samotnému systému fungování crowdfundingu, příčinám jeho vzniku a historii. Dále jsou zde vymezena jeho specifika a jednotlivé podoby. Praktická část analyzuje český crowdfundingový portál Hithit.cz, prozatím nejúspěšnější podobnou platformu u nás. Druhým pilířem praktické části je vyhodnocení dotazníkového šetření, jenž mělo za cíl zjistit míru povědomí o crowdfundingu u českých uživatelů internetu a jejich preference při užívání crowdfundingových portálů.

Názov práce: Crowdfunding a jeho aplikace v oblasti veřejných statků

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/54660>

Rok: 2016

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá charakteristikou oboru crowdfundingu a možným využitím jeho metod v problematice veřejných statků. Práce si klade za cíl osvětlit smysl crowdfundingu a

dokázat, že tento způsob financování je aplikovatelný na oblast veřejných statků. První část je věnována crowdfundingu – definuje jeho principy, fungování, typy a možná rizika. Následuje krátký popis veřejných statků a problému s nimi spojených. Třetí kapitola analyzuje výhody využití crowdfundingu v oblasti veřejných statků. Poslední část je zaměřena na využití v praxi, popisuje crowdfundingové kampaně, ve kterých byly předmětem financování veřejné statky.

Názov práce: Analýza crowdfundingu v ČR, SR a v USA na príklade porovnaní podobných typov kampaní

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/59673>

Rok: 2017

Abstrakt: Bakalárska práca sa venuje problematike crowdfundingu, relatívne novému spôsobu financovania s použitím moderných technológií. Ďalej sa zaoberá motiváciou investorov a autorov crowdfundingových projektov k jeho využitiu, porovnaním priebehu konkrétnych podobných kampaní vo vybraných štátoch a jeho vplyvu na celkovú úspešnosť kampane. Teoretická časť práce definuje crowdfunding ako taký, jeho typy, vlastnosti a technologické prostredie, v ktorom v súčasnosti pôsobí. Ďalej popisuje vybrané crowdfundingové platformy a ich špecifikácie, ktoré majú podstatný vplyv na štruktúru zákazníkov a investorov. Praktická časť bakalárskej práce sa zaoberá porovnaním odmenového crowdfundingu v Českej republike, Slovenskej republike a v USA. Výskum prebehol na základe štatistickej analýzy autorom zozbieraných dát a dotazníku, ktorý bol zameraný na zistenie informovanosti verejnosti v tuzemských podmienkach o crowdfundingu. Záver práce je venovaný formulácii poznatkov získaných z empirickej časti práce aplikovateľných pre lokálne prostredie.

Názov práce: Sdílená ekonomika a využití crowdfundingu jako nového směru ve financování projektů

Dostupná na: <https://insis.vse.cz/zp/63979>

Rok: 2018

Abstrakt: Cílem této práce bude vymezit pojem sdílené ekonomiky, uvést příklady služeb, které jsou zahrnovány pod pojem sdílené ekonomiky a největší důraz klade na oblast crowdfundingu, který je dále rozváděn v praktické části. V práci je dále uveden dosavadní vývoj sdílené ekonomiky a jsou představeny výhody, nevýhody a možný budoucí vývoj. Tato diplomová práce se v průběhu její praktické části pokouší nastítnit standardní průběh crowdfundingových kampaní a jejich jednotlivých fází jako je přípravná fáze, realizace kampaně a fáze po jejím ukončení. V průběhu

každé části jsou analyzovány situace, které nastaly v průběhu konkrétních dvou projektů, na které je práce zaměřena. Jako podklad pro vypracování praktické části práce bude využit polostrukturovaný rozhovor se zástupcem společnosti financované formou crowdfundingu na platformě HitHit. V závěrečné jsou shrnuty zjištěné poznatky a skutečnosti.

Názov práce: Davové financovanie a možnosti jeho využitia v oblasti propagácie neziskových organizácií na Slovensku

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=2EA0EB8F50B4443ADDE8D7A85628>

Rok: 2015

Abstrakt: Diplomová práca sa zaoberá získavaním poznatkov o Crowdfundingu, ktorý umožňuje nové spôsoby pre financovanie projektov. Diplomovú prácu tvorí teoretická a empirická časť. Cieľom teoretickej práce je definovať základné pojmy, ktoré súvisia s crowdfundingom. Ďalej sa zameriavame na definovanie crowdfundingu, jeho históriu, modely, proces. Druhá kapitola teoretickej časti opisuje neziskové organizácie, ich možnosti financovania. V empirickej časti realizujeme kvalitatívny výskum. Cieľom výskumu je získanie dostatočného množstva informácií od neziskových informácií. Výskum sme uskutočnili pomocou hĺbkového rozhovoru. Informácie, ktoré sme získali z rozhovorov sú zhrnuté v diskusii. Z výsledkov vyplýva, že oslovené organizácie sa nepovažujú za crowdfundingové portály aj keď v budúcnosti to plánujú uplatniť.

Názov práce: Skúsenosti s davovým financovaním v SR a ČR

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=D41E3EB4F7565E1DE9AEF9026C3F>

Rok: 2016

Abstrakt: Diplomová práca sa zaoberá davovým financovaním – crowdfundingom, ktorý je vo svete stále viac a viac využívanou formou moderného financovania podnikov. Na Slovensku a v Česku však stále prevláda tradičné financovanie, ktoré je spoločne s charakteristikou crowdfundingu obsahom prvej kapitoly. Analytická časť je rozdelená na tri podkapitoly, ktoré sú venované opisu stavu a vývoja crowdfundingu v Európe, ale taktiež aj porovnaniu tohto stavu v krajinách regiónu V4. Následne naše skúmanie zúžime len na Slovenskú a Českú republiku, kde však davové financovanie stále nie je natoľko populárne. Hlavne na Slovensku je crowdfunding

orientovaný skôr charitatívne, než komerčne či podnikateľsky. Aj napriek tomu existuje niekoľko projektov, ktoré boli na svetových platformách úspešné a stoja za nimi práve slovenskí podnikatelia. Zberom primárnych a sekundárnych údajov o týchto projektoch sme naplnili hlavný cieľ práce, ktorým je identifikácia kľúčových faktorov úspechu crowdfundingových kampaní, ktoré môžu byť následne využité v praxi.

Názov práce: Crowdfunding ako nástroj financovania neziskových organizácií

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=B990D11496A294E2B09B7342908A>

Rok: 2018

Abstrakt: Diplomová práca je rozdelená do troch nosných kapitol, ktorými sa venuje davovému financovaniu, známeho ako crowdfunding a jeho šíreniu medzi mimovládne organizácie. V prvej kapitole vysvetľuje teoretické poznatky a východiská problematiky neziskových organizácií a existencie crowdfundingu, ako nového fenoménu v oblasti financovania inovatívnych projektov. Druhá časť obsahuje metodiku práce a zadefinovaný predmet, objekt a cieľ, štatistické postupy skúmania slovenského crowdfundingového portálu StartLab a projekty na ňom zverejnené. Cieľom práce je odlíšenie crowdfundingu od iných foriem financovania, ako je napríklad verejná zbierka a zadefinovať túto formu akumulácie kapitálu ku novým externým zdrojom financovania neziskových organizácií. Závery a odporúčania vychádzajúce z novonadobudnutých poznatkov obsahuje tretia, posledná kapitola práce, kde sa hodnotí naplnenie cieľa práce a perspektíva šírenia crowdfundingu v podmienkach Slovenskej republiky, najmä v súkromnom neziskovom sektore hospodárstva krajiny.

Názov práce: Občiansky crowdfunding

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=5C1288C836E60822D1E5A6741897>

Rok: 2020

Abstrakt: Predmetom diplomovej práce je priblížiť aktuálnu situáciu občianskeho crowdfundingu na Slovensku. Pre pochopenie vývoja tohto typu crowdfundingu je dôležité poznať jeho samotnú históriu rozoberanú v prvej kapitole. Rozoberá v nej dôvody vzniku crowdfundingu až po jeho výhody a riziká, ktoré zo sebou prináša, s následným špecializovaním sa na občiansky

crowdfunding. Dôležitým míľnikom je legislatívna úprava. Druhá kapitola analyzuje právny stav crowdfundingu na úrovni Európskej únie. Podrobnejšie sa táto kapitola venuje regulácií na Slovensku prostredníctvom Národnej banky Slovenska a Ministerstva financií Slovenskej republiky. Posledná kapitola sa zaoberá konkrétnymi prípadovými štúdiami, ktoré pozostávajú z reálnych skúsenosti obcí s občianskym crowdfundingom na Slovensku. Cieľom je identifikovať výhody, prekážky, príležitosti spojené s týmto typom financovania veci verejných a zároveň prostredníctvom Centra pre finančné inovácie, spadajúce pod Ministerstvo financií Slovenskej republiky, identifikovať priestor na zlepšenie, či už zo strany samosprávy alebo zo strany štátu. Účelom je zvýšiť využívanie občianskeho crowdfundingu ako alternatívnej formy financovania veci verejných.

Názov práce: Crowdfunding v kontexte teórie kolektívnych statkov

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=6BD761ABB9A8FF53E9CA08FA5C01>

Rok: 2021

Abstrakt: Diplomová práca sa zaoberá crowdfundingom ako spôsobom davového financovania projektov prostredníctvom internetu. Rozvoj informačno-komunikačných technológií (ICT) umožňuje, okrem iného, riešiť problém s neefektívnym poskytovaním kolektívnych statkov (problém čierneho pasažiera). Túto mieru neefektívnosti možno znížiť zavádzaním alternatívnych spôsobov zabezpečovania kolektívnych statkov na báze dobrovoľnej spolupráce akým je napríklad crowdfunding. Cieľom práce je identifikovať crowdfunding ako nový nástroj riešiaci zlyhania verejného sektora pri zabezpečovaní kolektívnych statkov, resp. verejnoprospešných služieb. Predmetom práce je využitie crowdfundingu ako nového nástroja riešiaceho zlyhania verejného sektora pri zabezpečovaní kolektívnych statkov. Objektom práce sú respondenti rôznorodí z hľadiska pohlavia, vekovej kategórie, dosiahnutého stupňa vzdelania a ekonomickej aktivity. Kľúčovými metódami vedeckého skúmania budú metódy klasifikačnej analýzy, komparácie a abstrakcie pri tvorbe teoreticko-metodologického rámca riešenia problematiky, metódy kauzálnej analýzy a komparácie pri riešení stanovených výskumných otázok v aplikačnej časti práce a metódy syntézy a čiastočnej indukcie pri vyvodzovaní záverov výskumu a tvorbe metodických odporúčaní vo vzťahu k využitiu crowdfundingu pri zabezpečovaní kolektívnych statkov, resp. verejnoprospešných služieb. Súčasťou praktickej časti práce je zhotovený experimentálny prieskum. Návrhy a závery práce môžu byť prínosom pre štát, komunity aj pre samotných majiteľov podnikov vo verejných službách, vďaka ktorým môžu znížiť náklady na svoju prevádzku.

Názov práce: Crowdfunding ako nástroj financovania sociálneho podnikania

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=52328540584FDC4D958E22AB80F2>

Rok: 2021

Abstrakt: Aktuálne problémy v oblasti financovania sociálnych podnikov boli spôsobené nedostatočným prezentovaním ekonomickej udržateľnosti sociálnych projektov pre finančné inštitúcie a vysokým sústredením sa na nenávratné finančné zdroje, ktoré nepodporujú dlhodobú finančnú stabilitu podniku. Na tieto problémy financovania reaguje crowdfunding umožňujúci osloviť ľudí so záujmom prispievať finančné prostriedky na projekty sociálneho účelu. Táto bakalárska práca s názvom crowdfunding ako nástroj financovania sociálneho podnikania rozdelila hlavný cieľ práce na tri čiastkové ciele. Hlavným cieľom bolo zmapovať dostupné možnosti financovania sociálneho podnikania na Slovensku prostredníctvom crowdfundingových platforiem a analyzovať ich využívanie a vhodnosť využívania v existujúcich sociálnych podnikoch na Slovensku. Avšak hlavný cieľ pozostával z troch čiastkových cieľov. Tieto čiastkové ciele sa zaoberali problematikou sociálneho podnikania a crowdfundingu spolu s jeho využitím a postojom k využívaniu v sociálnych podnikoch na Slovensku. Ich súčasťou bolo priblížiť čitateľom význam problematiky a predstaviť vystupujúce subjekty ako v sociálnom podnikaní, tak aj v crowdfundingu. Teoretická časť práce sa začala definovaním sociálneho podnikania a sociálneho podniku. Následne sa uviedol význam sociálneho podnikania a predstavili existujúce typy sociálnych podnikov spolu s legislatívnym vymedzením na Slovensku, na ktoré nadväzovali dostupné možnosti financovania sociálnych podnikov na Slovensku a Európskej Únii. V rámci možností financovania sociálnych podnikov sa uvádzal aj crowdfunding, ktorému sa venovala zvyšná časť teoretickej časti bakalárskej práce. V tejto časti zaoberajúcej sa crowdfundingom boli uvedené definície svetových autorov, vystupujúce subjekty a modely crowdfundingu s jeho výhodami a nevýhodami pre oblasť sociálneho podnikania. Praktická časť práce bola vyhotovená na základe analýzy dostupných crowdfundingových platforiem na Slovensku a online dotazníkového prieskumu. Dotazník slúžil na analýzu využívania a vhodnosti využívania crowdfundingu v sociálnych podnikoch na Slovensku. Respondenti tohto dotazníka reprezentovali registrované a neregistrované sociálne podniky, ktorých odpovede boli analyzované jednak samostatne, ale aj ako sociálne podniky spolu.

Ekonomická/podnikateľská činnosť

Názov práce: Špecifiká podnikania neziskových organizácií

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=5301BA0C1F12FE31B14248A915FD>

Rok: 2018

Abstrakt: Úlohou bakalárskej práce s názvom „Špecifiká podnikania neziskových organizácií“ je poukázať na podnikateľskú činnosť neziskových organizácií, a ich následné hospodárenie s dosiahnutým ziskom. Činnosť v neziskovej organizácii si priblížime na konkrétnom príklade, ktorým bude nezisková organizácia TENENET občianske združenie. Bakalárska práca je zložená z piatich na seba nadväzujúcich kapitol. Prvá kapitola je zameraná na všeobecný prehľad teoretických poznatkov problematiky v oblasti neziskových organizácií a ich financovania na Slovensku. Druhá a tretia kapitola sú zamerané na cieľ a metodiku bakalárskej práce, v ktorých sme stručne opísali hlavný cieľ práce, čiastkové ciele práce a postupy, ktoré sme využili pri získavaní informácií nami vybranej neziskovej organizácii. Štvrtá kapitola obsahuje informácie o konkrétnej neziskovej organizácii, jej vzniku a jej charakteristických črtách. V závere práce sa zameriavame na celkové zhrnutie podnikateľskej činnosti a hospodárenia v neziskovej organizácii TENENET občianske združenie. Kľúčové slová: neziskové organizácie, podnikanie v neziskových organizáciách, financovanie neziskových organizácií

Názov práce: Podnikania a zdroje financovania neziskových organizácií

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=BB60B769A491B6514DFA3BF2173F>

Rok: 2019

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je vymedziť tretí sektor v podmienkach Slovenskej republiky, charakterizovať jednotlivé typy neziskových organizácií podľa právnej formy, analyzovať zdroje ich financovania a poskytnúť prehľad o možnostiach podnikania jednotlivých neziskových organizácií. Následne aplikovať teoretické poznatky na konkrétnu vybranú neziskovú organizáciu. Práca je rozdelená do štyroch kapitol a obsahuje šesť tabuliek, dva obrázky a dva grafy. Prvá kapitola je venovaná problematike súčasného stavu tretieho sektora na Slovensku. V tejto kapitole sú zo zákona vymedzené a stručne popísané všetky typy neziskových organizácií, ako aj ich spôsoby a možnosti podnikania. Taktiež veľkú časť tejto kapitoly tvoria aj finančné zdroje,

ktoré neziskové organizácie potrebujú k naplneniu svojich poslání. Druhá kapitola poukazuje na hlavný cieľ a jeho následné dosiahnutie cez rozpracované čiastkové ciele. V ďalšej časti sa charakterizuje postup spracovania bakalárskej práce s použitím rozličných metód skúmania. Záverečná kapitola sa zaoberá využitím teoretických poznatkov na určitú vybranú neziskovú organizáciu. Výsledkom riešenia danej problematiky sú nové návrhy na optimalizáciu a zvýšenie finančných zdrojov konkrétnej neziskovej organizácie, ktorou je občianske združenie Postoj.

Sociálne podnikanie

Názov práce: Sociálne podnikanie v podmienkach SR

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=FD5533CA5E14D63E41B766E9A2AD>

Rok: 2021

Abstrakt: Bakalárska práca poukazuje na vývoj sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania, pričom sociálne podnikanie je špecifický typ podnikania na Slovensku, ktorý uprednostňuje sociálne ciele pred ziskom. Cieľom práce je charakterizovanie základných znakov sociálneho podniku a podnikania v sociálnych službách podľa platnej právnej úpravy a vymedzenie možnosti realizácie sociálneho podniku v podmienkach SR. V práci popisujeme každý pojem z rôznych hľadísk podľa jednotlivých autorov a v závere uvádzame predmet činnosti vybraných subjektov a formy podpory pre registrované sociálne podniky v SR. V teoretickej časti práce sme sa zamerali aj na vymedzenie osôb, ktoré patria medzi znevýhodnené a ich charakteristiku. Vo vlastnej práci sme použili metódu analýzy, prostredníctvom ktorej sme nadobudli údaje od vybraných subjektov. Prameňom informácií a poznatkov analytickej časti práci bol dotazníkový prieskum u vybraných registrovaných sociálnych podnikov. V závere práce sú uvedené odporúčania, ktoré môžu prispieť ku zvýšeniu kvality sociálnych podnikov.

Názov práce: Sociálne podnikanie na Slovensku

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=1383B27F49E7628F58D2B24433C6>

Rok: 2019

Abstrakt: Bakalárska práca sa zameriava na sociálne podnikanie na Slovensku. Práca je rozdelená do 5 kapitol a následných podkapitol. Hlavným cieľom je zhrnúť teoretické poznatky o danej problematike, definovať základne pojmy ako sociálne podnikanie, sociálna ekonomika a sociálny podnik a na základe dostupných slovenských a zahraničných zdrojov a teoretických poznatkov o danej problematike definovať sociálne podnikanie na Slovensku. Analytická časť bola

vypracovaná na základe dotazníkovej metódy, vďaka ktorej sme vyhodnotili súčasný stav sociálneho podnikania na Slovensku. Na základe analýzy bola vypracovaná schéma a odporúčania, ktoré môžu pomôcť rozvoju sociálneho podnikania na Slovensku.

Názov práce: Spoločensky zodpovedné podnikanie verzus sociálne podnikanie

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=5301BA0C1F12FE31BD4F4DA915FD>

Rok: 2018

Abstrakt: Cieľom bakalárskej práce je vymedziť rozdiely medzi spoločensky zodpovedným podnikaním a sociálnym podnikaním, a to na základe vymedzenia znakov pre tieto typy podnikania. Práca je rozdelená na dve kapitoly. Prvá kapitola je zameraná na definovanie pojmov podnikanie, spoločensky zodpovedné podnikanie a sociálne podnikanie. Druhá kapitola je venovaná analýze skúmanej problematiky v sociálne orientovanom podniku Malec – Kúpeľné oblátky. Predmetom skúmania je založenie a fungovanie chránenej dielne a aktivity, ktoré daný podnik vykonáva v oblasti SZP. Za účelom dosiahnutia cieľa sme navštívili skúmaný podnik a získali potrebné informácie na základe osobného rozhovoru. Sekundárne informácie sú spracované v podobe siedmich tabuliek a jedného obrázku.

Názov práce: Sociálne podnikanie na Slovensku v kontexte súčasného potenciálu rozvoja sociálnej ekonomiky

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=CEA6550A18447267FEEF2F5881C3>

Rok: 2021

Abstrakt: V súčasnosti sa nie len vo svete, ale aj na Slovensku čoraz častejšie používajú pojmy ako sociálna ekonomika alebo sociálne podnikanie. Tento efektívny nástroj môže pri vhodnom prostrední a možnostiach prostredníctvom subjektov sociálnej ekonomiky priniesť pozitívne účinky a potenciál pre vyriešenie alebo aspoň elimináciu mnohých sociálno-ekonomických alebo dokonca aj environmentálnych problémov a výziev spoločnosti. Diplomová práca sa zameriava na preskúmanie tohto sektora na Slovensku v rámci jeho aktuálnych predpokladov, možností a potenciálu na základe účinnosti nového zákona. Prináša ucelenú podrobnú analýzu registrovaných sociálnych podnikov a taktiež aj navrhnuté opatrenia, rady, odporúčania a

pozitívne podnety, ktoré môžu napomôcť existujúcim alebo potenciálnym sociálnym podnikateľom pri realizácii spoločensko-prospešných podnikateľských aktivít.

Názov výskumu: Analýza sociálneho podnikania na Slovensku

Dostupná na:

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1599123430.pdf

Rozvojová pomoc

Názov práce: Zhodnocení zapojení vybraných nestátních neziskových organizací do zahraniční rozvojové spolupráce České republiky

Dostupná na:

https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/139736/OCA0008_EKF_N6202_6202T055_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2020

Abstrakt: Tato diplomová práce se zabývá zhodnocením zapojení nestátních neziskových organizací do zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Hlavním cílem práce tedy je na základě analýzy činnosti vybraných nestátních neziskových organizací zhodnotit jejich zapojení do zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, a vytvořit ucelený přehled o české zahraniční rozvojové spolupráci. Vybranými organizacemi jsou ADRA, o.p.s., Člověk v tísni, o.p.s. a Charita Česká republika. Všechny tyto organizace mají podobné poslání a orientují se v různé míře na rozvojovou pomoc.

Názov práce: Plnění mezinárodních závazků v oblasti rozvojové pomoci ze strany Evropské unie

Dostupná na:

https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/132952/MAH0021_EKF_B6202_6210R004_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2018

Abstrakt: Cílem práce je zhodnocení peněžní závazků, a to na základě dat dostupných ze statistik Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj a dále z dat Světové banky, a to za období 2007-2016, přičemž největší důraz je kladen na rok 2016. Hodnoceno je, zda členské země Evropské unie skutečně plní závazek na oficiální rozvojovou pomoc, ke kterému se zavázaly při vstupu do

Evropské unie. Pro hodnocení je vybráno sedm členských zemí Evropské unie, a to Česká republika, Slovenská republika, Francie, Velká Británie, Dánsko a Švédsko.

Získávání zdrojů všeobecně (fundraising)

Název práce: Formy podpory nestátních neziskových organizací se zaměřením na testament fundraising

Dostupná na: https://is.muni.cz/th/h31on/DP_Habanova_final.pdf

Rok: 2020

Abstrakt: Tato práce se zabývá testament fundraisingem neboli dárcovstvím ze závěti v České republice a ve Francii. Teoretická část přináší charakteristiku nestátních neziskových organizací, fundraisingu, testament fundraisingu a dárcovství ze závěti za obě studované země. Praktická část je zpracována formou kvalitativního výzkumu za použití dostupných výročních zpráv vybraných nestátních neziskových organizací a následně jsou poznatky z těchto dokumentů doplněny o zjištění z doplňujících otázek.

Název práce: Fundraising neziskové organizace

Dostupná na:

https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/132888/GAJ0078_EKF_B6208_6208R037_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rok: 2018

Abstrakt: Nestátní neziskové organizace jsou důležitým typem organizací v každé zemi. Organizace, které patří do této skupiny jsou například občanské sdružení, nadace, nadační fondy, registrované církve, nebo také politické hnutí a další. Nestátní neziskové organizace, které jsou obecně prospěšné, nejsou závislé na státu. Díky tomuto tvrzení, lze vyvodit, že organizace tohoto druhu musí získávat zdroje financování vlastními způsoby. Pro úspěšnost daných institucí je důležité získávat systematicky zdroje financování. Cílem bakalářské práce je zhodnotit stávající způsoby financování neziskové organizace a nalézt nové možnosti fundraisingu u Charity Český Těšín.

Název práce: Uplatnění principů behaviorální ekonomie v oblasti fundraisingu

Dostupná na:

https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/46317/beranov%3%a1_2021_dp.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

Rok: 2021

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá využitím behaviorální ekonomie v oblasti fundraisingu. Cílem této práce je zanalyzovat fundraising vybrané neziskové organizace, a to Charity Česká republika, a vytvořit návrh pro jeho zefektivnění na základě poznatků behaviorální ekonomie. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je představena behaviorální ekonomie a její využití ve veřejném sektoru. Dále je zde vymezen neziskový sektor včetně neziskových organizací a samotný pojem fundraising. Praktická část nabízí charakteristiku Charity Česká republika a přehled její organizační struktury. Dále obsahuje analytickou část zaměřenou na fundraising Charity Česká republika. Závěr je věnován návrhu pro zefektivnění fundraisingu s využitím poznatků behaviorální ekonomie.

Názov práce: Kritická analýza fungovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=983A108C82E0ACEA93587A6AE8A0>

Rok: 2021

Abstrakt: Účelom našej záverečnej práce je kritická analýza neziskových organizácií v Slovenskej republike, zameraná na konkrétnu organizáciu a jej fungovanie. V teoretickej časti sa zameriavame na rozbor súčasného stavu, legislatívny vývoj inštitútu, prínosov pre spoločnosť, uzatvára ju vypracovaný prehľad foriem financovania, klasifikovaných na základe spôsobu príjmu finančných príspevkov. V nadväznosti na cieľ práce postupujeme popísanou metodikou za účelom dosiahnutia výsledku práce. V praktickej časti sme analyzovali jednu konkrétnu neziskovú organizáciu poskytujúcu verejnoprospešné služby a sociálne poradenstvo, ktorá pôsobí v meste Myjava. Práca je doplnená o nadobudnuté poznatky z rozhovorov priamo od sociálnych pracovníčok zamestnaných v jednom z troch zariadení spomínanej organizácie. Zo získaných informácií analyzujeme fungovanie danej organizácie, poskytované služby, poslanie organizácie a aký celkový prínos v meste Myjava. V závere práce prinášame dosiahnuté výsledky práce vyplývajúce zo stanovených cieľov predkladáme niekoľko návrhov na zlepšenie pre nami zvolenú organizáciu ale tiež návrhy na zlepšenie organizácií tretieho sektora ako celku.

Názov práce: Financovanie neziskových organizácií na úrovni miestnych samospráv

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=5DE0BFAB99270C535D17BDD72595>

Rok: 2017

Abstrakt: Aby mohli neziskové organizácie fungovať, tak ako iné subjekty, či už verejného alebo podnikateľského sektora, je veľmi dôležité zabezpečiť ich dostatočné financovanie. Preto sa v našej diplomovej práci zameriavame na popisanie a skúmanie súčasnej situácie financovania neziskových organizácií na úrovni miestnych samospráv. V teoretickej časti práce charakterizujeme neziskový sektor, organizácie neziskového sektora, popisujeme spoluprácu neziskových organizácií a štátu, ako aj spoluprácu neziskových organizácií a miestnych samospráv. Dôležitou zložkou tejto časti je popisanie možností financovania neziskových organizácií. V druhej kapitole sa zameriavame na metodiku výskumu. Čiže na zvolenie základného a výberového súboru, cieľu výskumu, výskumných hypotéz a otázok, charakterizovanie manažmentu výskumu a metód analýzy dát. Zvolením kvantitatívneho výskumu a jeho adekvátnej metódy získavania údajov sme zozbierané informácie zhrnuli a vyhodnotili v tretej kapitole našej práce. Prostredníctvom dotazníku sme získali odpovede na skúmané otázky, ktoré sme v diskusii porovnali s už existujúcim výskumom. V závere práce sme vyhodnotili hypotézy a navrhli odporúčania pre prax.

Názov práce: Zefektívnenie poskytovania verejných zdrojov pre organizácie tretieho sektora

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=71CC5F4445049D8B56C0382E66E0>

Rok: 2020

Abstrakt: Cieľom diplomovej práce je identifikovať nástroje na zefektívnenie poskytovania verejných zdrojov pre organizácie tretieho sektora. Diplomová práca môže byť prospešná pre zamestnancov a poslancov na lokálnej úrovni, ktorí majú záujem zefektívniť poskytovanie verejných zdrojov vo svojej samospráve, ale aj pre širokú verejnosť. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje tri ilustrácie a tri tabuľky. Prvá kapitola je venovaná súčasnému stavu riešenej problematiky doma a v zahraničí, kde sú popísané sektory národného hospodárstva, charakteristika tretieho sektora a typy organizácií tretieho sektora. Druhá kapitola hovorí o cieľoch, cieľovej skupine našej práce a o použitej metodike. Výsledky práce a diskusia sú

rozdelené do dvoch častí, v prvej časti je popísané financovanie tretieho sektora, a v poslednej časti je popísané zefektívnenie poskytovania dotácií v Meste Trenčín. Výsledkom riešenia danej problematiky je vymedzenie tretieho sektora v národnom hospodárstve, jeho charakteristika a spôsob financovania. Hlavným výsledkom sú nástroje na zefektívnenie poskytovania verejných zdrojov pre organizácie tretieho sektora.

Názov práce: Systém financovania dobrovoľníckych aktivít v podmienkach Slovenskej republiky

Dostupná na:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=7521CD21230D5DBDEF79F190A9CE>

Rok: 2017

Abstrakt: Dobrovoľníctvo má vo svete dlhoročnú tradíciu a je súčasťou nášho každodenného života. V súčasnej dobe sa pojem dobrovoľníctvo čoraz viac vyskytuje pri rôznych výskumných témach, lebo predstavuje možnosť zamestnania aj dlhodobo nezamestnaných osôb a pomoc pri začleňovaní napríklad osôb so zdravotným postihnutím na pracovný trh. Bakalárska práca sa venuje skúmaniu a komparácii financovania dobrovoľníckej aktivity v Slovenskej republike a v USA. Práca tiež analyzuje veľkosť dobrovoľníctva danú počtom dobrovoľníkov v konkrétnej krajine a jej závislosť od vybraných makroekonomických ukazovateľov krajiny. V práci je ako výskumná metóda použitá lineárna regresia s cieľom kvantifikácie závislostí a vplyvov jednotlivých premenných.

Zoznam použitej literatúry

1. Act CLXXXV of 2010 on Media Services and on the Mass Media.
2. Act V of 2013 on the Civil Code BOOK ONE INTRODUCTORY PROVISIONS.
3. Active Citizens Fund Slovakia. 2021. Dostupné na internete: <https://acfslovakia.sk/en/home/>.
4. Active Citizens Fund Slovakia. 2021. Supported Projects. Dostupné na internete: <https://acfslovakia.sk/en/supported-projects/increased-citizen-participation-in-civic-activities/>.
5. AGRAWAL, A, K., CATALINI, Ch., GOLDFARB, A. 2014. Some Simple Economics of Crowdfunding. *Innovation Policy and the Economy*, roč. 14 DOI: 10.3386/w19133.
6. Art. 1. Zadania radiofonii i televizji.
7. Art. 29. gry hazardowe Zakazy w zakresie reklamy i promocji gier.
8. Asociácia charitatívnych lotérií v EÚ. 2019. Dostupné na: <https://www.acleu.eu/>.
9. BAGNOLI, M., MCKEE, M. 1991. Voluntary Contribution Games: Efficient Private Provision of Public Goods. In *Economic Inquiry*, roč. 29, 1991, č. 2. ISSN 0095-2583, s. 351-366.
10. BECHTER, C., JENTZSCH, S., FREY, M. 2011. From Wisdom of the Crowd to Crowdfunding. *Journal of Communication and Computer*. 8 (11), 951-957.
11. Better chances for charity lotteries: Study on the regulation of European lottery markets. Amsterdam, 2007.
12. BRADFORD, C. S. 2012. Crowdfunding and the Federal Securities Laws. *Columbia Business Law Review*, roč 2012, č. 1, s. 150.
13. Centrum pre filantropiu. 2014. TOP 10 vo verejných zbierkach za rok 2013.
14. CORNES, R., SANDLER, T. 1984. Easy Riders, Joint Production, and Public Goods. In *Economic Journal*, roč. 94, 1984, č. 375. ISSN 0013-0133, s. 580-598.
15. CORNES, R., SANDLER, T. 1994. The comparative static properties of the impure public good model. In *Journal of Public Economics*, roč. 54, 1994, č. 3. ISSN 0047-2727 s. 403-421
16. DALE, D. 2004. Charitable Lottery Structure and Fund Raising: Theory and Evidence. In *Experimental Economics*, roč. 7, 2004. ISSN 1386-4157, s. 217-234.
17. DAVIS, R. 2014. *Civic crowdfunding: Participatory Communities or Frontier Entrepreneurs?* Cambridge : MIT Master Thesis in Comparative Media Studies.
18. Eeegrants.org. 2021. About us. <https://eeagrants.org/about-us>.
19. Eeegrants.org. 2021. Countries. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:E2004G0004&from=EN>.
20. Európska komisia. 2010. Európa 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>.

21. Európska komisia. 2016. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Crowdfunding in the EU Capital Markets Union. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/crowdfunding-report-03052016_en.pdf.
22. Európska komisia. 2016. Crowdfunding in the EU Capital Markets Union. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/crowdfunding-report-03052016_en.pdf.
23. Európska komisia. 2021. Európsky fond regionálneho rozvoja. Dostupné na internete: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/erdf>.
24. Európska komisia. 2021. REACT-EU. Dostupné na internete: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/13>.
25. Európska únia. 2019. Special Eurobarometer 494. EU citizens and development cooperation. Dostupné na: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/eurobarometer-2019-eb-494-summary_en.pdf.
26. Európska únia. 2020. Awareness of EU humanitarian aid. Vybrané krajiny. Dostupné na internete: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2265>.
27. Európsky hospodársky priestor stály výbor štátov EZVO. 2004. Rozhodnutie stáleho výboru štátov EZVO č. 4/2004/SC z 3. júna 2004, ktorým sa zriaďuje Výbor pre finančný mechanizmus. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:E2004G0004&from=EN>.
28. Fórum darců. 2021. Výsledky výzkumu aplikační praxe veřejných sbírek. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/pskvs/Priloha_1_Forum_darcu_Vysledky-vyzkumu-aplikacni-praxe-verejnych-sbirek.pdf.
29. FOŘTOVÁ, J. 2021. Neziskových institucí i dobrovolnické práce přibylo. Statistika & my, roč. 11, č. 1, s. 16 – 17. Dostupné na internete: http://www.akcr.cz/data_ak/21/a/STAT_A_MY_2101.pdf.
30. Fundly. 2019. Crowdfunding Statistics: Facts on the Latest Fundraising Craze. Dostupné na: <https://blog.fundly.com/crowdfunding-statistics/>.
31. GERBER, E M., HUI, J. 2013. Crowdfunding: Motivations and deterrents for participation. ACM Transactions on Computer-Human Interaction (TOCHI), 20(6), 1-32.
32. Globalgiving. B.d. About us. GlobalGiving Dostupné na: <https://www.globalgiving.org/aboutus/>.
33. GoFundMe. 2019a. GoFundMe 2019: A Year in Giving. GoFundMe 2019a. Dostupné na: <https://www.gofundme.com/2019>.
34. GoFundMe. 2019b. Pricing and Fees - Free Fundraising with GoFundMe. GoFundMe Dostupné na internete: <https://www.gofundme.com/pricing>.
35. GRABO, A., van VUGT, M. 2016. Charismatic leadership and the evolution of cooperation. In *Evolution and human behavior*, roč. 37, 2016. ISSN 1090-5138, s. 399-406.

36. GREENFIELD, J. 1999. *Fund raising: Evaluating and managing the fund development process*. 2nd ed. John Wiley and Sons, 1999, s. 428. ISBN 0741320145.
37. GRYTSENKO, O., HARDING, L. 2014. *Ukrainians Crowdfund to Raise Cash for „People’s Drone“ to help Outgunned Army*. [online]. The Guardian (29 June, 2014). [cit. 2017-03-30]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/29/outgunned-ukrainian-army-crowdfunding-people-drone>.
38. GUTH, W. – LEVATI, V. – SUTTER, M. – VAN DER HEIJDEN, E. 2007. Leading by examples with and without exclusion power in voluntary contribution experiments. In *Journal of Public Economics*, roč. 91, 2007. ISSN 0047-2727, s. 1032-1042.
39. HAŇDIAK, P., SEPEŠI, P. 2019. Charitatívna reklama. Učená právnická spoločnosť. Dostupné na: https://beta.ucps.sk/CHARITATIVNA_REKLAMA.
40. HUCK, S., RASUL, I. 2008. *Matched Fundraising: Evidence from a Natural Field Experiment*. CEPR Discussion Papers, 8075.
41. HUDÍK, M., CHOVCANULIAK, R. 2018. Private Provision of Public Goods via Crowdfunding. In *Journal of Institutional Economics*, roč. 14, 2018, č. 1. ISSN 1744-1382, s. 23-44.
42. HULLOVÁ, D., MASÁROVÁ, L., MOJŽIŠ, M., VACHÁLKOVÁ, I. 2019. Výstupná správa z okrúhlych stolov s návrhmi rámcových riešení. Dostupné na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/partnerstvo/2021/Vystupna%20sprava%20z%20okruhlych%20stolov%20s%20navrhmi%20ramcovych%20rieseni.pdf.
43. HYÁNEK, V., PAŘIL, V., PEJCAL, J. 2020. Vymezení občanského sektoru a nestátních neziskových organizací v rámci národního hospodářství (socioekonomický význam). Brno: Masarykova Univerzita. Dostupné na internete: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Studie_Socioekonom_vyznam_NN_O.pdf.
44. CHOVCANULIAK, R. 2015. *Zložme sa cez crowdfing*. Týždeň. (7. jún 2015). [online]. [2017-03-30]. Dostupné na: <https://www.tyzden.sk/casopis/17631/zlozme-sa-cez-crowdfunding/>.
45. INDIEGOGO. 2017a. How it works. INDIEGOGO for Entrepreneurs. Dostupné na: <https://entrepreneur.indiegogo.com/how-it-works/>.
46. INDIEGOGO. 2017b. Evaluating Indiegogo vs. Kickstarter? INDIEGOGO for Entrepreneurs Dostupné na: <https://entrepreneur.indiegogo.com/how-it-works/>.
47. INDIEGOGO. 2017c. Fees & Pricing for Campaigners: How much does Indiegogo cost?. INDIEGOGO for Entrepreneurs Dostupné na: <https://support.indiegogo.com/hc/en-us/articles/204456408-FeesPricing-for-Campaigners-How-much-does-Indiegogo-cost->.
48. Inštitút finančnej politiky. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/ekonomicke-statistiky/assignacia-dane/>.

49. KABA, D., ŽALUDKO, J., MAŤUŠOVÁ, Z., MARKOVIČ BALÚCHOVÁ, B., MEKIŇOVÁ, D. 2020. Ambrela: Aidwatch. Dostupné na internete: https://ambrela.org/wp-content/uploads/2020/12/Ambrela_Aidwatch_2020_WEB.pdf.
50. KAIN, E. 2012. Double Fine Adventure's Kickstarter Success Pumps New Life Into Crowd-Funded Gaming. Forbes. Dostupné na: <http://www.forbes.com/sites/erikkain/2012/03/30/double-fine-adventureskickstarter-success-pumps-new-life-into-crowd-funded-gaming/>.
51. Kapitola I bod 5 písm. c) prílohy II nariadenia (EÚ) č. 1233/2011 v platnom znení.
52. Kapitola III bod 34 prílohy II nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1233/2011 zo 16. novembra 2011 o uplatňovaní určitých usmernení v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov a o zrušení rozhodnutí Rady 2001/76/ES a 2001/77/ES (Ú. v. EÚ L 326, 08. 12. 2011) v platnom znení.
53. KARLAN, D., LIST, J. 2007. Does Price Matter in Charitable Giving? Evidence from a Large-Scale Natural Field Experiment. In American Economic Review, roč. 97, 2007, č. 5. ISSN 0002-8282, s. 1174-1793.
54. KICKSTARTER. 2017a. Stats. Kickstarter. Dostupné na: https://www.kickstarter.com/help/stats?ref=about_subnav.
55. KICKSTARTER. 2017b. Kickstarter Basics. Kickstarter Dostupné na: <https://www.kickstarter.com/help/faq/kickstarter%20basics>.
56. KICKSTARTER. 2017c. Fees for the United States. Kickstarter. Dostupné na: <https://www.kickstarter.com/help/fees.71>.
57. KICKSTARTER. 2017d. Kickstarter and Taxes. A guide for your accountant. Kickstarter Dostupné na: <https://www.kickstarter.com/help/taxes.43>.
58. KICKSTARTER. 2017e. About Us. Kickstarter. Dostupné na: <https://www.kickstarter.com/about#the-full-story>.
59. KICKSTARTER. 2017f. Creator Questions. Kickstarter Dostupné na: https://www.kickstarter.com/help/faq/creator+questions?ref=faq_nav.
60. KITCHENS, R., TORRENCE, P. D., 2012. The JOBS Act – Crowdfunding and Beyond. Economic Development Journal, 11 (4), 42-47.
61. KYSEĽOVÁ, K. 2021. Crowdfunding pre neziskové projekty. Bakalárska práca. EF UMB: Banská Bystrica.
62. LANGE, A. – LIST, J. A. – PRICE, M. K. 2007. Using lotteries to finance public goods: Theory and experimental evidence. International Economic Review, roč. 48, 2007. ISSN 1468-2354, s. 901-927.
63. LENDINGCLUB. 2017a. Lending Club Statistics. LendingClub. Dostupné na: <https://www.lendingclub.com/info/statistics.action>.
64. LENDINGCLUB. 2017b. Lending Club Statistics. LendingClub. Dostupné na: <https://www.lendingclub.com/info/demand-and-creditprofile.action>.

65. LIST, J. A., LUCKING-REILEY, D. 2002. The effects of seed money and refunds on charitable giving: experimental evidence from a University capital campaign. In *Journal of Political Economy*, roč. 110. ISSN 0022-3807, s. 215-233.
66. Ludialudom.sk, Výročná správa 2021. Dostupné na internete: https://www.ludialudom.sk/FileHandler.ashx?type=q_vyrocna_pdf&y=2020.
67. MANCHANDA, K., MURALIDHARAN, P. Crowdfunding: a new paradigm in startup financing. *Global Conference on Business & Finance Proceedings* [online]. 2014, 9(1), 369-374.
68. MARČEK, E. 2010. Financovanie mimovládnych neziskových organizácií z verejných zdrojov na úrovni miestnych samospráv v SR. Panet. ISBN 978-80-968920-1-3. [online][cit. 2021-10-04]. Dostupné na internete: http://www.cpf.sk/files/files/PANET_Financovanie_MNO_z_miestnych_verejnych_zdrojov.pdf.
69. MAŠTALÍŘ, M. 2017. Náklady, rizika a motivace NNO spojené s čerpaním dotací z EU fondů. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/dmr9e/Naklady_rizika_a_motivace_NNO_spojene_s_cerpanim_dotaci_z_EU_fondu.pdf.
70. MEIER, S. 2007. *Do Subsidies Increase Charitable Giving in the Long Run? Matching Donations in a Field Experiment*. Working paper, Boston Federal Reserve Board.
71. Memorandum o porozumení pri implementácii Nórskeho finančného mechanizmu 2014—2021. Dostupné na internete: https://www.eeagrants.sk/site/assets/files/1035/74_memorandum-o-porozumeni-pri-implementacii-norskeho-financneho-mechanizmu-v-programovom-obdobi-2014-2021.pdf.
72. Memorandum o porozumení s Európskym spoločenstvom. Dostupné na: https://www.swiss-contribution.sk/data/att/18387_subor.pdf?csrt=13237068576465883885.
73. Ministerstvo financií Česká republika. 2010. Program švýcarsko-české spolupráce. Základní informace. Dostupné na internete: <https://www.swiss-contribution.cz/cs/specialni-alokace/blokovy-grant/zakladni-informace>.
74. Ministerstvo financií Česká republika. 2015. Blokový grant. Fond pre nestátní neziskové organizace, 2010 – 2015. Dostupné na internete: [SWISS 2015 Brozura-BG-Pruvodce-podporenymi-projekty.pdf](https://www.swiss-contribution.cz/cs/specialni-alokace/blokovy-grant/podporenymi-projekty.pdf).
75. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, 2021. https://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/files/5008_implementacia-esif-k-31082021.pdf.
76. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. 2021. Informácia o implementácii EŠIF k 31.08.2021. Dostupné na internete:

https://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/files/5008_implementation-esif-k-31082021.pdf.

77. Ministerstvo vnútra SR / Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. 2020. Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti. Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/vyskum_neziskoveho_sektora_a_obcianskej_spolocnosti/2020/ANALYZA_NP%20VYSKUM_17.12.2020_FINAL.pdf.
78. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. 2019. Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce sr na roky 2019 – 2023. Dostupné na internete: https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/strednodoba_strategia_rozvojovej_spoluprace_sr_2019-2023-2.pdf.
79. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí, 2021. Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2020. Dostupné na internete: <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vlastny-material.docx.pdf>.
80. Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo vnútra SR. 2006. Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia. Dostupné na internete: https://issuu.com/slovakaid/docs/mechanizmus_poskytovania_humanit_r.
81. MOIR, R. 2006. *Lotteries as a Funding Tool for Financing Public Goods*. University of New Brunswick in Saint John: Unpublished Manuscript.
82. MOLOKÁČ, T., HAGARA, E. 2015. Dve percentá informácií o asignácii. Ministerstvo financií SR. Bratislava: Inštitút finančnej politiky.
83. MORGAN, J. 2000. Financing public goods by means of lotteries. In *Review of Economic Studies*, roč. 67, 2000. ISSN 0034-6527, s. 761-784.
84. MORGAN, J., SEFTON, M. 2000. Funding public goods with lotteries: experimental evidence. In *Review of Economic Studies*, roč. 67, 2000. ISSN 0034-6527, s. 785-810.
85. MURRAY SVIDROŇOVÁ, M., MERTINKOVÁ, A. 2020. Existujúce postupy a metodiky dotácií poskytovaných zo štátneho rozpočtu z pohľadu efektívnosti, transparentnosti a účelnosti. Dostupné na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/ekonomika_mno/2021/Existujuce%20postupy%20a%20metodiky%20poskytovania%20dotacii%20%20zo%20statneho%20rozpocetu%20z%20pohladu%20efektivnosti,%20transparentnosti%20a%20ucelnosti_final_30.3.2021.pdf.
86. Nadace Partnerství, 2015. Výročná zpráva Nadace Partnerství 2015. Dostupné na internete: https://issuu.com/nadace_partnerstvi/docs/obalka_np_vyrocní_zprava_2015_cj_we.

87. Nadace Partnerství. 2015. Blokovaný grant. Fond pro nestátní neziskové organizace, 2010 – 2015: Kompletní průvodce podpořenými projekty ve Zlínském, Olomouckém a Moravskoslezském kraji.
88. Nadace Partnerství, 2020. Nechte své dědictví vyrůst. Dostupné na internete: <https://www.nadacepartnerstvi.cz/Nechte-sve-dedictvi-vyrust>.
89. Nadácia Ekopolis. 2021. Blokovaný grant pre MVO a podporu partnerstiev Švajčiarsko-Slovenskej spolupráce. Dostupné na internete: https://www.ekopolis.sk/engine/wp-content/uploads/2018/07/Blokovy-grant_SFM_final.pdf.
90. Nadácia Ekopolis. 2021. Staršie projekty. Dostupné na internete: <https://www.ekopolis.sk/o-nadacii/starsie-projekty>.
91. Nariadenie európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1503 zo dňa 07. 10. 2020 o európskych poskytovateľoch služieb hromadného financovania pre podnikanie a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/1129 a smernice (EÚ) 2019/1937.
92. Národná banka Slovenska, 2017. Pozícia NBS ku crowdfundingu - požičiavaniu formou „lendingu“. Dostupné na <https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/pozicia-narodnej-banky-slovenska-ku-crowdfundingu-poziciavaniu-formou-lendingu>.
93. Národná banka Slovenska. 2017. Pozícia NBS ku crowdfundingu - požičiavaniu formou „lendingu“. Dostupné na internete: <https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/pozicia-narodnej-banky-slovenska-ku-crowdfundingu-poziciavaniu-formou-lendingu>.
94. NOVÁKOVÁ, M., TAMCHYNA, L. 2019. Právní úprava pořádání veřejných sbírek, Srovnání úpravy na Slovensku, v Dolních a Horních Rakousech, v Durynsku a Porýní-Falc, 2019, Parlamentní inštitút Poslanecká snemovňa parlamentu ČR. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/pskvs/Parlamentni_institut_analyza.pdf.
95. Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016 č. 600.237/2016-ORPO, ktorým sa ustanovujú podrobnosti poskytovaní dotácií na rozvojovú spoluprácu.
96. Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016, č. 600.238/2016-ORPO, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní finančného príspevku na rozvojovú spoluprácu.
97. Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016, č. 600.239/2016-ORPO, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o zadaní zákazky na rozvojovú spoluprácu.
98. Partnerská dohoda, 2021. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/operacne-programy/>.
99. Partnerská dohoda. 2021. Operačné programy. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/operacne-programy/>.

100. Pracovní skupina k veřejným sbírkám, Vláda České republiky. Dostupné na internete: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/pskvs/pracovni-skupina-k-verejnym-sbirkam-185605/>.
101. Portál conda.sk. Dostupné na: www.conda.sk.
102. Portál crowdberry.sk. Dostupné na: www.crowdberry.sk.
103. Portál ďakujeme.sme.sk. Dostupné na: www.dakujeme.sme.sk.
104. Portál darujme.sk. Dostupné na: www.darujme.sk.
105. Portál dobrakrajina.sk. Dostupné na: www.dobrakrajina.sk.
106. Portál ludialudom.sk. Dostupné na: www.ludialudom.sk.
107. Portál startlab.sk. Dostupné na: www.startlab.sk.
108. Portál taxdesignation.org. Dostupné na: www.taxdesignation.org.
109. Portál teraz.sk. 2014: Verejné zbierky dostanú nové pravidlá, majú zabrániť ich zneužívaniu. Dostupné na: <https://www.teraz.sk/slovensko/verejne-zbierky-pravidla-nove/85876-clanok.html>.
110. Portál zinceu.sk. Dostupné na: www.zinceuro.sk.
111. Portál zlymelon.sk. Dostupné na: www.zlymelon.sk.
112. POTOČŇÁKOVÁ, I. B.d. Neziskovky na celom svete slávil Medzinárodný deň závetov. Dostupné na internete: <http://www.nrozp-mosty.sk/ako-to-funguje-v-eu-415/item/1594-neziskovky-na-celom-svete-slavili-medzinarodny-den-zavetov.html>.
113. Rada EÚ. 2019. Závery Rady o vzťahoch EÚ so Švajčiarskou konfederáciou. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2019/02/19/council-conclusions-on-eu-relations-with-the-swiss-confederation/#>.
114. RAFAJ, O. 2020. Analýza zverejňovania informácií v module dotačných schém. Dostupné na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/otvorene_vladnutie/2020/b6_analyza_mds/Analyza%20zverejnovania%20informacii%20v%20module%20dotacnych%20schem_final_09.06.2020.pdf.
115. Rámcová dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou o implementácii programu Švajčiarsko - Slovenskej spolupráce na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej európskej únie. 2009. Dostupné na internete: https://www.swiss-contribution.sk/data/att/18388_subor.pdf?csrt=13237068576465883885.
116. REVOLUT. 2019. Buy Bitcoin, Litecoin & Ethereum. Revolut. Dostupné na internete: <https://www.revolut.com/en-SK/exchangecryptocurrency>.
117. ROLKOVA, N., KOUTENSKÁ, R. KONDELOVÁ, L. 2021. Sponzoring kultúry v členských štátoch EÚ a v Spojenom kráľovstve. Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky. Odbor Parlamentný inštitút.

118. ROSE, S.K., CLARK, J., POE, G.L., RONDEAU, D., SCHULZE, W.D. 2002. The private provision of public goods: tests of a provision point mechanism for funding green power programs. In *Resource and Energy Economics*, roč. 24, č.1–2. ISSN 0928-7655, s. 131–155.
119. Rozhodnutie stáleho výboru štátov EZVO č. 5/2016/SC z 22. septembra 2016 so zreteľom na audit programov a projektov v rámci finančného mechanizmu (2014 – 2021) [2017/315]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:E2016G0005&from=EN>.
120. Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky. 2021. Dostupné na internete: <http://www.slovakdev.sk/prehľad>.
121. Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky. 2021. Tabuľky a grafy. Dostupné na internete: <http://www.slovakdev.sk/tabulky-a-grafy/celkova-pomoc?utf8=%E2%9C%93&filter%5Byear%5D=2015&filter%5Bquery%5D=>.
122. SALAJOVÁ, S., MAZÚR, J. 2017. Crowdfunding. Národná banka Slovenska, roč. 25, č. 5, 25-29. Dostupné na: https://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2017/05-2017/Biatec_17_5_06Salajova.pdf.
123. SCHULZE, W. 1994. *Green pricing: Solutions for the potencial free-rider problem*. Paper prepared for Niagara Mohawk Power Corporation.
124. SLÁDKOVÁ, Z., KABA, D. 2021. Ambrela: Aidwatch. Dostupné na: https://ambrela.org/wp-content/uploads/2021/10/Ambrela_report_Aidwatch_za_rok_2020.pdf.
125. SLIACKA, M., TICHÝ, B., STRAČANSKÝ, B., KABA, D. 2020. Humanitárna pomoc a rozvojová spolupráca. Ministerstvo vnútra SR. Dostupné na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/vyskum_neziskoveho_sektora_a_obcianskej_spolocnosti/2020/Vseobecne%20prospesna%20oblast%20-%20Humanitarna%20pomoc%20a%20rozvojova%20spolupraca.pdf.
126. Slovenský športový portál, 2021. Dostupné na: <http://www.sport.gov.sk/>.
127. STEINBERG, S., DEMARIA, R., KIMMICH, J. 2012. The Crowdfunding Bible: How to Raise Money for Any Startup, Video Game, or Project Dostupné na: <http://www.crowdfundingguides.com/The%20Crowdfunding%20Bible.pdf>.
128. STREČANSKÝ, B. a kol. 2017. Občianska spoločnosť na Slovensku: krízy, križovatky, výzvy. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2017. - 112 pp. - ISBN 978-80-89345-61-8.
129. STREČANSKÝ, B.; BÚTORA, M. et al. 2016. Stav, trendy, potreby a možnosti rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku. Analytická štúdia. Inštitút pre verejné otázky, PDCS, o. z., Centrum pre filant-ropiu, n. o. Bratislava, 2016.
130. SVIDROŇOVÁ, M., KUVÍKOVÁ, H. 2014. Sustainability and operation of NGOs influenced by tax system: the case of Slovakia. *International Journal of Not-for-Profit Law*. Vol. 16, No. 1. Washington : the International Center for Not-for-Profit Law. ISSN 1556-5157.

131. SymCredit. 2019a. Objevte výhody půjčky se SymCredit. SymCredit Dostupné na: <https://www.symcredit.com/cs/pujcka-sesycreditem/>.
132. SymCredit. 2019b. Často kladené dotazy. Symcredit [online]. Dostupné na: <https://www.symcredit.com/cs/caste-dotazy/74>.
133. ŠPALEK, J. 2011. *Veřejné statky: Teorie a experiment*. 1. Vydanie. Praha: H. C. Beck, 2011. 204 s. ISBN 978-80-7400-353-0.
134. ŠPALEK, J., HYÁNEK, V., FÓNADOVÁ, L. a kol. 2017. Na penězích záleží: České neziskové organizace v 21. století. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na internete: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/869/2739/595-1/#preview>.
135. Štatistický úrad SR. 2021. Dary a príspevky v nezárobkových organizáciách podľa právnych foriem. Dostupné na internete: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/ns2002rs/v_ns2002rs_00_00_00_sk.
136. Švajčiarske federálne zhromaždenie. 2021a. Second Swiss contribution to selected EU member states. Dostupné na :<https://www.eda.admin.ch/europa/en/home/verhandlungen-offene-themen/offene-themen/beitrag.html>.
137. Švajčiarske federálne zhromaždenie. 2021b. Dostupné na: https://www.erweiterungsbeitrag.admin.ch/erweiterungsbeitrag/en/home/news/press_e.html/content/eda/en/meta/news/2021/8/11/84668.
138. Švajčiarsky finančný mechanizmus, 2021. Dostupné na internete: www.swiss-contribution.sk.
139. TASR, 2021. Notárska komora eviduje stále viac nových závetov. Dostupné na internete: <https://www.teraz.sk/slovensko/notarska-komora-eviduje-stale-viac-nov/553571-clanok.htmlv>.
140. Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu, Centrálny koordinačný orgán, 2017. Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/Neziskove-organizacie-a-fondy-EU-2014-2020.pdf>.
141. Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu, 2017. Neziskové organizácie a fondy EÚ 2014 – 2020. Bratislava: Tlačiareň Impress. ISBN 978-80-972677-0-4. Dostupné na internete: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/Neziskove-organizacie-a-fondy-EU-2014-2020.pdf>.
142. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2015. Dostupné na internete: <https://www.tretisektor.gov.sk//financovanie-mno-a-os/>.
143. Úrad vlády SR. 2016. Výročná správa o implementácii Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce v Slovenskej republike za rok 2015. Dostupné na internete: https://www.swiss-contribution.sk/data/files/6457_vyrocnna-sprava-sfm-za-rok-2015.pdf?csrc=13237068576465883885.

144. VALANCIENE, L., JELEVICIUTE, S. 2013. Valuation of Crowdfunding: Benefits and Drawbacks. *Economics and Management*, 18 (1), 39- 48.
145. VLADYKOVÁ, E. 2021. Využívání Evropských strukturálních a investičních fondů ze strany příspěvkových organizací u Obcí II. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/ckrsh/Vladykova_DP.pdf.
146. WEFUNDER. 2017. The Current Status of Regulation Crowdfunding. Wefunder. Dostupné na: <https://wefunder.com/stats>.
147. ZAHRADNÍKOVÁ, Hana. Charitativní sbírky v ČR: Teorie a praxe [online]. Brno, 2012 [cit. 2022-01-20]. Dostupné na: <https://is.muni.cz/th/e0l6l/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta.
148. Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/147/20220128>.
149. Zákon č. 162/2014 Z. z. o verejných zbierkach a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/162/20201201>.
150. Zákon č. 222/2004 Z. z. zákon o dani z pridanej hodnoty. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/222/20220701>.
151. Zákon č. 231/2001 Sb. o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>.
152. Zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/30/20220101>.
153. Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2000/308/20220128>.
154. Zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/346/20210101>.
155. Zákon č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/392/20191001>.
156. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.
157. Zákon č. 40/1995 Sb. o regulácii reklamy. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-40>.
158. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/431/20220101>.
159. Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/440/20220615>.
160. Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/455/20220201>.

161. Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 213/2014 Z. z. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/483/20220708>.
162. Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/523/20220501>.
163. Zákon č. 545/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/545/20180101>.
164. Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>.
165. Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů. Dostupné na: <https://www.epi.sk/zzcr/1992-586>.
166. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20220701>.
167. Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie). Dostupné na internete: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0011.02/DOC_1&format=PDF.
168. Zoznam príjemcov oficiálnej rozvojovej pomoci DAC. Dostupné na internete <https://oe.cd/dac-list>.

Prílohy

Príloha 1: Švajčiarsky finančný mechanizmus – popis a dáta

Príspevok zo ŠFM mohol byť použitý na individuálne projekty a programy, blokové granty, nástroj na prípravu projektov, fond technickej asistencie a štipendijný fond. Príspevok nemohol presiahnuť 60 % celkových oprávnených nákladov projektu, s výnimkou projektov dostávajúcich dodatočné financovanie vo forme rozpočtových príspevkov od národných, regionálnych alebo miestnych orgánov, pri ktorých príspevok nemohol presiahnuť 85 % celkových oprávnených nákladov. Projekty zamerané na budovanie inštitúcií a technickú pomoc a projekty zavádzané mimovládnyimi organizáciami mohli byť financované z príspevku v plnej výške (Rámcová dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou, 2009).

Celkový rozpočet projektov podporených z Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce predstavoval viac ako 60 miliónov EUR. Výška nenávratného finančného príspevku poskytnutého Úradom vlády SR na ich financovanie predstavuje cca 59 miliónov EUR, pričom časť z týchto prostriedkov, spravidla 85 % rozpočtu projektu, bola krytá prostriedkami Švajčiarskej konfederácie. Až 42 % príspevku smerovala na východné Slovensko. Na internetovom portáli ŠFM (www.swiss-contribution.sk) sú zverejnené informácie k realizovaným projektom.

K hospodárskemu rastu a zvýšeniu zamestnanosti prispelo 6 projektov. Po rekonštrukčných prácach boli otvorené turistické a informačné centra v Trebišove, Čerhove, Zemplínskych Hámroch a v Slovenskom raji. V Slovenskom raji boli tiež zrekonštruované turistické chodníky, obnovené turistické značenie (na úseku viac ako 300 km) a osadené vstupné brány. Zemplínske Hámre s pomocou príspevku mohli odovzdať do prevádzky múzeum s dvoma expozíciami a pamiatky prepojil turistický chodník.

Program sa venoval aj uplatneniu mladých ľudí na trhu práce z 10 stredných odborných škôl prostredníctvom prepojenia požiadaviek trhu práce so vzdelávaním. V rámci Štipendijného fondu bola podporovaná medzinárodná akademická a vedecká spolupráca podporou 41 projektov mladých slovenských výskumníkov v rámci štipendijného programu.

K plnohodnotnej integrácii a osobnému rozvoju zdravotne postihnutých detí a mladistvých do bežného života ako aj sociálnej inklúzii detí a mládeže z marginalizovaných rómskych komunit (MRK) prispelo 5 projektov. Vďaka Programu získalo takmer 400 klientov v regióne Stará Ľubovňa prístup ku kvalitnejším a komplexnejším sociálnym službám v dennom centre a rehabilitačnom stredisku, prostredníctvom prepravnej služby alebo podporovaným zamestnávaním a bývaním. Skončila sa rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie priestorov 2 domovov sociálnych služieb v Košiciach – ROSA a DOMKO. V rámci Programu má takmer 7 800 detí a adolescentov z MRK na

východnom Slovensku prístup k službám poskytovaným v plne vybavených 10 komunitných centrách (predškolská príprava a školská príprava mentorovanie a tútorovanie, mimoškolské aktivity).

K zachovaniu životného prostredia prispelo 9 projektov, z toho 6 projektov zameraných na ochranu spodných a povrchových vôd vybudovaním a rozšírením kanalizačného systému a ČOV v obciach Gemerská Poloma, Dlhé nad Cirochou, Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Veľké Ripňany, Dvorníky a Častá s celkovo viac ako 12 000 obyvateľmi. S cieľom ochrany a udržateľného využívania lesov v podmienkach prebiehajúcich klimatických zmien bolo nasnímkovaných a naskenovaných viac ako 4 200 km² územia lesov SR. K lepšej ochrane udržateľnosti chránených území a vybratých biotopov a k regenerácii životného prostredia a krajiny prispeli aj 2 zriadené informačné centrá, 1 vybudovaný náučný chodník a viac ako 40 vypracovaných obnovných a monitorovacích plánov degradovaných mokradňových a trávnych lokalít zaradených do systému NATURA 2000.

Významný bol aj príspevok poskytovaný na realizáciu malých a spoločných projektov cez Blokový grant. Tvorený bol z príspevkov Švajčiarskej konfederácie v rámci rozšírenej EÚ a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu SR. Jedna z jeho dvoch častí, Blokový grant pre MNO, bola grantovou schémou na podporu slovenských MNO realizujúcich aktivity v sociálnej a environmentálnej oblasti prostredníctvom tzv. Malých projektov. Druhá časť, Blokový grant pre podporu partnerstiev, bola zameraná na podporu partnerských projektov slovenských a švajčiarskych inštitúcií prostredníctvom tzv. Spoločných projektov. Blokový grant sprostredkovala Nadácia Ekopolis v partnerstve s Karpatskou nadáciou a nadáciou SOCIA (Nadácia Ekopolis, 2021). Dokopy 22 malých projektov bolo implementovaných mimovládnyimi neziskovými organizáciami v celkovej výške finančnej podpory 2 652 923,80 eur. Ich cieľom bolo riešiť potreby v sociálnej (13 projektov pre vyše 1600 klientov z rôznych skupín – 1 326 462 eur) a environmentálnej oblasti (9 projektov – 1 326 461,80 eur). Spoločné projekty podporili budovanie partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce v rôznych oblastiach života (18 projektov). Projekty boli realizované od septembra 2012 a ukončené boli najneskôr vo februári 2015. Dĺžka realizácie jednotlivého projektu pritom bola maximálne 24 mesiacov. Prehľad podporených malých projektov je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 1.1 Malé a Spoločné Projekty podporené v rámci Blokoveho grantu pre MNO a podporu partnerstiev

Číslo zmluvy	Príjemca	Názov projektu	Ukončenie (rok) / Splnené	NFP max na projekt EUR	NFP vyplatené v %
PP-2012-001	Aqua vita - Živá voda, Spoločnosť pre spoznávanie a záchranu mokradí	Zlepšenie ochrany vybraných mokradí severného Slovenska na základe fauny vážok	2014 / Áno	24 992,00	91,75%
PP-2012-002	Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu Banská Bystrica	Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Zvolenská kotlina	2013 / Áno	90 000,00	79,72%
PP-2012-003	Konzultačné a informačné centrum EDUKOS	Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii	2014 / Áno	104 194,00	100,00%
PP-2012-004	Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko	Bohatstvo prírody, bohatstvo pre nás všetkých	2014 / Áno	132 951,00	95,26%
PP-2012-005	Najvyšší kontrolný úrad SR	Kontrola a bezpečnosť informačných systémov	2014 / Áno	160 209,00	55,87%
PP-2013-006	Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica	Nevyšliapanou cestou	2015 / Áno	157 446,00	95,90%
PP-2013-007	Spoločnosť pre výskum, vzdelávanie a spolužitie s prírodou	Spolužitie s karpatskými príznakmi	2015 / Áno	150 000,00	96,09%
PP-2013-008	DAPHNE - Inštitút aplikovanej ekológie	Banská Štiavnica - živá učebnica príbehového vzdelávania	2015 / Áno*	173 889,00	97,22%
PP-2013-009	Štátna ochrana prírody SR	Bielokarpatský ovocný poklad	2015 / Áno	179 110,00	87,80%
PP-2013-010	Centrum vzdelávania neziskových organizácií	Budovanie kapacít MNO - nové prístupy	2015 / Áno	161 915,00	99,59%
PP-2013-011	OZ Campanula	Environmentálne výchovno-vzdelávacie centrum Bylinka - návrat k tradíciám a múdrostiam prírody	2015 / Áno	151 416,00	92,88%
PP-2013-012	Nezisková organizácia EPIC	Podpora obecných podnikov založených za účelom zvýšenia zamestnanosti ľudí znevýhodnených na trhu práce	2015 / Áno	108 819,00	98,69%
PP-2013-013	Vzdelávacie a inovačné centrum Velmax, n.o	Nákup/Einkauf/Purchasing - podpora konkurencieschopnosti firiem na Slovensku	2015 / Áno	85 545,00	95,71%

Číslo zmluvy	Príjemca	Názov projektu	Ukončenie (rok) / Splnené	NFP max na projekt EUR	NFP vyplatené v %
PP-2013-014	Mesto Trenčín	TRENČÍN si TY, projekt participatívneho urbanistického plánovania mesta Trenčín	2015 / Áno	80 865,00	98,61%
PP-2013-015	OZ Pronatur	Príroda ľuďom - ľudia prírode	2015 / Áno	132 921,00	99,21%
PP-2013-016	Centrum Libertá n.o. (pôvodne TIMI, n.o.)	Implementácia švajčiarskej Koordinačno-dynamickej terapie v centre Libertá	2015 / Áno	98 487,00	99,84%
PP-2013-017	Nadácia pre deti Slovenska	Komunity priateľské k deťom	2015 / Áno	156 410,00	92,16%
PP-2013-018	Severný Spiš - Pieniny	Cesta minerálnych prameňov	2014 / Áno	87 096,00	98,97%
Spolu za Spoločné projekty				2 236 265,00	92,47%
ME-2012-001	VIA IURIS - Centrum pre práva občana	Z Aarhusu do Bratislavy - Informovaná verejnosť rozhoduje o životnom prostredí	2014 / Áno	178 767,00	98,63%
ME-2012-002	Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica	Sokratov inštitút	2014 / Áno	150 984,00	99,50%
ME-2012-003	Priatelia Zeme - CEPA	Od závislosti k sebestačnosti: k inteligentnej energetike na Poľane	2014 / Áno	179 348,00	97,41%
ME-2012-004	Lesoochránárske zoskupenie VLK	Vlčie hory – nová európska divočina pre ľudí a les	2014 / Áno*	184 850,80	99,36%
ME-2013-005	ArTUR - Architektúra pre trvalo udržateľný rozvoj	Zelená obnova, stavenie a bývanie	2015 / Áno	179 960,00	99,97%
ME-2013-006	PRALES, o. z.	Poznávame a chránime pralesy Slovenska	2015 / Áno*	104 274,00	67,00%
ME-2013-007	OZ TATRY	Na skládky nie sme krátky	2015 / Áno	58 572,00	96,23%
ME-2013-008	Karpatský rozvojový inštitút	Mestá odolné na dopady zmeny klímy – trnavská inšpirácia	2015 / Áno	151 645,00	80,12%
ME-2013-009	Daphne - Inštitút aplikovanej ekológie	Ochrana prírody Naturou 2000	2015 / Áno*	138 057,00	97,77%

Číslo zmluvy	Príjemca	Názov projektu	Ukončenie (rok) / Splnené	NFP max na projekt EUR	NFP vyplatené v %
Spolu za Malé projekty v environmentálnej oblasti				1 326 457,80	94,05%
MS-2012-001	Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike	Cesty k samostatnosti	2014 / Áno	60 883,00	98,85%
MS-2012-002	Návrat, občianske združenie	Partnerstvo rodiča a odborníka	2014 / Áno	139 361,00	100,00%
MS-2012-003	Proti prúdu	Nota bene - z ulice do života	2014 / Áno	142 433,00	100,00%
MS-2012-004	Centrum Slniečko n. o.	„Partnerstvo“ – najúčinnější prostriedok v pomoci deťom so sy CAN, CSA, deťom a rodinám v kríze, ktorým hrozí sociálne vylúčenie	2014 / Áno	119 207,00	99,44%
MS-2012-005	Inštitút Krista Veľkňaza	Kvalitné sociálne služby v IKV	2013 / Áno	94 039,00	99,81%
MS-2012-006	Depaul Slovensko, n.o.	Pilotný projekt nízkoprahových sociálnych služieb pre ľudí bez domova	2015 / Áno	144 000,00	91,70%
MS-2013-007	Áno pre život	Kvalitné sociálne služby pre rodiny s deťmi ohrozené sociálnym vylúčením v Rajeckom regióne	2015 / Áno	120 679,30	98,33%
MS-2013-008	KASPIAN	Učíme sa byť lepší	2014 / Áno	66 973,00	100,00%
MS-2013-009	Únia materských centier	Krok k samostatnosti	2015 / Áno	102 010,60	96,62%
MS-2013-010	Detský fond Slovenskej republiky	MIXklub nízkoprahové centrum pre deti a mládež, MIXáčik nízkoprahové rodinné centrum	2015 / Áno	87 610,00	93,84%
MS-2013-011	Relevant n. o.	Pomáhajme lepšie a viacerým	2015 / Áno	59 297,00	100,00%
MS-2013-012	PRO REGION n. o.	Získavanie odborných a praktických erudícií u zamestnancov a klientov sociálneho zariadenia	2014 / Áno	38 803,00	99,72%
MS-2013-013	Človek v tísi, o.p.s. - pobočka Slovensko	Rozvíjame komunity	2015 / Áno	150 719,10	94,12%

Číslo zmluvy	Príjemca	Názov projektu	Ukončenie (rok) / Splnené	NFP max na projekt EUR	NFP vyplatené v %
Spolu za Malé projekty v oblasti sociálnych služieb				1 326 015,00	97,49%
Spolu za Malé projekty				2 652 472,80	95,77%
Spolu za Malé projekty a za Spoločné projekty				4 888 737,80	94,26%

Zdroj: Úrad vlády SR, 2016.

Podobne ako u nás aj v Českej republike bol zriadený v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce blokovaný grant zameraný na podporu projektov realizovaných MNO v sociálnej a environmentálnej oblasti, ktoré pôsobili v Olomouckom, Zlínskom a Moravskoslezskom krajiny (MF ČR, 2010). Fond s celkovou výškou 6 585 564 CHF (cca 6,1 mil. eur k 31. 12. 2015) umožnil realizáciu desiatok projektov. Cieľom Blokovaného grantu bolo posilniť občiansku spoločnosť ako zásadného faktoru sociálnej súdržnosti a udržateľného rozvoja spoločnosti vo vybraných regiónoch ČR a to prostredníctvom sub-projektov zameraných na poskytovanie sociálnych služieb MNO a prostredníctvom podpory sub-projektov v environmentálnej oblasti. Plánovaný termín ukončenia realizácie projektov od roku 2010 bol október 2015. Sprostredkovateľským subjektom bola Nadácia Partnerství.

Podľa výročnej správy Nadácie Partnerství bolo od roku 2010 do roku 2015 podporených postupne v 4 výzvach 72 projektov zameraných na sociálne a ekologické projekty MNO vo vybraných regiónoch ČR (Obrázok 1).

**Blokovaný grant v číslach
2010–2015**

Obrázok 1.1 Podpora vybraných regiónov z Blokovaného grantu

Zdroj: Nadácia Partnerství, 2015

Tabuľka 1.2 Výška podpory podporených projektov podľa zamerania v ČR

Oblasť	Zameranie	Počet podporených projektov	Suma v CZK	Suma v eur (kurz k 31.12.2015)
Poskytovanie sociálnych služieb	Služby sociálnej prevencie a poskytovanie informácií	6	9914078	366 875,55
	Sociálne poradenstvo	4	3788105	140 180,77
	Podpora zamestnávania znevýhodnených osôb	3	35667198	1 319 882,99
	Služby hospicov	3	3812662	141 089,52
	Služby materských centier	2	2894247	107 103,10
	Služby sociálnej starostlivosti	19	31600094	1 169 377,72
Problematika životného prostredia	Udržateľná miestna ekonomika a rozvoj turistiky	7	8305307	307 342,15
	Environmentálna výchova, osвета a vzdelávanie	8	16013684	592 594,60
	Poradenstvo	8	10063072	372 389,15
	Starostlivosť o krajinu, ochrana biodiverzity	12	23863608	883 085,08
Spolu		72	14592205 5	5 399 920,62

Zdroj: Spracované podľa www.swiss-contribution.cz, 2015

Príloha 2: Zoznamy účtovných jednotiek v Registri účtovných závierok

Tabuľka 2.1 Prehľad účtovných jednotiek účtujúcich v systéme jednoduchého účtovníctva

Právna forma	Počet účtovných jednotiek				
	2016	2017	2018	2019	2020
Nadácia	4	10	8	7	6
Neinvestičný fond	248	252	237	228	217
NO VPS	387	387	364	360	336
Občianske združenie	6 091	6 184	6 278	6 120	5 656
Organizácia s medzinárodným prvkom	6	5	4	5	3
SPOLU	6 736	6 838	6 891	6 720	6 218

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z DataCentrum

Tabuľka 2.2 Prehľad účtovných jednotiek účtujúcich v systéme podvojného účtovníctva

Právna forma	Počet účtovných jednotiek				
	2016	2017	2018	2019	2020
Nadácia	341	345	343	322	319
Neinvestičný fond	55	48	47	46	45
NO VPS	824	820	865	749	736
Občianske združenie	2 520	2 727	2 897	2 775	2 795
Organizácia s medzinárodným prvkom	12	12	14	12	10
SPOLU	3 752	3 952	4 166	3 904	3 905

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z DataCentrum

Poznámka k uvedeným tabuľkám: DataCentrum využíva číselník právnych foriem Štatistického úradu SR, ktorý nie úplne korešponduje s právnymi formami MNO vymedzenými ako predmet analýzy. Snažili sme sa preto právne formy vymedzené v analýze dopárovať k právnym formám, ktoré používa register účtovných závierok. Tzn. môže tu dochádzať k istému skresleniu v počte MNO a objeme financií.

117 → Nadácia

118 → Neinvestičný fond

120 → Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby

701 → Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub a i.)

921 → Medzinárodné organizácie a združenia